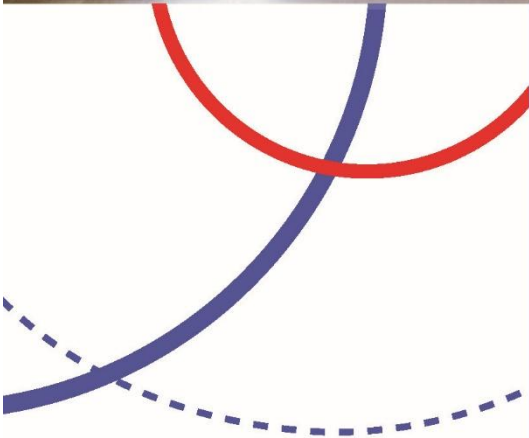

Zamówienie współfinansowane w ramach Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

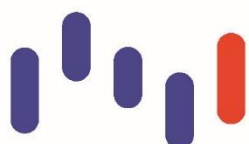
research
solutions
strategy

Badanie efektywności współpracy między instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i administracją publiczną w zakresie budowania atrakcyjnej oferty edukacyjnej

RAPORT
KOŃCOWY
Grudzień 2025

Zamawiający:
Województwo Śląskie

ASMRESEARCH.PL

Wykonawca:
ASM Research Solutions Strategy Sp. z o.o.
99-301 Kutno, ul. Grunwaldzka 5,
tel.: + 48 24 355 77 00, e-mail: sekretariat@asmresearch.pl
asmresearch.com.pl / neurodata.pl

Autorzy:

Ewelina Dąbrowska-Nowak
Justyna Romanowska-Zapart
dr Maria Kotkiewicz
Aneta Gierowska
Katarzyna Okupska
Kamila Stefaniak
Wiktoria Świat
Olga Korczyńska
dr Joanna Syrda
Malwina Malczewska
Małgorzata Walczak-Gomuła
Aleksandra Płaczek

ISBN: 978-83-977300-3-8

Kutno, grudzień 2025

Spis treści

Słownik skrótów	5
Streszczenie	6
I Wprowadzenie	8
Cel badania	8
Zakres badania	9
II Opis zastosowanej metodyki oraz źródeł informacji wykorzystywanych w badaniu	9
III Wyniki badania	10
1. Jakie formy przybiera współpraca pomiędzy instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i administracją publiczną w województwie śląskim (relacje trójstronne i dwustronne)?	10
1.1. Jakież są obecnie formy współpracy?	12
1.2. Jakież przedsiębiorstwa najczęściej podejmują współpracę?	33
1.3. Jakież podmioty wchodzące w skład instytucji edukacyjnych najczęściej podejmują współpracę?	41
1.4. Jakież podmioty, wchodzące w skład administracji publicznej, najczęściej podejmują współpracę?	43
2. Jakież są cechy instytucji edukacyjnych, przedsiębiorstw i administracji publicznej podejmujących współpracę w województwie śląskim?	48
2.1. Jaka jest struktura zarządzania w kontekście współpracy?	53
2.2. Jakież są kompetencje zespołu w kontekście współpracy?	55
2.3. Jaki jest proces podejmowania decyzji w kontekście współpracy?	58
3. Jakież czynniki wpływają na nawiązanie współpracy pomiędzy instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i administracją publiczną w województwie śląskim (w podziale na wewnętrzne i zewnętrzne)?	59
3.1. Jaka jest motywacja do nawiązania współpracy?	59
3.2. Jaki jest sposób nawiązania współpracy?	63
3.3. Jakież czynniki sprzyjają nawiązaniu i utrzymywaniu współpracy?	67
3.4. Jakież są bariery/ograniczenia w nawiązywaniu współpracy?	74
3.5. Jaka jest trwałość współpracy?	81
3.6. Jakież są najbardziej efektywne formy wsparcia mające na celu nawiązanie i podtrzymanie współpracy?	91
4. Jak oceniana jest współpraca pomiędzy instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i administracją publiczną w województwie śląskim?	94
4.1. Jakież są efekty współpracy?	94

4.2.	Jakie są korzyści ze współpracy?	96
4.3.	Jakie są potrzeby i oczekiwania w zakresie współpracy?	107
4.4.	Jakie są potrzeby i oczekiwania przedsiębiorstw w zakresie współpracy?	119
4.5.	Jakie są potrzeby i oczekiwania podmiotów nadzorujących szkolnictwo zawodowe w zakresie współpracy?	121
4.6.	Jak formy współpracy są oceniane pod kątem ich efektywności?	123
4.7.	Jak zachęcić do współpracy?	129
5.	Jak wyglądają dobre praktyki w innych województwach Polski, w regionach Unii Europejskiej oraz państw wysoko rozwiniętych, w zakresie tworzenia partnerstw i sieci współpracy instytucji edukacyjnych, przedsiębiorstw i podmiotów administracji publicznej?	133
5.1.	Jakie są dobre praktyki w innych województwach Polski w zakresie współpracy?	134
5.2.	Jakie są dobre praktyki w innych regionach Unii Europejskiej i państw wysoko rozwiniętych w zakresie współpracy?	138
5.3.	W jakim zakresie istnieje możliwość wdrożenia ww. dobrych praktyk w województwie śląskim?	145
6.	Jakie są rekomendacje w zakresie tworzenia partnerstw i sieci współpracy między instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i podmiotami administracji publicznej województwa śląskiego, z uwzględnieniem obszarów: umiejętności cyfrowe i sektor zielonej gospodarki?	146
IV	Wnioski i rekomendacje	152
	Bibliografia	174
	Spis wykresów	177
	Spis tabel	179
	Aneks	181
	Kwestionariusz CAWI dla dyrektorów	181
	Kwestionariusz CATI z dyrektorami szkół zawodowych, współpracujących z przedsiębiorstwami	194
	Kwestionariusz CAWI z przedstawicielami kadry zarządzającej przedsiębiorstw	200
	Kwestionariusz CAWI z przedstawicielami podmiotów administracji publicznej	212
	Scenariusz FGI z dyrektorami szkół ponadpodstawowych prowadzących kształcenie zawodowe	221

Słownik skrótów

CATI – *Computer-assisted telephone interviewing*, czyli wspomagany komputerowo wywiad telefoniczny.

CAWI – *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony.

CSR – *Corporate Social Responsibility*, czyli społeczna odpowiedzialność biznesu

EFS+ - Europejski Fundusz Społeczny Plus

EIPA - *European Institute of Public Administration*

ETF - *European Training Foundation*

FEDS - Fundusze Europejskie dla Działania Społecznego

FERS - Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego

FGI – *Focus Group Interview*, zogniskowany wywiad grupowy.

FRSE - *Foundation for the Development of the Education System*

GAPR - Górnośląska Agencja Promocji Przedsiębiorczości

GPBP - Gliwickie Przedsiębiorstwo Budownictwa Przemysłowego

HR – *Human Resources*, czyli zarządzanie zasobami ludzkimi

IBE – Instytut Badań Edukacyjnych

JST – Jednostki samorządu terytorialnego

KSSE - Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna

MEN – Ministerstwo Edukacji Narodowej

MŚP – Małe i Średnie Przedsiębiorstwa

OZE – Odnawialne Źródła Energii

PARP - Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

PCKZiU - Powiatowe Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego

POKL – Program Operacyjny Kapitał Ludzki

PSF – Podmiotowy System Finansowania

RIG - Regionalna Izba Gospodarcza

UE – Unia Europejska

UM – Urząd Marszałkowski

WUP – Wojewódzki Urząd Pracy

ZSB-C - Zespół Szkół Budowlano-Ceramicznych

Streszczenie

Celem niniejszego raportu jest podsumowanie, jak w województwie śląskim współpracują ze sobą szkoły zawodowe, przedsiębiorstwa i administracja publiczna - zarówno w relacjach dwustronnych, jak i w partnerstwach trójstronnych oraz co sprawia, że ta współpraca jest możliwa, gdzie napotyka się bariery i jak można ją wzmocnić.

Punktem wyjścia analizy jest omówienie specyfiki regionu, na którą składają się silne tradycje przemysłowe i techniczne oraz trwająca transformacja gospodarczo-energetyczna. Zwiększyły one znaczenie praktycznego kształcenia, rozwoju zielonych i cyfrowych kompetencji oraz stałego dialogu między edukacją, biznesem i administracją publiczną, które windowały znaczenie praktycznego kształcenia, zielonych i cyfrowych kompetencji oraz stałego dialogu między edukacją, biznesem i władzami publicznymi. W tym zakresie raport opisuje istniejące formy współpracy, identyfikuje czynniki sukcesu i bariery, prezentuje dobre praktyki z Polski i UE oraz wskazuje rekomendacje wdrożeniowe dla regionu

Badanie oparto na triangulacji metod: analizie danych zastanych (akty prawne, dokumenty strategiczne), trzech szerokich badaniach ankietowych CAWI (dyrektorzy szkół prowadzących kształcenie zawodowe N=170, przedstawiciele firm N=400, administracja N=21), wywiadach telefonicznych CATI z dyrektorami szkół współpracujących z firmami (N=34) oraz pięciu zogniskowanych wywiadach grupowych online w subregionach województwa. Dzięki temu zebrano zarówno liczby, jak i pogłębione wglądy z praktyki szkolnej i biznesowej.

Współpraca najczęściej przybiera formy bardzo konkretne i użytkowe. W relacji szkoła–przedsiębiorstwo dominują praktyki i staże uczniowskie, szkolenia branżowe dla nauczycieli (we współpracy z przemysłem), klasy patronackie, doposażenie pracowni, wspólne wydarzenia i – rzadziej – współtworzenie programów nauczania. W ujęciu prawnym i organizacyjnym jest to współpraca sformalizowana m.in. poprzez porozumienia o praktykach, umowy o współpracy i patronaty stanowiące podstawę większości relacji. W ujęciu jakościowym dyrektorzy podkreślają wagę kształcenia dualnego, certyfikacji branżowych, wizyt studyjnych i realnego kontaktu uczniów z procesem produkcyjnym. Po stronie administracji rośnie znaczenie wspólnych projektów edukacyjno-społecznych, wydarzeń lokalnych, doradztwa zawodowego z udziałem urzędów pracy i wsparcia samorządów w doposażeniu szkół i pozyskiwaniu funduszy.

Ważną rolę w rozwoju województwa śląskiego pełnią inicjatywy trójstronne, gdzie rolę łącznika i koordynatora pełnią instytucje rozwoju (np. samorząd województwa, strefa ekonomiczna, izby gospodarcze). Sztandarowe projekty, jak „Śląskie. Zawodowcy 2”, integrują setki szkół, tysiące uczniów i nauczycieli oraz setki firm, łącząc doradztwo, kursy, staże i sieciowanie partnerów. Równolegle działają programy dla dorosłych i MŚP, oferujące dofinansowanie usług rozwojowych i szkolenia w kompetencjach

zielonych i cyfrowych – co wzmacnia lokalny kapitał ludzki i podnosi adekwatność kształcenia do potrzeb rynku.

Uczestnicy badań wskazują, że współpraca jest w większości trwała lub długoterminowa i przynosi obopólne korzyści: lepsze przygotowanie uczniów do pracy, wyższą zatrudnialność absolwentów, aktualizację programów kształcenia, rozwój kompetencji nauczycieli, wizerunek szkoły oraz dostęp przedsiębiorstw do przyszłych pracowników. Wśród barier powtarzają się: ograniczona motywacja części uczniów, niestabilność po stronie firm (zmiany profilu, redukcje), wąska oferta współpracy, ograniczenia kadrowe i finansowe po stronie szkół, a także wymogi formalne i odpowiedzialność za młodocianych, które podnoszą próg wejścia dla pracodawców.

Tzw. „ustawa kamilkowa” prowadzi szczegółowe obowiązki dla pracodawców, które muszą zostać wykonane przed zatrudnieniem osoby albo przed dopuszczeniem jej do jakiegokolwiek formy działalności obejmującej kontakt z małoletnimi¹. Przepisy nakładają obowiązki zarówno na pracodawcę lub organizatora, jak i na samą osobę ubiegającą się o zatrudnienie.

Pracodawca jest zobowiązany do uzyskania informacji, czy kandydat figuruje w Rejestrze z dostępem ograniczonym lub w rejestrze osób, wobec których Państwowa Komisja do spraw przeciwdziałania wykorzystaniu seksualnemu małoletnich poniżej lat 15 wydała postanowienie o wpisie. Ponadto musi zgromadzić i przechowywać dokumentację potwierdzającą wykonanie wszystkich wymaganych czynności, w tym wydruki informacji z rejestrów oraz wszelkie zaświadczenia i oświadczenia składane przez kandydata. Dokumenty te dołącza się do akt osobowych pracownika albo do dokumentacji osoby dopuszczonej do działalności z małoletnimi.

Z kolei osoba ubiegająca się o zatrudnienie jest zobowiązana do przedstawienia informacji z Krajowego Rejestru Karnego w zakresie określonych przestępstw – przeciwko życiu i zdrowiu, wolności seksualnej i obyczajności, dotyczących handlu ludźmi, znęcania się oraz przestępstw określonych w ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii. Jeśli kandydat posiada obywatelstwo inne niż polskie, musi dodatkowo dostarczyć informację z rejestru karnego państwa swojego obywatelstwa, uzyskaną specjalnie do celów działalności związanej z kontaktami z dziećmi. Każda osoba ubiegająca się o pracę musi również złożyć oświadczenie o wszystkich państwach, w których zamieszkiwała w ciągu ostatnich 20 lat, innych niż Polska i państwo obywatelstwa, a następnie dostarczyć zaświadczenia z tamtejszych rejestrów karnych także przeznaczone do pracy z dziećmi.

Dyrektorzy i urzędnicy podkreślają też znaczenie koordynacji i jasnych zasad – to one decydują, czy dobre chęci przekuwają się w systemową praktykę.

---

¹ Dz. U. 2024 poz. 560 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 marca 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich [dostęp 26,11,2025:
<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20240000560/T/D20240560L.pdf>]

Główne wnioski wskazują, że najefektywniejsze pozostają praktyki i staże, długoterminowe umowy, szkolenia dla nauczycieli, doposażanie szkół i współtworzenie treści kształcenia z pracodawcami. Potrzebne jest wzmocnienie pośrednictwa (platformy kontaktu), stabilne finansowanie, promocja dobrych praktyk oraz narzędzia ułatwiające firmom przyjmowanie niepełnoletnich i uczniów ze szczególnymi potrzebami. W obszarach kluczowych dla Śląska tj. zielona gospodarka i kompetencje cyfrowe rekomendowane są partnerstwa sektorowe, klastry umiejętności i ścisłe sprzężenie projektów edukacyjnych z regionalnymi strategiami rozwoju.

I Wprowadzenie

Województwo śląskie jest najbardziej uprzemysłowionymi gospodarczo regionów w Polsce, a zarazem obszarem o wyjątkowo silnych tradycjach technicznych, zawodowych i przemysłowych. W naturalny sposób sprzyja to rozwojowi współpracy między instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i administracją publiczną. Współpraca ta nie jest nowym zjawiskiem, jednak w ostatnich latach nabrała strategicznego znaczenia w kontekście transformacji gospodarczej i energetycznej regionu, rosnącego zapotrzebowania na zielone i cyfrowe kompetencje, a także w odpowiedzi na wyzwania związane z niedoborem wykwalifikowanych pracowników technicznych.

Proces ten wpisuje się w krajowe i europejskie trendy polityki edukacyjnej i innowacyjnej, które akcentują znaczenie partnerstw wielosektorowych (tzw. potrójna helisa: edukacja–biznes–administracja), jako warunku trwałego rozwoju regionalnego. W wielu opracowaniach, zarówno krajowych, jak i międzynarodowych², podkreśla się, że skuteczne systemy kształcenia zawodowego i rozwoju kompetencji funkcjonują tam, gdzie istnieje stały dialog między szkołami, pracodawcami i władzami publicznymi, wsparty stabilnym finansowaniem i profesjonalnym zarządzaniem współpracą.

W tym kontekście analiza śląskiego modelu współpracy ma znaczenie nie tylko diagnostyczne, ale i strategiczne. Pozwala zidentyfikować sprawdzone praktyki, czynniki sukcesu oraz bariery utrudniające trwałość partnerstw, a także ocenić potencjał wdrażania rozwiązań wzorowanych na doświadczeniach innych regionów Polski i Unii Europejskiej.

Cel badania

Głównym celem niniejszego badania jest kompleksowa ocena efektywności współpracy między instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i administracją publiczną, w

---

² [European Commission. 2024. A Vocational Education and Training and the Green Transition – A Compendium of inspiring practices \(2024 Edition\). Luxembourg;](#)
[European Training Foundation. 2025. VET Systems in Practice: Country Case Studies. Turin;](#)
[Sołtysiak, M., Paździor M., Kozieł E., Żurek M., Maśloch P.. 2024. Cooperation between Vocational Schools and Businesses – Good Practices. Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Zeszyty Naukowe „Organizacja i Zarządzanie”. Zeszyt 191](#)

szczegółności współpraca trójstronna (jeśli taka współpraca ma miejsce) lub współpraca w relacjach dwustronnych: instytucje edukacyjne – przedsiębiorstwa, instytucje edukacyjne – administracja publiczna oraz przedsiębiorstwa – administracja publiczna.

Badanie ma na celu zidentyfikowanie istniejących partnerstw i sieci współpracy oraz form współpracy, diagnozę potencjału organizacji do tworzenia nowych rozwiązań w tym obszarze, analizę dobrych praktyk zarówno krajowych, jak i zagranicznych oraz opracowanie rekomendacji możliwych rozwiązań w zakresie tworzenia partnerstw i sieci współpracy.

Zakres badania

W zakresie czasowym badanie skupiało się na aktualnym stanie poddanego analizie zjawiska. Zakres przedmiotowy obejmował dwie główne grupy badanych, które stanowili:

- Szkoły ponadpodstawowe prowadzące kształcenie zawodowe: technika, branżowe szkoły I i II stopnia, szkoły policealne z terenu województwa śląskiego
- Przedsiębiorstwa działające na terenie województwa śląskiego
- Podmioty administracji publicznej odpowiedzialne za szkolnictwo zawodowe w województwie śląskim

II Opis zastosowanej metodyki oraz źródeł informacji wykorzystywanych w badaniu

W trakcie realizacji badania zastosowano **triangulację metodologiczną**. Zapewniło to uchwycenie różnych aspektów badanego przedmiotu, pozwoliło również wykorzystać mocne strony każdej metody i technik przy wzajemnej neutralizacji ich słabości. Uzyskany w ten sposób materiał z jednej strony pozwolił na statyczną analizę danych, z drugiej zaś umożliwił zebranie pogłębionych informacji o charakterze jakościowym. Idea triangulacji rozumiana jest jako zwielokrotnienie:

- metod i technik badawczych,
- źródeł danych,
- perspektyw badawczych osób realizujących badanie.

W przedmiotowym projekcie dotyczy to danych zastanych (pozyskanych na etapie Desk Research) oraz wywołanych (ilościowych i jakościowych) pochodzących od wszystkich grup docelowych (respondentów).

Analizie danych zastanych poddane zostały różnego rodzaju dokumenty tj. rozporządzenia, wytyczne, dokumenty strategiczne, programowe oraz inne dokumenty urzędowe i publikacje eksperckie i naukowe, zawierające dane i informacje kontekstowe dla analizy.

W ramach badań zostały przeprowadzone trzy badania ankietowe CAWI z trzema grupami respondentów:

- z dyrektorami szkół zawodowych, N=170
- z przedstawicielami kadry zarządzającej przedsiębiorstw funkcjonujących w województwie śląskim, N=400
- z przedstawicielami podmiotów administracji publicznej odpowiedzialnych za prowadzenie szkół zawodowych, N=21.

Rozkład taki umożliwił realizację założonych celów badawczych, a także, co równie ważne, pozwoli na odpowiedź na postawione pytania problemowe. Włączenie perspektyw trzech różnych grup umożliwi możliwie jak najpełniejszą analizę podejmowanego tematu.

W ramach badania zrealizowane zostały wywiady telefoniczne CATI z dyrektorami szkół zawodowych współpracujących z przedsiębiorstwami; wielkość próby wyniosła 34 osoby.

W ramach badania zostało zrealizowanych również N=5 wywiadów grupowych w formule on-line. Z czego po 1 na terenie każdego z czterech subregionów województwa śląskiego. Przebieg spotkań został zarejestrowany w formie audio-video, a następnie zostały sporządzone transkrypcje wywiadów, które posłużyły do przeprowadzenia analizy jakościowej.

III Wyniki badania

1. Jakie formy przybiera współpraca pomiędzy instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i administracją publiczną w województwie śląskim (relacje trójstronne i dwustronne)?

Podstawy prawne dla współpracy między instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i administracją publiczną w Polsce tworzy szereg aktów krajowych oraz dokumentów unijnych. Na poziomie europejskim kluczowym dokumentem jest *Zalecenie Rady z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie*³. Wskazuje ono, że państwa członkowskie powinny zapewnić systemy edukacji, które umożliwiają rozwój umiejętności potrzebnych w dynamicznie zmieniającym się środowisku pracy, m.in. poprzez ścisłą współpracę szkół z pracodawcami i władzami lokalnymi. Zalecenie to stało się punktem odniesienia dla reform polskiego systemu kształcenia zawodowego i ustawicznego.

W polskim porządku prawnym podstawowe znaczenie mają: *Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty*, *Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r.*⁴ oraz *Prawo o*

---

³ *Zalecenie Rady z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie (2018/C 189/01)*

⁴ *Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r., Dz. U. z dnia 14 grudnia 2016 r., Dz. U. z 2025 r. poz. 1043, 1160*

szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r. ⁵ Akty te definiują obowiązki szkół i uczelni w zakresie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Zgodnie z art. 4 ust. 3 *Prawa oświatowego*, szkoły mają obowiązek dostosowywać proces kształcenia do potrzeb rynku pracy oraz współpracować z pracodawcami i instytucjami rynku pracy przy organizacji praktyk i staży zawodowych. Uczelnie natomiast – zgodnie z art. 11 *Prawa o szkolnictwie wyższymi nauce* – są zobowiązane do uczestnictwa w rozwoju regionu poprzez prowadzenie badań, transfer wiedzy i współpracę z przedsiębiorstwami.

Zasady finansowania działań edukacyjnych i partnerskich określa *Ustawa z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych*⁶, która umożliwia przekazywanie dotacji na projekty z udziałem szkół i firm, w tym programy praktyk, kursy zawodowe czy rozwój centrów kształcenia praktycznego. Istotne znaczenie ma również *Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia*⁷, która integruje działania w obszarze kształcenia ustawicznego, doradztwa i aktywizacji zawodowej, nakładając na publiczne służby zatrudnienia obowiązek współpracy z placówkami edukacyjnymi i przedsiębiorcami w zakresie planowania szkoleń i prognoz kompetencyjnych.

W kontekście zarządzania terytorialnego podstawy prawne współpracy określa *Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa*⁸. Artykuł 11 ust. 2 tej ustawy wskazuje, że samorząd województwa realizuje politykę rozwoju regionalnego, w tym politykę edukacyjną i rynku pracy, na zasadzie partnerstwa z innymi instytucjami. Oznacza to, że Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego ma kompetencje do inicjowania i koordynowania działań służących współpracy edukacji i gospodarki w regionie.

Podstawy programowe i minima edukacyjne kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego również stanowią kluczowy instrument powiązania edukacji z gospodarką. Zgodnie z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji z dnia 28 czerwca 2024 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum, technikum i branżowej szkoły II stopnia*⁹ oraz *Rozporządzeniem z dnia 29 czerwca 2024 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego*¹⁰, szkoły zawodowe są zobowiązane do współpracy z przedsiębiorstwami przy opracowywaniu programów

---

⁵ *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce z dnia 20 lipca 2018 r.*, Dz. U. 2018 poz. 1668

⁶ *Ustawa z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych*. Dziennik Ustaw 2024, poz. 1089

⁷ *Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia*. Dziennik Ustaw 2025, poz. 620.

⁸ *Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa*, Dz.U. 1998 nr 91 poz. 576

⁹ *Rozporządzenie z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia*. Dziennik Ustaw 2024, poz. 1501.

¹⁰ *Rozporządzenie z dnia 29 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego*. Dziennik Ustaw 2024, poz. 1502.

nauczania i praktyk zawodowych. Rozporządzenia te umożliwiają modyfikowanie programów nauczania w porozumieniu z partnerami gospodarczymi – przy zachowaniu tzw. minimów programowych. W praktyce oznacza to, że dyrektor szkoły, w uzgodnieniu z radą programową i przedstawicielami pracodawców, może uzupełniać treści kształcenia o elementy wynikające z lokalnych potrzeb rynku pracy.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego i zawodowego – zgodnie z Zaleceniem Rady z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie¹¹ – kładzie nacisk na rozwój kompetencji kluczowych, w tym cyfrowych, społecznych, przedsiębiorczych i proekologicznych. Oznacza to, że edukacja zawodowa ma nie tylko przygotowywać do konkretnego zawodu, ale również umożliwiać elastyczne reagowanie na zmiany technologiczne i środowiskowe.

W kontekście województwa śląskiego powyższe regulacje tworzą kompleksowe ramy umożliwiające integrację działań edukacyjnych, gospodarczych i administracyjnych. Samorząd województwa, poprzez swoje kompetencje ustawowe, odpowiada za tworzenie i realizację strategii rozwoju edukacji zawodowej, wspieranie programów praktyk i staży oraz koordynację współpracy z instytucjami otoczenia biznesu. Z kolei instytucje rynku pracy, działające na podstawie ustawy z 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia¹², stanowią pomost między edukacją a gospodarką, dostarczając danych prognostycznych i wspierając kształcenie ustawiczne dorosłych. Wspólne wdrażanie zapisów ustawowych w praktyce regionalnej sprzyja budowie nowoczesnego systemu edukacji zawodowej – elastycznego, innowacyjnego i powiązanego z rynkiem pracy.

Województwo śląskie charakteryzuje się rozbudowaną siecią współpracy między szkołami zawodowymi, przedsiębiorstwami i administracją publiczną. Struktura regionalnej gospodarki, opartej na przemyśle, energetyce, logistyce i usługach technicznych, sprzyja tworzeniu partnerstw edukacyjno-biznesowych. Analiza przykładów z regionu pokazuje, że współpraca ta przybiera zarówno formy dwustronne (szkoła – przedsiębiorstwo), jak i trójstronne (szkoła – przedsiębiorstwo – administracja). W coraz większym stopniu uczestniczą w niej również uczelnie, instytucje rynku pracy i organizacje otoczenia biznesu.

1.1. Jakie są obecnie formy współpracy?

Współpraca dwustronna: szkoła – przedsiębiorstwo

Najbardziej rozpowszechnioną formą współpracy w regionie są klasy patronackie, w ramach, których szkoła ponadpodstawowa nawiązuje formalne partnerstwo z lokalnym pracodawcą. Firma obejmuje patronatem klasę o określonym profilu, uczestniczy w opracowaniu programu nauczania, doposaża pracownie, organizuje praktyki zawodowe oraz wizyty studyjne. Współpraca taka przynosi korzyści obu

---

¹¹ Zalecenie Rady, op. cit.

¹² Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia. Dziennik Ustaw 2025, poz. 620

stronom – szkoła podnosi jakość kształcenia, a przedsiębiorstwo zyskuje przyszłych, dobrze przygotowanych pracowników.¹³

Przykładem może być porozumienie Zespołu Szkół Budowlano-Ceramicznych w Gliwicach z firmą Mostostal Zabrze GPBP, które obejmuje klasy patronackie w zawodach technicznych (technik spawalnictwa, technik mechanik). Uczniowie realizują praktyki w zakładzie produkcyjnym, uczestniczą w zajęciach prowadzonych przez ekspertów z firmy, a najlepsi otrzymują stypendia i oferty pracy. Szkoła korzysta ze wsparcia w zakresie wyposażenia i programów nauczania.¹⁴

Podobny model funkcjonuje w Powiatowym Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego w Wodzisławiu Śląskim, które zawarło umowę patronacką z firmą Eko-Okna. Porozumienie obejmuje patronat nad ośmioma klasami o profilach technicznych, wspólne programy nauczania, praktyki oraz warsztaty dla nauczycieli i uczniów.¹⁵

Cechą wspólną współpracy dwustronnej jest silne ukierunkowanie na praktyczne kształcenie zawodowe i budowanie więzi między szkołą a lokalnym biznesem. Współpraca ta często odbywa się przy nieformalnym wsparciu samorządów lokalnych, które pomagają w nawiązywaniu kontaktów i promocji inicjatyw. W regionie śląskim ten model współpracy został utrwalony w formie klas patronackich i praktyk zawodowych, których skuteczność wzmacnia zaangażowanie samorządów w pomoc organizacyjną, promocję oraz współfinansowanie sprzętu dydaktycznego.

Dodatkowym kierunkiem rozwoju są projekty transgraniczne realizowane w ramach *Interreg Polska–Słowacja* i *Interreg Czechy–Polska*. Dla województwa śląskiego – graniczącego z Krajem Morawsko-Śląskim i Żylińskim – współpraca ta otwiera możliwości tworzenia wspólnych inicjatyw edukacyjnych i przemysłowych, zwłaszcza w zakresie zielonych i cyfrowych kompetencji.¹⁶

Współpraca trójstronna: szkoła – przedsiębiorstwo – administracja

Drugim typem działań są partnerstwa trójstronne, w których oprócz szkół i firm uczestniczą instytucje publiczne lub regionalne organizacje rozwoju. Do takich inicjatyw należy projekt „Śląskie. Zawodowcy 2”, realizowany w latach 2024–2029. Liderem projektu jest Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego, a partnerami m.in.

---

¹³ [Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. 2023. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego Śląskie 2030. Zielone Śląskie; Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. 2023. Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego 2030 \[dostęp na dzień 28,11,2025\]](#)

¹⁴ [Zespół Szkół Budowlano-Ceramicznych w Gliwicach. 2024. Klasa partnerska z firmą Mostostal Zabrze GPBP \[dostęp na dzień 28,11,2025\]](#)

¹⁵ [Radio 90 Rybnik. 2022. „Eko-Okna obejmą patronatem klasy w PCKZiU w Wodzisławiu Śląskim.” Radio 90, 24 listopada 2022; Radio 90 Rybnik. 2022. „Eko-Okna obejmą patronatem klasy w PCKZiU w Wodzisławiu Śląskim.” Radio 90, 24 listopada 2022 \[dostęp na dzień 28,11,2025\]](#)

¹⁶ [Interreg Polska–Słowacja. 2024. Program Współpracy Transgranicznej 2021–2027. Warszawa–Bratysława: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej \[dostęp na dzień 28,11,2025\]](#)

Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A., Regionalna Izba Gospodarcza w Katowicach oraz Izba Rzemieślnicza i Małej Przedsiębiorczości. Celem projektu jest wzmocnienie systemu szkolnictwa zawodowego poprzez doradztwo, kursy, szkolenia, staże uczniowskie i sieć współpracy szkół z pracodawcami.¹⁷ Projekt angażuje ponad 180 szkół, 5 400 uczniów i 1 100 nauczycieli, a jego wartość sięga 83 mln zł, w tym 70 mln zł ze środków UE.

Kolejnym przykładem trójstronnej współpracy jest inicjatywa „Techniczna Akademia Przyszłości”, w ramach której firmy Hager Polo Sp. z o.o. i Hager Production Poland Sp. z o.o. podpisały z Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną oraz szkołami technicznymi w Tychach i Bieruniu umowy o współpracy. Porozumienie obejmuje wyposażenie pracowni dydaktycznych w sprzęt elektryczny i mechatroniczny, cykl szkoleń dla nauczycieli i uczniów oraz wspólne działania promujące kształcenie techniczne. Strefa pełni funkcję koordynatora i łącznika między szkołami a biznesem.¹⁸

Współpraca edukacji i instytucji rozwojowych z biznesem

Na poziomie wsparcia dla osób dorosłych i przedsiębiorstw realizowane są projekty integrujące instytucje edukacyjne z organizacjami szkoleniowymi i administracją regionalną.

W subregionie centralnym działa projekt „Wsparcie osób dorosłych w zakresie nabywania zielonych kompetencji”, którego operatorem jest Górnośląska Agencja Promocji Przedsiębiorczości (GAPR). Projekt obejmuje szkolenia, certyfikacje i doradztwo dla osób dorosłych, łącząc instytucje edukacyjne, przedsiębiorstwa z branż OZE i jednostki samorządowe.¹⁹

Podobny charakter ma inicjatywa „Kadry Przyszłości – Usługi Rozwojowe dla Przedsiębiorców (PSF)”, realizowana w ramach Programu Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021–2027. Projekt oferuje MŚP dofinansowanie do szkoleń, doradztwa i studiów podyplomowych. W jego ramach wspieranych jest ponad 600 przedsiębiorstw i około 2 400 pracowników.²⁰ Te formy współpracy mają na celu wzmocnienie kapitału ludzkiego regionu i rozwój kompetencji dopasowanych do transformacji przemysłowej i zielonej gospodarki.

---

¹⁷ Regionalna Izba Gospodarcza w Katowicach. 2024. Śląskie. Zawodowcy 2 – wspieramy szkolnictwo zawodowe; Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021–2027. 2024. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego [dostęp na dzień 28,11,2025]

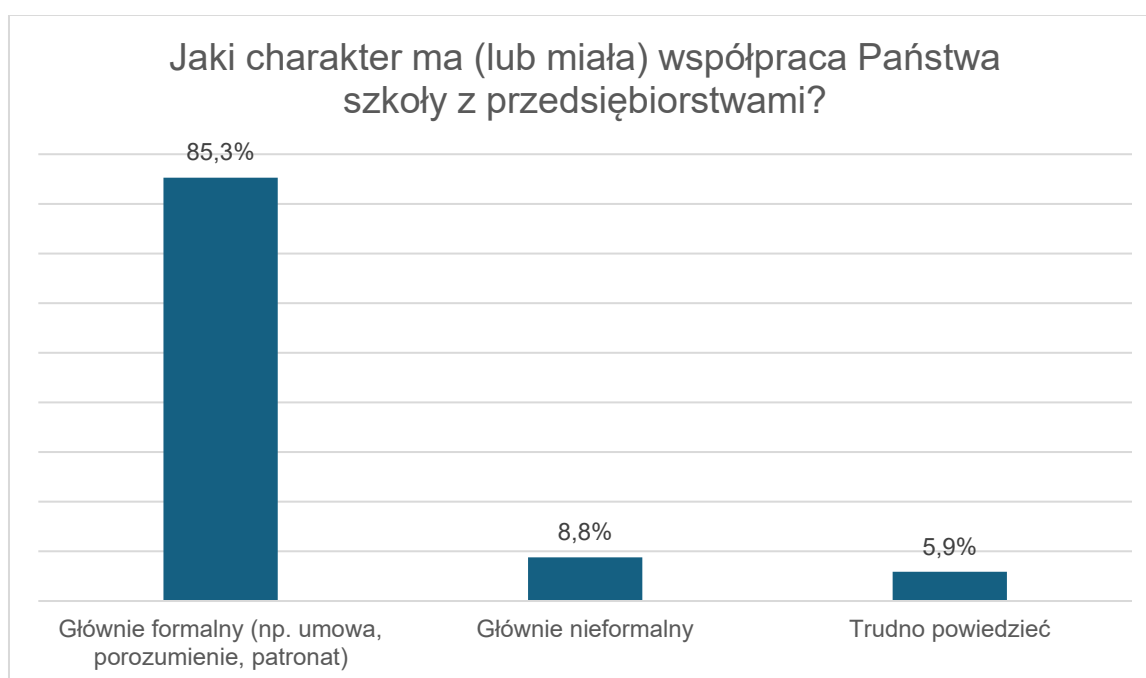
¹⁸ Europerspektywy. 2025. „Hager Polo i KSSE wspierają edukację techniczną – umowy z Tychami i Bieruniem.” Europerspektywy, 12 marca; Tychy News. 2025. „Trójstronna umowa o współpracy pomiędzy Hager Polo Sp. z o.o., Hager Production Poland Sp. z o.o. i szkołami w Tychach i Bieruniu.” Tychy News, 4 listopada [dostęp na dzień 4,11,2025]

¹⁹ Górnośląska Agencja Promocji Przedsiębiorczości (GAPR). 2024. Wsparcie osób dorosłych w zakresie nabywania zielonych kompetencji/kwalifikacji [dostęp na dzień 28,11,2025]

²⁰ Doradcy 365. 2025. „Kadry Przyszłości – Usługi rozwojowe dla przedsiębiorców (PSF).” Doradcy 365, 10 lutego [dostęp na dzień 28,11,2025]

Warto przyrzeć się, w jaki sposób na tle szerzej zakrojonych inicjatyw, współpraca między szkołami a przedsiębiorstwami wygląda w praktyce, na poziomie lokalnym. Wyniki badania CATI wskazują, że współpraca szkół z przedsiębiorstwami ma przede wszystkim charakter formalny, obejmujący m.in. umowy, porozumienia czy patronaty. Tę formę współpracy zadeklarowało 85,3% respondentów. W przypadku branżowych szkół I stopnia była to jedyna wskazywana forma współpracy. Wśród dyrektorów reprezentujących subregion zachodni deklaracje dotyczące form współpracy były najbardziej zróżnicowane. Większość, podobnie jak w całej próbie, wskazała na przede wszystkim formalny charakter współpracy (75,0%), natomiast jedna czwarta badanych zadeklarowała, że współpraca ma głównie charakter nieformalny (25,0%).

Wykres 1. Charakter współpracy szkoły z przedsiębiorstwami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Tabela 1. Charakter współpracy szkoły z przedsiębiorstwami

Jaki charakter ma (lub miała) współpraca Państwa szkoły z przedsiębiorstwami?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Subregion Centralny (N=23)	Subregion Północny (N=4)	Subregion Południowy (N=3)	Subregion Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
Głównie nieformalny	0,0%	10,0%	8,7%	0,0%	0,0%	25,0%	8,8%
Głównie formalny (np. umowa, porozumienie, patronat)	100,0%	83,3%	82,6%	100,0%	100,0%	75,0%	85,3%

Jaki charakter ma (lub miała) współpraca Państwa szkoły z przedsiębiorstwami?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Subregion Centralny (N=23)	Subregion Północny (N=4)	Subregion Południowy (N=3)	Subregion Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
Trudno powiedzieć	0,0%	6,7%	8,7%	0,0%	0,0%	0,0%	5,9%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

W przypadku odpowiedzi dotyczących podstawy współpracy szkół z przedsiębiorstwami najczęściej wskazywanymi formami były porozumienie o praktykach (73,5%) – najczęściej wybierane przez dyrektorów techników oraz przedstawicieli szkół z subregionów centralnego, północnego i zachodniego – oraz umowa o współpracy (58,8%), dominująca w subregionach południowym i zachodnim.

Wśród odpowiedzi pojawiły się także indywidualne wskazania respondentów, takie jak: *umowa o praktyczną naukę zawodu* (branżowa szkoła I stopnia, subregion północny), *umowa o praktykę* (technikum, subregion zachodni) oraz *umowa z młodocianym pracownikiem* (technikum, subregion centralny).

Wykres 2. Podstawa współpracy szkoły z firmami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Tabela 2. Podstawa współpracy szkoły z firmami

Na jakim podstawie jest oparta Państwa współpraca z firmami?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Subregion Centralny (N=23)	Subregion Północny (N=4)	Subregion Południowy (N=3)	Subregion Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
Umowa o współpracy	25,05%	63,3%	69,6%	0,0%	66,7%	50,0%	58,8%
Umowa patronacka	0,0%	36,7%	39,1%	0,0%	33,3%	25,0%	32,4%
Porozumienie o praktykach	50,0%	76,7%	82,6%	75,0%	33,3%	50,0%	73,5%
Umowa partnerska na rzecz projektu	0,0%	20,0%	21,7%	0,0%	0,0%	25,05%	17,6%
Nieformalna współpraca (np. ustna)	0,0%	23,3%	13,0%	25,0%	66,7%	25,0%	20,6%
Inne	25,0%	6,7%	4,3%	25,0%	0,0%	25,0%	8,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Z kolei dyrektorzy szkół uczestniczący w wywiadach FGI mówili, że współpraca ich szkół z przedsiębiorstwami często opiera się na podstawie programów patronackich i porozumień o współpracy. W ramach takich umów firmy niekiedy udostępniają szkołom licencje na branżowe oprogramowanie, fundują stypendia dla najlepszych uczniów lub przekazują sprzęt dydaktyczny.

„Mamy patronat policji w tych klasach mundurowych.” (subregion północny)

„Mamy podpisaną umowę patronacką z przedsiębiorstwem (...) to jest w zasadzie nasz największy partner, obok huty w (...). W ramach tej umowy uczniowie z klasy branżowej, czterech najlepszych uczniów, otrzymują stypendium fundowane przez przedsiębiorstwo (...). Pobierając to stypendium, zobowiązują się, że po ukończeniu szkoły zgłoszą swoją gotowość do podjęcia pracy [w tej firmie].” (subregion centralny)

„Mamy jeszcze umowę z stowarzyszeniem elektryków polskich, no jeszcze dwie umowy takie patronackie z innymi przedsiębiorstwami (...).” (subregion centralny)

Dyrektorzy uczestniczący w wywiadach FGI wskazywali, że szkoły współpracują z przedsiębiorstwami przede wszystkim w formie kształcenia dualnego, które łączy naukę teoretyczną w szkole ze zdobywaniem wiedzy praktycznej i umiejętności w ramach doświadczenia w zakładach pracy. W ramach tego modelu uczniowie spędzają część tygodnia lub co drugi tydzień na zajęciach praktycznych u pracodawców, dzięki czemu nabywają kompetencje i uczą się specyfiki funkcjonowania zawodu i branży.

„Mamy również kształcenie dualne, gdzie młodzież co drugi tydzień wychodzi też w formie zajęć praktycznych do tego pracodawcy. Jest tam zarówno wydział kolejowy, jak

i wydział logistyczny, czyli i elektroenergetyk, i technik transportu, jak i eksploatacja portów terminali również korzysta z ich uprzejmości.” (subregion centralny)

„W mojej szkole kształcimy, jeżeli chodzi o szkołę branżową, głównie w systemie dualnym, więc mamy naprawdę bardzo, bardzo dużo współpracujących ze szkołą firm. To jest ponad 100, ale są to firmy małe, głównie zakłady rzemieślnicze. Współpracujemy ściśle z organizacjami zrzeszającymi rzemieślników. Przede wszystkim jest to cech Przedsiębiorców w Wodzisławiu Śląskim, ale także cech Izba w Rybniku. Raciborzu. Jest także Izba gospodarcza, jeżeli chodzi o techników OHP. A także takie firmy, z którymi w sumie niedawno zaczęliśmy współpracę.” (subregion zachodni)

Drugą omawianą formą są praktyki zawodowe i staże uczniowskie – często organizowane w ramach projektów unijnych. Uczniowie realizują je zarówno w firmach lokalnych, jak i w ramach wyjazdów krajowych i zagranicznych (Erasmus). Część szkół z województwa śląskiego współpracuje w tym zakresie z Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną. Wspiera ona organizację kursów, szkoleń czy staży. Część szkół organizuje także wizyty studyjne w przedsiębiorstwach. Podczas nich uczniowie obserwują procesy technologiczne i organizacyjne od wewnątrz firm.

„U nas oczywiście praktyki, oczywiście staże, no w zasadzie czym się różnią od praktyki tym, że za staż jest wynagrodzenie, więc staże są realizowane w ramach projektów unijnych. Mamy taki wewnętrzny projekt u nas w powiecie tarnogórskim jest 9 takich projektów (...) jeszcze uczestniczymy też w projekcie Śląskie zawodowcy 2, więc. poza tymi praktykami, stażami zapraszamy pracodawców na prelekcje do nas. Takich okazji, kiedy możemy zaprosić pracodawców, jest całkiem sporo.” (subregion centralny)

„No u nas to najbardziej współpracujemy z kopalnią węgla kamiennego (...). No wszystko, co jest związane z naszą szkołą, to wiąże się wyłącznie z tą kopalnią. Tam po prostu (...), wysyłamy uczniów na praktyki. Dbamy tam o izbę tradycji tej kopalni. Jeżeli jest potrzeba na przykład na tereny leśne (...) wycinka lasów, to później zalesianie tych lasów. To uczniowie to wszystko robią. Także moim zdaniem to wszystko, co jest związane z tą kopalnią, dopóki ona istnieje.” (subregion zachodni)

„No więc nam się udało nawiązać współpracę z [anonimizacja] z lokalizacją w Gliwicach. Oni organizują praktyki. (...) te nasze dzieciaki jeżdżą tam z naszym, z naszymi opiekunami i mogą realizować praktyki jeszcze w zakresie budownictwa. To jest taka działalność ekstra, bo tak jak mówię, my kształcimy tylko stolarzy i ogrodników, ale tutaj na miejscu współpracujemy z Nadleśnictwem Rudy. To już jakby współpraca w nasadzeniach, w sprzątaniu, w uprzątnięciu lasu. Ale też z mnóstwem okolicznych stowarzyszeń i fundacji, gdzie moi ogrodnicy współpracują”. (subregion zachodni)

„Z niektórymi firmami rzeczywiście ta współpraca fajnie się układa. Przyjmują młodzież bez żadnego problemu na praktyki zawodowe. (..)” (subregion północny)

Dyrektorzy wskazywali także na formy współpracy o charakterze promocyjno-edukacyjnym, jak konferencje, targi branżowe, konkursy zawodowe czy projekty tematyczne.

„W ramach tej współpracy. Wymyśliłem taki projekt, który nazwałem konferencją naukową biznesową. (...) I to jest bardzo ważna inicjatywa, ponieważ przez cały tydzień tak, bo to trwa tydzień. Konferencja naukowo biznesowa, ale zarówno rozmawiamy o tym aspekcie naukowym, który jest konieczny. Przecież nasi uczniowie są potem przyszłymi studentami, bardzo często uniwersytetów ekonomicznych, prawda związanych z pieniędzmi z turystyką jest reklamą, a zatem i artyści, więc ta współpraca się układa naprawdę bardzo dobrze” (subregion centralny)

„Także no też mamy doświadczenia i za miesiąc bodajże będzie właśnie też taka konferencja. (...) związana właśnie ze Śląskiem Zawodowcy 2, bo jest taki projekt tej sieci współpracy (...)” (subregion północny)

Innym przykładem współpracy szkół z przedsiębiorstwami są projekty certyfikacyjne realizowane m.in. z firmami technologicznymi. W niektórych szkołach funkcjonują centra certyfikacji zawodowej, gdzie uczniowie mogą uzyskać międzynarodowe certyfikaty potwierdzające np. umiejętności obsługi sprzętu wykorzystywanego w zawodzie.

„Ponadto współpraca z zakładami, również z firmami, bo mamy tutaj możliwość certyfikowania młodzieży w jednym zawodzie. Mamy centrum Edukacji technicznej w szkole tych centrów, to jest przez firmę [anonimizacja]. (...) do momentu, gdy pandemia nie wybuchła, to przeprowadzaliśmy szkolenia, egzaminy. Także młodzież w zasadzie wychodząc z takim certyfikatem, który potwierdzał konkretne umiejętności i umiejętności związane z obsługą i programowaniem obrabiarek, także do tego chcemy wrócić. Nawet rozmawiałem już też z przedstawicielami firmy [anonimizacja] i jest na dobrej drodze, żeby do tego wrócić, żeby ta młodzież mogła być certyfikowana.” (subregion północny)

Wszyscy dyrektorzy uczestniczący w badaniu CATI wskazali, że ich szkoły współpracują z przedsiębiorstwami w zakresie organizacji praktyk zawodowych (100%). Był to najpowszechniejszy obszar współpracy²¹.

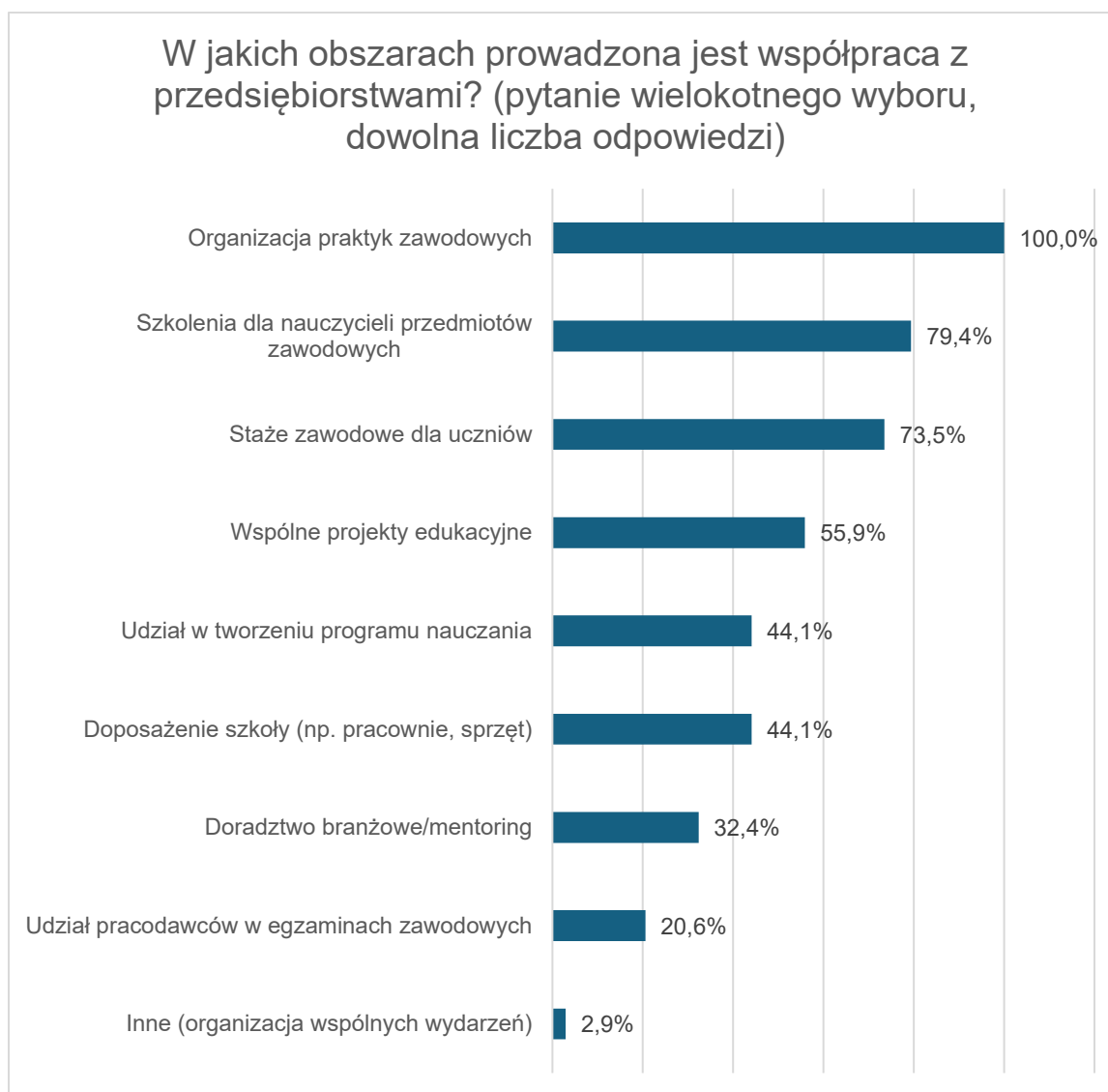
Na drugim miejscu znalazły się szkolenia dla nauczycieli przedmiotów zawodowych, wskazane przez 79,4% respondentów. Ten obszar współpracy zadeklarowali wszyscy (100%) dyrektorzy branżowych szkół I stopnia oraz szkół z subregionów północnego, południowego i zachodniego. Trzecim najczęściej wskazywanym obszarem były staże zawodowe dla uczniów (73,5%). Tę formę współpracy wskazali wszyscy respondenci z subregionu południowego i zachodniego. Najmniej wskazań dotyczyło doradztwa branżowego lub mentoringu (32,4%) oraz udziału pracodawców w egzaminach zawodowych (20,6%). Dodatkowo jeden z respondentów – dyrektor technikum

---

²¹ Podobne wskaźniki stosuje się zarówno dla obszarów, jak i form współpracy. Obszary określają zakres i tematykę współpracy, czyli przedmiot wspólnych działań, natomiast forma wskazuje konkretne sposoby realizacji, takie jak metody, narzędzia czy typy działań.

z subregionu centralnego (2,9%) – wskazał inny obszar współpracy, niewymieniony w kafeterii odpowiedzi, tj. organizację wspólnych wydarzeń.

Wykres 3. Obszary współpracy szkoły z przedsiębiorstwami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Tabela 3. Obszary współpracy szkoły z przedsiębiorstwami

W jakich obszarach prowadzona jest współpraca z przedsiębiorstwami?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Subregion Centralny (N=23)	Subregion Północny (N=4)	Subregion Południowy (N=3)	Subregion Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
Organizacja praktyk zawodowych	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

W jakich obszarach prowadzona jest współpraca z przedsiębiorstwami?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Subregion Centralny (N=23)	Subregion Północny (N=4)	Subregion Południowy (N=3)	Subregion Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
Staże zawodowe dla uczniów	25,0%	80,0%	78,3%	0,0%	100,0%	100,0%	73,5%
Wspólne projekty edukacyjne	25,0%	60,0%	60,9%	50,0%	33,3%	50,0%	55,9%
Doposażenie szkoły (np. pracownie, sprzęt)	25,0%	46,7%	43,5%	75,0%	66,7%	0,0%	44,1%
Szkolenia dla nauczycieli przedmiotów zawodowych	100,0%	76,7%	69,6%	100,0%	100,0%	100,0%	79,4%
Doradztwo branżowe/ mentoring	0,0%	36,7%	30,4%	25,0%	66,7%	25,0%	32,4%
Udział pracodawców w egzaminach zawodowych	50,0%	43,3%	26,1%	0,0%	0,0%	25,0%	20,6%
Udział w tworzeniu programu nauczania	50,0%	43,3%	47,8%	50,0%	0,0%	50,0%	44,1%
Inne: organizacja wspólnych wydarzeń	0,0%	3,3%	4,3%	0,0%	0,0%	0,0%	2,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Organizacja praktyk zawodowych stanowi formę współpracy stosowaną przez wszystkich respondentów uczestniczących w badaniu CATI (100,0%). Stosunkowo często wskazywano również na takie formy współpracy, jak organizacja staży dla uczniów (76,5%), szkolenia dla kadry pedagogicznej (73,5%) oraz organizacja wspólnych wydarzeń (np. dni kariery, warsztaty) – również 73,5% wskazań. Rzadziej pojawiały się odpowiedzi dotyczące przekazania sprzętu lub wsparcia technicznego (47,1%), objęcia klasy patronatem firmy (47,1%) – formy wskazywane wyłącznie przez dyrektorów techników – oraz współtworzenia programu nauczania (41,2%).

Wykres 4. Formy współpracy z przedsiębiorstwami stosowane w szkołach

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Tabela 4. Formy współpracy z przedsiębiorstwami stosowane w szkołach

Jakie formy współpracy były/są stosowane w Państwa szkole?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Subregion Centralny (N=23)	Subregion Północny (N=4)	Subregion Południowy (N=3)	Subregion Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
Organizacja praktyk zawodowych	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%
Organizacja staży dla uczniów	25,0%	83,3%	82,6%	0,0%	100,0%	100,0%	76,5%
Objęcie klasy patronatem firmy	0,0%	53,3%	56,5%	0,0%	33,3%	50,0%	47,1%
Współtworzenie programu nauczania	50,0%	40,0%	0,0%	50,0%	0,0%	50,0%	41,2%
Organizacja wspólnych wydarzeń (np. dni kariery, warsztaty)	50,0%	76,7%	65,2%	100,0%	66,7%	100,0%	73,5%
Przekazanie sprzętu/wsparcie techniczne	25,0%	50,0%	43,5%	75,0%	66,7%	25,0%	47,1%

Jakie formy współpracy były/są stosowane w Państwa szkole?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Subregion Centralny (N=23)	Subregion Północny (N=4)	Subregion Południowy (N=3)	Subregion Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
Szkolenia dla kadry pedagogicznej	100,0%	70,0%	65,2%	100,0%	100,0%	75,0%	73,5%

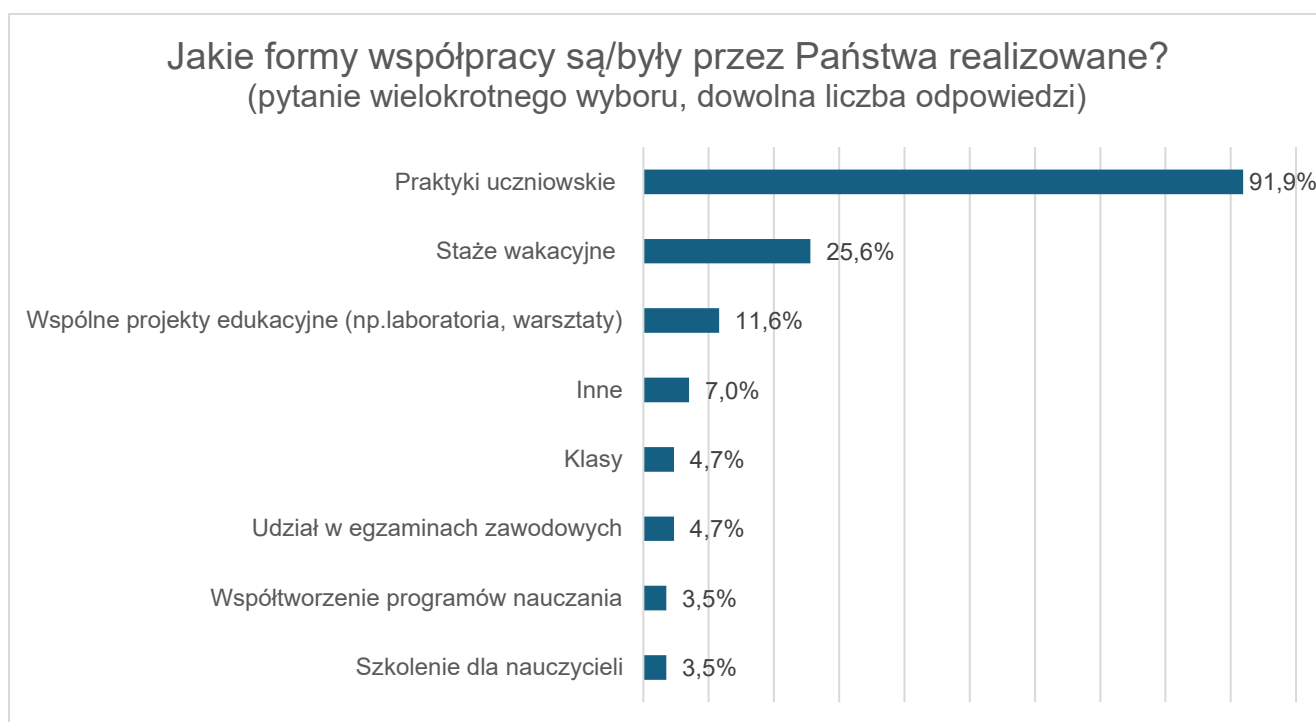
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI, N=34

Szkoły prowadzące kształcenie zawodowe w przeszłości²² w największym stopniu (w ramach współpracy nieobligatoryjnej) współdziałały z administracją publiczną w zakresie organizacji praktyk i staży uczniowskich oraz realizacji wspólnych projektów edukacyjnych i społecznych – oba te obszary wskazało po 62,5% badanych szkół. Rzadziej współpraca przybierała formę organizacji wydarzeń takich jak pikniki, dni otwarte czy kampanie społeczne (25%), oraz wsparcia materialnego – np. przekazywania sprzętu, darowizn czy udostępniania przestrzeni (również 25%).

Przedstawiciele przedsiębiorstw również zostali zapytani czy kiedykolwiek współpracowali z jakimkolwiek szkołami zawodowymi (technikami, szkołami branżowymi, szkołami policealnymi). Wśród 400 badanych firm 61 (tj. 15,3% ankietowanych) współpracowało i nadal współpracuje, a 25 (6,3% ankietowanych) współpracowało, ale już nie współpracuje.

²² Różnica między współpracą w przeszłości a obecnie nie dotyczy samego organizowania praktyk, które pozostaje procesem ciągłym, lecz przesunięcia akcentów w formach współpracy - wcześniej dominowało bezpośrednie wsparcie kształcenia zawodowego, dziś większy nacisk kładzie się na wspólną organizację wydarzeń i projektów edukacyjnych i społecznych.

Wykres 5 Formy współpracy ze szkołami stosowane w przedsiębiorstwach

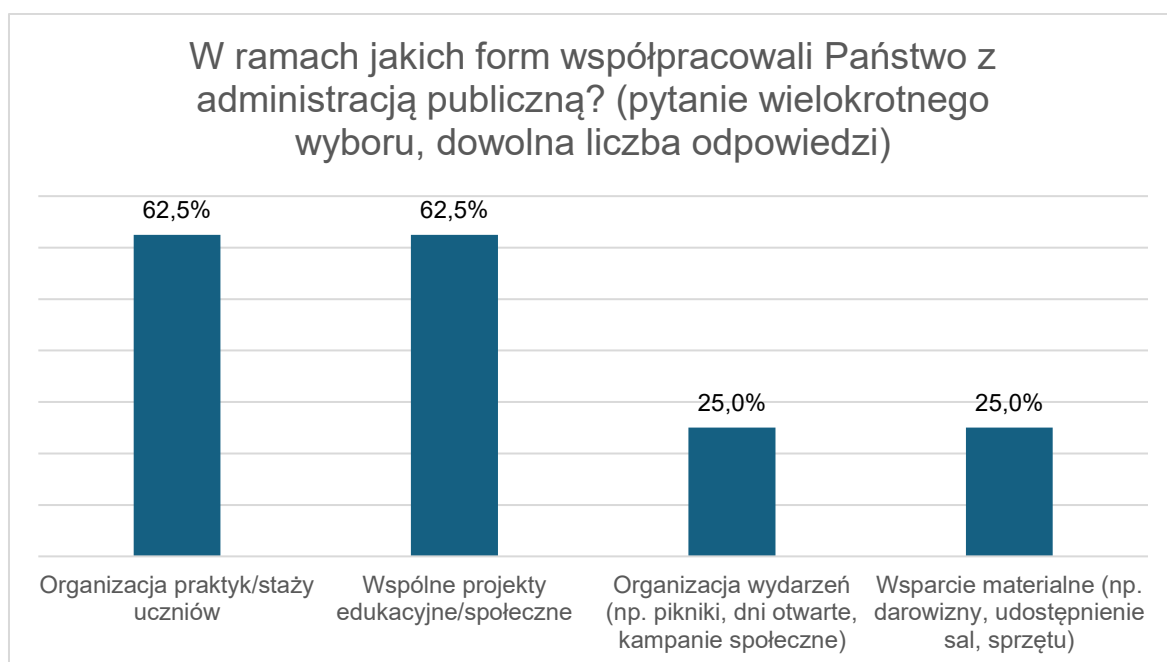

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami przedsiębiorstw, N=86

Analizując odpowiedzi udzielone w ramach wywiadów CAWI należy wskazać, że praktyki uczniowskie również były najczęściej wskazywaną formą współpracy (91,9% badanych). Staże wakacyjne są znacznie rzadsze, ale tą formę współpracy wybrało 25,6% ankietowanych. Wspólne projekty edukacyjne (laboratoria, warsztaty) realizuje 11,6% szkół, a udział w egzaminach zawodowych i klasy partnerskie po 4,7%. Szkolenia dla nauczycieli oraz współtworzenie programów – uzyskały po 3,5%.

Szkoły podejmują także współpracę z administracją publiczną.

Wykres 6. Formy współpracy szkół z administracją publiczną w przeszłości

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 5. Formy współpracy szkół z administracją publiczną w przeszłości

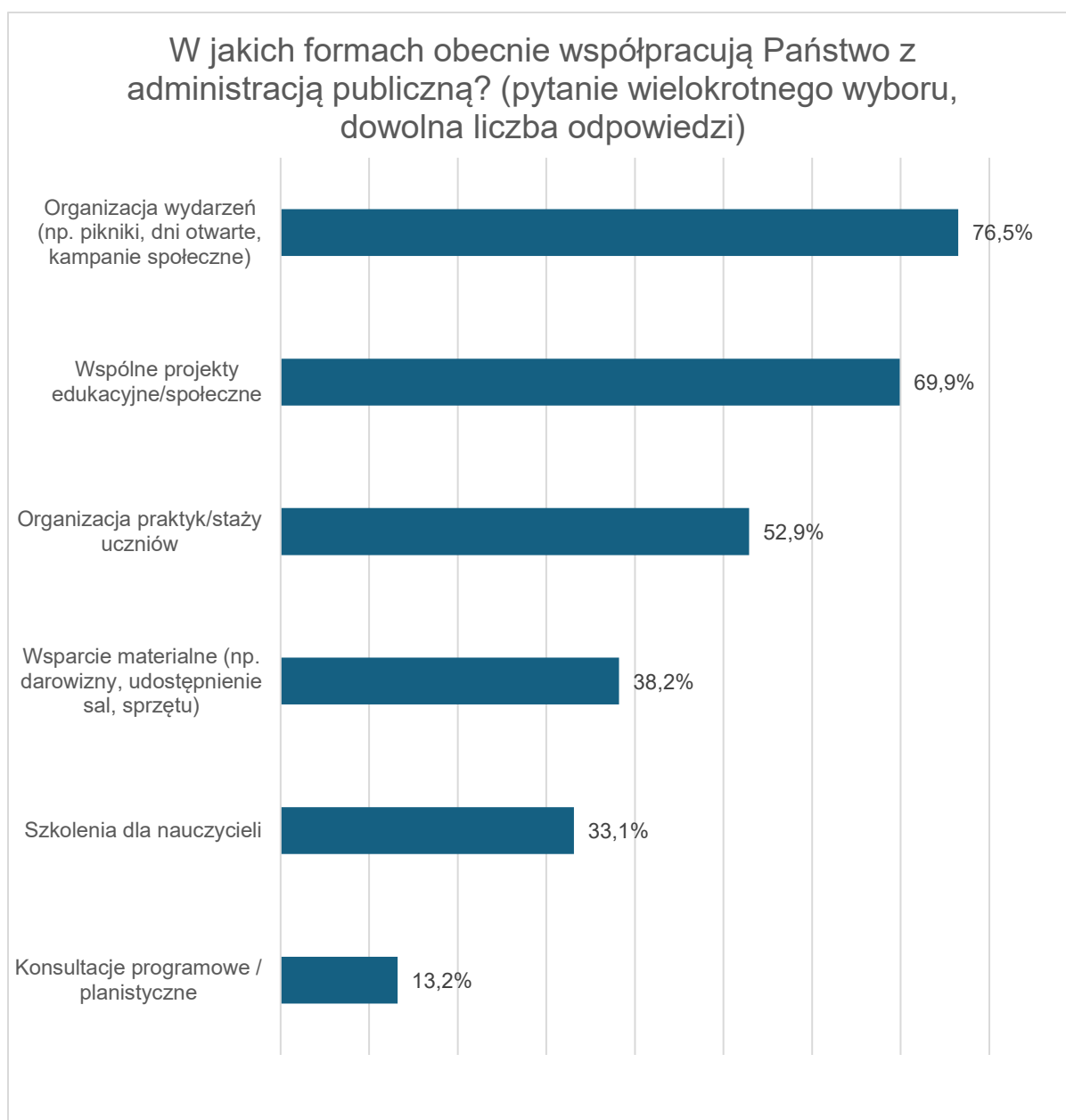
W ramach jakich form współpracowali Państwo z administracją publiczną?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Organizacja praktyk/staży uczniów	83,3%	80,0%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	100,0%	0,0%	62,5%
Wspólne projekty edukacyjne/społeczne	50,0%	60,0%	0,0%	100,0%	50,0%	100,0%	50,0%	0,0%	62,5%
Organizacja wydarzeń (np. pikniki, dni otwarte, kampanie społeczne)	16,7%	40,0%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	25,0%	0,0%	25,0%
Wsparcie materialne (np. darowizny, udostępnienie sal, sprzętu)	33,3%	40,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	50,0%	0,0%	25,0%
Szkolenia dla nauczycieli	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

W ramach jakich form współpracowali Państwo z administracją publiczną?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Konsultacje programowe / planistyczne	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Inne	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Natomiast obecnie szkoły zawodowe najczęściej współpracują z administracją publiczną przy organizacji wydarzeń, takich jak pikniki, dni otwarte czy kampanie społeczne. Tę formę współpracy wskazało aż 76,5% badanych placówek. Wysoki odsetek odpowiedzi (69,9%) dotyczy również realizacji wspólnych projektów edukacyjnych i społecznych. Na trzecim miejscu znalazła się organizacja praktyk i staży uczniowskich, którą wskazało 52,9% respondentów. W dalszym ciągu rzadziej współpraca przybiera formę wsparcia materialnego, np. poprzez darowizny, udostępnianie sal lub sprzętu (38,2%), czy szkoleń dla nauczycieli (33,1%). Najrzadziej szkoły uczestniczą w konsultacjach programowych lub planistycznych – ten typ współpracy wskazało jedynie 13,2% respondentów.

Wykres 7. Obecne formy współpracy szkół z administracją publiczną

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

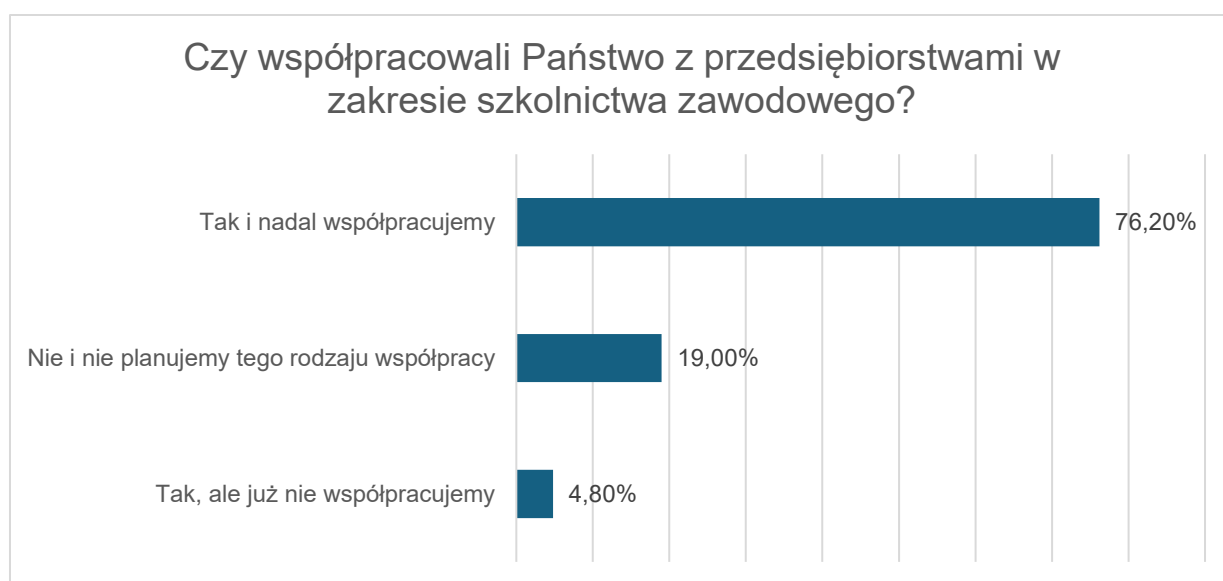
Tabela 6. Obecne formy współpracy szkół z administracją publiczną

W jakich formach obecnie współpracują Państwo z administracją publiczną?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Organizacja praktyk/staży uczniów	61,5%	42,3%	41,7%	75,0%	47,0%	81,8%	56,3%	57,7%	52,9%

W jakich formach obecnie współpracują Państwo z administracją publiczną?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Wspólne projekty edukacyjne/społeczne	71,6%	70,1%	70,8%	87,5%	74,7%	81,8%	25,0%	76,9%	69,9%
Organizacja wydarzeń (np. pikniki, dni otwarte, kampanie społeczne)	75,2%	75,3%	70,8%	62,5%	74,7%	100,0%	68,8%	76,9%	76,5%
Wsparcie materialne (np. darowizny, udostępnienie sal, sprzętu)	34,9%	36,1%	37,5%	37,5%	36,1%	90,9%	25,0%	30,8%	38,2%
Szkolenia dla nauczycieli	35,8%	32,0%	41,7%	25,0%	31,3%	36,4%	37,5%	34,6%	33,1%
Konsultacje programowe / planistyczne	13,8%	12,4%	8,3%	12,5%	10,8%	18,2%	12,5%	19,2%	13,2%
Inne	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

O podejmowanie współpracy z przedsiębiorstwami w zakresie szkolnictwa zawodowego zostali także zapytani przedstawiciele podmiotów administracji publicznej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami administracji publicznej, N=21

Zdecydowana większość respondentów (76,2%) zadeklarowało, że podjęli współpracę, a także współpraca ta jest kontynuowana. 4,8% procent badanych natomiast współpracowało, ale współpraca ta została już zakończona. Współpracy nie podjęło i nie planują podjąć 19% badanych.

Główną przyczyną braku podejmowania takiej współpracy okazał się brak czasu lub zasobów po stronie firm (47,1% badanych) oraz trudności w znalezieniu odpowiednich partnerów (41,2%). Wśród odpowiedzi pojawiły się także takie odpowiedzi jak: niska świadomość potencjalnych korzyści (29,4%), niespójne cele firm i administracji (23,5%), brak zainteresowania firm (17,6%). Warto wskazać także, że 17,6% badanych nie zauważa barier takiej współpracy.

W przypadku administracji publicznej, co zostało wskazane w badaniu CAWI, jednymi z kluczowych partnerów są powiatowe i Wojewódzki Urząd Pracy, które wspierają szkoły w ramach realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego. W szkołach organizowane są warsztaty kariery, podczas których uczniowie przygotowują dokumenty aplikacyjne, biorą udział w symulowanych rozmowach kwalifikacyjnych oraz spotkaniach z doradcami zawodowymi i przedstawicielami lokalnych firm. Współpraca z urzędami pracy często obejmuje również organizację szkoleń, kursów, wizyt studyjnych w przedsiębiorstwach oraz udział w cyklicznych wydarzeniach promujących kształcenie zawodowe.

„Chciałbym państwu zaproponować nasze inicjatywy, głównie przy współpracy z powiatowym urzędem pracy, jak i cezem, czyli z centrum edukacji zawodowej. Przeprowadziliśmy zresztą w ubiegłym tygodniu były takie. Nazwaliśmy to warsztaty kariery zawodowej. (...) uczniowie są wcześniej przygotowani do tego, jak rozpocząć swoją karierę zawodową i tu są bardzo różnego rodzaju spotkania z doradcami

zawodowymi, z psychologami. Natomiast do czego zmierzam, takie warsztaty u nas polegały na tym, że uczniowie wcześniej przychodzili z własnym CV, odpowiednio ubrani, bo dostali informację, że przechodzą przez próbną rozmowę kwalifikacyjną. (...) Uczniowie podchodzą do poszczególnych osób i przechodzą rozmowy kwalifikacyjne, trochę jeszcze sterowane w takich warunkach cieplarnianych, szkolnych, ale to jest dla nich informacja, co mają zmienić, jak napisać CV, jak odpowiadać na poszczególne pytania, na jakie kierunki startować, jak się zachować, więc mówię jako praktyk. Mam również świadomość, że szkoła jest odpowiedzialna za przygotowanie młodych ludzi do życia dorosłego. Nie chodzi tu jedynie o certyfikat, który im wręczamy, lecz przede wszystkim o rozwijanie kompetencji miękkich – tak, aby mogli w przyszłości znaleźć dobrą pracę. Dlatego właśnie współpraca z urzędem pracy, fachowcami i doradcami zawodowymi jest dla mnie niezwykle ważna. Chciałbym położyć większy nacisk na rozwój doradztwa zawodowego oraz na możliwości współpracy z centrami doskonalenia zawodowego, gdzie uczniowie mogą uczestniczyć w konkretnych rozmowach i spotkaniach z osobami, które na co dzień zajmują się rekrutacją. Dzięki temu mają szansę już teraz otrzymać konstruktywną informację zwrotną, dowiedzieć się, co robią dobrze, a co warto poprawić i będzie im łatwiej wejść na rynek pracy” (subregion centralny)

„Jeśli chodzi o instytucje związane z rynkiem pracy, to Powiatowy Urząd Pracy bardzo chętnie z nami współpracuje, szczególnie w zakresie szkoleń młodzieży oraz doradztwa zawodowego. Myślę, że jest to instytucja, którą warto pochwalić. Zarówno Powiatowy, jak i Wojewódzki Urząd Pracy starają się aktywnie współpracować ze szkołami zawodowymi. W tej chwili nie przychodzi mi do głowy żadna inna instytucja, która działałaby w tym obszarze równie skutecznie” (subregion północny)

W trakcie omawiania wyników badań często wskazywana jest także współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego – z urzędami miast i gmin. Samorządy wspierają szkoły w zakresie rozwoju infrastruktury i wyposażenia pracowni. W niektórych miastach wydziały rozwoju odgrywają rolę w opracowywaniu wniosków i pozyskiwaniu funduszy na modernizację szkół.

„Mamy tutaj właśnie taką pomoc i też realizujemy te praktyki w urzędach miasta, w różnego rodzaju bibliotekach, w różnych instytucjach (...). My też mamy takie instytucje, które tam są właśnie stworzone w Żorach, czy tam bazę, czy tam te całe miasteczka, gdzie tam te praktyki też tam są różnego rodzaju realizowane, więc ta współpraca jest dość dobra, tak? Pomagają też w tym wszystkim, no i myślę, że się sprawdza.” (subregion zachodni)

„Urząd gminy, to jest istotna sprawa z punktu widzenia szkoły. To również jest kuratorium oświaty. To jest w przypadku szkoły technicznej. Wojewódzki Ośrodek Medycyny Pracy, prawda? To są te instytucje, które są publiczne i teraz w tych publicznych instytucjach dużo zależy od zaangażowania osób, które w nich pracują. Ponieważ tutaj pan dyrektor mówi, że skąd ja mam wziąć na to środki? Skąd ja mam na to, skąd ja mam na to? Ja nie mam na to, ja nie mam na to, no ale tak na dobrą sprawę, jeśli jest urząd miasta, urząd gminy, który ma wydział (...) na przykład funkcjonuje

Wydział Rozwoju. Ja sobie bardzo chwalę współpracę z Wydziałem Rozwoju. Ponieważ my regularnie przygotowujemy listy sprzętu. Co prawda dla nas jest to bardzo dużo pracy, bo my co chwilę coś robimy, co chwilę opracowujemy dane, co chwilę robimy jakieś badanie, co chwilę przygotowujemy dane do projektu, a Wydział Rozwoju przygotowuje projekty i startuje w konkursach w momencie, kiedy one się pojawiają, bo jak się pojawia ogłoszenie o konkursie, to jest już za późno, żeby podjąć jakiegokolwiek działania, ponieważ projekty związane z modernizacją pracowni infrastruktury proszę państwa, to nierzadko jest pozwolenie na budowę. Czyli jeżeli ja wcześniej nie zrobiłem projektu, nie wyłowiłem wykonawcy, nie zrobiłem projektu za własne pieniądze. Nie mam tego projektu gotowego, który leży i czeka, jak zostanie ogłoszony konkurs, to nikt nie jest w stanie już tej dokumentacji przygotować, bo wymogi formalno-prawne i terminy urzędowe, które są, uniemożliwiają tego typu działanie, a punkty przy realizacji projektów unijnych są tylko za to, co się już włożyło za wkład i tak dalej.” (subregion centralny)

Wśród wymienianych partnerów ważną rolę odgrywają również ośrodki doskonalenia zawodowego, które organizują kursy, dają możliwość zdobycia dodatkowych kwalifikacji i certyfikatów branżowych.

„Od wielu lat, od 2000 roku współpracuję z Zakładem Doskonalenia Zawodowego i tutaj co roku organizuję dla młodzieży kurs obsługi kasy fiskalnej. Czasami też uczestniczymy w różnych projektach unijnych i też młodzież właśnie zdobywa certyfikaty, prawda? Bo właśnie albo barista, albo jeszcze powiedzmy tutaj z zakresu usług żywieniowych właśnie mają dodatkowe jakieś kwalifikacje, także też młodzież niejednokrotnie zdobywa dodatkowe kwalifikacje.” (subregion północny)

Szkoły prowadzące kształcenie zawodowe utrzymują także kontakty z takimi instytucjami, jak kuratoria oświaty, wojewódzkie ośrodki medycyny pracy, powiatowe centra pomocy rodzinie czy Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna. Współpraca z tymi jednostkami koncentruje się głównie na działaniach profilaktycznych, zdrowotnych i społecznych.

„Ja bym tutaj podała takie zewnętrzne wsparcie Kuratorium Oświaty w organizacji tych praktyk jest takie ważne, podobnie jak fundusze unijne na zakup sprzętu na przykład, które wykorzystałam w naszej szkole na kilka projektów. Lokalna Izba Rzemieślnicza To też działa jak skuteczny łącznik, organizując spotkania na przykład. I tak, biorąc pod uwagę moje doświadczenie, to mogę powiedzieć, że te elementy tworzą solidną podstawę dla tych takich trwałych partnerstw.” (subregion południowy)

„Ja bym powiedziała, że współpracujemy z Urzędem Miasta na projekty właśnie ekologiczne. Organizujemy warsztaty z Urzędem Pracy dla uczniów, współpracujemy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w stażach, projekty z biblioteką publiczną na umiejętności cyfrowe czy spotkania z sanepidem. Jeśli chodzi o bezpieczeństwo pracy, także to są takie właśnie to, co mogę powiedzieć, to co tak przychodzi mi do głowy.” (subregion południowy)

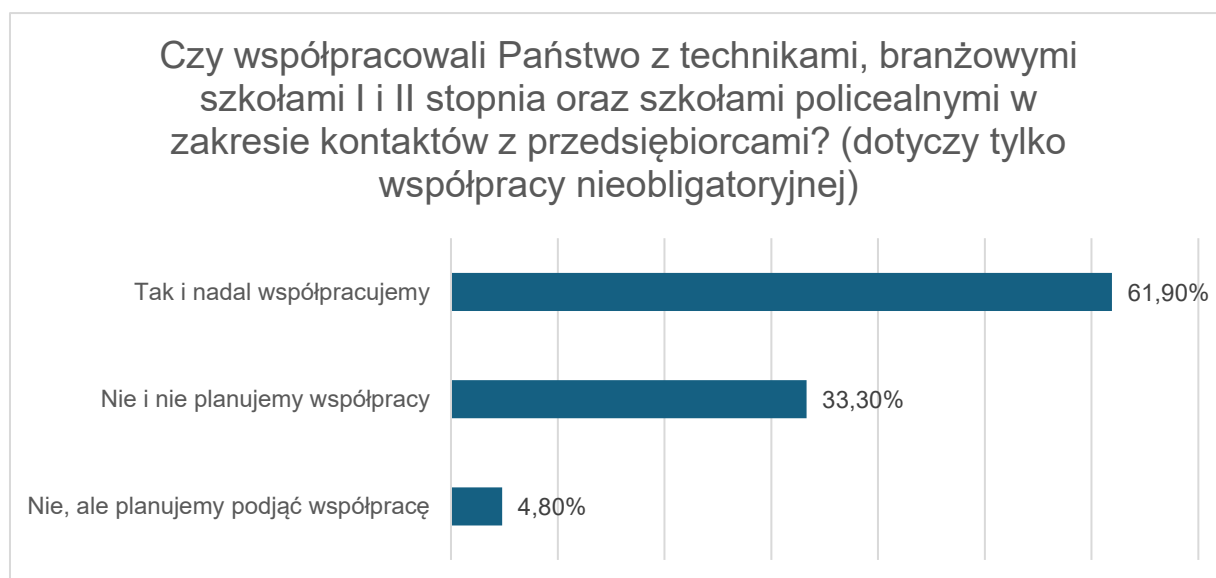
W niektórych miastach szkoły zawodowe współpracują również z instytucjami kultury, takimi jak biblioteki, ośrodki kultury czy komisje rozwiązywania problemów alkoholowych.

„Jest taka współpraca między nami Urzędem Pracy, Urzędem Miasta, biblioteką i sanepidem. Jeśli widzimy taką potrzebę, no to nawiązujemy i generalnie mamy dobre kontakty, jeśli chodzi o te, o te jednostki i chętnie rozumiemy sytuację młodzieży.”
(subregion południowy)

„Szkoła współpracuje, chociaż nie jest szkołą prowadzoną przez miasto, współpracuje z Urzędem Miasta w [anonimizacja]. Widzimy tutaj wspólne cele. Jesteśmy szkołą usadowioną na terenie miasta i wiele, wiele tutaj nawet imprez się organizuje wspólnie, na przykład w piątek będzie takie wydarzenie „Żywa lekcja historii”, które organizujemy we współpracy z Miejską Biblioteką Publiczną i Miejskim Ośrodkiem Kultury. Jesteśmy pomysłodawcą tego wydarzenia dla uczniów, ale także i dla mieszkańców miasta. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii, różne zespoły interdyscyplinarne to tutaj na terenie miasta naszego, na przykład Towarzystwo Przyjaciół [anonimizacja], świetlica dla osób niepełnosprawnych, gdzie też i wolontariat się dzieje. Tylko oczywiście kuratorium, współpraca z uczelniami wyższymi. Mamy dwie takie nasze partnerskie, jeżeli chodzi o sądy i kuratorów. Owszem, aczkolwiek tutaj odczuwamy pewien niedosyt, ponieważ czujemy się niedoinformowani przez tę instytucję.” (subregion zachodni)

O podejmowanie współpracy ze szkołami zostali także zapytani przedstawiciele podmiotów administracji publicznej odpowiedzialnych za prowadzenie szkół zawodowych. W ramach badania CAWI zostało zadane pytanie czy jednostki administracji publicznej współpracują z technikami, branżowymi szkołami I i II stopnia oraz szkołami policealnymi w zakresie kontaktów z przedsiębiorstwami? Pytanie to dotyczyło jedynie współpracy nieobligatoryjnej.

Wykres 9 Współpraca jednostek administracji publicznej ze szkołami w zakresie kontaktów z przedsiębiorcami

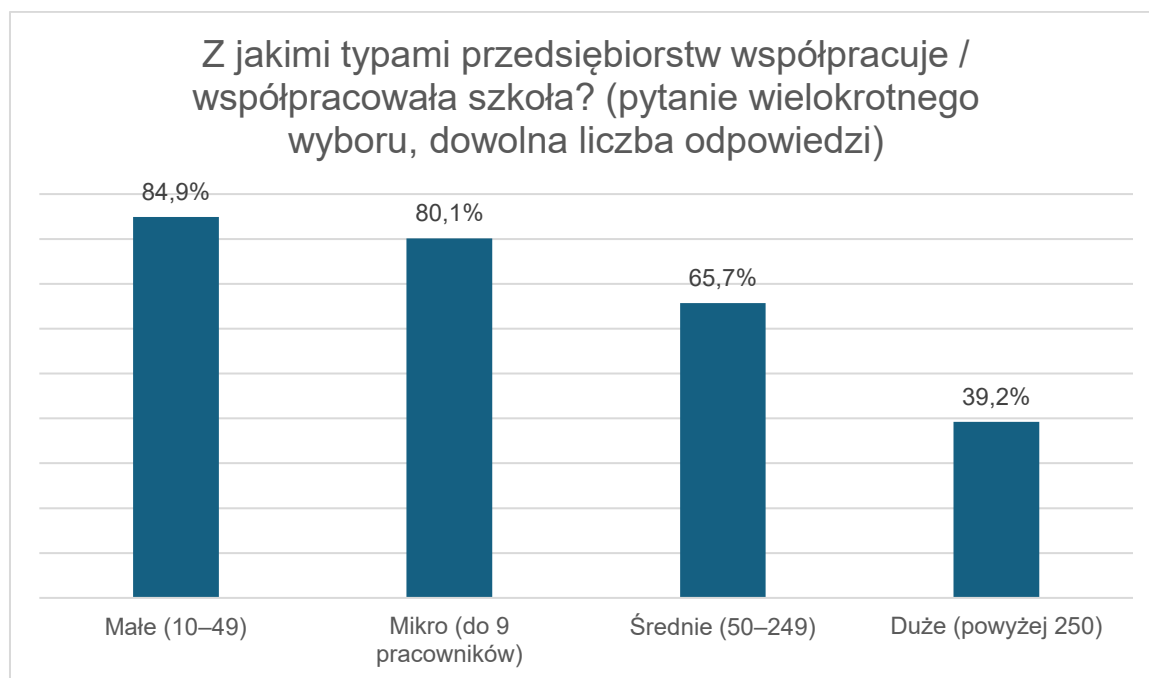
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami administracji publicznej, N=21

33,3% badanych zadeklarowało brak nieobligatoryjnej współpracy z technikami, szkołami branżowymi I i II stopnia oraz szkołami policealnymi. Natomiast ponad połowa (61,9%) podejmowało i nadal podejmuje taką współpracę. Nieznaczna część badanych współpracy nie podejmuje, ale ma plany jej podjęcia (4,8%).

1.2. Jakie przedsiębiorstwa najczęściej podejmują współpracę?

Według badań ilościowych (zarówno CAWI jak i CATI) szkoły najczęściej podejmują współpracę z przedsiębiorstwami mikro (do 9 pracowników) oraz małymi (od 10 do 49 pracowników). W badaniu CAWI na mikro i małe przedsiębiorstwa wskazało kolejno 84,9% oraz 80,1% dyrektorów szkół. Najrzadziej szkoły współpracowały z dużymi przedsiębiorstwami (250 i więcej pracowników), co zadeklarowało w badaniu CAWI 39,2% respondentów, a w badaniu CATI 58,8% respondentów.

Wykres 10. Typy przedsiębiorstw, z którymi współpracuje/współpracowała szkoła

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

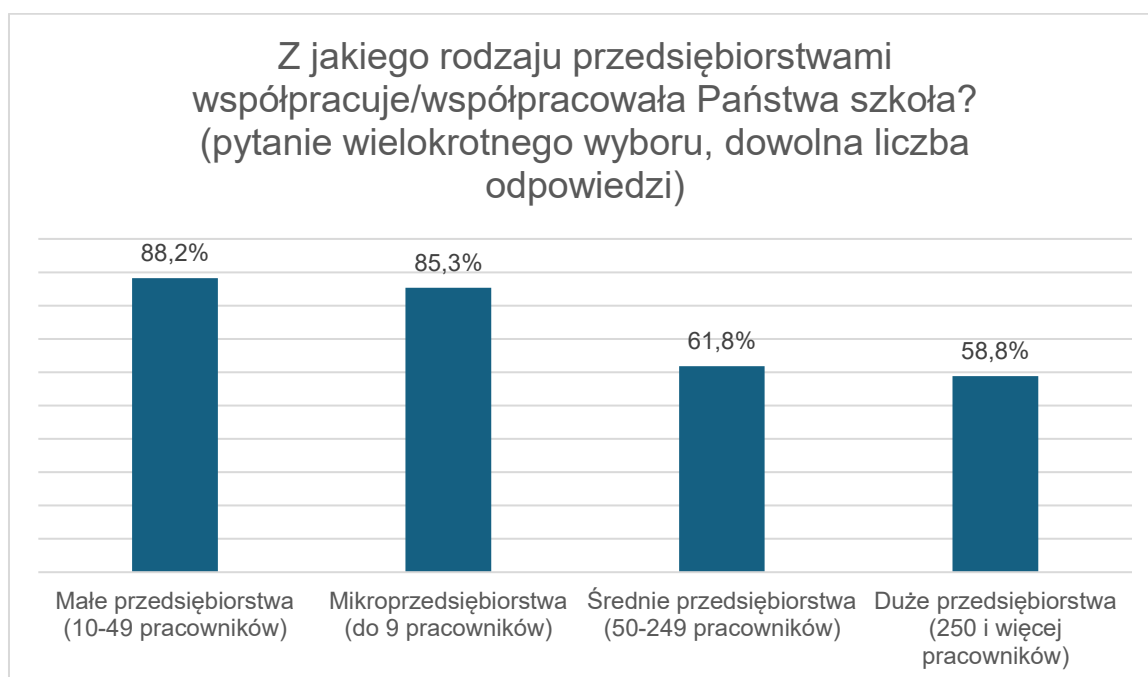
Tabela 7. Typy przedsiębiorstw, z którymi współpracuje/współpracowała szkoła

Z jakimi typami przedsiębiorstw współpracuje/współpracowała szkoła?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Mikro (do 9 pracowników)	82,7%	83,9%	82,1%	50,0%	79,2%	57,9%	92,0%	88,5%	80,1%
Małe (10–49)	87,2%	83,9%	89,3%	91,7%	85,4%	78,9%	88,0%	84,6%	84,9%
Średnie (50–249)	70,7%	66,1%	64,3%	75,0%	65,6%	68,4%	64,0%	65,4%	65,7%
Duże (powyżej 250)	43,6%	41,5%	39,3%	25,0%	36,5%	26,3%	44,0%	53,8%	39,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Współpracę z mikroprzedsiębiorstwami najczęściej deklarowali dyrektorzy branżowych szkół I stopnia, szczególnie z subregionów centralnego i zachodniego. Z kolei współpracę z małymi przedsiębiorstwami (10-49 pracowników) najczęściej wskazywali dyrektorzy techników, głównie z subregionów północnego, południowego i zachodniego.

Wykres 11. Rodzaj przedsiębiorstw, z którymi współpracuje/współpracowała szkoła

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Tabela 8. Rodzaj przedsiębiorstw, z którymi współpracuje/współpracowała szkoła

Z jakiego rodzaju przedsiębiorstwami współpracuje/współpracowała Państwa szkoła?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Subregion Centralny (N=23)	Subregion Północny (N=4)	Subregion Południowy (N=3)	Subregion Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
Mikroprzedsiębiorstwa (do 9 pracowników)	75,0%	86,7%	87,0%	75,0%	66,7%	100,0%	85,3%
Małe przedsiębiorstwa (10-49 pracowników)	75,0%	90,0%	82,6%	100,0%	100,0%	100,0%	88,2%
Średnie przedsiębiorstwa (50-249 pracowników)	25,0%	66,7%	65,2%	25,0%	66,7%	75,0%	61,8%
Duże przedsiębiorstwa (250 i więcej pracowników)	50,0%	60,0%	56,5%	50,0%	66,7%	75,0%	58,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Współpraca szkół z przedsiębiorstwami koncentruje się przede wszystkim w sektorach usługowych. Największy odsetek partnerów funkcjonuje w sektorze pozostałej działalności usługowej (42,8%). Kolejne miejsca zajmują branże: działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (31,9%) oraz handel hurtowy i detaliczny (31,9%). Znaczący udział mają również sektory: budownictwo (26,5%), edukacja, działalność usługowa w zakresie telekomunikacji, programowania komputerowego i doradztwa oraz transport i gospodarka magazynowa (po 25,3% każda). Mniejsze znaczenie mają branże takie jak działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (20,5%), działalność finansowa i ubezpieczeniowa (19,9%) oraz administracja publiczna i obrona narodowa (17,5%). Najniższy odsetek współpracujących przedsiębiorstw działa w sektorach: gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników (3,0%), organizacje i zespoły eksterytorialne (1,2%) oraz działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (1,2%).

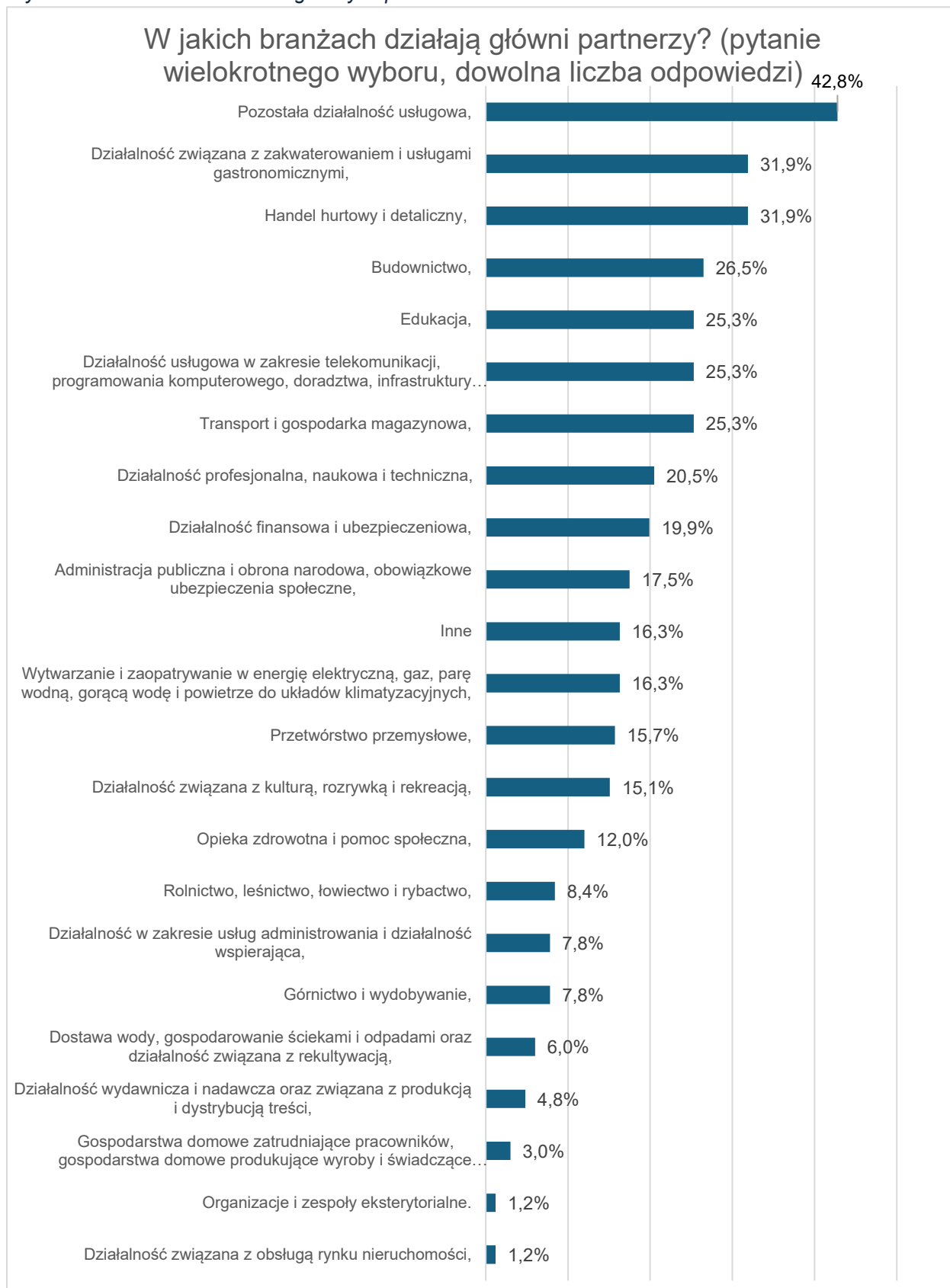
Przedstawicieli przedsiębiorstw zapytano o współpracę ze szkołami w podziale na współpracę już zakończoną i nadal trwającą.

Wykres 12 Wielkość przedsiębiorstw podejmujących współpracę ze szkołami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami przedsiębiorstw, N=86 (ilość udzielonych odpowiedzi na to pytanie)

Wykres 13. Branże działalności głównych partnerów szkół

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 9. Branże działalności głównych partnerów szkół

W jakich branżach działają główni partnerzy?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo,	9,0%	8,5%	7,1%	8,3%	7,3%	0,0%	20,0%	7,7%	8,4%
Górnictwo i wydobywanie,	9,8%	10,2%	10,7%	8,3%	5,2%	0,0%	8,0%	23,1%	7,8%
Przetwórstwo przemysłowe,	16,5%	16,1%	7,1%	0,0%	15,6%	15,8%	16,0%	15,4%	15,7%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych,	18,8%	15,3%	21,4%	16,7%	16,7%	5,3%	16,0%	23,1%	16,3%
Dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją,	6,8%	3,4%	3,6%	8,3%	3,1%	5,3%	8,0%	15,4%	6,0%
Budownictwo,	22,6%	32,2%	25,0%	0,0%	24,0%	42,1%	24,0%	26,9%	26,5%
Handel hurtowy i detaliczny,	32,3%	37,3%	35,7%	25,0%	33,3%	31,6%	20,0%	38,5%	31,9%
Transport i gospodarka	30,1%	23,7%	25,0%	8,3%	22,9%	21,1%	28,0%	34,6%	25,3%

W jakich branżach działają główni partnerzy?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
magazynowa,									
Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi,	32,3%	35,6%	32,1%	25,0%	33,3%	21,1%	32,0%	34,6%	31,9%
Działalność wydawnicza i nadawcza oraz związana z produkcją i dystrybucją treści,	5,3%	5,1%	7,1%	8,3%	4,2%	0,0%	4,0%	11,5%	4,8%
Działalność usługowa w zakresie telekomunikacji, programowania komputerowego, doradztwa, infrastruktury obliczeniowej oraz pozostała działalność usługowa w zakresie informacji,	28,6%	20,3%	14,3%	16,7%	25,0%	10,5%	16,0%	46,2%	25,3%
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa,	22,6%	17,8%	25,0%	25,0%	17,7%	21,1%	12,0%	34,6%	19,9%
Działalność związana z obsługą rynku	1,5%	0,0%	0,0%	0,0%	2,1%	0,0%	0,0%	0,0%	1,2%

W jakich branżach działają główni partnerzy?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
nieruchomości,									
Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna,	24,8%	20,3%	21,4%	0,0%	21,9%	5,3%	28,0%	19,2%	20,5%
Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca,	9,8%	6,8%	3,6%	8,3%	7,3%	5,3%	8,0%	11,5%	7,8%
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne,	19,5%	17,8%	10,7%	8,3%	14,6%	5,3%	28,0%	26,9%	17,5%
Edukacja,	26,3%	25,4%	25,0%	8,3%	21,9%	26,3%	24,0%	38,5%	25,3%
Opieka zdrowotna i pomoc społeczna,	8,3%	5,9%	3,6%	66,7%	8,3%	21,1%	20,0%	11,5%	12,0%
Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją,	15,8%	12,7%	25,0%	25,0%	14,6%	15,8%	12,0%	19,2%	15,1%
Pozostała działalność usługowa,	42,9%	49,2%	42,9%	58,3%	45,8%	36,8%	28,0%	50,0%	42,8%
Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników,	3,8%	2,5%	3,6%	0,0%	2,1%	5,3%	8,0%	0,0%	3,0%

W jakich branżach działają główni partnerzy?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby,									
Organizacje i zespoły eksterytorialne.	1,5%	0,8%	3,6%	0,0%	1,0%	0,0%	4,0%	0,0%	1,2%
Inne	17,3%	17,8%	28,6%	8,3%	14,6%	31,6%	20,0%	7,7%	16,3%

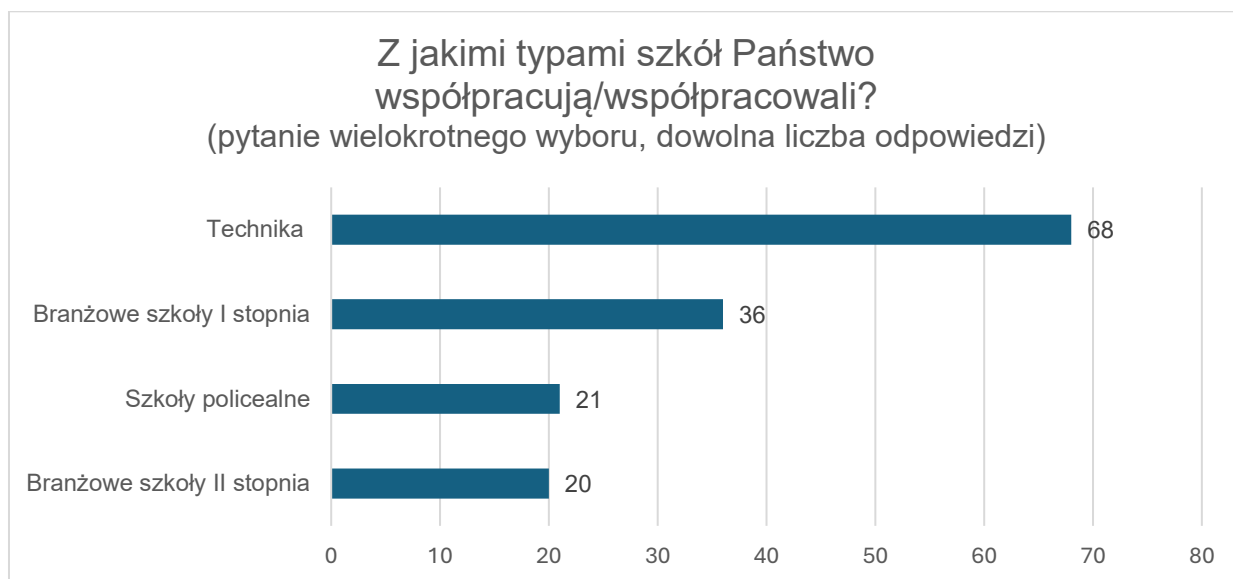
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

1.3. Jakie podmioty wchodzące w skład instytucji edukacyjnych najczęściej podejmują współpracę?

Występowanie współpracy na linii instytucji edukacyjnych i przedsiębiorstw jest proporcjonalne do wielkości przedsiębiorstw. Najczęściej współpracują bowiem przedsiębiorstwa duże 61,1%, następnie średnie 24,4%, małe 10,7% i mikro 8,8%. W zakresie firm, które współpracowały ze szkołami, ale współpraca ta została już

zakończona była największa wśród przedsiębiorstw małych 7,5%, następnie dużych 5,6%, mikro 6,2% i średnich 3,7%.

Wykres 14 Typy szkół z jakimi współpracowali przedsiębiorcy

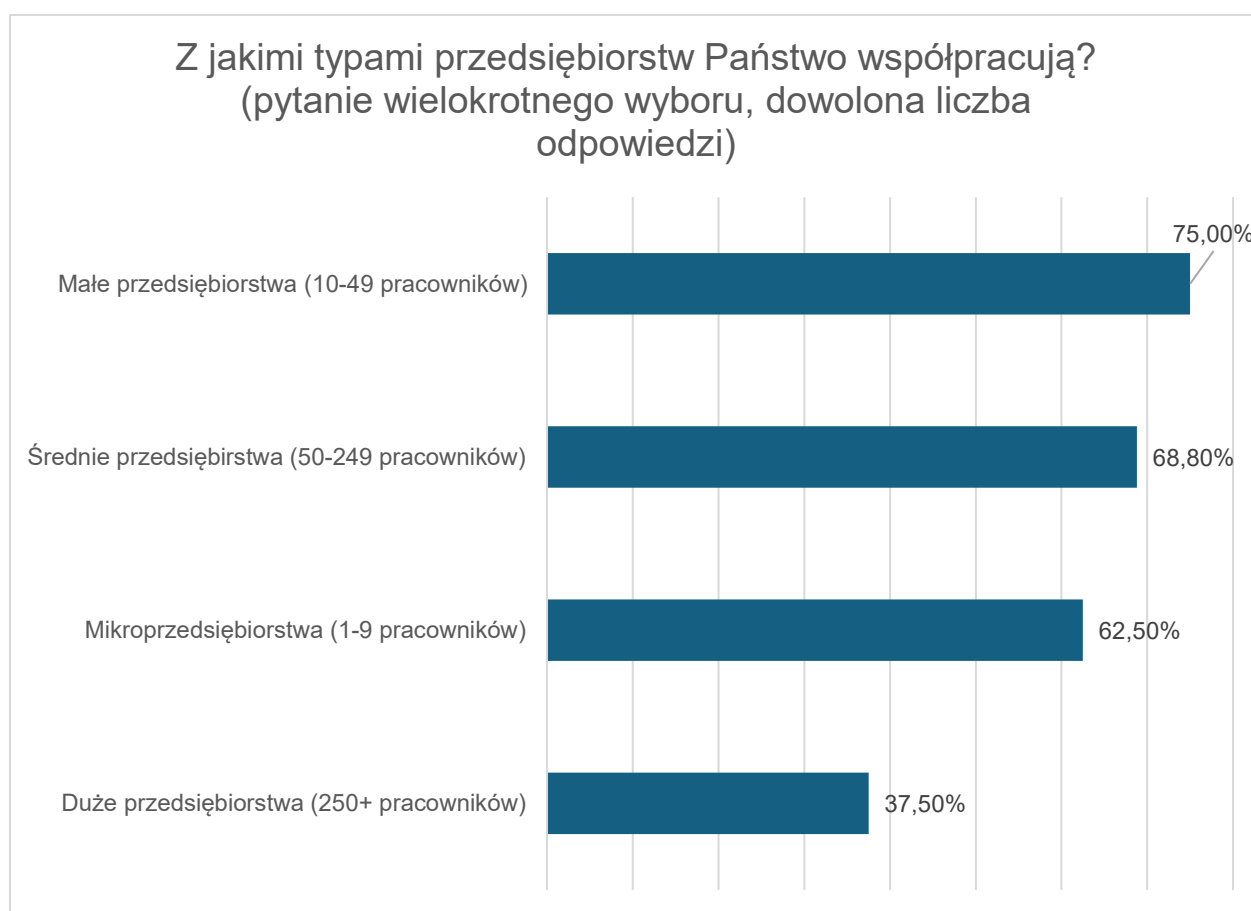

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami przedsiębiorstw, N=86

Przedsiębiorcy najczęściej współpracowali z technikami (68 przedsiębiorców z 86). Następnie ze szkołami branżowymi I stopnia (36 przedsiębiorstw), szkołami policealnymi (21 przedsiębiorstw) oraz branżowymi szkołami II stopnia (20 przedsiębiorstw).

Przedstawiciele jednostek administracji publicznej odpowiedzialnych za szkolnictwo zawodowe w badaniu CAWI wskazali z jakimi typami przedsiębiorstw współpracują.

Wykres 15 Typy przedsiębiorstw z którymi współpracują jednostki administracji państwowej

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami jednostek administracji publicznej, N=16

Najczęściej współpraca przedstawicieli jednostek administracji publicznej dotyczy małych przedsiębiorstw (75%). Następnie średnich (68,8%), mikroprzedsiębiorstw (62,5%) oraz dużych (37,5%).

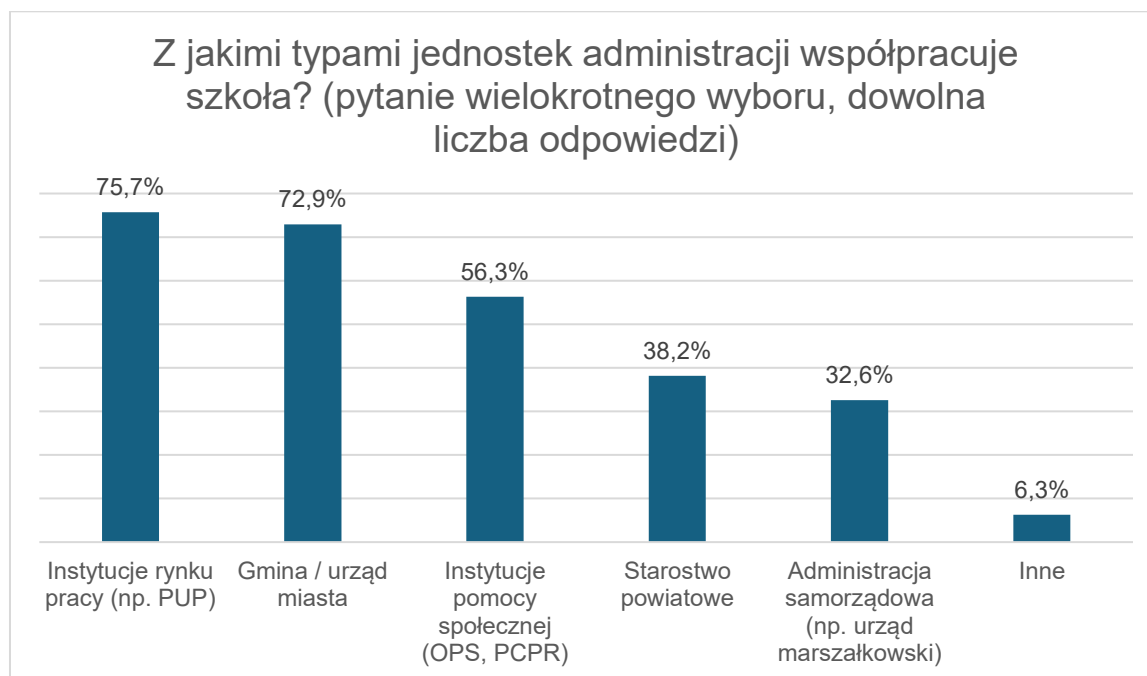
1.4. Jakie podmioty, wchodzące w skład administracji publicznej, najczęściej podejmują współpracę?

Według analizy danych zebranych podczas badania CAWI szkoły najczęściej współpracują z instytucjami rynku pracy (75,7%), takimi jak powiatowe urzędy pracy oraz z gminami i urzędami miast (73%). Gmina/urząd miasta były wskazywane najczęściej wśród dyrektorów szkół branżowych II stopnia, w subregionach centralnym oraz południowym. Z kolei na współpracę z instytucjami rynku pracy (np. PUP) wskazywali najczęściej dyrektorzy techników, szkół branżowych I i II stopnia, w subregionach południowym i zachodnim.

Wśród innych wskazywanych instytucji, z którymi szkoły podejmują współpracę, znalazły się CECH-y i izby rzemieślnicze (nie będące instytucjami publicznymi) a także instytucje kultury (domy kultury, muzea, biblioteki), Ochotnicze Hufce Pracy, Ośrodek

Rozwoju Edukacji, Polski Czerwony Krzyż, służby publiczne (policja, straż pożarna), poradnie psychologiczno-pedagogiczne, zakłady opieki zdrowotnej oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Wykres 16. Typy jednostek administracji publicznej, z którymi współpracuje szkoła

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 10. Typy jednostek administracji publicznej, z którymi współpracuje szkoła

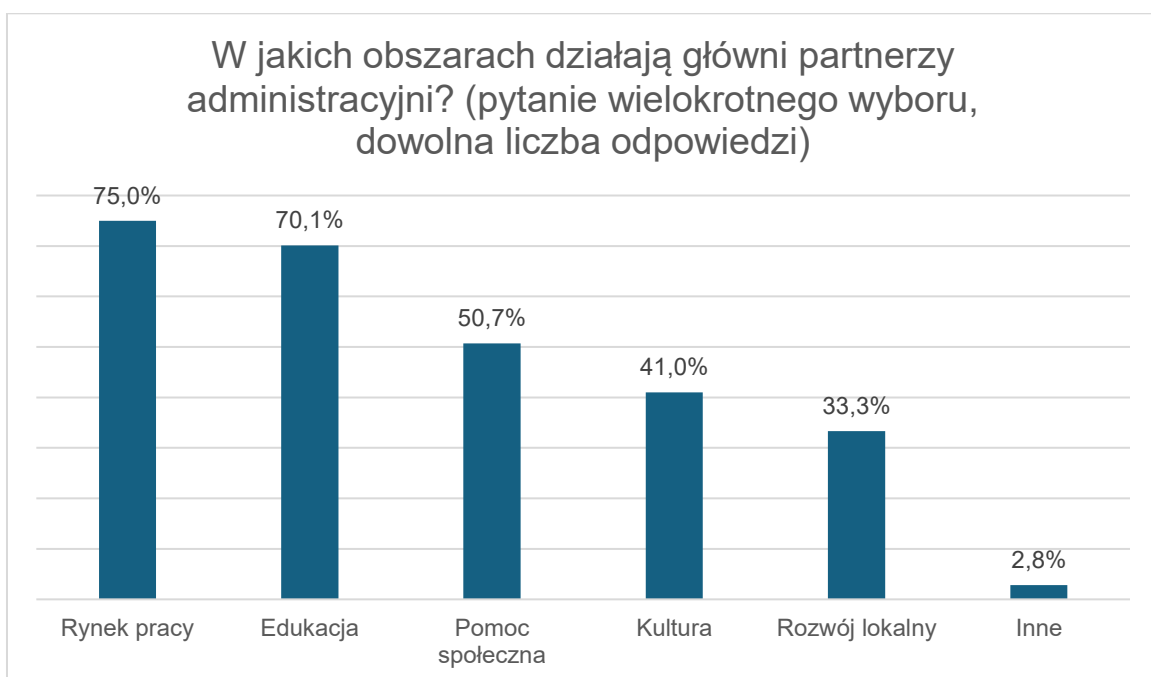
Z jakimi typami jednostek współpracuje szkoła?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Gmina / urząd miasta	73,0%	71,6%	75,0%	66,7%	74,1%	69,2%	80,0%	65,4%	72,9%
Starostwo powiatowe	40,9%	38,2%	41,7%	55,6%	28,2%	76,9%	60,0%	34,6%	38,2%
Administracja samorządowa (np. urząd marszałkowski)	34,8%	28,4%	33,3%	66,7%	28,2%	76,9%	20,0%	34,6%	32,6%
Instytucje rynku pracy (np. PUP)	75,7%	78,4%	75,0%	66,7%	72,9%	84,6%	80,0%	76,9%	75,7%

Instytucje pomocy społecznej (OPS, PCPR)	51,3%	57,8%	62,5%	66,7%	55,3%	61,5%	70,0%	46,2%	56,3%
Inne	5,2%	5,9%	8,3%	22,2%	3,5%	15,4%	5,0%	11,5%	6,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Instytucje najczęściej współpracujące ze szkołami działają w obszarach rynku pracy (75,0%), edukacji (70,1%) oraz pomocy społecznej (50,7%). Wśród innych wymienianych obszarów znalazły się administracja publiczna - urząd gminy, praktyka zawodowa, rynek mieszkaniowy, ubezpieczenia społeczne.

Wykres 17. Obszary działalności głównych partnerów administracyjnych szkół

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 11. Obszary działalności głównych partnerów administracyjnych szkół

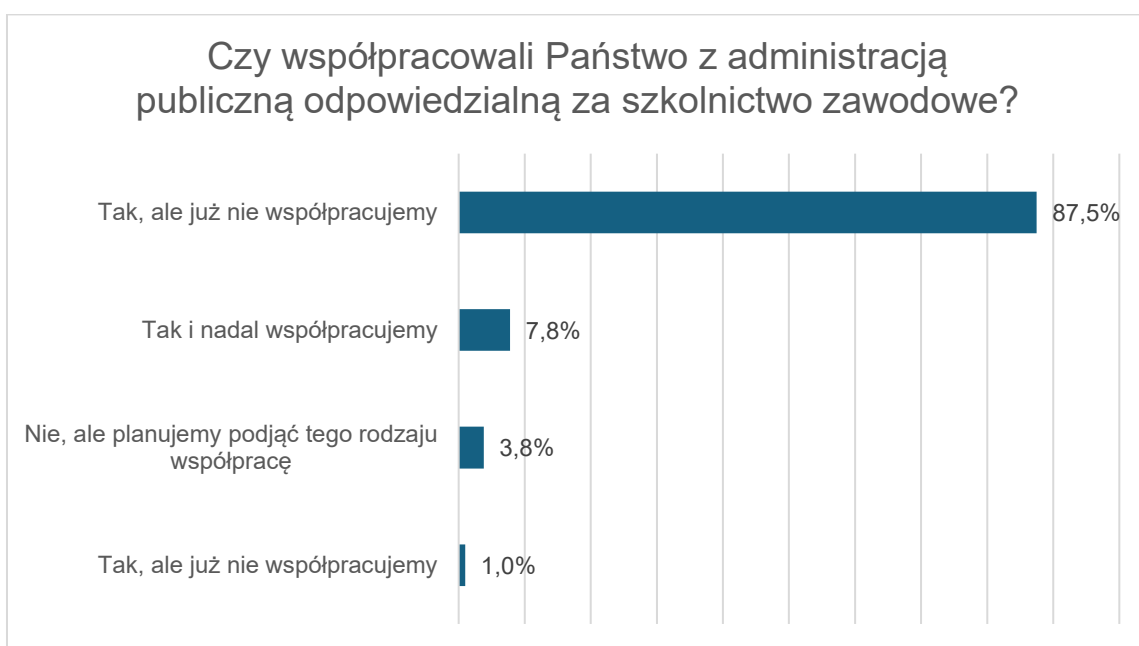
W jakich obszarach działają główni partnerzy administracyjni?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Edukacja	68,7%	66,7%	58,3%	55,6%	77,6%	84,6%	35,0%	65,4%	70,1%
Rynek pracy	73,9%	73,5%	62,5%	66,7%	72,9%	84,6%	70,0%	80,8%	75,0%
Pomoc społeczna	45,2%	52,0%	50,0%	33,3%	50,6%	46,2%	50,0%	53,8%	50,7%

Kultura	41,7%	38,2%	37,5%	33,3%	40,0%	53,8%	40,0%	38,5%	41,0%
Rozwój lokalny	35,7%	28,4%	29,2%	22,2%	36,5%	46,2%	20,0%	26,9%	33,3%
Inne	3,5%	3,9%	12,5%	22,2%	3,5%	0,0%	5,0%	0,0%	2,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Wśród badanych przedsiębiorców (N=400) jedynie 31 firm zadeklarowało współpracę z administracją publiczną odpowiedzialną za szkolnictwo zawodowe, a 4 przedsiębiorstwa taką współpracę prowadziły, ale już tego nie robią. 15 firm natomiast planuje podjęcie współpracy w przyszłości.

Wykres 18 Współpraca przedsiębiorstw z administracją publiczną odpowiedzialną za szkolnictwo zawodowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami przedsiębiorstw, N=400

Najczęściej podejmowaną formą współpracy przedsiębiorców i administracji publicznej jest współrealizacja projektów unijnych lub krajowych (42,9%), a następnie udział w konsultacjach programów szkolnictwa zawodowego (25,7%), uczestnictwo w radach programowych, komisjach doradczych (14,3%) oraz udział w tworzeniu polityki edukacyjnej (11,4%). Duża część respondentów wskazała też na inne rodzaje współpracy.

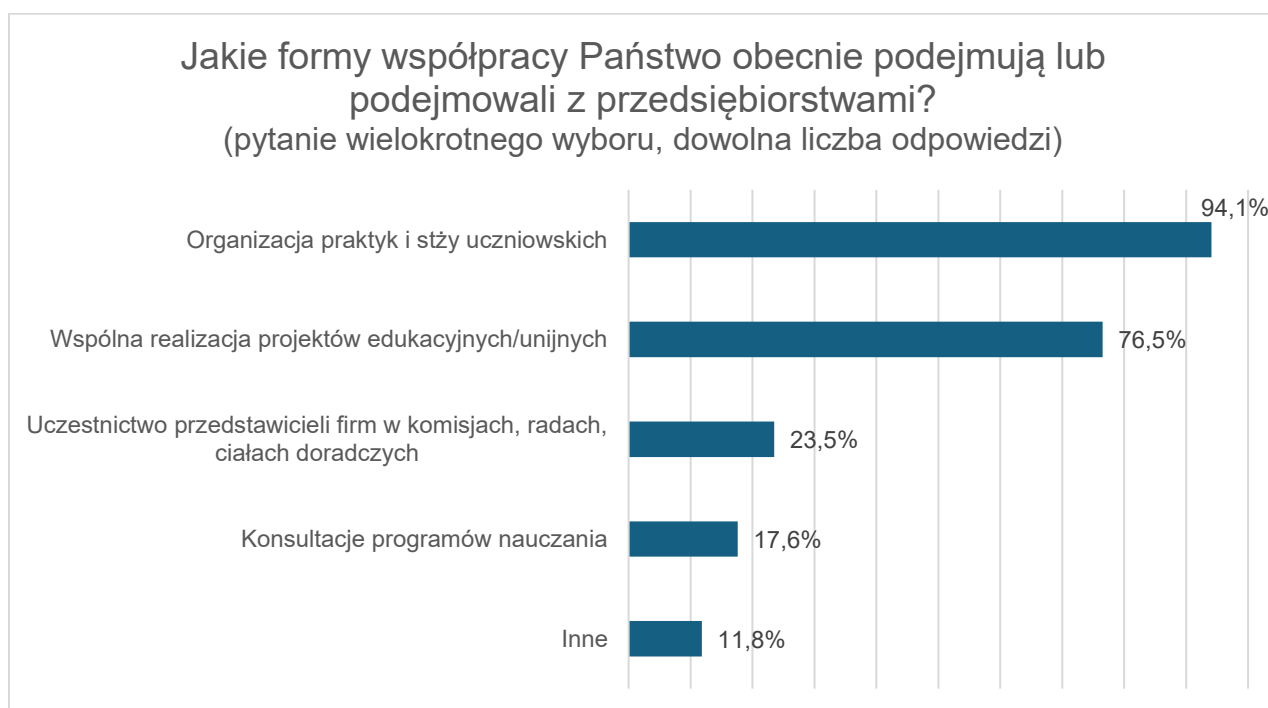
Wykres 19 Formy współpracy przedsiębiorców i administracji publicznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami przedsiębiorstw, N=35

Pytanie o formy współpracy zostało także zadane przedstawicielom jednostek administracji publicznej.

Wykres 20 Formy współpracy jednostek administracji publicznej z przedsiębiorstwami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami jednostek administracji publicznych, N=17

Najczęstszą formą podejmowania współpracy jest organizacja staży i praktyk uczniowskich (94,1%), następnie wspólna realizacja projektów edukacyjnych/unijnych (76,5%), uczestnictwo przedstawicieli form w komisjach, radach ciałach doradczych (23,5%), konsultacja programów nauczania (17,6%).

2. Jakie są cechy instytucji edukacyjnych, przedsiębiorstw i administracji publicznej podejmujących współpracę w województwie śląskim?

Współpraca między instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i administracją publiczną w województwie śląskim odbywa się w kontekście przemysłowo-technicznego profilu regionu oraz trwającej transformacji energetycznej. Analiza literatury i raportów międzynarodowych pozwala wskazać zestaw cech wspólnych dla partnerów zaangażowanych w taką współpracę, a także wyodrębnić czynniki, które determinują jej efektywność. Mimo że część opisanych zjawisk ma charakter ogółouropejski, ich obserwacja pozwala sformułować trafne wnioski adaptacyjne dla regionu śląskiego, gdzie podobne uwarunkowania – silny sektor przemysłowy, rozwinięta sieć szkół zawodowych i aktywność instytucji samorządowych – stanowią fundament potencjału rozwojowego.

Przeprowadzona wcześniej analiza przykładów współpracy pokazuje, że wszystkie trzy grupy podmiotów (szkoły, firmy i instytucje publiczne) dysponują specyficznymi cechami organizacyjnymi i kompetencyjnymi, które warunkują jakość oraz trwałość relacji partnerskich.

Instytucje edukacyjne – elastyczność, praktyczny profil i gotowość do współpracy

W literaturze europejskiej szkoły zawodowe postrzegane są jako podmioty dynamicznie adaptujące się do potrzeb rynku pracy i gotowe do współtworzenia sieci współpracy z biznesem.²³ Ich kluczowe cechy to elastyczność programowa, otwartość na nowe formy nauczania i silne powiązanie z lokalnymi sektorami gospodarczymi. Raporty wskazują, że instytucje edukacyjne uczestniczące w partnerstwach cechuje:

- orientacja na praktyczne umiejętności, często realizowana poprzez kształcenie dualne,
- innowacyjność organizacyjna – tworzenie centrów kompetencji, laboratoriów i hubów szkoleniowych,
- profesjonalizacja kadry – szkolenia nauczycieli we współpracy z przemysłem.²⁴

W odniesieniu do województwa śląskiego te cechy są szczególnie widoczne w sieci techników i szkół branżowych współpracujących z lokalnym przemysłem metalowym,

---

²³ [European Commission. 2024. A Vocational Education and Training and the Green Transition – A Compendium of inspiring practices \(2024 Edition\). Luxembourg;](#) [European Training Foundation. 2025. VET Systems in Practice: Country Case Studies. Turin](#) [dostęp na dzień 28,11,2025]

²⁴ [European Training Foundation, op. cit.](#) [dostęp na dzień 28,11,2025]

maszynowym i energetycznym. Wiele z nich uczestniczy w projektach finansowanych z funduszy unijnych, w ramach których szkoły tworzą klasy patronackie lub centra doskonałości zawodowej (Sołtysiak et al. 2024). Zdolność szkół do szybkiego reagowania na potrzeby rynku pracy, wspierana przez administrację regionalną, stanowi jeden z najważniejszych atutów systemu edukacyjnego województwa.

Instytucje edukacyjne w regionie śląskim, zwłaszcza technika i szkoły branżowe, charakteryzują się dużą otwartością na współpracę z otoczeniem społeczno-gospodarczym. Wiele z nich prowadzi klasy patronackie i kierunki profilowane we współpracy z firmami przemysłowymi i usługowymi (Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego 2023). Szkoły te dysponują wyspecjalizowanymi pracownikami zawodowymi, w których kształcą przyszłych mechaników, spawaczy, elektryków czy mechatroników, a programy nauczania są dostosowywane do standardów branżowych.

Przykładem takiego podejścia jest Zespół Szkół Budowlano-Ceramicznych w Gliwicach, który ściśle współpracuje z firmą Mostostal Zabrze GPBP, angażując uczniów w zajęcia praktyczne na terenie zakładu oraz w projektach realizowanych w warunkach przemysłowych.²⁵ Podobnie szkoły techniczne w Tychach i Bieruniu, uczestniczące w inicjatywie Techniczna Akademia Przyszłości, rozwijają kompetencje cyfrowe i elektryczne uczniów przy wsparciu firm Hager Polo i Hager Production Poland.²⁶

Cechą wyróżniającą szkół zawodowych w regionie jest ich elastyczność programowa i gotowość do wdrażania innowacji dydaktycznych, np. kursów krótkoterminowych, praktyk modułowych czy certyfikacji kompetencji. Współpraca z firmami i strefami przemysłowymi pozwala na integrację wiedzy teoretycznej i praktycznej oraz lepsze przygotowanie uczniów do wymagań rynku pracy.

W ostatnich latach rośnie także znaczenie kompetencji menedżerskich dyrektorów szkół zawodowych, którzy coraz częściej pełnią funkcję lokalnych liderów współpracy. Raport Instytutu Badań Edukacyjnych (IBE 2024) wskazuje, że szkoły efektywnie współpracujące z biznesem cechuje wysoki poziom autonomii decyzyjnej oraz istnienie dedykowanych koordynatorów ds. współpracy z otoczeniem gospodarczym. Ponadto szkoły uczestniczące w projektach takich jak „Śląskie. Zawodowcy 2” korzystają ze wsparcia sieci wymiany doświadczeń, finansowanych ze środków UE.²⁷ Coraz częściej też szkoły wdrażają praktykę staży nauczycieli w przedsiębiorstwach – model

---

²⁵ Zespół Szkół Budowlano-Ceramicznych w Gliwicach. 2024. Klasa partnerska z firmą Mostostal Zabrze GPBP; Zespół Szkół Budowlano-Ceramicznych w Gliwicach. 2024. Zajęcia praktyczne w firmie Mostostal Zabrze GPBP [dostęp na dzień 28,11,2025]

²⁶ Europerspektywy. 2025. „Hager Polo i KSSE wspierają edukację techniczną – umowy z Tychami i Bieruniem.” Europerspektywy, [dostęp na dzień 12.03,2025]

²⁷ Regionalna Izba Gospodarcza w Katowicach. 2024. Śląskie. Zawodowcy 2 – wspieramy szkolnictwo zawodowe [dostęp na dzień 28,11,2025]

adaptowany z krajów skandynawskich – pozwalający lepiej rozumieć realia pracy zawodowej.²⁸

Przedsiębiorstwa – proaktywność, inwestycje w kadry i rozwój kompetencji branżowych

Według analiz europejskich i krajowych, przedsiębiorstwa angażujące się we współpracę edukacyjną charakteryzują się wysokim poziomem innowacyjności, kulturą uczenia się organizacyjnego i strategicznym podejściem do rozwoju kadr.²⁹ Takie firmy często reprezentują sektory nowoczesnych technologii, energii, motoryzacji czy usług technicznych, a ich motywacją jest zarówno rozwój kompetencji przyszłych pracowników, jak i realizacja strategii społecznej odpowiedzialności biznesu.

Cechy typowych przedsiębiorstw uczestniczących w partnerstwach edukacyjnych to:

- proaktywność w budowaniu kontaktów ze szkołami i uczelniami,
- inwestycje w infrastrukturę dydaktyczną (np. przekazywanie sprzętu, tworzenie laboratoriów),
- udział w projektach europejskich i regionalnych sieciach kompetencji,
- działanie w ramach lokalnych lub branżowych klastrów innowacji.³⁰

W województwie śląskim szczególnie widoczna jest rola średnich i dużych firm produkcyjnych, które włączają się w programy kształcenia zawodowego i oferują praktyki uczniowskie. Dotyczy to zwłaszcza sektorów przemysłowych przechodzących transformację (górnictwa, energetyki czy motoryzacji), gdzie zapotrzebowanie na wykwalifikowaną kadrę wymusza ścisłe relacje z edukacją. Cechą charakterystyczną śląskich przedsiębiorstw jest więc partnerskie podejście i gotowość do współinwestowania w edukację, często w formule trójstronnej z udziałem administracji publicznej.

Przedsiębiorstwa zaangażowane we współpracę z edukacją w województwie śląskim to najczęściej firmy z branży przemysłowej, budowlanej, mechatronicznej, energetycznej i stolarki otworowej. Charakteryzują się one proaktywnym podejściem do kształcenia przyszłych pracowników. Obejmują patronaty nad klasami, tworzą programy stażowe, finansują stypendia i doposażają pracownie szkolne.

---

²⁸ Koss-Goryszewska, M., Ostaszewski, M., Rostworowski, M., Stanaszek, A., Woźniak, J. (2025). Rekomendacje dotyczące doskonalenia zawodowego nauczycieli zawodu (raport). Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy [dostęp na dzień 28,11,2025]

²⁹ European Commission. 2024. A Vocational Education and Training and the Green Transition – A Compendium of inspiring practices (2024 Edition). Luxembourg; Corporación Tecnológica de Andalucía. b.d. Guide of Best Practices in Academy–Industry Cooperation. Sevilla [dostęp na dzień 28,11,2025]

³⁰ Corporación Tecnológica de Andalucía. b.d. Guide of Best Practices in Academy–Industry Cooperation. Sevilla; Skoczylas, K., Nowak, A., & Kozieł, P. 2024. VET Is Attractive! Improving the quality and attractiveness of vocational training and education in Poland and Croatia. Good Practice Guide. Warszawa [dostęp na dzień 28,11,2025]

Przykładem jest Mostostal Zabrze GPBP, który inwestuje w szkolenie uczniów kierunków technicznych w Gliwicach, czy Eko-Okna S.A., współpracujące z Powiatowym Centrum Kształcenia Zawodowego w Wodzisławiu Śląskim w zakresie przygotowania kadr w zawodach automatyk, spawacz i mechatronik.³¹ Firmy te dostrzegają w szkolnictwie zawodowym sposób na ograniczanie deficytów kadrowych oraz budowanie lojalności zawodowej przyszłych pracowników.

Przedsiębiorstwa uczestniczące w projektach współfinansowanych ze środków europejskich, takich jak „Śląskie. Zawodowcy 2”³² czy „Kadry Przyszłości – PSF”³³, angażują się w rozwój kompetencji cyfrowych i zielonych, kształcenie ustawiczne pracowników i dopasowanie kwalifikacji do wyzwań transformacji energetycznej. Jak wynika z raportu Regionalnej Izby Gospodarczej w Katowicach (RIG Katowice 2024), największą aktywność we współpracy z edukacją wykazują przedsiębiorstwa średniej wielkości – elastyczne decyzyjnie, a jednocześnie zdolne do inwestowania w rozwój kompetencji. W wielu przypadkach firmy te tworzą konsorcja branżowe (np. w mechatronice i automatyce), które wspólnie projektują ścieżki kształcenia i egzaminowania. Wśród czynników motywujących przedsiębiorstwa do współpracy wymienia się: deficyty kadrowe, możliwość wpływu na treści nauczania, uproszczone procedury finansowania z EFS+ oraz wzrost prestiżu marki (WUP, 2023) Cechą wspólną tych przedsiębiorstw jest świadome inwestowanie w edukację jako element strategii rozwoju i społecznej odpowiedzialności biznesu³⁴.

Administracja publiczna i instytucje wsparcia – rola koordynatora i inicjatora

Administracja publiczna, zarówno na poziomie krajowym, jak i regionalnym, pełni kluczową rolę w tworzeniu warunków instytucjonalnych dla współpracy edukacji i biznesu. Raporty podkreślają jej funkcję koordynatora i integratora polityk publicznych, zwłaszcza w obszarze edukacji zawodowej, rozwoju kompetencji i wspierania innowacji.

³⁵ Cechy charakterystyczne dla administracji angażującej się w takie partnerstwa to:

---

³¹ Radio 90 Rybnik. 2022. „Eko-Okna obejmą patronatem klasy w PCKZiU w Wodzisławiu Śląskim.” Radio 90, [dostęp na dzień 24,11,2025]

³² Regionalna Izba Gospodarcza w Katowicach. 2024. Śląskie. Zawodowcy 2 – wspieramy szkolnictwo zawodowe [dostęp na dzień 28,11,2025]

³³ Doradcy 365. 2025. „Kadry Przyszłości – Usługi rozwojowe dla przedsiębiorców (PSF).” Doradcy 365, 10 lutego [dostęp na dzień 10.02,2025]

³⁴ Lavía, C., Otero, B., Albizu, E., & Olazarán, M. (2021). Exploring the Intensity of Relationships with Vocational Education Centres: A Typology of Spanish SMEs. *Sustainability*, 13(16), 9287; AIRinVET Consortium. 2024. SMEs Engagement & AR Mindsets Report. Tknika / AIRinVET [dostęp na dzień 28,11,2025]

³⁵ European Commission. 2024. A Vocational Education and Training and the Green Transition – A Compendium of inspiring practices (2024 Edition). Luxembourg; Skoczyła, K., Nowak, A., & Kozieł, P. 2024. VET Is Attractive! Improving the quality and attractiveness of vocational training and education in Poland and Croatia. Good Practice Guide. Warszawa [dostęp na dzień 28,11,2025]

- zdolność do mobilizacji partnerów lokalnych i łączenia interesów różnych sektorów,
- umiejętność projektowego zarządzania współpracą – w tym pozyskiwania funduszy unijnych,
- orientacja na efekty długofalowe, jak wzrost zatrudnienia i trwałość sieci współpracy.

W kontekście województwa śląskiego te funkcje realizują m.in. Urząd Marszałkowski, powiatowe wydziały edukacji oraz instytucje otoczenia biznesu (np. Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna, Górnośląska Agencja Przedsiębiorczości).

Administracja publiczna w województwie śląskim pełni rolę kluczowego organizatora i katalizatora współpracy pomiędzy edukacją a gospodarką. Urząd Marszałkowski, powiaty i samorządy lokalne inicjują programy patronackie, konkursy dla szkół i wspólne projekty infrastrukturalne. Szczególnie ważnym aktorem jest Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna (KSSE), która koordynuje wspomniane wyżej przedsięwzięcia edukacyjno-gospodarcze, jak np. „Śląskie. Zawodowcy 2”.

Na poziomie lokalnym administracja samorządowa współorganizuje klasy patronackie i uczestniczy w finansowaniu doposażenia szkół zawodowych, natomiast instytucje rozwoju regionalnego (np. Górnośląska Agencja Promocji Przedsiębiorczości) realizują projekty wspierające kształcenie dorosłych, certyfikację kwalifikacji i adaptację do zielonej gospodarki.³⁶

Według analiz poświęconych zagadnieniu współpracy szkolnictwa zawodowego z biznesem skuteczność administracji regionalnej zależy od trzech czynników: stabilnego systemu finansowania, kompetencji kadry w zakresie zarządzania projektami oraz przejrzystych procedur partnerstwa publiczno-prywatnego.³⁷ W województwie śląskim te warunki są spełniane przez Urząd Marszałkowski i KSSE, które łączą funkcję koordynatora i operatora finansowania. Równocześnie w regionie rośnie znaczenie umiędzynarodowienia współpracy edukacyjnej, zwłaszcza w szkołach technicznych i uczelniach, które włączają komponent międzynarodowy do projektów partnerskich z przemysłem.³⁸

Administracja publiczna w województwie śląskim cechuje się zatem wysokim poziomem instytucjonalizacji współpracy, zdolnością do pozyskiwania funduszy UE oraz kompetencjami w zakresie partnerstw międzysektorowych. Jej zaangażowanie zwiększa trwałość efektów współpracy i spójność regionalnej polityki edukacyjnej z potrzebami rynku pracy. Wspólną cechą zidentyfikowanych podmiotów jest wysoki

³⁶ Górnośląska Agencja Promocji Przedsiębiorczości (GAPR). 2024. Wsparcie osób dorosłych w zakresie nabywania zielonych kompetencji/kwalifikacji [dostęp na dzień 28,11,2025]

³⁷ European Training Foundation (ETF). 2021. Public–Private Partnerships for Skills Development. Volume I: Conceptual Framework and Governance Conditions. Torino [dostęp na dzień 28,11,2025]

³⁸ Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej. 2024. Welcome to Poland – Supporting Institutional Capacity for International Cooperation. Warszawa [dostęp na dzień 28,11,2025]

poziom profesjonalizacji i umiejętność budowania synergii między polityką edukacyjną a gospodarczą. Dzięki temu administracja staje się realnym partnerem, a nie jedynie instytucją nadzorującą.

2.1. Jaka jest struktura zarządzania w kontekście współpracy?

W zdecydowanej większości szkół za współpracę odpowiedzialna jest jedna osoba (60,8%), rzadziej zespół (33,1%). Jedynie 3% szkół deklaruje, że kontakty z przedsiębiorstwami mają charakter nieformalny, natomiast brak jakiejkolwiek osoby odpowiedzialnej odnotowano w marginalnym odsetku przypadków (1,8%). We wszystkich typach szkół i we wszystkich subregionach występują podobne odsetki wskazań.

Wykres 21. Obecność osoby/zespołu w szkole odpowiedzialnego za kontakty z przedsiębiorstwami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 12. Obecność osoby/zespołu w szkole odpowiedzialnego za kontakty z przedsiębiorstwami

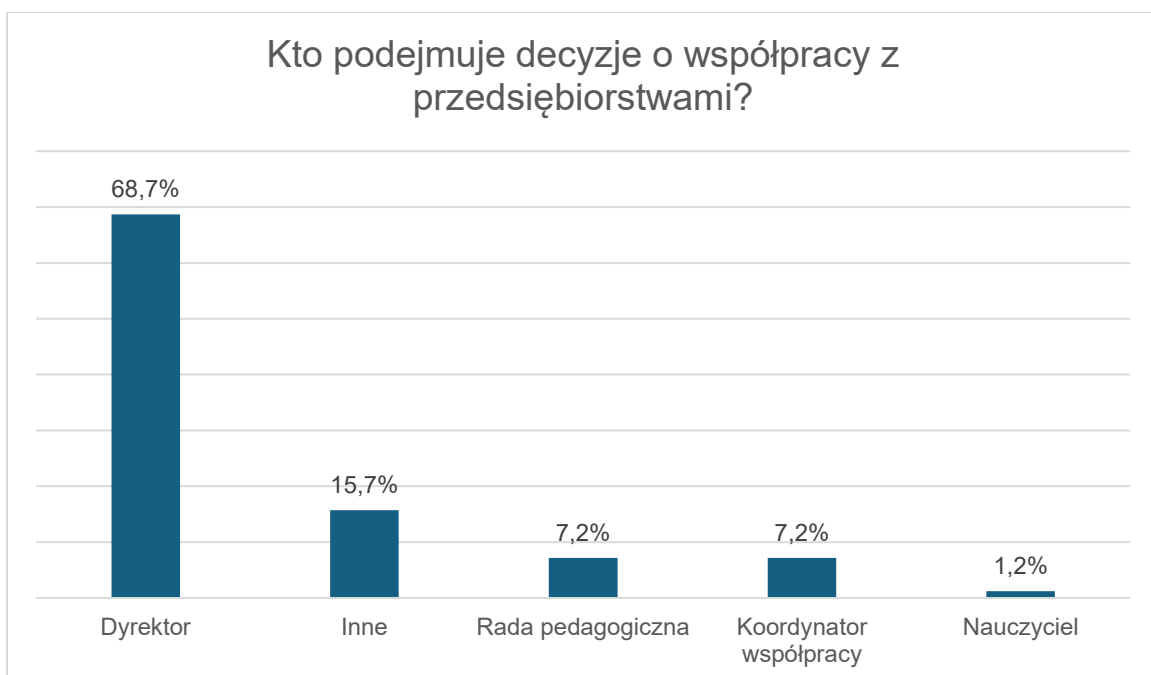
Czy w szkole jest osoba/zespół odpowiedzialny za kontakty z przedsiębiorstwami?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Tak, zespół	33,1%	32,2%	46,4%	33,3%	34,4%	15,8%	44,0%	30,8%	33,1%
Tak, jedna osoba	62,4%	63,6%	53,6%	50,0%	60,4%	63,2%	56,0%	65,4%	60,8%

Czy w szkole jest osoba/zespół odpowiedzialny za kontakty z przedsiębiorstwami?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Kontakty mają charakter nieformalny	3,0%	1,7%	0,0%	8,3%	2,1%	15,8%	0,0%	0,0%	3,0%
Nie, ale była	0,0%	1,7%	0,0%	0,0%	2,1%	0,0%	0,0%	0,0%	1,2%
Nie, nigdy nie było takiej osoby	1,5%	0,8%	0,0%	8,3%	1,0%	5,3%	0,0%	3,8%	1,8%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

W większości szkół o współpracy z przedsiębiorstwami decyduje dyrektor - taką odpowiedź wskazało 68,7% badanych placówek. Drugą najczęściej wymienianą kategorią są inne osoby lub organy (15,7%). W odpowiedziach znaleźli się: *dyrektor i kierownik szkolenia praktycznego; dyrektor w porozumieniu z kierownikiem szkolenia praktycznego lub innym nauczycielem bezpośrednio współpracującym z przedsiębiorstwem/instytucją; dyrektor wraz z koordynatorem pośredniczącym; kierownik praktycznej nauki zawodu; kierownik warsztatów szkolnych; rezydent; uczniowie sami nawiązują współpracę z firmami; zespół kierowniczy*. Znacznie rzadziej decyzje podejmuje rada pedagogiczna (7,2%) lub koordynator współpracy (7,2%).

Wykres 22. Podmiot decyzyjny w szkole w kwestii współpracy z przedsiębiorstwami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 13. Podmiot decyzyjny w szkole w kwestii współpracy z przedsiębiorstwami

Kto podejmuje decyzje o współpracy z przedsiębiorstwami?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Dyrektor	66,2%	66,9%	75,0%	75,0%	67,7%	73,7%	60,0%	76,9%	68,7%
Rada pedagogiczna	7,5%	7,6%	3,6%	0,0%	12,5%	0,0%	0,0%	0,0%	7,2%
Nauczyciel	1,5%	0,8%	0,0%	8,3%	0,0%	0,0%	0,0%	7,7%	1,2%
Koordynator współpracy	8,3%	4,2%	7,1%	0,0%	7,3%	5,3%	12,0%	3,8%	7,2%
Inne	16,5%	20,3%	14,3%	16,7%	12,5%	21,1%	28,0%	11,5%	15,7%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

2.2. Jakie są kompetencje zespołu w kontekście współpracy?

W szkołach kontakty z jednostkami administracji publicznej są realizowane w zróżnicowany sposób, jednak nie zawsze w ramach formalnie powołanych struktur. W ponad dwóch trzecich szkół istnieje osoba lub zespół odpowiedzialny za ten obszar - 33,1% placówek wskazało, że funkcjonuje zespół i 33,1%, że zadanie to wykonuje jedna osoba. W 17,5% szkół współpraca z administracją ma charakter nieformalny, a w pozostałych przypadkach nie wyodrębniono żadnej osoby odpowiedzialnej (14,3%). Niewielki odsetek (2,4%) szkół informuje, że taka osoba lub zespół działał w przeszłości, lecz obecnie już nie funkcjonuje.

Z danych wynika, że model zespołowy jest najczęściej spotykany w technikach (31,2%). Z kolei szkoły policealne wyróżniają się większym udziałem placówek, w których współpracę z administracją prowadzi pojedyncza osoba (54,5%).

Wykres 23. Obecność osoby/zespołu w szkole odpowiedzialnego za kontakty z administracją publiczną

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 14. Obecność osoby/zespołu w szkole odpowiedzialnego za kontakty z administracją publiczną

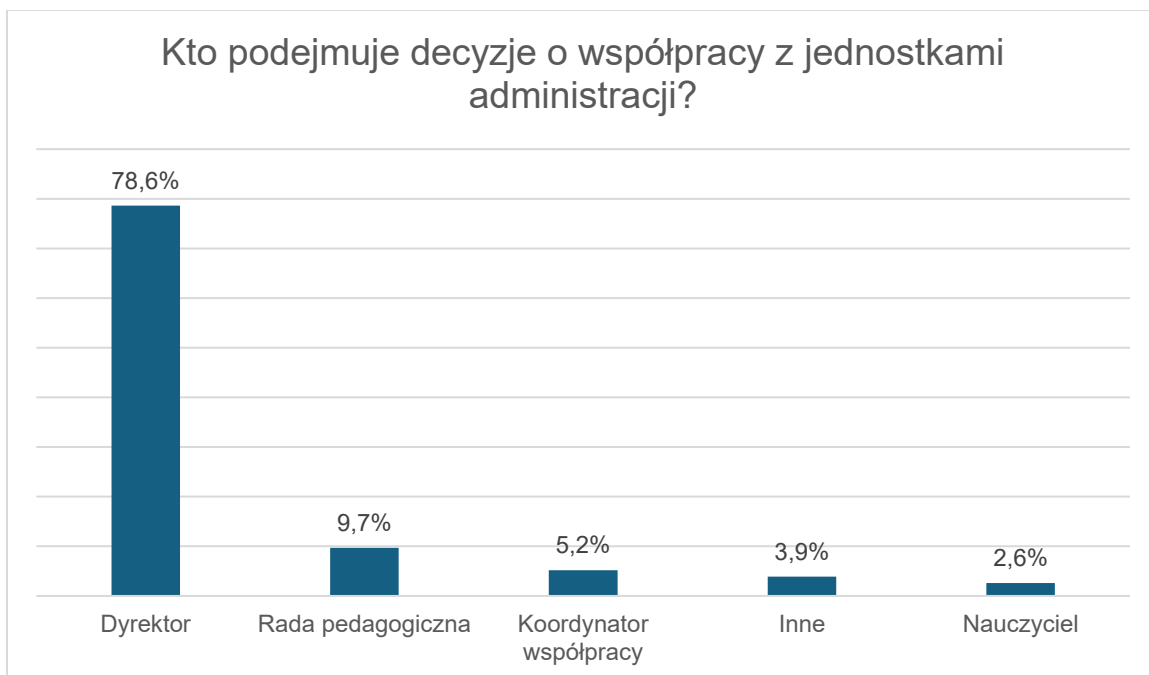
Czy w szkole jest osoba/zespół odpowiedzialny za kontakty z administracją publiczną	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Tak, zespół	34,1%	31,2%	25,9%	18,2%	38,2%	20,0%	16,7%	38,5%	33,1%
Tak, jedna osoba	32,5%	27,5%	25,9%	54,5%	28,1%	46,7%	37,5%	38,5%	33,1%
Kontakty mają charakter nieformalny	17,9%	22,0%	22,2%	9,1%	16,9%	26,7%	25,0%	7,7%	17,5%
Nie, nigdy nie było takiej osoby	13,0%	16,5%	25,9%	18,2%	13,5%	6,7%	20,8%	15,4%	14,3%
Nie, ale była	2,4%	2,8%	0,0%	0,0%	3,4%	0,0%	0,0%	0,0%	1,9%

Czy w szkole jest osoba/zespół odpowiedzialny za kontakty z administracją publiczną	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Podobnie, jak w przypadku współpracy szkół z przedsiębiorstwami, decyzje o współpracy z jednostkami administracji podejmuje zwykle dyrektor szkoły (78,6%) – odpowiedź dominowała we wszystkich typach szkół i we wszystkich subregionach. Wśród innych odpowiedzi pojawiły się: *dyrektor w porozumieniu z kierownikiem szkolenia praktycznego/innymi nauczycielami; kadra zarządzająca (dyrektor, wicedyrektor, kierownik warsztatów szkolnych); kierownik Szkolenia Praktycznego; rezydent.*

Wykres 24. Podmiot decyzyjny w szkole w kwestii współpracy z jednostkami administracji

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 15. Podmiot decyzyjny w szkole w kwestii współpracy z jednostkami administracji

Kto podejmuje decyzję o współpracy z jednostkami administracji?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Dyrektor	78,0%	80,7%	92,6%	81,8%	77,5%	80,0%	75,0%	84,6%	78,6%
Rada pedagogiczna	8,9%	8,3%	0,0%	9,1%	12,4%	6,7%	4,2%	7,7%	9,7%
Koordinator współpracy	5,7%	2,8%	0,0%	0,0%	5,6%	6,7%	8,3%	0,0%	5,2%
Nauczyciel	3,3%	3,7%	7,4%	0,0%	0,0%	0,0%	8,3%	7,7%	2,6%
Inne	4,1%	4,6%	0,0%	9,1%	4,5%	6,7%	4,2%	0,0%	3,9%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

W trakcie wywiadów grupowych dyrektorzy mieli trudności ze wskazaniem konkretnych osób lub zespołu odpowiedzialnych za współpracę i mówili o raczej spontanicznym gromadzeniu się kadry wokół danych zadań i kontaktach z instytucjami (podobnie jak w przypadku kontaktów z przedsiębiorstwami).

2.3. Jaki jest proces podejmowania decyzji w kontekście współpracy?

Podczas badania FGI przedstawiciele szkół wskazywali, że formalnie nie ma wydzielonych osób do współpracy z przedsiębiorstwami, lecz najczęściej zajmują się tym osoby decyzyjne, czyli sami dyrektorzy. Poza dyrektorami byli przywoływani kierownicy kształcenia praktycznego lub pojedynczy nauczyciele przedmiotów zawodowych, którzy przejmują rolę koordynatorów kontaktów z firmami. W wielu przypadkach działania mają charakter doraźny lub incydentalny, uzależniony od bieżących potrzeb szkoły i dostępnych możliwości.

„To albo zastępca dyrektora, albo dyrektor plus nauczyciel, nauczyciele i po prostu temat ogarniamy. Ja powiem tak na zasadzie pospolitego ruszenia.” (subregion północny)

„U nas jest bardzo podobnie, czyli nie mamy zespołu, ale mamy doświadczonego nauczyciela elektroniki, który jest takim koordynatorem praktyk i on odpowiada za całość, a dyrekcja nadzoruje umowy i relacje strategiczne od ponad dekady.” (subregion południowy)

W części szkół funkcjonują nieformalne grupy nauczycieli, które wspólnie zajmują się współpracą z pracodawcami. Nie są to jednak zespoły powołane decyzją dyrekcji, lecz raczej grupy tworzone spontanicznie wokół określonych działań, np. organizacji praktyk, projektów edukacyjnych czy udziału uczniów w targach branżowych.

„No niestety nie ma takich stałych zespołów. U nas to jest potrzeba chwili i czasami coś się wymyśla, jakąś akcję czy jakieś przedsięwzięcie. Wtedy się wokół tego przedsięwzięcia gromadzą osoby, które współpracują. Zakończy się, jest następne, znowu inne osoby i raczej się to w ten sposób dzieje.” (subregion zachodni)

„Zespołu nie ma, Współpracuje każdy, kto jest akurat pod ręką, że tak powiem i działamy później, ewentualnie zespołowo.” (subregion północny)

Innymi osobami, które można uznać za nieformalnie odpowiedzialne za część współprac są wymienieni także w badaniu CAWI uczniowie oraz ich rodzice. Takie formy współpracy oparte są na sieciach relacji i więziach środowiskowych. Rodzice uczniów, sami uczniowie oraz absolwenci pomagają w organizacji praktyk i utrzymywaniu kontaktów z pracodawcami.

„(...) też angażujemy do tego rodziców z branży dla dodatkowych kontaktów.” (subregion południowy)

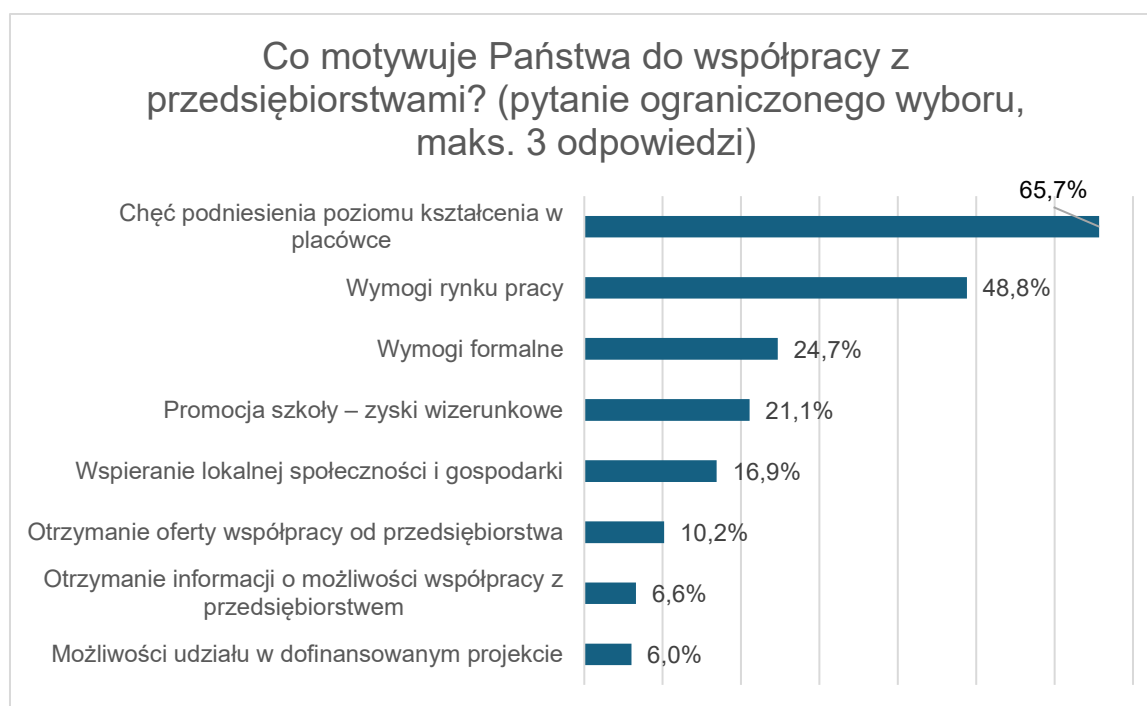
„(...) w związku z czym, jak gdyby te polityki korporacyjne bardzo ograniczają nam tutaj zasób przedsiębiorców w branży informatycznej. Na dziś mogę powiedzieć, że 90% praktyk jest realizowanych dzięki uprzejmości rodziców ich prywatnym kontaktom, przynajmniej w naszej w naszej placówce.” (subregion centralny)

3. Jakie czynniki wpływają na nawiązanie współpracy pomiędzy instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i administracją publiczną w województwie śląskim (w podziale na wewnętrzne i zewnętrzne)?

3.1. Jaka jest motywacja do nawiązania współpracy?

Najsilniejszym motywatorem do nawiązywania współpracy szkoły z przedsiębiorstwami jest przede wszystkim chęć podniesienia poziomu kształcenia w placówce (65,7%). Był to czynnik wskazywany najczęściej we wszystkich typach szkół i we wszystkich subregionach. Drugim najczęściej wskazywanym czynnikiem motywującym do współpracy są wymogi rynku pracy (48,8%).

Wykres 25. Czynniki motywujące szkoły do współpracy z przedsiębiorstwami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 16. Czynniki motywujące szkoły do współpracy z przedsiębiorstwami

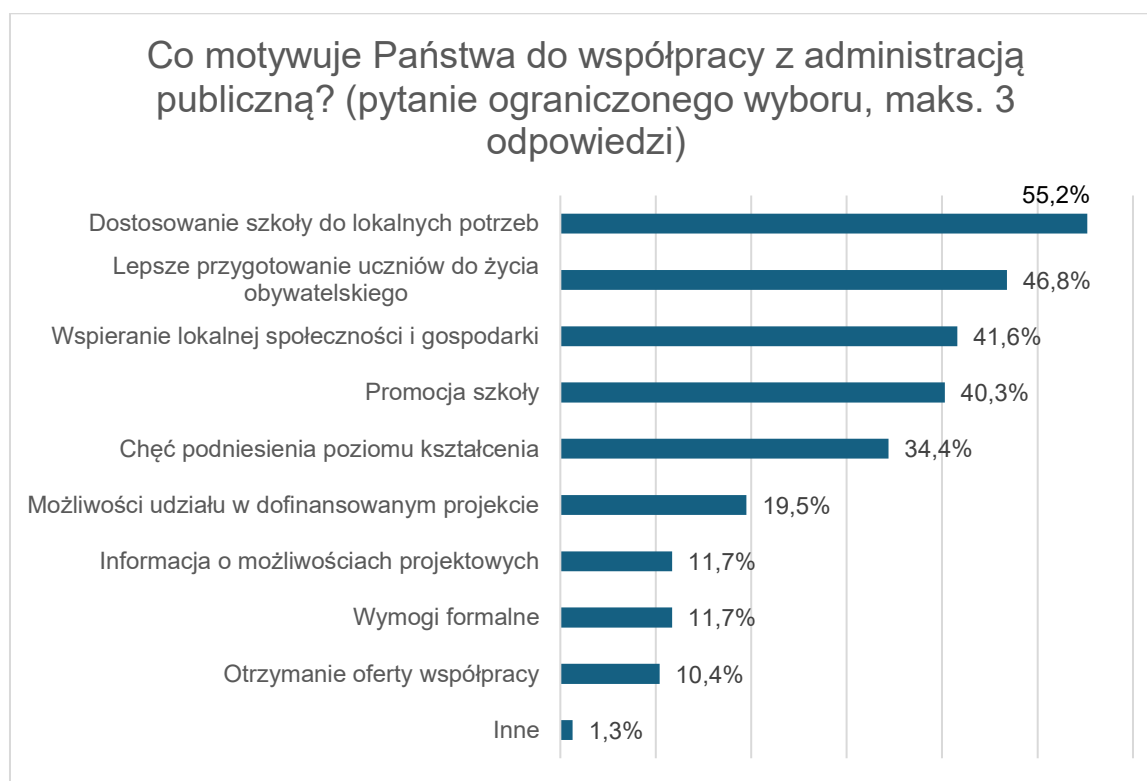
Co motywuje Państwa do współpracy z przedsiębiorstwami?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Potrzeba lepszego przygotowania uczniów do pracy	87,2%	84,7%	85,7%	83,3%	87,5%	89,5%	76,0%	96,2%	87,3%
Wymogi rynku pracy	54,1%	44,1%	39,3%	41,7%	49,0%	57,9%	48,0%	42,3%	48,8%
Wspieranie lokalnej społeczności i gospodarki	14,3%	18,6%	28,6%	16,7%	15,6%	15,8%	24,0%	15,4%	16,9%
Wymogi formalne	22,6%	28,0%	21,4%	25,0%	19,8%	31,6%	32,0%	30,8%	24,7%
Chęć podniesienia poziomu kształcenia w placówce	66,9%	63,6%	67,9%	75,0%	76,0%	57,9%	48,0%	50,0%	65,7%
Promocja szkoły – zyski wizerunkowe	21,1%	21,2%	21,4%	16,7%	17,7%	36,8%	20,0%	23,1%	21,1%
Otrzymanie oferty współpracy od przedsiębiorstwa	11,3%	11,9%	7,1%	0,0%	12,5%	0,0%	8,0%	11,5%	10,2%
Otrzymanie informacji o możliwości współpracy z przedsiębiorstwem	8,3%	7,6%	14,3%	8,3%	5,2%	0,0%	12,0%	11,5%	6,6%
Możliwości udziału w dofinansowanym projekcie	6,0%	6,8%	10,7%	8,3%	6,3%	0,0%	8,0%	7,7%	6,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Z kolei w przypadku podejmowania współpracy z administracją publiczną najsilniejszym motywatorem jest dostosowanie szkoły do lokalnych potrzeb (55,2%), lepsze przygotowanie uczniów do życia obywatelskiego (48,8%), wspieranie lokalnej społeczności i gospodarki (41,8%) oraz promocja szkoły (40,3%). Dostosowanie szkoły do lokalnych potrzeb było najczęściej wskazywane przez respondentów

reprezentujących technika, szkoły branżowe I stopnia, szkoły branżowe II stopnia oraz przez wszystkie subregiony. W subregionie zachodnim dodatkowo najczęściej wskazywano czynnik wspierania lokalnej społeczności i gospodarki oraz chęć podniesienia poziomu kształcenia. W szkołach policealnych za to wskazywano głównie promocję szkoły. Wśród innych czynników motywujących wymieniono *bycie na bieżąco ze zmianami w szkolnictwie zawodowym oraz wsparcie finansowe*.

Wykres 26. Czynniki motywujące szkoły do współpracy z administracją publiczną

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 17. Czynniki motywujące szkoły do współpracy z administracją publiczną

Co motywuje Państwa do współpracy z administracją publiczną?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Lepsze przygotowanie uczniów do życia obywatelskiego	44,7%	45,9%	40,7%	36,4%	48,3%	46,7%	45,8%	42,3%	46,8%

Co motywuje Państwa do współpracy z administracją publiczną?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Dostosowanie szkoły do lokalnych potrzeb	56,1%	50,5%	63,0%	45,5%	53,9%	66,7%	62,5%	46,2%	55,2%
Wspieranie lokalnej społeczności i gospodarki	41,5%	45,0%	44,4%	36,4%	41,6%	46,7%	33,3%	46,2%	41,6%
Wymogi formalne	13,0%	11,0%	11,1%	0,0%	11,2%	13,3%	8,3%	15,4%	11,7%
Chęć podniesienia poziomu kształcenia	35,8%	39,4%	18,5%	9,1%	31,5%	26,7%	37,5%	46,2%	34,4%
Promocja szkoły	37,4%	38,5%	37,0%	54,5%	37,1%	40,0%	45,8%	46,2%	40,3%
Otrzymanie oferty współpracy	10,6%	11,0%	11,1%	9,1%	13,5%	0,0%	12,5%	3,8%	10,4%
Informacja o możliwościach projektowych	13,8%	11,9%	7,4%	9,1%	15,7%	6,7%	0,0%	11,5%	11,7%
Możliwości udziału w dofinansowanym projekcie	21,1%	20,2%	18,5%	18,2%	22,5%	13,3%	16,7%	15,4%	19,5%
Nic nas nie motywuje	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Inne	0,8%	0,9%	3,7%	18,2%	1,1%	6,7%	0,0%	0,0%	1,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

3.2. Jaki jest sposób nawiązania współpracy?

W województwie śląskim współpraca między szkołami, przedsiębiorstwami i administracją publiczną rozwija się w oparciu o dwa główne modele:

- inicjatywy oddolne,

- projekty koordynowane instytucjonalnie.

W pierwszym przypadku współpraca wynika z bezpośrednich kontaktów między szkołami a lokalnymi przedsiębiorstwami, które poszukują pracowników o konkretnych kwalifikacjach. Przykładem jest partnerstwo Zespołu Szkół Budowlano-Ceramicznych w Gliwicach z firmą Mostostal Zabrze GPBP, obejmujące kształcenie praktyczne uczniów w zakładach produkcyjnych oraz wspólne opracowanie programów nauczania.

³⁹ Podobny model przyjęto w przypadku PCKZiU w Wodzisławiu Śląskim i firmy Eko-Okna S.A., gdzie patronat obejmuje kilka klas technicznych i praktyki uczniowskie. ⁴⁰

Drugi model współpracy opiera się na działaniach koordynowanych przez administrację publiczną lub instytucje otoczenia biznesu, takich jak Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna (KSSE) czy Górnośląska Agencja Promocji Przedsiębiorczości (GAPR). W ramach projektu „Śląskie. Zawodowcy 2”, KSSE pełni rolę integratora między szkołami, pracodawcami i samorządami, zapewniając finansowanie, doradztwo oraz narzędzia sieciowania (Katowicka Specjalna Strefa Ekonomiczna S.A. 2024; RIG, 2024). W subregionie centralnym GAPR z kolei realizuje program „Wsparcie osób dorosłych w zakresie nabywania zielonych kompetencji”, który łączy instytucje edukacyjne, doradcze i przedsiębiorstwa w ramach wspólnych działań szkoleniowych. ⁴¹

W obu przypadkach współpraca ma charakter pragmatyczny – powstaje w odpowiedzi na rzeczywiste potrzeby rynku pracy i rozwija się wokół konkretnych inicjatyw edukacyjnych lub inwestycyjnych.

Współpraca na linii szkoła-przedsiębiorca jest nawiązywana głównie z inicjatywy szkół. Najwięcej badanych (większość reprezentująca technika, szkoły branżowe I i II stopnia oraz subregiony północny, południowy i zachodni) wskazało na równoczesną inicjatywę szkoły i przedsiębiorstwa (47,0%), jednak niewiele mniej zyskała odpowiedź inicjatywa szkoły (43,4%), która była najczęściej wybierana przez uczestników badania ze szkół policealnych i z subregionu centralnego – ta druga zyskuje potwierdzenie w wypowiedziach badanych uczestniczących w wywiadach FGI. Wśród odpowiedzi inne znalazły się: *czasami inicjatywa szkoły, innym razem inicjatywa przedsiębiorstwa lub wspólni partnerzy; uczniowie sami nawiązują współpracę z firmami.*

---

³⁹ Zespół Szkół Budowlano-Ceramicznych w Gliwicach. 2024. Klasa partnerska z firmą Mostostal Zabrze GPBP [dostęp na dzień 28,11,2025]

⁴⁰ Radio 90 Rybnik. 2022. „Eko-Okna obejmą patronatem klasy w PCKZiU w Wodzisławiu Śląskim.” Radio 90, 24 listopada 2022 [dostęp na dzień 28,11,2025]

⁴¹ Górnośląska Agencja Promocji Przedsiębiorczości (GAPR). 2024. Wsparcie osób dorosłych w zakresie nabywania zielonych kompetencji/kwalifikacji [dostęp na dzień 28,11,2025]

Wykres 27. Sposób nawiązania przez szkołę współpracy z przedsiębiorcami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

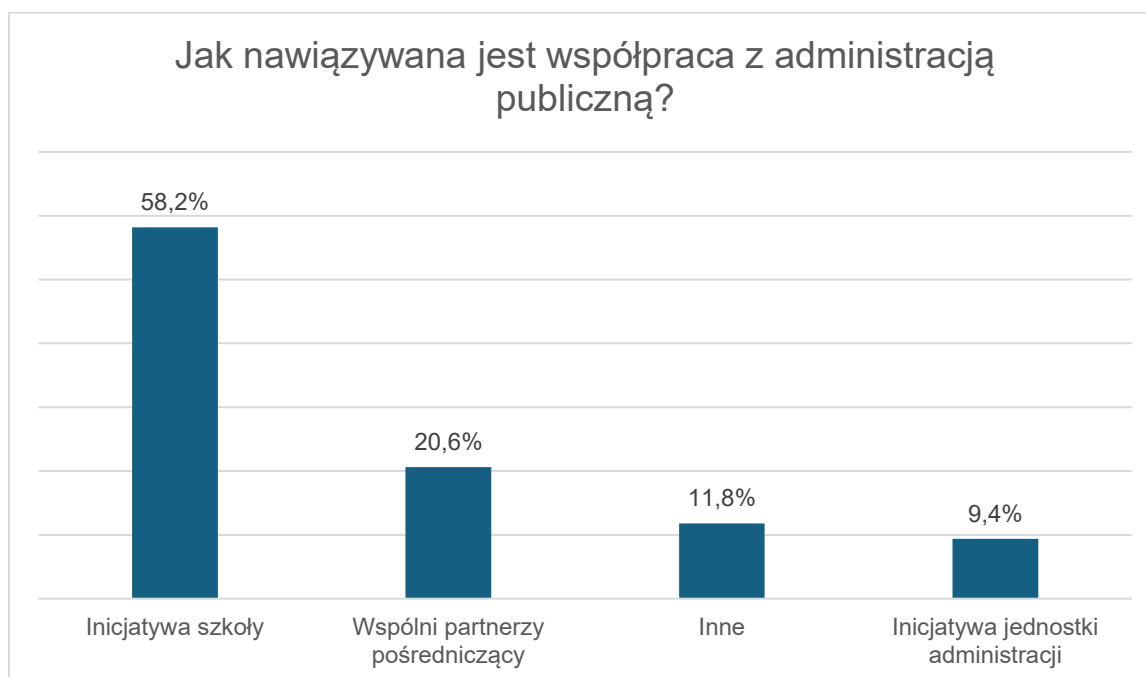
Tabela 18. Sposób nawiązania przez szkołę współpracy z przedsiębiorcami

W jaki sposób została nawiązana współpraca szkoła-przedsiębiorca?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Inicjatywa szkoły	39,8%	40,7%	42,9%	75,0%	51,0%	36,8%	40,0%	23,1%	43,4%
Inicjatywa przedsiębiorstw	3,8%	1,7%	7,1%	0,0%	4,2%	5,3%	0,0%	0,0%	3,0%
Równoczesna inicjatywa szkoły i przedsiębiorstwa	51,1%	48,3%	46,4%	25,0%	38,5%	57,9%	48,0%	69,2%	47,0%
Wspólni partnerzy pośredniczący	3,8%	6,8%	3,6%	0,0%	4,2%	0,0%	8,0%	7,7%	4,8%
Inne	1,5%	2,5%	0,0%	0,0%	2,1%	0,0%	4,0%	0,0%	1,8%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

W przypadku nawiązywania współpracy z administracją publiczną ponad połowa respondentów wskazała na inicjatywę szkoły (58,2%). Wśród innych odpowiedzi znalazły się: *brak współpracy w zakresie pnz; inicjatywa szkoły i jednostki administracji; nie nawiązujemy żadnej inicjatywy, ponieważ jednostki administracji nie chcą z nami współpracować; niektórych zadaniach inicjatywa szkoły a innych inicjatywa jednostki administracji; wspólna inicjatywa szkoły i jednostki administracji; wszystkie odpowiedzi powyżej.*

Wykres 28. Sposób nawiązania przez szkołę współpracy z administracją publiczną

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 19. Sposób nawiązania przez szkołę współpracy z administracją publiczną

Jak nawiązywana jest współpraca z administracją publiczną?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Inicjatywa szkoły	57,8%	55,0%	41,4%	50,0%	59,2%	45,0%	72,0%	51,9%	58,2%
Inicjatywa jednostki administracji	9,6%	10,0%	13,8%	16,7%	8,2%	20,0%	8,0%	7,4%	9,4%
Wspólni partnerzy	20,7%	23,3%	27,6%	33,3%	22,4%	25,0%	8,0%	22,2%	20,6%

Jak nawiązywana jest współpraca z administracją publiczną?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
pośredniczący									
Inne	11,9%	11,7%	17,2%	0,0%	10,2%	10,0%	12,0%	18,5%	11,8%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

3.3. Jakie czynniki sprzyjają nawiązaniu i utrzymywaniu współpracy?

Czynniki wewnętrzne sprzyjające współpracy to przede wszystkim kompetencje, motywacja i kultura organizacyjna uczestniczących podmiotów. W szkołach zawodowych i technicznych województwa śląskiego sprzyjającym elementem jest wysoki poziom elastyczności programowej oraz doświadczenie kadry w realizacji projektów partnerskich. Dyrektorzy szkół i nauczyciele przedmiotów zawodowych często pełnią rolę liderów współpracy, utrzymując bezpośrednie relacje z firmami i reagując na zmieniające się potrzeby branż.⁴²

Po stronie przedsiębiorstw kluczową rolę odgrywa świadomość korzyści długofalowych płynących z inwestowania w edukację. Firmy takie jak Mostostal Zabrze czy Eko-Okna traktują patronaty i praktyki uczniowskie jako narzędzie kształtowania przyszłej kadry i ograniczania deficytów zawodowych.

W administracji publicznej sprzyjającym czynnikiem jest profesjonalizacja struktur i doświadczenie w zarządzaniu projektami partnerskimi. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego oraz przedstawiciele jednostek samorządu terytorialnego i ich związków, jednostki podległe UMWSL, Śląskie Kuratorium Oświaty, przedstawiciele środowiska naukowego posiadają rozwinięte mechanizmy koordynacji, co pozwala łączyć partnerów edukacyjnych i gospodarczych w spójne sieci współpracy.⁴³

Raport IBE (2024) podkreśla, że trwałość współpracy w dużym stopniu zależy od kompetencji interpersonalnych liderów instytucji edukacyjnych – umiejętności komunikacji, negocjacji i utrzymywania kontaktów z otoczeniem. W wielu szkołach województwa śląskiego wprowadzono stanowiska koordynatorów ds. współpracy z przemysłem, co sprzyja systematyzacji działań. Po stronie przedsiębiorstw

⁴² Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE), Kantar Millward Brown. 2024. Współpraca przedsiębiorców z sektorem edukacji. Raport z badań. [dostęp na dzień 28,11,2025]

⁴³ Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. 2023. Regionalna Polityka Rozwoju Edukacji Województwa Śląskiego. Katowice [dostęp na dzień 28,11,2025]

wewnętrznym czynnikiem sukcesu jest kultura uczenia się organizacyjnego – firmy włączają się w procesy edukacyjne nie tylko dla pozyskania pracowników, lecz także w celu doskonalenia własnych kadr.⁴⁴

W trakcie badania FGI wśród czynników wewnętrznych dyrektorzy najczęściej wymieniali aspekty związane z potrzebami rynku pracy, zaangażowaniem pracodawców i uczniów, jakością relacji interpersonalnych oraz skutecznością komunikacji między partnerami współpracy.

Zapotrzebowanie rynku

Zdaniem dyrektorów, jednym z najistotniejszych czynników wewnętrznych, które mobilizują szkoły do nawiązywania współpracy z firmami, jest wyraźne zapotrzebowanie ze strony lokalnego rynku pracy. Pracodawcy coraz częściej zgłaszają niedobory kadrowe i sami inicjują kontakty ze szkołami, poszukując uczniów do przyuczenia lub zatrudnienia po zakończeniu nauki. Wskazywano, że współpraca jest w dużej mierze efektem potrzeb przedsiębiorstw, które chcą zapewnić sobie dostęp do dobrze przygotowanych, wykwalifikowanych pracowników

„Powiem krótko, brak rąk do pracy do nas przychodzą pracodawcy i mówią, dajcie nam 5, dajcie nam 10, my ich nauczymy, my potrzebujemy, mogą nawet nie umieć, żeby tylko byli chętni, mieli chęć na głowę chętnie ręce do nauki, więc tutaj zapotrzebowanie ze strony rynku pracy jest głównym powodem.” (subregion centralny)

Zaangażowanie/zachowanie pracodawców

Innym czynnikiem wewnętrznym jest aktywne zaangażowanie pracodawców. Gdy przedsiębiorstwa realnie potrzebują pracowników, współpraca przebiega dynamicznie i owocnie; jednak w momentach, gdy zapotrzebowanie spada, zainteresowanie szkoleniem uczniów często słabnie. Dyrektorzy wskazywali potrzebę uświadamiania przedsiębiorstw, że kształcenie młodzieży to inwestycja długofalowa, a nie działanie doraźne. Zwracano również uwagę na znaczenie jakości opieki nad uczniami – istotne jest, aby młodzież była w zakładach faktycznie szkolona, a nie traktowana jako tania siła robocza.

„Żeby przebiegała dobrze współpraca to rzeczywiście musi być zaangażowanie pracodawcy. Wszystko jest fajnie w momencie, kiedy pracodawca potrzebuje pracowników, w momencie, kiedy ma zasoby uzupełnione, nagle zainteresowanie szkołami przestaje istnieć. (...) Dobrze by było, żeby pracodawców uświadomić, że z kadrą to jest tak: dziś jest, jutro jej nie ma. Bo oni się za dwa lata znowu odzywają, że brakuje im kadry. Więc to szkolenie to nie jest na dziś i na ten sezon, tylko na ileś tam lat. I to by było dobrze ustawione, gdyby oni o tym wiedzieli.” (subregion północny)

---

⁴⁴ Hiim, H. (2023). How can collaboration between schools and workplaces contribute to relevant vocational education? Results of an action research project in the school-based part of Norwegian vocational education and training. *Vocations and Learning*, 16(1); Nyhan, B., Kelleher, M., Cressey, P., Tomassini, M., & Poell, R. F. (Eds.). (2003). Facing up to the learning organisation challenge: Key issues from a European perspective (CEDEFOP Reference Series No. I). Bernan [dostęp na dzień 28,11,2025]

„(...) jakość opieki ze strony przedsiębiorstw? Czy ktoś się nimi zaopiekuje, czy ich tak mówiąc w cudzysłowie, nie wykorzystuje, nie traktuje jako darmowej siły roboczej, tylko faktycznie wychodzą z tych firm, że coś umieli, że to nie jest takie ułożenie dokumentów, tylko oni jednak uczą się, mają teorie w szkole, a tam tą praktykę zdobywają.” (subregion południowy)

Preferencje i zachowanie uczniów

Poza postawą pracodawców równie ważne jest zachowanie samych uczniów. Dyrektorzy zauważali, że wielu uczniów samodzielnie wybiera miejsce odbywania praktyk, kierując się zainteresowaniami, możliwościami rodzinnymi lub lokalizacją. Wskazywano również na różny poziom zaangażowania uczniów - jedni traktują praktyki jako szansę na zdobycie doświadczenia zawodowego, z kolei inni mogą podchodzić do nich rutynowo. W niniejszym aspekcie ważny jest również poziom samodzielności uczniów w organizacji praktyk oraz ich motywacja do nauki zawodu. Dyrektorzy zwracali także uwagę, że wynagrodzenie za praktyki mogłoby stanowić dodatkowy bodziec motywujący uczniów.

„U nas odbywa się to na takiej zasadzie, że zanim szkoła podpisze umowę, uczniowie oczywiście mogą sobie wybrać sami miejsce, w którym odbywają praktyki, bo wiadomo, no mają rodzice jakieś powiązania, prawda? Czy, czy po prostu uczeń chce, ma jakiś czy hotel, czy właśnie restaurację, czy jakieś miejsce upatrzone, w którym wie, że nawiąże współpracę (...). Więc tutaj szkoła tego nie blokuje. Natomiast gdyby miał problem, wtedy szkoła włącza się w to, żeby uczniowi pomóc. I to po prostu funkcjonuje już od bardzo dawna.” (subregion północny)

„No, wydaje mi się, że dwie takie najważniejsze kwestie to będzie właśnie zaangażowanie tych naszych praktykantów, uczniów. Jak oni się angażują w tą pracę, jak jednak przykładają się do tych zajęć.” (subregion południowy)

„Bo wiadomo, jeżeli podejście ucznia jest takie, że on przychodzi na tą praktykę i jest, bo jest tak, no to wtedy pracodawcy powiedzmy bardziej chcą zaangażowanych ludzi (...) ale niestety tam w tych wszystkich klasach, które tam są, czy w grupach (...) no zawsze znajdują się parę osób, które tam powiedzmy na prezimowanie idzie na praktykę, tak można powiedzieć.” (subregion zachodni)

Kontakty, relacje pracowników szkoły z pracodawcami

Istotnym czynnikiem wewnętrznym okazały się również osobiste relacje i sieci kontaktów nauczycieli oraz dyrektorów z przedstawicielami lokalnych firm. Według dyrektorów bezpośrednie, często nieformalne relacje ułatwiają rozwiązywanie bieżących problemów, budowanie zaufania i utrzymywanie trwałej współpracy na linii szkoła - przedsiębiorstwo.

„(...) Przez lata doświadczenia stwierdziliśmy, że no najbardziej zaufanie budowane jest na podstawie takich osobistych spotkań z tymi przedsiębiorcami. Dlatego co kwartał staramy się organizować takie spotkania i to na pewno sprzyja też utrzymaniu współpracy.” (subregion południowy)

Wskazywano również na potrzebę wzmocnienia zespołów zajmujących się kontaktami z przedsiębiorstwami, ponieważ obowiązki te często spoczywają na jednej osobie (np. kierowniku szkolenia praktycznego), co ogranicza możliwości rozwoju współpracy.

„(...) bo ja niby taką osobę mam, która się tym zajmuje, ale tam jest tyle obowiązków na głowie (...) praktycznie nie ma, kiedy tego robić. Dlatego się angażują jeszcze inne osoby. Ale żeby były jakieś dwie, trzy osoby w szkole, których głównym zadaniem jest właśnie nawiązywanie, podtrzymywanie, kontaktowanie tych nauczycieli z tym przedsiębiorstwem. Ja myślę, że może takie wyjście też by było dobre, gdybyśmy mieli większą siłę przebicia, bo jednak tych zakładów do współpracy mamy sporo. No i czasami tak jest, nie czarujmy się, w kilku przypadkach taka współpraca jest tylko na papierze.” (subregion zachodni)

Komunikacja między szkołą, przedsiębiorstwem a instytucjami publicznymi i wzajemne odpowiadanie na bieżące potrzeby

Dyrektorzy zwracali uwagę, że ciągłe zmiany na lokalnych rynkach gospodarczych wymagają elastycznego podejścia, gotowości do dostosowywania oferty edukacyjnej do aktualnych oczekiwań pracodawców oraz sprawnej wymiany informacji. Współpraca szkoły z przedsiębiorstwami zależy więc od sprawnej komunikacji oraz od wzajemnej otwartości na zmieniające się potrzeby rynku. W aspekcie komunikacji i odpowiadania na bieżące problemy ważne jest również zaangażowanie instytucji publicznych wspierających komunikację między szkołami a przedsiębiorstwami.

„Również nawiązałbym do tego do tej współpracy z pracodawcami. Dynamika i otwartość są istotne z naszej strony, ponieważ świat się zmienia. To się zmienia, potrzeby pracodawców się zmieniają, a także zmieniają się konkursy, zmieniają się regionalne programy operacyjne. To wszystko się zmienia w związku z czym tak naprawdę jednego, czego możemy być pewni tej zmiany, a za sukcesem może stać, że tak powiem, współpraca, dobra wola, zaangażowanie ludzi i jakość tych, że tak powiem pracowników urzędów i instytucji publicznych jest tutaj niezwykle istotna. Ja akurat sobie tą współpracę chwalebę, bardzo dobrze ona tutaj przebiega w naszym przypadku.” (subregion zachodni)

Wśród czynników zewnętrznych kluczową rolę odgrywają instrumenty finansowe i programowe, które umożliwiają rozwój partnerstw. W województwie śląskim współpraca między edukacją, biznesem i administracją jest w dużej mierze wspierana przez Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021-2027, programy EFS+, Erasmus+ i FERS, które finansują praktyki, szkolenia i tworzenie sieci współpracy.⁴⁵

Istotne znaczenie ma również otoczenie gospodarcze regionu, silnie zindustrializowane i podlegające procesowi zielonej transformacji. Popyt na specjalistów z branż OZE,

---

⁴⁵ Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021–2027. 2024. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego [dostęp na dzień 28,11,2025]

automatyki, logistyki czy przetwórstwa przemysłowego tworzy naturalne pole dla współpracy szkół z przedsiębiorstwami.⁴⁶

Kolejnym zewnętrznym czynnikiem jest aktywność instytucji pośredniczących, takich jak KSSE, GAPR czy Regionalna Izba Gospodarcza w Katowicach, które ułatwiają wymianę informacji, organizują spotkania branżowe i inicjują wspólne projekty. Dzięki nim szkoły i firmy mają ułatwiony dostęp do sieci kontaktów i potencjalnych partnerów.

Do zewnętrznych czynników sprzyjających współpracy należy także stabilność otoczenia prawno-instytucjonalnego oraz istnienie regionalnych strategii rozwoju kompetencji. W województwie śląskim strategię te – zwłaszcza w obszarze transformacji energetycznej – określają priorytety dla rozwoju edukacji zawodowej i współpracy z przemysłem. Dodatkowym czynnikiem jest umiędzynarodowienie współpracy, wspierane przez programy, które ułatwiają śląskim szkołom udział w sieciach partnerskich z krajami UE.⁴⁷

Ograniczenie biurokracji i uproszczenie dokumentacji

Według dyrektorów uczestniczących w badaniu FGI jednym z czynników zewnętrznych, który mógłby sprzyjać nawiązywaniu i podtrzymywaniu współpracy byłoby ograniczenie nadmiernej biurokracji związanej z organizacją praktyk zawodowych. Wskazywano, że zbyt rozbudowana dokumentacja, liczne zgody, zaświadczenia i wymogi formalne (np. badania sanepidowskie czy procedury BHP) mogą utrudniać nawiązywanie współpracy z przedsiębiorstwami.

„No, my się cieszymy, jeżeli pracodawcy chcą przyjąć naszych uczniów na praktyki. Tak jak mówili poprzednicy, są zakłady, które bardzo chętnie przyjmują uczniów na praktyki, a są tacy, którzy generują różnego rodzaju problemy, zaświadczenia, papierologię z tym związaną, wszelkiego rodzaju zgody, badania i tak dalej, i tak dalej. Mamy na terenie tutaj taki duży zakład [anonimizacja] się nazywa, który zaopatruje w napoje i soki całą Polskę i nie tylko. I tam, żeby pojechać na praktykę my musimy cały plik dokumentów, w związku z badaniami sanepidowskimi, wszystko co możliwe, wszystkie przepisy BHP, które obowiązują na terenie zakładu pracy. Nie jest łatwo, ale z drugiej strony myślę, że to też nie jest złe, bo taki uczeń, który idzie na tą praktykę on wie, że to nie są przelewki, że ja muszę być przygotowany, bo ja idę do dużego zakładu, który jest praktycznie całkowicie zmechanizowany i tam, szczerze mówiąc, idąc po olbrzymiej hali spotyka się jednego człowieka albo wcale, bo wszystkim sterują komputery. Tak samo przy wyjazdach zagranicznych, gdzie uczniowie odbywają te praktyki.” (subregion północny)

Wsparcie finansowe (wynagrodzenie dla praktykantów)

---

⁴⁶ Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach, Rynek pracy w województwie śląskim w 2023 r., Katowice 2024 [dostęp na dzień 28,11,2025]

⁴⁷ Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej. 2024. Welcome to Poland – Supporting Institutional Capacity for International Cooperation. Warszawa [dostęp na dzień 28,11,2025]

Dyrektorzy podkreślali także znaczenie wsparcia finansowego jako czynnika ułatwiającego współpracę. Wskazano przykład zawodu, dla którego samorząd województwa przewiduje dofinansowanie praktyk zawodowych - zarówno w formie wynagrodzeń dla uczniów, jak i rekompensat dla zakładów przyjmujących praktykantów. Możliwe, że rozmówca przez stałe dofinansowanie miał na myśli wsparcie dla zawodów, na które zgodnie z jest szczególnie istotne zapotrzebowanie w województwie, uzasadniające zwiększenie kwot podziału potrzeb oświatowych między poszczególne jednostki samorządu terytorialnego na rok 2026⁴⁸. Zawód drukarza wspomniany przez rozmówcę znajduje się na liście o umiarkowanym zapotrzebowaniu.

„Druga sprawa, jeszcze tu powiem tak mam taki zawód drukarz, który jest od wielu lat jakby wpisany w zakres pewnego dofinansowania województwa śląskiego i młodzież dostaje jakieś tam niewielkie pieniążki za te praktyki, które odbywają w zakładach pracy. Nie wiem, o ile dobrze pamiętam, też jakieś pieniądze dostają te drukarnie, Nie wiem, jakie to są systemowo pieniądze, bo kiedyś się tym interesowałem, teraz nie pamiętam. Ale to jest druga rzecz, która dobrze sprzyja współpracy z pracodawcami.”
(subregion północny)

Lista zawodów wraz z symbolem cyfrowym zawodu, na które jest szczególnie istotne zapotrzebowanie w województwie śląskim:

- Automatyk 731107
- Betoniarz-zbrojarz 711402
- Cieśla 711501
- Dekarz 712101
- Elektromechanik 741201
- Elektryk 741103
- Kierowca mechanik 832201
- Mechanik-monter maszyn i urządzeń 723310
- Mechatronik 742118
- Monter izolacji przemysłowych 712403
- Monter konstrukcji budowlanych 711102
- Monter nawierzchni kolejowej 711603
- Monter stolarki budowlanej 712906
- Operator maszyn i urządzeń do przetwórstwa tworzyw sztucznych 814209
- Operator maszyn i urządzeń do robót ziemnych i drogowych 834209
- Operator maszyn i urządzeń w gospodarce odpadami 313211
- Operator obrabiarek skrawających 722307
- Opiekun osoby starszej 341202
- Opiekun w domu pomocy społecznej 341203
- Technik automatyk 311909

---

⁴⁸ Obwieszczenie Ministra Edukacji z dnia 27 stycznia 2025 r. w sprawie prognozy zapotrzebowania na pracowników w zawodach szkolnictwa branżowego na krajowym i wojewódzkim rynku pracy [dostęp na dzień 28,11,2025]

- Technik automatyk sterowania ruchem kolejowym 311407
- Technik budowy dróg 311216
- Technik dekarstwa 311221
- Technik elektroenergetyk transportu szynowego 311302
- Technik elektromobilności 311519
- Technik elektryk 311303
- Technik energetyk 311307
- Technik gospodarki odpadami 325515
- Technik izolacji przemysłowych 311608
- Technik mechanik 311504
- Technik mechatronik 311410
- Technik montażu i automatyki stolarki budowlanej 311222
- Technik robotyk 311413
- Technik spawalnictwa 311516
- Technik szerokopasmowej komunikacji elektronicznej* 311412

Technik transportu kolejowego 311928 **Wsparcie instytucjonalne**

Kolejnym ważnym elementem wspierającym współpracę szkół z otoczeniem gospodarczym jest zewnętrzne wsparcie instytucjonalne. Dyrektorzy wymieniali w tym kontekście m.in. działania kuratoriów oświaty, lokalnych izb rzemieślniczych oraz projekty finansowane z funduszy unijnych. Instytucje te pełnią rolę pośredników, organizują spotkania, ułatwiają kontakt między szkołami a pracodawcami, a także wspierają rozwój zaplecza dydaktycznego szkół poprzez finansowanie zakupu sprzętu czy realizację projektów edukacyjnych.

„Ja bym tutaj podała takie zewnętrzne wsparcie Kuratorium Oświaty w organizacji tych praktyk, jest takie ważne, podobnie jak fundusze unijne na zakup sprzętu na przykład, które wykorzystałam w naszej szkole na kilka projektów. Lokalna Izba Rzemieślnicza To też działa jak skuteczny łącznik, organizując spotkania na przykład. I tak, biorąc pod uwagę moje doświadczenie, to mogę powiedzieć, że te elementy tworzą solidną podstawę dla tych takich trwałych partnerstw.” (subregion południowy)

Zachęty finansowe dla firm

Zdaniem dyrektorów, współpracę mogłyby znacząco wzmocnić różnego rodzaju systemowe zachęty dla przedsiębiorców, w tym ulgi podatkowe, dotacje lub benefity z urzędów pracy. Firmy działają w oparciu o rachunek ekonomiczny, dlatego trudno oczekiwać ich zaangażowania bez widocznych korzyści.

„Na pewno ulgi podatkowe dla firm, zachęty finansowe na przykład z urzędu pracy, kampanie Promocyjne, które będą pokazywały korzyści ze współpracy. Zaangażowanie izb gospodarczych jako mediatorów i to na pewno (...) pomoże.” (subregion południowy)

„Myślę, że jest możliwy przy chociażby jakiś drobnych benefitach dla tych przedsiębiorstw, tak jak już wcześniej wspominałam, chociażby jakieś rozwiązania systemowe.” (subregion zachodni)

Uświadamianie o korzyściach kształcenia uczniów

Dyrektorzy zwracali również uwagę na potrzebę budowania świadomości wśród przedsiębiorców na temat długofalowych korzyści wynikających ze współpracy ze szkołami. Wskazywano, że odpowiednio wyszkolony uczeń może w przyszłości stać się wartościowym pracownikiem firmy.

„No, biznes swoimi prawami się kręci i prawda kieruje. Niemniej myślę, że dobrze byłoby, jakby to powiedzieć tym naszym współpracownikom odnośnie tych praktyk unaocznić, pokazać, że jak sobie człowieka młodego wyszkolą, takiego, być może będą mieli pracownika.” (subregion południowy)

„Tak naprawdę projekty, które ministerstwo przedstawia, czy mamy jakieś projekty unijne no to myślę, że takie właśnie formy mogłyby też tych przedsiębiorców do siebie w jakiś tam sposób przyciągnąć klasy patronackie, które już i tak są tworzone przez niektóre szkoły, to wszystko dla tego przedsiębiorcy. No wiemy też, jaki jest biznes. No tam, gdzie są jakieś korzyści, to tam jesteśmy w stanie cokolwiek zrobić (...).” (subregion południowy)

3.4. Jakie są bariery/ograniczenia w nawiązywaniu współpracy?

Pomimo rosnącej liczby przykładów udanej współpracy, w regionie śląskim nadal występują bariery utrudniające jej rozwój i utrzymanie. Do najczęściej wskazywanych należą trudności organizacyjne i finansowe, zwłaszcza po zakończeniu finansowania projektowego. Wiele inicjatyw, choć efektywnych, nie ma zapewnionej trwałości instytucjonalnej, co skutkuje ich wygaszeniem po okresie realizacji.⁴⁹

Drugim istotnym ograniczeniem jest nierównomierne zaangażowanie przedsiębiorstw – podczas gdy duże firmy przemysłowe aktywnie współpracują ze szkołami, małe i średnie przedsiębiorstwa często nie dysponują zasobami kadrowymi i czasowymi, by uczestniczyć w podobnych działaniach.⁵⁰

Barierą pozostają także różnice komunikacyjne między sektorami: szkoły posługują się językiem edukacyjnym, a przedsiębiorstwa – ekonomicznym i produkcyjnym, co utrudnia planowanie wspólnych celów (IBE 2024). W części szkół nadal widoczny jest też brak kompetencji w zakresie zarządzania partnerstwami, zwłaszcza wśród kadry technicznej. W efekcie wiele relacji ma charakter incydentalny, a nie długofalowy.⁵¹

---

⁴⁹ Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE), Kantar Millward Brown. 2024. Współpraca przedsiębiorców z sektorem edukacji. Raport z badań. [dostęp na dzień 28,11,2025]

⁵⁰ Maleszyk, P. (2017). Cooperation Between Vocational Schools and Business in Poland: Schools' vs. Employers' Perspective. *International Journal of Synergy and Research*, 6, 91–104 [dostęp na dzień 28,11,2025]

⁵¹ Instytut Badań Edukacyjnych (2024). Raport dotyczący motywacji, zasobów, potrzeb i barier w pracy nauczyciela zawodu; Hiim, H. (2023). How can collaboration between schools and workplaces contribute

Zdaniem dyrektorów szkół bariery w nawiązywaniu współpracy mają charakter wieloobszarowy – są wynikiem uwarunkowań prawnych, organizacyjnych, ekonomicznych czy indywidualnych postaw uczniów i pracodawców.

Najczęściej wspominanym przez przedstawicieli szkół problemem jest kwestia niepełnoletniości uczniów oraz związanych z tym ograniczeń prawnych i proceduralnych. „Ustawa Kamilkowa”⁵² oraz obowiązek wdrożenia standardów ochrony małoletnich w instytucjach powoduje znaczne ograniczenie liczby przedsiębiorstw gotowych do przyjmowania uczniów na praktyki. Według dyrektorów duże firmy, szczególnie korporacje, przyjmowanie uczniów zaczęły traktować jako uciążliwe i często zbędne (po oszacowaniu zysków i strat).

„(...) ta współpraca jest trochę utrudniona ze względu na standardy ochrony małoletnich. Wiele takich dużych spółek, takich z którymi ja współpracuję, nie ma wdrożonych standardów i tu dla nas troszeczkę furtka się zaczęła zamykać, kiedy te standardy było opracowane, bo miałam pracodawców, którzy na przykład tak jak firma z [anonimizacja], która ma swoją klasę patronacką, również ma stypendystów naszych tam na praktykę. Niestety idą tylko i wyłącznie osoby pełnoletnie, bo firma [anonimizacja], no niestety takich standardów nie wprowadziła.” (subregion centralny)

„No i też się zdarzało, że wysyłając młodzież na praktykę, młodzież niepełnoletnią, firmy nie przyjmowały, bo w tej chwili jest warunek konieczny jeden, że muszą mieć wprowadzoną tą ustawę Kamilkową, prawda? No i tam niektórzy bez problemu, jeżeli potrzebują rzeczywiście praktykanta, jeżeli potrzebują później pracownika, wprowadzają to, bo na zasadzie oświadczenia prosimy, żeby oni nam to tutaj tą informację podali. A niektóre no niestety nie. I tylko i wyłącznie pracowników uczniów pełnoletnich już są w stanie przyjąć na praktykę. Nie są zainteresowani tą formą. Obawiają się czegoś. No ale to tak, tak to wygląda.” (subregion północny)

„(...) pracodawca woli mieć osobę pełnoletnią, żeby nie mieć kłopotów, tych różniastych, przede wszystkim papierowych.” (subregion zachodni)

Przez bariery prawne i organizacyjne niepełnoletni praktykanci bywają niedopuszczani do wielu obowiązków i przez to praktyczna nauka zawodu staje się dla nich niemożliwa. Tego rodzaju sytuacje sprawiają, że praktyki zawodowe tracą sens edukacyjny – uczniowie uczestniczą w nich w sposób formalny jednak nie zdobywają rzeczywistych umiejętności, które mogliby wykorzystać w przyszłej pracy zawodowej. Problem dotyczy zwłaszcza branż wymagających przetwarzania danych osobowych, jak bankowość, administracja, informatyka.

---

to relevant vocational education? Results of an action research project in the school-based part of Norwegian vocational education and training. *Vocations and Learning*, 16(1) [dostęp na dzień 28,11,2025]

⁵² Dz. U. 2024 poz. 560 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 marca 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich [dostęp 26,11,2025:
<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20240000560/T/D20240560L.pdf>]

„Mówię tutaj o uczniach z klas ekonomicznych. Powiedziano im, żeby coś tam sobie poukładali, ponieważ nie dopuszczono ich do żadnego systemu związanego z ekonomią czy pieniędzmi, ze względu na RODO. W związku z tym nie wiem, jak to wygląda u Państwa, ale ja obserwuję, że te praktyki są nadal realizowane trochę „na papierze (...) Powiedziano mi wprost, że dobre agencje reklamowe często nie chcą przyjmować praktykantów, bo obawiają się, że taka osoba mogłaby w przyszłości „zabrać” im klienta, czyli stać się konkurencją. (subregion centralny)

Ze względu na pandemię COVID-19 wielu pracowników (zwłaszcza w branży informatycznej) przeszło na zdalny tryb pracy. W związku z tym, firmy nie dysponują pracownikami, którzy stacjonarnie byłiby w stanie sprawować opiekę i uczyć zawodu praktykantów.

„Do wszystkich czynników, które tutaj państwo wymienili, jak najbardziej one we wszystkich szkołach występują, dołożyłbym jeszcze efekt pandemii, która nam została, ponieważ w branży informatycznej na dziś, gdzie większość pracowników została wysłana na zdalne, do pracy domowej, to ciężko znaleźć jest firmy, która ma na miejscu informatyka, który mógłby być opiekunem faktycznie praktykantów, w związku z czym powolutku część praktyk zaczyna nam się przenosić do Internetu. Tak jak informatycy pracują zdalnie, tak i nasi praktykanci też powolutku zaczynają realizować praktyki zdalnie. Część może być realizowana hybrydowo, czyli powiedzmy jakieś szkolenia bhp, różne inne elementy, które są na miejscu. Ale później firmy bardzo często przechodzą z praktykantami do Internetu lub też te praktyki z założenia są łączone, że wtedy, kiedy ten praktykant przeszkadza w firmie. W takich sytuacjach przenosi się go do pracy zdalnej i to to jest też takie bardzo poważny problem” (subregion centralny)

Barierą w nawiązywaniu i podtrzymywaniu współpracy szkół z przedsiębiorstwami jest również samo zachowanie się praktykantów i ich zaangażowanie podczas pracy. Przedstawiciele szkół wskazywali na obawy pracodawców co do uszkodzenia sprzętu lub nieprzyjemnych doświadczeń z obcowaniem z młodzieżą.

„Druga sprawa jest taka, że to wszystko zależy też od zaangażowania uczniów podczas praktyk i od tego, jak potrafią pokazać, co umieją i jak to wszystko wygląda w praktyce. Wtedy pracodawcy chętniej przyjmują takich uczniów na kolejny rok albo do dalszej współpracy, bo widzą, że jest z tego jakiś pożytek. Może nie wszyscy, ale większość później znajduje u nich pracę. Są też tacy, którzy odbywają praktyki bezpłatne, ale czasem dostają za to jakieś wynagrodzenie, więc ta współpraca stopniowo się rozwija.” (subregion zachodni)

„Czy to jest informatyka, czy to jest programowanie, czy to w mechatronice jest projekt programowanie sterowników, gdzie też czasami potrzebujemy dostępu do różnych styczników elementów, które faktycznie mogą ulec uszkodzeniu, które kosztują bardzo dużo pieniędzy. No to w tym momencie okazuje się, że ten praktykant już ze względu na te koszty pracodawcy, no nie jest w stanie wszystkiego, że tak powiem zrealizować. A sam pracownik bardzo często, który ma narzucone pewne normy i musi się ten

praktykant tym zająć. Ten praktykant zaczyna być dla niego przeszkodą.” (subregion centralny)

Wśród innych barier przedstawiciele szkół wymienili także obawę pracodawców o rozwój swojej przyszłej konkurencji – w związku z tą obawą, nie chcą przekazywać wiedzy praktykantom.

„To znaczy, ja kiedyś zajmowałam się praktykami zawodowymi, ale to było wiele lat temu, przez około pięć, sześć lat. Muszę powiedzieć, że wtedy ta współpraca układała się naprawdę bardzo dobrze. Jedynie w przypadku zawodu technik usług kosmetycznych pojawiały się trudności, bo panie prowadzące salony często obawiały się konkurencji. W związku z tym było trochę ciężko, żeby te praktyki zorganizować.” (subregion północny)

Przedstawiciele szkół wskazywali także na barierę finansową, związaną z działalnością szkół. Placówki przez ograniczone fundusze nie są w stanie zapewnić uczniom najnowszego sprzętu niezbędnego do praktycznej nauki zawodu. W związku z tym, uczniowie niektórych szkół mogą mieć trudności z obsługą sprzętu podczas praktyk w przedsiębiorstwach – pracodawcy niechętnie podejmują więc decyzję o przyjęciu uczniów na praktyki, a sami uczniowie napotykają utrudnienia w dobrym przygotowaniu do egzaminu zawodowego.

„Zdarzało się, że pracodawca rezygnował z takiej współpracy. No i przede wszystkim chodzi o pieniądze, o środki, które pozwoliłyby nam naprawdę godnie przygotować uczniów do egzaminów. Znam taką sytuację ze szkoły, w której wcześniej byłem dyrektorem szkoły informatycznej i elektrycznej. Kupiono tam styczniki za ogromne pieniądze, około 25 tysięcy złotych. Pokazywano je uczniom, ale nie mogli z nich korzystać aż do egzaminu, bo „broń Boże”, żeby czegoś nie spalili. A jeśliby coś uszkodzili, to co mielibyśmy na egzamin? Rozumiecie Państwo absurd tej sytuacji. Nie było pieniędzy, żeby dokupić więcej styczników czy innych urządzeń, więc uczniowie mogli ich używać dopiero podczas egzaminu. Nie wiem, czy Państwo macie podobne doświadczenia, ale u nas wiele rzeczy robi się tylko teoretycznie. O egzaminach teoretycznych to już w ogóle osobny rozdział.” (subregion centralny)

„A która mała czy średnia firma może sobie pozwolić na to, żeby wydzielić osobne pomieszczenie, wyposażyć je w niezbędne urządzenia, a przede wszystkim oddelegować pracownika, który nauczy młodzież zawodu? To jest podstawowy problem. Wykształcić możemy uczniów w jakimś tam stopniu lepszym lub gorszym, ale jeśli chodzi o konkretne umiejętności praktyczne, to firma musi już w to zainwestować. Duże koncerny, potężne molochy, owszem pracują nad tym, żeby młodzież pozyskiwać. Organizują wycieczki, współpracują z różnymi partnerami. Na przykład u nas ze starostwa była wycieczka do miejscowości partnerskiej, gdzie młodzież odwiedzała szkołę zawodową. Tam jednak dofinansowanie idzie w miliony, i to euro. Uczniowie uczą się tam na najnowocześniejszym sprzęcie, w warsztatach mieli samochody Audi A6, dwa nowe auta salonowe, a nawet samochody ciężarowe, również w wersjach salonowych. My niestety jesteśmy daleko w tyle. Nie ma porównania, jeśli chodzi o

warunki nauki zawodu. Oczywiście, egzamin w jakimś stopniu oddaje poziom przygotowania, ale tam, gdzie otwiera się nowe kierunki, od razu inwestuje się w pełne, profesjonalne wyposażenie.” (subregion północny)

Badania ilościowe potwierdzają, że wiele szkół może napotykać na ograniczenia i trudności podczas współpracy z przedsiębiorstwami. Ponad połowa respondentów stwierdziła, że napotkała trudności podczas współpracy (55,9%).

Tabela 20. Obecność trudności podczas współpracy szkół z przedsiębiorstwami

Czy podczas współpracy napotkali Państwo na trudności?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Subregion Centralny (N=23)	Subregion Północny (N=4)	Subregion Południowy (N=3)	Subregion Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
Tak	0,0%	63,3%	60,9%	25,0%	66,7%	50,0%	55,9%
Nie	100,0%	36,7%	39,1%	75,0%	33,3%	50,0%	44,1%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Stwierdzone trudności głównie dotyczyły kwestii nie związanych bezpośrednio z samymi szkołami bądź przedsiębiorstwami, a ograniczeń formalno-prawnych (89,5%) i były najczęściej wybierane w subregionach centralnym, północnym oraz zachodnim, gdzie te trudności zostały wybrane przez 100,0% badanych. Trudność związana z brakiem odpowiednich firm w regionie (52,6%) została wybrana przez wszystkich respondentów z subregionów północnego i zachodniego. Problemy organizacyjne (26,3%) zostały wybrane przez 100,0% dyrektorów z subregionów północnego i południowego. Dyrektorzy szkół najrzadziej wskazywali na problemy związane z samymi szkołami – brakiem czasu po stronie szkoły (5,3%). Wśród innych, dodatkowych trudności znalazły się pojedyncze opisy, jak brak możliwości dojazdu, odległość od zakładu pracy; niechęć firm do organizacji zajęć; standardy ochrony małoletnich; tzw. Ustawa Kamilka.

Wykres 29. Trudności we współpracy szkół z przedsiębiorstwami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=19

Tabela 21. Trudności we współpracy szkół z przedsiębiorstwami

Jakie to były trudności?	Branżowa szkoła I stopnia (N=0)	Technikum (N=19)	Centralny (N=15)	Północny (N=1)	Południowy (N=1)	Zachodni (N=2)	Ogółem (N=19)
Brak zaangażowania firm	0,0%	15,8%	13,3%	0,0%	0,0%	50,0%	15,8%
Ograniczenia formalno-prawne	0,0%	89,5%	100,0%	100,0%	0,0%	50,0%	89,5%
Brak czasu po stronie szkoły	0,0%	5,3%	6,7%	0,0%	0,0%	0,0%	5,3%
Brak odpowiednich firm w regionie	0,0%	52,6%	46,7%	100,0%	0,0%	100,0%	52,6%
Problemy organizacyjne	0,0%	26,3%	20,0%	100,0%	100,0%	0,0%	26,3%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=19

O bariery/trudności we współpracy zostali także zapytani przedstawiciele przedsiębiorstw.

Wykres 30 Trudności we współpracy przedsiębiorców ze szkołami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami przedsiębiorców, N=86

30,2% badanych wskazało, że nie było barier we współpracy przedsiębiorstw ze szkołami zawodowymi. Ponadto największą barierą był niski poziom przygotowania uczniów do pracy/praktyk (27,9%), niedopasowanie profili kształcenia do potrzeb firmy (26,7%), brak motywacji uczniów do uczestnictwa w praktykach (24,4%), zbyt duże obciążenia formalne i biurokracja (18,6%), trudności organizacyjne po stronie firmy (15,1%), niewystarczające zaangażowanie szkoły we współpracę (9,3%), ograniczone możliwości finansowe szkoły (8,1%), brak wsparcia administracji publicznej lub organów prowadzących (8,1%), brak elastyczności w działaniu szkół (5,8%), brak osoby kontaktowej po stronie szkoły (5,8%), trudności w komunikacji ze szkołami (5,8%), negatywne doświadczenia z wcześniejszej współpracy (4,7%), 3,5% to wskazanie odpowiedzi inne.

Przedstawiciele administracji publicznej napotykają bariery we współpracy z przedsiębiorstwami.

Wykres 31 Bariery napotymane przez jednostki administracji publicznej we współpracy z przedsiębiorstwami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami jednostek administracji publicznej N=17

Najczęściej napotykaną barierą jest brak czasu lub zasobów po stronie firm (47,1%) oraz trudności w znalezieniu odpowiednich partnerów (41,2%). Następnie niska świadomość potencjalnych korzyści (29,4%), niespójne cele firm i administracji (23,5%), brak zainteresowania firm (17,6%). Ponadto 17,6% ankietowanych wskazało, że jest brak barier w takiej współpracy.

3.5. Jaka jest trwałość współpracy?

Współpracę na linii szkoła-przedsiębiorstwo można uznać za względnie trwałą. Zdecydowana większość badanych szkół zadeklarowała długoterminową współpracę z przedsiębiorstwami. Aż 97,1% respondentów wskazało, że współpraca ta trwa powyżej pięciu lat. Była to odpowiedź dominująca we wszystkich typach szkół oraz we wszystkich subregionach objętych badaniem.

Niewielka grupa, stanowiąca 3,3% dyrektorów techników, zadeklarowała współpracę trwającą od roku do niespełna dwóch lat. Osoba ta reprezentowała szkołę z subregionu centralnego.

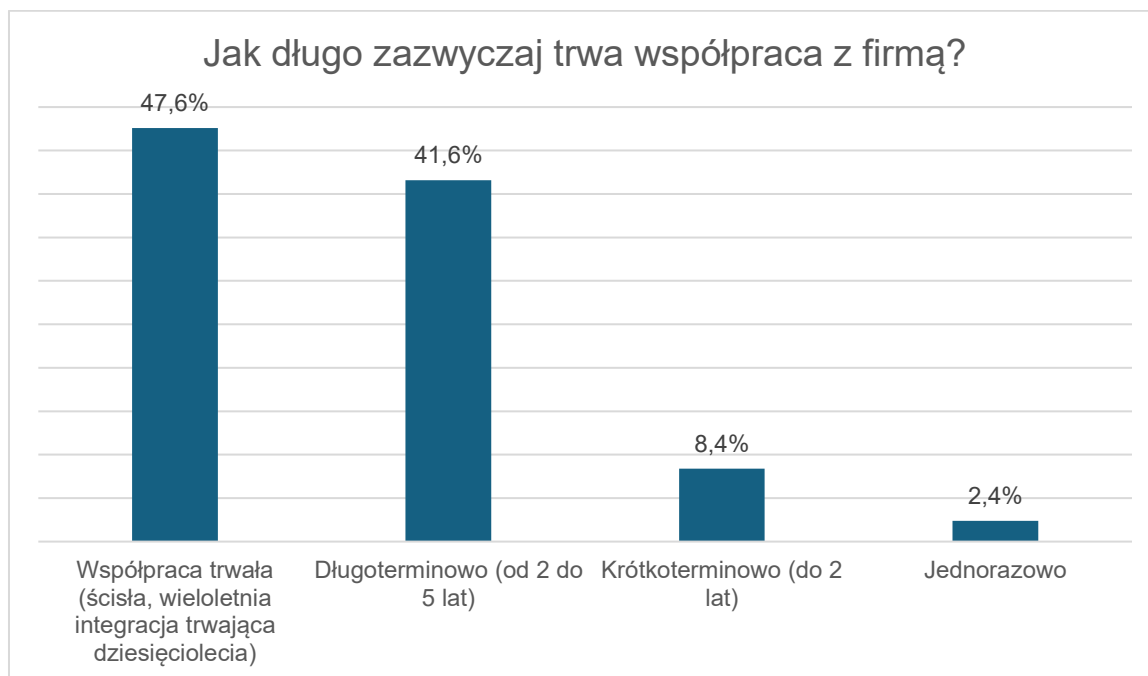
Tabela 22. Okres współpracy szkoły z przedsiębiorstwami

Od jak dawna Państwa szkoła współpracuje z przedsiębiorstwami?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Subregion Centralny (N=23)	Subregion Północny (N=4)	Subregion Południowy (N=3)	Subregion Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
Powyżej 5 lat	100,0%	96,7%	95,7%	100,0%	100,0%	100,0%	97,1%
Od 5 do 3 lat	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Od niespełna 3 do 2 lat	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Od niespełna 2 lat do roku	0,0%	3,3%	4,3%	0,0%	0,0%	0,0%	2,9%
Poniżej 1 roku	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Podczas badania CAWI przedstawiciele szkół również wskazali, że współpraca z przedsiębiorstwami ma charakter zdecydowanie trwały (47,6%) (ściśła, wieloletnia integracja trwająca dziesięciolecia) i długoterminowy (od 2 do 5 lat) (41,6%). Wskazała tak większość dyrektorów wszystkich typów szkół i z wszystkich subregionów.

Wykres 32. Charakter okresu współpracy szkoły z przedsiębiorstwami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 23. Charakter okresu współpracy szkoły z przedsiębiorstwami

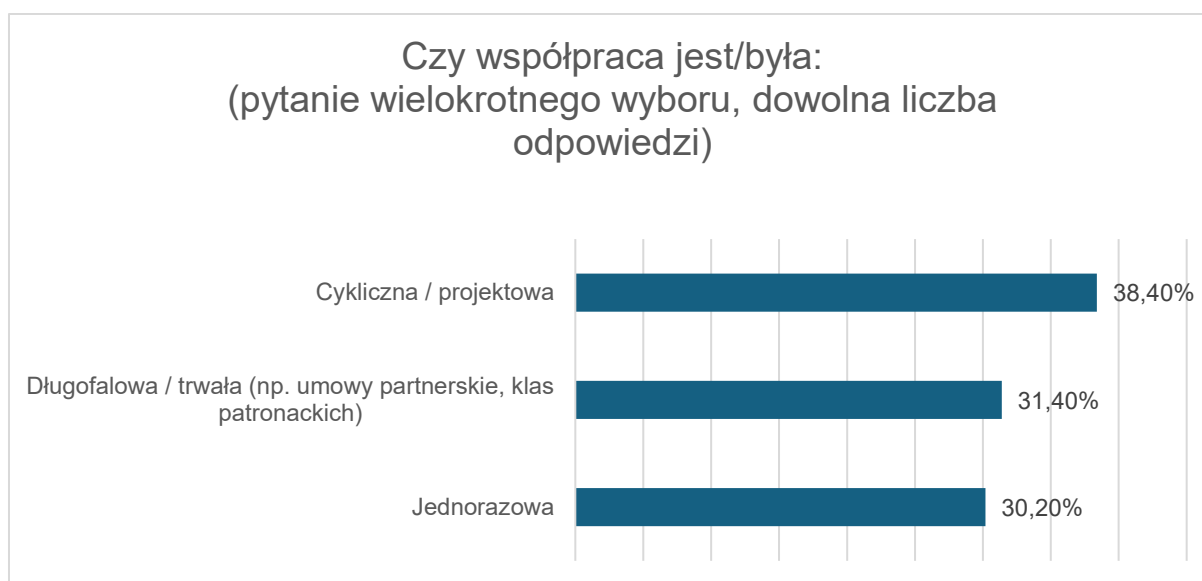
Jak długo zazwyczaj trwa współpraca z firmą?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Jednorazowo	1,5%	1,7%	3,6%	0,0%	2,1%	0,0%	8,0%	0,0%	2,4%
Krótkotermi nowo (do 2 lat)	9,0%	9,3%	3,6%	0,0%	8,3%	5,3%	8,0%	11,5%	8,4%
Długotermi nowo (od 2 do 5 lat)	41,4%	40,7%	32,1%	41,7%	39,6%	47,4%	36,0%	50,0%	41,6%
Współpraca trwała (ściśła, wieloletnia integracja trwająca dziesięciolecia)	48,1%	48,3%	60,7%	58,3%	50,0%	47,4%	48,0%	38,5%	47,6%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Respondenci byli pytani również o sytuację rezygnacji współpracy z przedsiębiorstwami oraz o to, czy zdarzyło się, że to przedsiębiorstwa rezygnowały ze współpracy ze szkołami. Ponad połowa respondentów zadeklarowała współpracę ciągłą, z tymi samymi partnerami (51,2%). 33,7% badanych zrezygnowało ze współpracy, a 15,1% stwierdziło, że to przedsiębiorstwo zrezygnowało ze współpracy ze szkołą.

O rodzaj współpracy zapytano także przedstawicieli przedsiębiorstw.

Wykres 33 Rodzaj współpracy przedsiębiorstw ze szkołami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami przedsiębiorstw, N=86

Najczęściej forma współpracy była cykliczna/projektowa (38,4%). Ponad 30% ankietowanych wskazało na współpracę długofalową/trwałą przejawiającą się m.in. umowami partnerskimi lub klasami patronackimi (31,4%). 30,2% ankietowanych nawiązuje współpracę jednorazową ze szkołami.

Wykres 34. Rezygnacja szkoły ze współpracy z przedsiębiorstwem

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

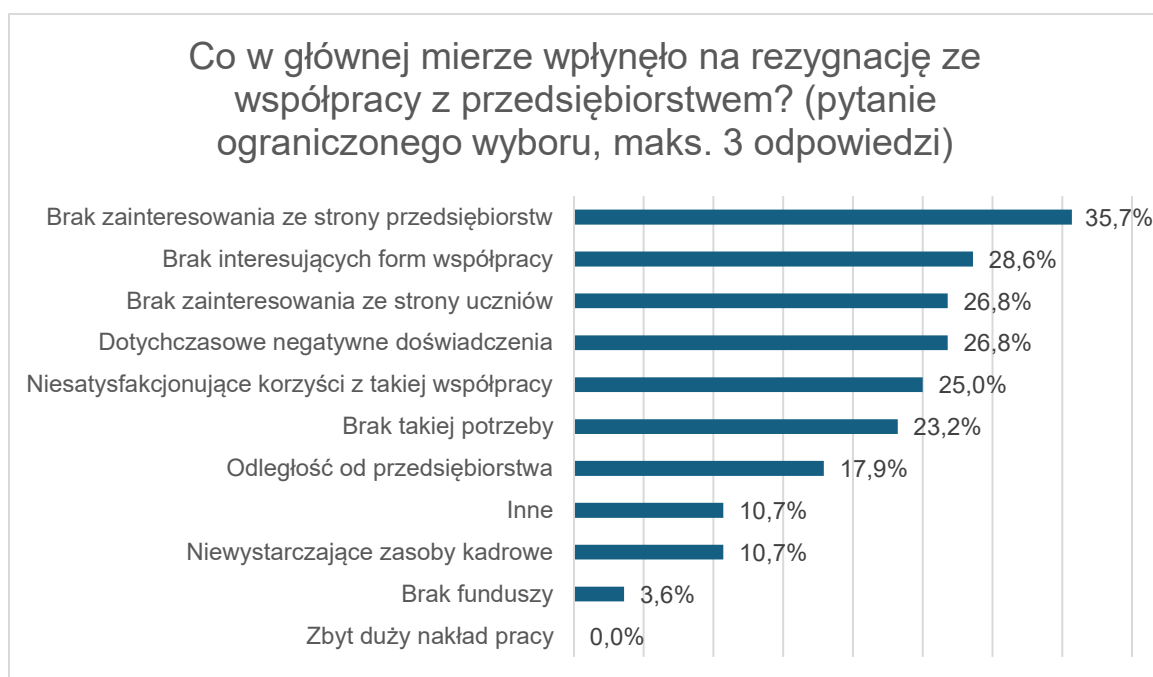
Tabela 24. Rezygnacja szkoły ze współpracy z przedsiębiorstwem

Czy zdarzyło się, że zrezygnowali Państwo ze współpracy z danym przedsiębiorstwem?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Tak	34,6%	33,9%	28,6%	16,7%	42,7%	15,8%	20,0%	26,9%	33,7%
Nie, współpracujemy cały czas z tymi samymi partnerami	50,4%	49,2%	60,7%	75,0%	38,5%	78,9%	60,0%	69,2%	51,2%
Nie, to przedsiębiorstwo zrezygnowało ze współpracy ze szkołą	15,0%	16,9%	10,7%	8,3%	18,8%	5,3%	20,0%	3,8%	15,1%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Wśród głównych przyczyn zerwania współpracy na linii szkoła-przedsiębiorstwo wskazywano przede wszystkim na czynniki zewnętrzne, jak brak zainteresowania ze strony przedsiębiorstw (35,7%), brak interesujących współpracy (28,6%), dotychczasowe negatywne doświadczenia (25,0%), niesatysfakcjonujące korzyści z takiej współpracy (25,0%) czy czynniki wewnętrzne, jak brak zainteresowania ze strony uczniów (26,8%), czy brak takiej potrzeby (23,2%). Wśród istotnych wskazań znalazł się także czynnik związany z odległością od przedsiębiorstwa (17,9%), który pojawiał się także w materiale jakościowym (wywiadach FGI). 10,7% badanych wskazało na inne czynniki, wśród których wymieniali brak zaangażowania firm w kształcenie zawodowe, likwidację przedsiębiorstwa, pandemię Covid-19, tzw. Ustawę Kamilkową, zakończenie umowy czy zmianę miejsca działalności gospodarczej przez firmę.

Wykres 35. Przyczyny rezygnacji szkoły ze współpracy z przedsiębiorstwem

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 25. Przyczyny rezygnacji szkoły ze współpracy z przedsiębiorstwem

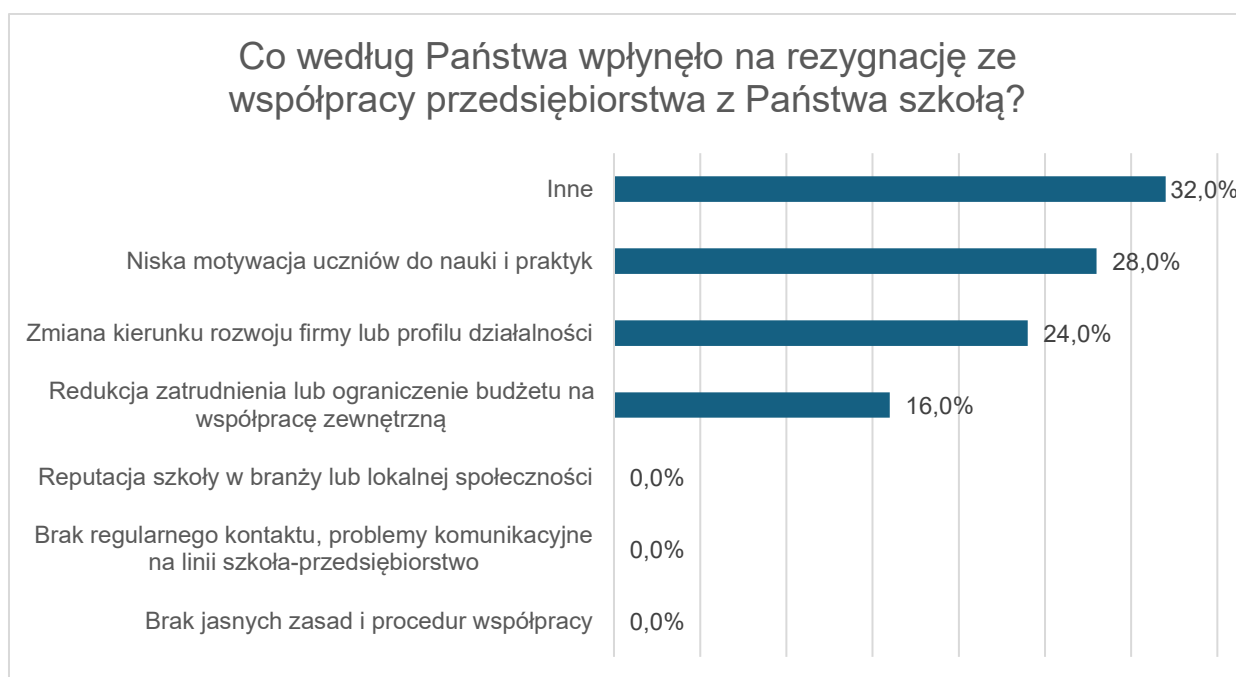
Co w głównej mierze wpłynęło na rezygnację ze współpracy z przedsiębiorstwem?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
brak takiej potrzeby	26,1%	22,5%	25,0%	0,0%	26,8%	0,0%	0,0%	28,6%	23,2%
dotychczasowe negatywne doświadczenia	28,3%	27,5%	25,0%	0,0%	24,4%	33,3%	20,0%	42,9%	26,8%
brak zainteresowania ze strony uczniów	21,7%	25,0%	50,0%	100,0%	26,8%	0,0%	20,0%	42,9%	26,8%
brak zainteresowania ze strony przedsiębiorstwa	41,3%	32,5%	37,5%	50,0%	31,7%	66,7%	40,0%	42,9%	35,7%
brak interesujących form współpracy	34,8%	25,0%	0,0%	0,0%	24,4%	66,7%	40,0%	28,6%	28,6%

Co w głównej mierze wpłynęło na rezygnację ze współpracy z przedsiębiorstwem?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
niewystarczające zasoby kadrowe	6,5%	15,0%	12,5%	0,0%	12,2%	0,0%	0,0%	14,3%	10,7%
odległość od przedsiębiorstwa	21,7%	17,5%	37,5%	50,0%	19,5%	0,0%	40,0%	0,0%	17,9%
niesatysfakcjonujące korzyści z takiej współpracy	30,4%	27,5%	25,0%	50,0%	22,0%	66,7%	60,0%	0,0%	25,0%
zbyt duży nakład pracy	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
brak funduszy	4,3%	2,5%	12,5%	0,0%	4,9%	0,0%	0,0%	0,0%	3,6%
Inne	8,7%	10,0%	12,5%	50,0%	12,2%	0,0%	0,0%	14,3%	10,7%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Respondenci, którzy wskazali na to, że to przedsiębiorstwo zrezygnowało ze współpracy ze szkołą często wskazywali na czynnik wewnętrzny, związany z niską motywacją uczniów do nauki i praktyk (28,0%). Poza tym, często pojawiała się wskazanie na czynnik zewnętrzny związany ze zmianą kierunku rozwoju firmy lub profilu działalności (24,0%) czy redukcję zatrudnienia lub ograniczenie budżetu firmy na współpracę zewnętrzną (16,0%). Aż 32,0% badanych wskazało inne czynniki jak *likwidacja firmy*, wielokrotnie powtarzający się w badaniu problem związany ze *standardami ochrony małoletnich*, tzw. „*Ustawę Kamilkową*”, *wiek uczniów (niepełnoletniość)* oraz *uprzedzenia wobec przyjmowania na praktyki uczniów z niepełnosprawnościami*.

Wykres 36. Przyczyny rezygnacji przedsiębiorstwa ze współpracy ze szkołą (według dyrektorów szkół)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 26. Przyczyny rezygnacji przedsiębiorstwa ze współpracy ze szkołą (według dyrektorów szkół)

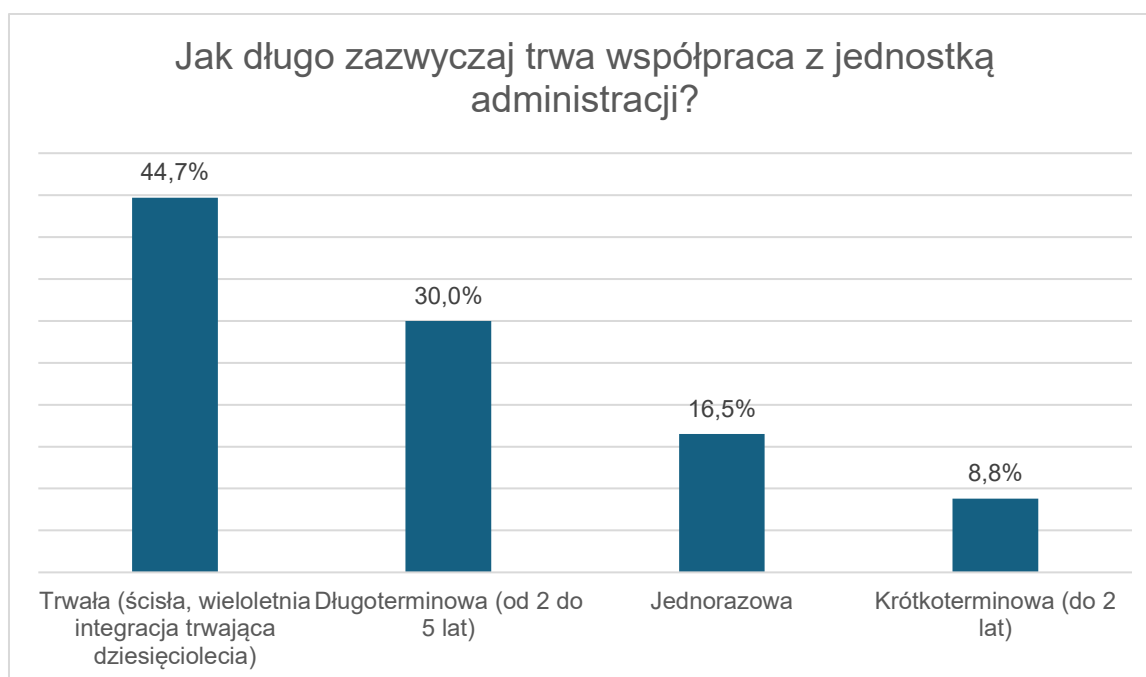
Co według Państwa wpłynęło na rezygnację ze współpracy przedsiębiorstwa z Państwa szkołą?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Niska motywacja uczniów do nauki i praktyk	30,0%	35,0%	0,0%	0,0%	27,8%	100,0%	20,0%	0,0%	28,0%
Brak jasnych zasad i procedur współpracy	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Brak regularnego kontaktu, problemy komunikacyjne na linii	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Co według Państwa wpłynęło na rezygnację ze współpracy przedsiębiorstwa z Państwa szkołą?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
szkoła-przedsiębiorstwo									
Reputacja szkoły w branży lub lokalnej społeczności	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Redukcja zatrudnienia lub ograniczenie budżetu na Współpracę zewnętrzną	15,0%	15,0%	0,0%	0,0%	16,7%	0,0%	0,0%	100,0%	16,0%
Zmiana kierunku rozwoju firmy lub profilu działalności	25,0%	20,0%	66,7%	0,0%	16,7%	0,0%	60,0%	0,0%	24,0%
Inne	30,0%	30,0%	33,3%	100,0%	38,9%	0,0%	20,0%	0,0%	32,0%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tak, jak w przypadku współpracy z przedsiębiorstwami, współpraca z instytucjami publicznymi jest opisywana jako trwała (ściśła wieloletnia integracja trwająca dziesięciolecia) (44,7%) oraz długoterminowa (od 2 do 5 lat) (30,0%).

Wykres 37. Charakter długości współpracy szkoły z jednostkami administracyjnymi

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 27. Charakter długości współpracy szkoły z jednostkami administracyjnymi

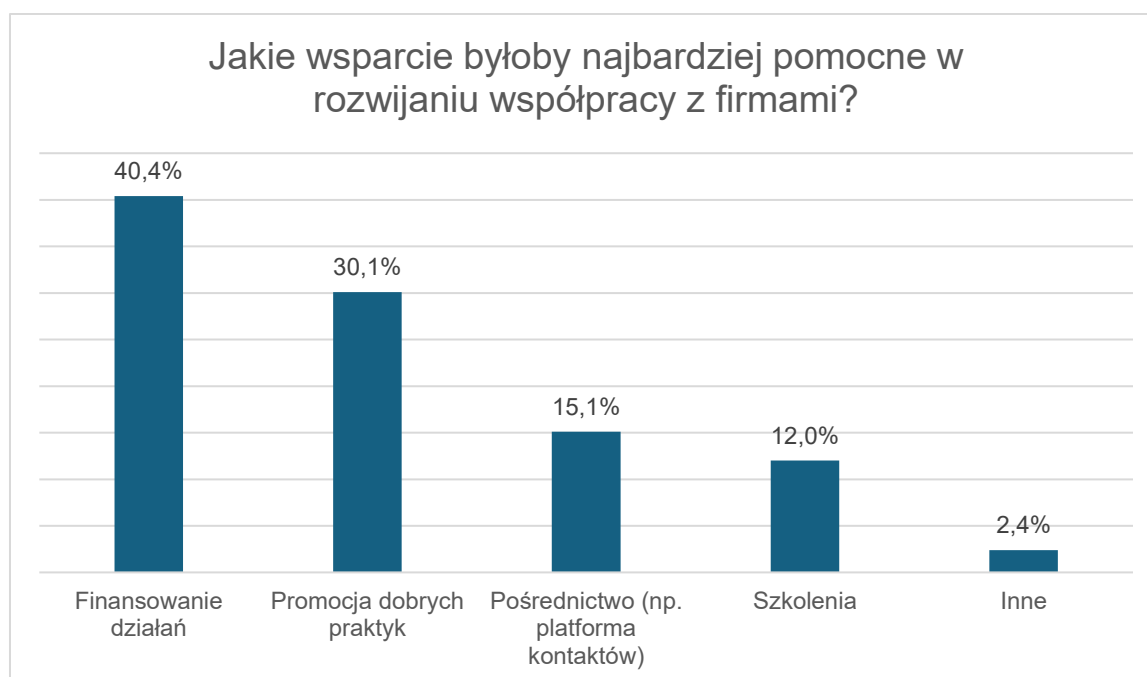
Jak długo zazwyczaj trwa współpraca z jednostką administracji?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Jednorazowa	16,3%	15,0%	17,2%	16,7%	13,3%	30,0%	28,0%	7,4%	16,5%
Krótkoterminowa (do 2 lat)	8,9%	10,8%	10,3%	0,0%	10,2%	0,0%	20,0%	0,0%	8,8%
Długoterminowa (od 2 do 5 lat)	29,6%	28,3%	27,6%	41,7%	32,7%	40,0%	24,0%	18,5%	30,0%
Trwała (ścista, wieloletnia integracja trwająca dziesięciolecia)	45,2%	45,8%	44,8%	41,7%	43,9%	30,0%	28,0%	74,1%	44,7%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

3.6. Jakie są najbardziej efektywne formy wsparcia mające na celu nawiązanie i podtrzymanie współpracy?

Według przedstawicieli szkół najbardziej pomocnym wsparciem w rozwijaniu współpracy z firmami byłoby finansowanie działań (40,4%). Na tę formę wsparcia rzadziej wskazywali przedstawiciele szkół policealnych (jedynie 8,3%) – możliwe, że wynika to ze specyfiki funkcjonowania placówek, posiadania przez nich wystarczających środków na np. wyposażenie sal. Drugą najczęściej wskazywaną formą wsparcia jest promocja dobrych praktyk (30,1%), a trzecią pośrednictwo (np. platforma kontaktów) (15,1%). Najmniej wskazań otrzymały szkolenia (12,0%).

Wykres 38. Najbardziej pomocne formy wsparcia w rozwijaniu współpracy szkół z przedsiębiorstwami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 28. Najbardziej pomocne formy wsparcia w rozwijaniu współpracy szkół z przedsiębiorstwami

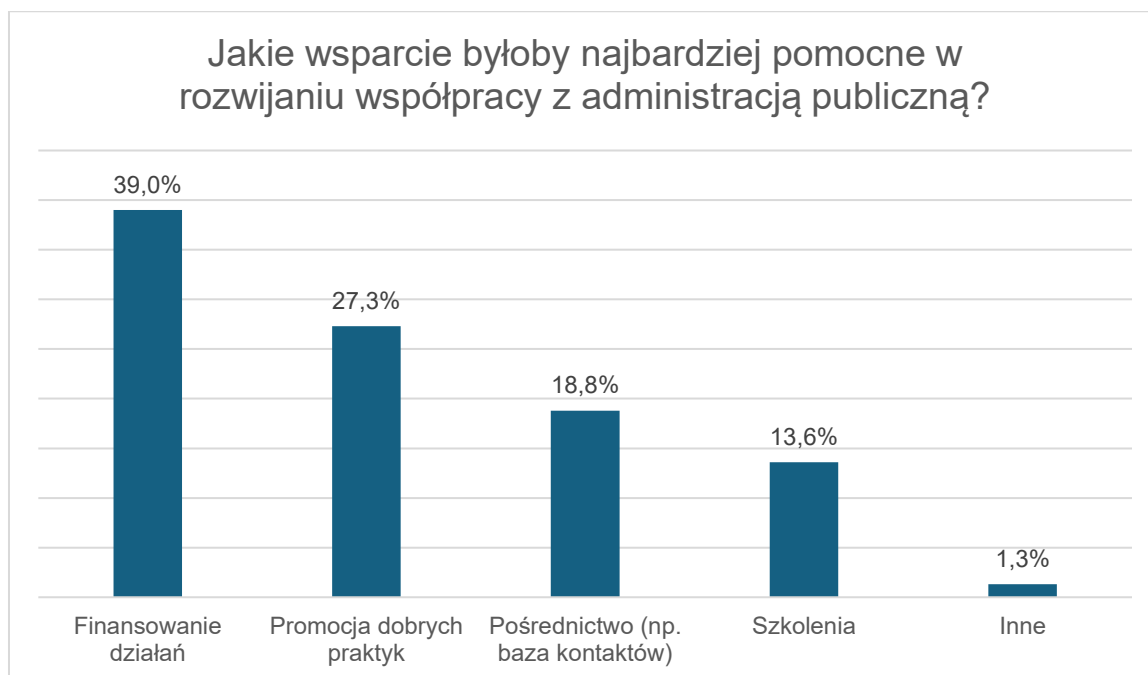
Jakie wsparcie byłoby najbardziej pomocne w rozwijaniu współpracy z firmami?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Szkolenia	11,3%	11,9%	14,3%	25,0%	12,5%	21,1%	4,0%	11,5%	12,0%
Pośrednictwo (np.	13,5%	7,6%	7,1%	33,3%	14,6%	15,8%	12,0%	19,2%	15,1%

Jakie wsparcie byłoby najbardziej pomocne w rozwijaniu współpracy z firmami?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
platforma kontaktów)									
Finansowanie działań	41,4%	40,7%	42,9%	8,3%	38,5%	36,8%	48,0%	42,3%	40,4%
Promocja dobrych praktyk	30,8%	36,4%	35,7%	33,3%	30,2%	26,3%	36,0%	26,9%	30,1%
Inne	3,0%	3,4%	0,0%	0,0%	4,2%	0,0%	0,0%	0,0%	2,4%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

W przypadku pomocnego wsparcia w rozwijaniu współpracy z administracją publiczną respondenci wskazywali na te same elementy, jak finansowanie działań (39,0%), promocja dobrych praktyk (27,3%), pośrednictwo (np. baza kontaktów) (18,8%).

Wykres 39. Najbardziej pomocne formy wsparcia w rozwijaniu współpracy szkół z administracją publiczną

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 29. Najbardziej pomocne formy wsparcia w rozwijaniu współpracy szkół z administracją publiczną

Jakie wsparcie byłoby najbardziej pomocne w rozwijaniu współpracy z administracją publiczną?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Szkolenia	11,4%	15,6%	7,4%	9,1%	14,6%	0,0%	16,7%	15,4%	13,6%
Pośrednictwo (np. baza kontaktów)	18,7%	17,4%	7,4%	9,1%	20,2%	26,7%	16,7%	11,5%	18,8%
Finansowanie działań	38,2%	38,5%	44,4%	36,4%	37,1%	53,3%	41,7%	34,6%	39,0%
Promocja dobrych praktyk	30,1%	26,6%	40,7%	45,5%	25,8%	20,0%	25,0%	38,5%	27,3%
Inne	1,6%	1,8%	0,0%	0,0%	2,2%	0,0%	0,0%	0,0%	1,3%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

4. Jak oceniana jest współpraca pomiędzy instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i administracją publiczną w województwie śląskim?

4.1. Jakie są efekty współpracy?

Według dyrektorów współpraca szkoły z przedsiębiorcami powinna przede wszystkim realizować cel przygotowania uczniów do pracy w konkretnym zawodzie (82,4%) (co wskazało 100,0% dyrektorów branżowych szkół I stopnia, jak i 100,0% przedstawicieli z subregionu południowego), jak i również podnosić jakość kształcenia zawodowego (67,6%) (co wskazało 100,0% respondentów z subregionu północnego), pozwalać na lepsze dopasowanie nauczania do rynku pracy (67,6%) (co wskazało 100,0% respondentów z subregionów północnego i południowego) oraz zwiększać atrakcyjność szkoły dla uczniów (55,9%). Dyrektorzy rzadko wskazują na tworzenie innowacyjnych programów nauczania (8,8%).

Wykres 40. Cele współpracy szkoły z przedsiębiorstwami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Tabela 30. Cele współpracy szkoły z przedsiębiorstwami

Jakie cele powinna realizować współpraca szkoły z przedsiębiorstwami?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Subregion Centralny (N=23)	Subregion Północny (N=4)	Subregion Południowy (N=3)	Subregion Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
Lepsze dopasowanie nauczania do rynku pracy	75,0%	66,7%	56,5%	100,0%	100,0%	75,0%	67,6%
Podniesienie jakości kształcenia zawodowego	75,0%	66,7%	65,2%	100,0%	33,3%	75,0%	67,6%
Przygotowanie uczniów do pracy w konkretnym zawodzie	100,0%	80,0%	82,6%	75,0%	100,0%	75,0%	82,4%
Pozyskiwanie zasobów (np. sprzętu, wiedzy)	0,0%	43,3%	39,1%	25,0%	66,7%	25,0%	38,2%

Jakie cele powinna realizować współpraca szkoły z przedsiębiorstwami?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Subregion Centralny (N=23)	Subregion Północny (N=4)	Subregion Południowy (N=3)	Subregion Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
Tworzenie innowacyjnych programów nauczania	25,0%	6,7%	4,3%	25,0%	0,0%	25,0%	8,8%
Rozwój zawodowy nauczycieli	0,0%	30,0%	30,4%	0,0%	33,3%	25,0%	26,5%
Zwiększenie atrakcyjności szkoły dla uczniów	50,0%	56,7%	65,2%	50,0%	33,3%	25,0%	55,9%
Integracja z lokalnym środowiskiem gospodarczym	0,0%	26,7%	21,7%	25,0%	33,3%	25,0%	23,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Według dyrektorów zakres działań obecnie dostępnych w ramach współpracy w największym stopniu pozwala osiągać cel przygotowania uczniów do pracy w konkretnym zawodzie (średnia ważona z ocen wynosi 4,50, więc można uznać ten cel za bardzo adekwatny). Jako najmniej adekwatny został oceniony cel pozyskiwania zasobów (np. sprzętu, wiedzy) – 3,31 na skali od 1 do 5.

Tabela 31. Ocena w jakim stopniu zakres działań obecnie dostępnych w ramach współpracy pozwala na osiągnięcie celów współpracy szkół z przedsiębiorstwami

Proszę ocenić (w skali od 1 do 5) w jakim stopniu zakres działań obecnie dostępnych w ramach współpracy pozwala na osiągnięcie wskazanych przez Pana/Panią celów.	1	2	3	4	5	Średnia ważona z ocen
Lepsze dopasowanie nauczania do rynku pracy	0,0%	0,0%	17,4%	47,8%	34,8%	4,17
Podniesienie jakości kształcenia zawodowego	0,0%	0,0%	13,0%	39,1%	47,8%	4,35
Przygotowanie uczniów do pracy w konkretnym zawodzie	0,0%	0,0%	7,1%	35,7%	57,1%	4,50
Pozyskiwanie zasobów (np. sprzętu, wiedzy)	0,0%	15,4%	53,8%	15,4%	15,4%	3,31
Tworzenie innowacyjnych programów nauczania	0,0%	33,3%	0,0%	66,7%	0,0%	3,67
Rozwój zawodowy nauczycieli	0,0%	11,1%	0,0%	66,7%	22,2%	4,11
Zwiększenie atrakcyjności szkoły dla uczniów	0,0%	0,0%	10,5%	47,4%	42,1%	4,32
Integracja z lokalnym środowiskiem gospodarczym	0,0%	0,0%	25,0%	37,5%	37,5%	4,13

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

4.2. Jakie są korzyści ze współpracy?

Według dyrektorów, którzy wzięli udział w badaniu CATI największą korzyścią, którą osiągnęły ich szkoły dzięki współpracy z przedsiębiorstwami jest przede wszystkim

lepszego przygotowanie uczniów do pracy zawodowej (94,1%) – odpowiedź wskazali wszyscy przedstawiciele branżowych szkół I stopnia, subregionu południowego i subregionu zachodniego. Drugą najczęściej wskazywaną korzyścią był wzrost renomy szkoły (73,5%) – wskazali ją wszyscy przedstawiciele subregionu północnego. Rozwój zawodowy kadry (58,8%) wskazali wszyscy przedstawiciele subregionu południowego. Jeden z dyrektorów (technikum, subregion centralny) wskazał na brak jakichkolwiek korzyści ze współpracy szkół z przedsiębiorstwami. 2,9% wskazało na brak korzyści ze współpracy szkoły z przedsiębiorstwem.

Wykres 41. Korzyści dla szkół dzięki współpracy z przedsiębiorstwami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Tabela 32. Korzyści dla szkół dzięki współpracy z przedsiębiorstwami

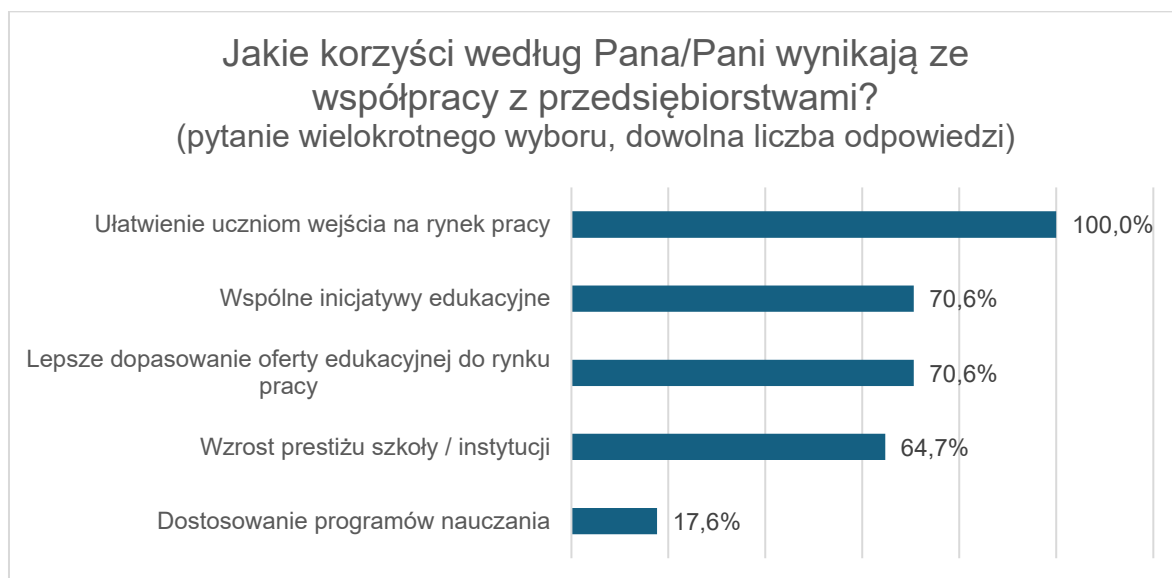
Jakie korzyści osiągnęła Państwa szkoła dzięki współpracy z przedsiębiorstwami?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Subregion Centralny (N=23)	Subregion Północny (N=4)	Subregion Południowy (N=3)	Subregion Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
Lepsze przygotowanie uczniów do pracy zawodowej	100,0%	93,3%	95,7%	75,0%	100,0%	100,0%	94,1%
Rozwój oferty edukacyjnej	25,0%	53,3%	52,2%	75,0%	33,3%	25,0%	50,0%
Wzrost renomy szkoły	75,0%	73,3%	69,6%	100,0%	66,7%	75,0%	73,5%
Pozyskanie sprzętu/materiałów	25,0%	36,7%	34,8%	50,0%	33,3%	25,0%	35,3%
Rozwój zawodowy kadry	50,0%	60,0%	52,2%	75,0%	100,0%	50,0%	58,8%
Brak korzyści	0,0%	3,3%	4,3%	0,0%	0,0%	0,0%	2,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Według dyrektorów to uczniowie są największymi beneficjentami współpracy na linii szkoła-przedsiębiorstwo (97,1%). Odpowiedź pojawiała się najczęściej we wszystkich typach szkół i subregionach – z tym, że przez 100,0% respondentów została wskazana wśród branżowych szkół I stopnia oraz wśród przedstawicieli subregionów północnego, południowego i zachodniego. Pozostałe odpowiedzi cieszyły się znacznie mniejszym wskazaniem – na drugim miejscu uplasowała się szkoła jako instytucja (58,8%), a na trzecim przedsiębiorstwa (47,1%). Ponownie jeden z dyrektorów (technikum, subregion centralny) wskazał na brak podmiotu czerpiącego korzyści ze współpracy.

Jednostki administracji publicznej wskazały korzyści wynikające ze współpracy z przedsiębiorstwami.

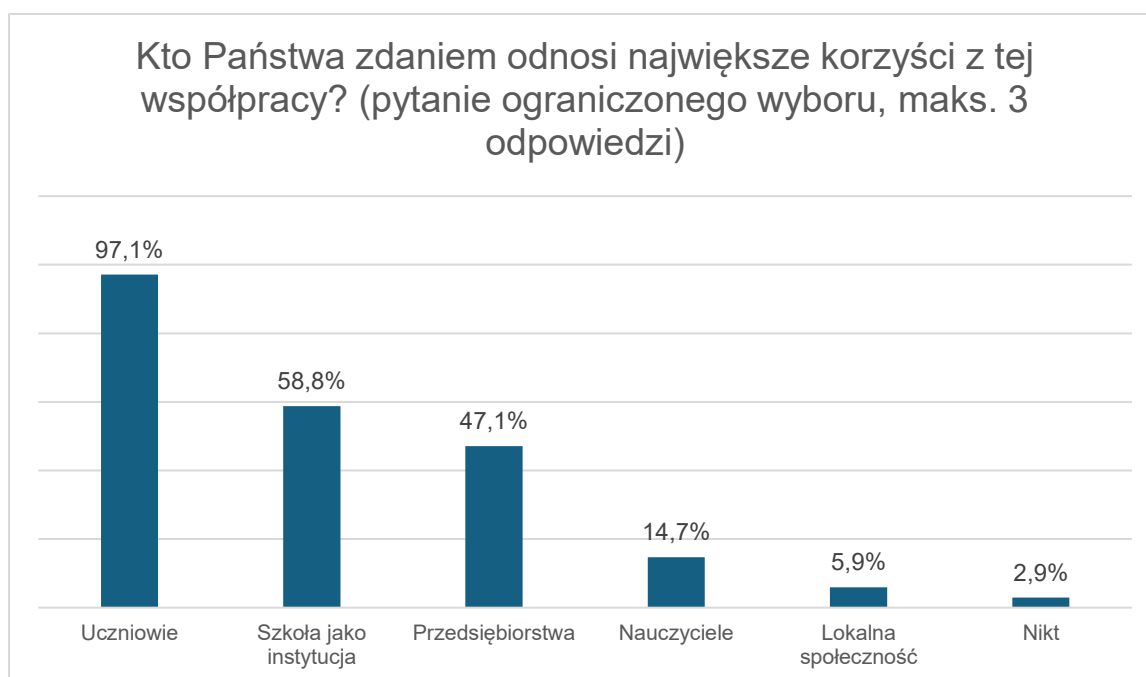
Wykres 42 Korzyści ze współpracy jednostek administracji publicznej z przedsiębiorstwami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami jednostek administracji publicznej N=17

Wszyscy ankietowani wskazali na największą korzyścią ze współpracy jest ułatwienie uczniom wejścia na rynek pracy (100%). Następnie wspólne inicjatywy edukacyjne i lepsze dopasowanie oferty edukacyjnej do rynku pracy (po 70,6%), wzrost prestiżu szkoły/instytucji (64,7%) i dostosowanie programów nauczania (17,6%).

Wykres 43. Podmiot odnoszący największe korzyści współpracy szkół z przedsiębiorstwami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Tabela 33. Podmiot odnoszący największe korzyści współpracy szkół z przedsiębiorstwami

Kto Państwa zdaniem odnosi największe korzyści tej współpracy?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Subregion Centralny (N=23)	Subregion Północny (N=4)	Subregion Południowy (N=3)	Subregion Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
Uczniowie	100,0%	96,7%	95,7%	100,0%	100,0%	100,0%	97,1%
Szkoła jako instytucja	25,0%	63,3%	60,9%	50,0%	66,7%	50,0%	58,8%
Przedsiębiorstwa	75,0%	43,3%	47,8%	75,0%	33,3%	25,0%	47,1%
Nauczyciele	25,0%	13,3%	21,7%	0,0%	0,0%	0,0%	14,7%
Lokalna społeczność	0,0%	6,7%	4,3%	0,0%	33,3%	0,0%	5,9%
Nikt	0,0%	3,3%	4,3%	0,0%	0,0%	0,0%	2,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Korzyści ze współpracy szkół i przedsiębiorstw wskazali również przedstawiciele przedsiębiorstw.

Wykres 44 Korzyści ze współpracy przedsiębiorstw ze szkołami

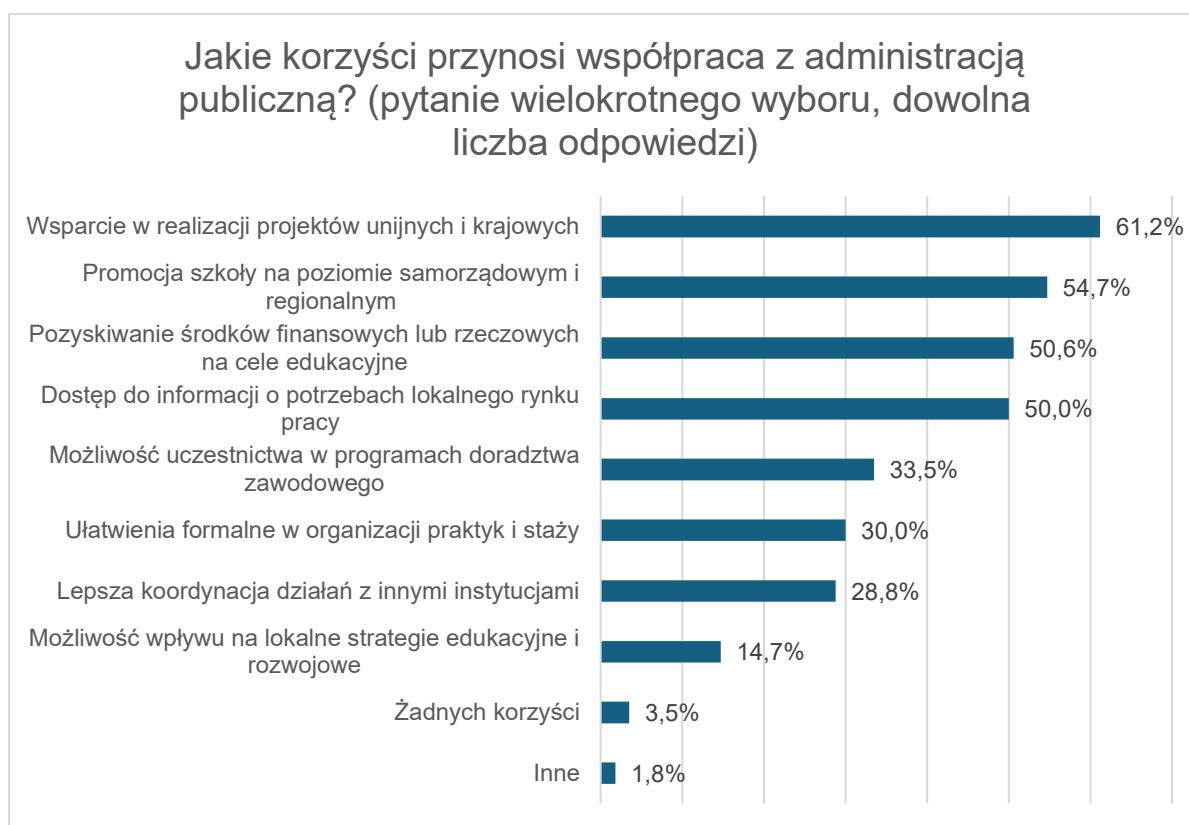

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami przedsiębiorstw, N=86

Wyniki wskazań dotyczących korzyści ze współpracy kształtują się następująco: możliwość pozyskania przyszłych pracowników 75,6%, możliwość promowania firmy wśród uczniów i lokalnej społeczności 60,5%, budowanie wizerunku firmy jako odpowiedzialnego społecznie pracodawcy 50,0%, rozwój kompetencji kadry firmy 33,7%, wpływ na dostosowanie programów nauczania do potrzeb rynku pracy 12,8%, brak korzyści 7,0% oraz inne 1,2%.

Wśród korzyści, które przynosi współpraca z administracją publiczną najczęściej było wskazywane wsparcie w realizacji projektów unijnych i krajowych (61,2%). Korzyścią, która była wskazywana jako druga najczęstsza była promocja szkoły na poziomie samorządowym i regionalnym (54,7%). Ponad połowa badanych wskazała również na pozyskiwanie środków finansowych lub rzeczowych na cele edukacyjne (50,6%) oraz dostęp do informacji o potrzebach lokalnego rynku (50,0%). Wśród innych odpowiedzi pojawiło się wskazanie na *brak współpracy między szkołą a administracją publiczną, rozwój zainteresowań uczniów oraz udział w olimpiadzie; szkolenia dla nauczycieli*. 3,5% badanych wskazało na brak jakichkolwiek korzyści ze współpracy.

Wykres 45. Korzyści dla szkół dzięki współpracy z administracją publiczną

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 34. Korzyści dla szkół dzięki współpracy z administracją publiczną

Jakie korzyści przynosi współpraca z administracją publiczną?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Pozyskiwanie środków finansowych lub rzeczowych na cele edukacyjne	53,3%	55,0%	62,1%	33,3%	53,1%	45,0%	56,0%	40,7%	50,6%
Wsparcie w realizacji projektów unijnych i krajowych	70,4%	58,3%	69,0%	33,3%	59,2%	50,0%	64,0%	74,1%	61,2%

Jakie korzyści przynosi współpraca z administracją publiczną?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Dostęp do informacji o potrzebach lokalnego rynku pracy	50,4%	51,7%	55,2%	58,3%	55,1%	50,0%	36,0%	44,4%	50,0%
Promocja szkoły na poziomie samorządowym i regionalnym	54,1%	50,0%	65,5%	66,7%	54,1%	65,0%	52,0%	51,9%	54,7%
Możliwość wpływu na lokalne strategie edukacyjne i rozwojowe	16,3%	12,5%	13,8%	8,3%	16,3%	10,0%	8,0%	18,5%	14,7%
Lepsza koordynacja działań z innymi instytucjami	29,6%	25,8%	20,7%	16,7%	31,6%	25,0%	16,0%	33,3%	28,8%
Ułatwienia formalne w organizacji praktyk i staży	33,3%	27,5%	34,5%	33,3%	27,6%	50,0%	32,0%	22,2%	30,0%
Możliwość uczestniczenia w programach doradztwa zawodowego	34,1%	31,7%	37,9%	41,7%	27,6%	40,0%	40,0%	44,4%	33,5%
Żadnych korzyści	3,7%	5,0%	3,4%	0,0%	4,1%	10,0%	0,0%	0,0%	3,5%
Inne	2,2%	1,7%	6,9%	16,7%	3,1%	0,0%	0,0%	0,0%	1,8%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Efekty współpracy szkół i przedsiębiorstw, które mogą być jednocześnie uznane jako korzyści współpracy, są opisywane jako zaspokojenie potrzeb zarówno szkół, jako instytucji, uczniów i przedsiębiorców.

Korzyści dla młodzieży

Zdobycie doświadczenia zawodowego

Dyrektorzy szkół zgodnie podkreślali, że to właśnie młodzież odnosi największe korzyści ze współpracy z przedsiębiorstwami. Uczniowie zyskują możliwość zdobycia praktycznych umiejętności, które są niezbędne w przyszłej pracy zawodowej. Praktyki w realnych warunkach produkcyjnych lub usługowych pozwalają im lepiej zrozumieć specyfikę zawodu, poznać kulturę pracy oraz nabyć kompetencje społeczne i zawodowe, których nie da się wykształcić wyłącznie w szkolnej pracowni.

„Także tutaj jeszcze jest jedna wartość dodana, wartość dodana dla takiego młodego pokolenia, który poprzez właśnie te praktyki nabierają jakby kompetencji do pracy. Ale z drugiej strony też taki follow up jest, że co dalej? Dalej będziesz miał zatrudnienie, jeżeli jesteś dobry. Tak więc jest to chyba bardzo ważne i bardzo aktywizujące (...) młodzież. I to jest niezwykle, niezwykle istotne.” (subregion północny)

„Dla uczniów te korzyści to przede wszystkim zdobywanie tej wiedzy praktycznej, umiejętności praktycznych, które później w życiu przydają się im. (...) Kolejną rzeczą, no to wiadomo, są jakieś już znajomości, gdzieś na tym rynku pracy rozeznanie. Wiadomo, firmy również ze sobą współpracują. I przede wszystkim to, że no jeśli uczeń będzie chciał pozyskać pracę, no to ja myślę, że jeśli jest dobrym praktykantem, to pracodawca to później docenia. No i tak jak już tutaj mówiłem, wielu uczniów, z którzy byli na praktykach u danego pracodawcy w dniu dzisiejszym już pracują jako pracownicy w różnych działach.” (subregion południowy)

„(...) jakakolwiek współpraca szkoły, w tym włączanie w tą współpracę ucznia z pracodawcą, jakakolwiek jaka nam się tylko uda, przynosi tylko i wyłącznie, to znaczy tylko wszystkim przynosi korzyści, ale przede wszystkim temu uczniowi, który nie jest ograniczony jedynie do tej pracowni i jedynie do tych swoich kumpli w szkole, tylko może wyjść na świat, może zobaczyć jak, co, gdzie? Gdzieś tam na zewnątrz wygląda i potem dla tego ucznia też to nie jest szok jak pójdzie pierwszy raz do pracy?” (subregion zachodni)

Większe otwarcie na świat

Wskazywano także na dodatkowe walory wychowawcze i rozwojowe: uczniowie uczą się funkcjonowania w środowisku pracy, poznają jego reguły i oczekiwania, co ułatwia im późniejsze wejście w dorosłe życie zawodowe. Praktyki krajowe i zagraniczne (np. w ramach programu Erasmus+) poszerzają horyzonty młodzieży, zwiększają ich otwartość kulturową i pewność siebie w kontaktach międzynarodowych.

„(...) co jest pozytywnego z tych wyjazdów to, że uczniowie, którzy wyjeżdżają w ramach tego Erasmusa do różnych krajów pięknych, zorientują się, czy orientują się, czy widzą, że tam się pracuje dokładnie tak samo jak w Polsce i nie boją się Unii Europejskiej.” (subregion północny)

Zdobycie zatrudnienia

Dyrektorzy podkreślali również, że dzięki praktykom uczniowie stają się bardziej aktywni, odpowiedzialni i zmotywowani. Wielu z nich traktuje praktyki jako szansę na przyszłe zatrudnienie – co często znajduje potwierdzenie w rzeczywistości, ponieważ część uczniów zostaje zatrudniona w zakładach, w których odbywali szkolenie.

„Tutaj taką pozytywną rzeczą jest to, że w niektórych zawodach właśnie młodzież ma możliwość (...) nawiązać fajną współpracę, przychodzić sobie i na umowę zlecenie powiedzmy, czy dorabiają sobie, czy przez weekendy, czy po zajęciach szkolnych, szczególnie po prostu w zakresie kelnerowania na przykład (...).” (subregion północny)

„A też mamy takie informacje, że już absolwenci, którzy ukończyli szkołę, byli na praktykach w tych firmach, obecnie są tam pracownikami, pracują tam po prostu.” (subregion północny)

Korzyści dla pracodawców

Wykształcenie przyszłych pracowników

Z punktu widzenia przedsiębiorstw współpraca ze szkołami jest inwestycją w przyszłe kadry oraz możliwość oceny potencjału uczniów jeszcze w trakcie nauki. Firmy mają możliwość kształtowania przyszłych pracowników zgodnie z własnymi potrzebami technologicznymi i organizacyjnymi. Dyrektorzy szkół przywoływali przykłady przedsiębiorstw, które aktywnie angażują się w szkolenie młodzieży poprzez tworzenie własnych programów rozwojowych (np. „Akademia Młodego Lakiernika”) czy prowadzenie zajęć praktycznych w zakładach pracy.

„Firma z Warszawy, ale współpracujemy z salonem Mercedesa i chcą sobie wykształcić lakierników. I jest bardzo fajny nabór na ten kierunek, ponieważ to może być dziewczynka, to może być chłopczyk, obojętnie w jakim zawodzie się uczą. U nas w szkole są prowadzone takie zajęcia na terenie właśnie zakładu pracy. Jak wygląda w ogóle lakiernictwo, na czym to polega i później firma daje taką indywidualną ścieżkę dla osób, które chcą dalej tą ścieżką podążać i chcą być w tym zawodzie niszowym lakiernika dalej kształceni. (...) Sam uczeń sobie wybiera, czy on chce w czasie wakacji, czy po lekcjach, czy na miejscu u jakiegoś lakiernika, czy właśnie na miejscu w tych zakładach Mercedesa chce się uczyć tego lakiernictwa. To się nazywa Akademia Młodego Lakiernika i później sam uczeń indywidualnie może sobie te dodatkowe kwalifikacje zdobyć.” (subregion północny)

Korzyść obu stron – uczniowie uczą się zawodu, a pracodawca uczy się nowego podejścia do pracownika

Dyrektorzy zwracali również uwagę, że współpraca z uczniami wpływa pozytywnie na kulturę organizacyjną przedsiębiorstw. Pracodawcy uczą się nowego podejścia do młodych ludzi, lepiej rozumieją ich sposób myślenia, oczekiwania i potrzeby. Ta wymiana doświadczeń sprzyja budowaniu relacji opartych na wzajemnym szacunku i otwartości.

„(...) takie głosy też z firm dostałem, że rzeczywiście rozpoczynają pracę, coś robią, ale jak jest godzina 15 to jest dla nich święta godzina i pocałujcie nas w nos. My nie będziemy pracować do 16:00, 17:00 (...). Ale wie pan co? Wydaje mi się, że to chyba dobrze. Bo to dokszałca dwie strony. Bo to jest interakcja, która powoduje to, że należy szanować (...) czyjś czas, czyjeś doświadczenie, czyjeś kompetencje (...). (subregion północny)

Korzyść dla szkoły – dofinansowanie, pomoc od pracodawcy

Dyrektorzy zwracali uwagę, że współpraca między szkołami a przedsiębiorstwami jest relacją opartą na wzajemnych korzyściach. Uczniowie uczą się zawodu w realnych warunkach, przedsiębiorstwa pozyskują przyszłych pracowników, a szkoły wzmacniają swoją pozycję w środowisku lokalnym. Współpraca z firmami umożliwia pozyskiwanie wsparcia materialnego, sprzętowego i finansowego. Przedsiębiorstwa często pełnią rolę sponsorów, wspierają szkoły w doposażeniu pracowni zawodowych czy organizacji wydarzeń edukacyjnych.

„Natomiast jeśli chodzi o [anonimizacja], współpracujemy z nimi rok i ta współpraca to właściwie jeden wielki zysk dla mnie, dlatego że zaczęło się w zasadzie od tego, że są naszym sponsorem, także oni gdzieś tam wyłożyli darowiznę i pomogli nam się rozwinąć. Natomiast my natychmiast chcemy się im odwdzińczyć i też tak będzie (...), tak jak mówię, chłopcy wrócą na prowadzone przez nich budowy i będą realizować rzeczy wskazane przez nich.” (subregion zachodni)

Przedsiębiorcy wskazali ponadto największe korzyści ze współpracy przedsiębiorstw i administracji publicznej odpowiedzialnej za szkolnictwo zawodowe. Za największą uznano rozpoznawalności firmy w regionie (uznało tak 60,0% ankietowanych). Następną korzyścią jest budowanie relacji z instytucjami decydującymi o kierunkach rozwoju edukacji zawodowej (42%) oraz lepsze dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy i lepsza koordynacja działań ze szkołami zawodowymi (po 40%). A następnie wspólna realizacja projektów edukacyjnych i rozwojowych – 38%, ułatwiony dostęp do programów wsparcia i środków publicznych (np. fundusze UE) 30%, możliwości wpływu na kształt lokalnej polityki edukacyjnej 24%, dostęp do danych, analiz i prognoz rynku pracy 16% oraz inne 8%. 2 % badanych uznało, że nie ma korzyści płynących z takiej współpracy.

Wykres 46 Największe korzyści ze współpracy przedsiębiorstw z jednostkami administracji publicznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami przedsiębiorstw, N=100

4.3. Jakie są potrzeby i oczekiwania w zakresie współpracy?

W przypadku współpracy z przedsiębiorstwami dyrektorzy szkół wskazali na dwie główne potrzeby i oczekiwania: zwiększenie liczby dostępnych miejsc na praktyki i staże (74,1%) – wskazane najczęściej przez przedstawicieli wszystkich typów szkół i wszystkich subregionów, oraz większe zaangażowanie firm w kształcenie praktyczne (58,4%). Wśród innych oczekiwań niż wymienione w kafeterii znalazł się postulat o powstanie *centrów kształcenia przy zakładach (np. linia produkcyjna)*.

Wykres 47. Potrzeby i oczekiwania szkół wobec współpracy z przedsiębiorstwami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 35. Potrzeby i oczekiwania szkół wobec współpracy z przedsiębiorstwami

Jakie potrzeby i oczekiwania ma szkoła względem współpracy z przedsiębiorstwami?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Zwiększenie liczby dostępnych miejsc na praktyki i staże	78,9%	72,0%	71,4%	83,3%	71,9%	73,7%	72,0%	84,6%	74,1%
Większe zaangażowanie firm w kształcenie praktyczne	60,9%	57,6%	64,3%	66,7%	57,3%	84,2%	44,0%	57,7%	58,4%
Wsparcie materialne (np.	41,4%	39,0%	57,1%	25,0%	43,8%	36,8%	40,0%	23,1%	39,2%

Jakie potrzeby i oczekiwania ma szkoła względem współpracy z przedsiębiorstwami?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
narzędzia, materiały, maszyny)									
Pomoc w tworzeniu nowoczesnych programów nauczania	14,3%	13,6%	14,3%	0,0%	18,8%	0,0%	4,0%	11,5%	13,3%
Udział pracodawców w egzaminach zawodowych	2,3%	3,4%	3,6%	8,3%	4,2%	5,3%	4,0%	0,0%	3,6%
Możliwość szkoleń branżowych dla nauczycieli	41,4%	43,2%	50,0%	8,3%	43,8%	21,1%	36,0%	34,6%	38,6%
Lepszy przepływ informacji (np. poprzez platformy współpracy)	4,5%	5,9%	7,1%	0,0%	5,2%	0,0%	8,0%	11,5%	6,0%
Dłuższa i bardziej stabilna współpraca (nie jednorazowa)	8,3%	6,8%	7,1%	16,7%	6,3%	10,5%	4,0%	19,2%	8,4%
Szersze zaangażowanie lokalnych firm, nie tylko dużych korporacji	18,8%	19,5%	7,1%	8,3%	9,4%	10,5%	28,0%	38,5%	16,9%
Brak oczekiwań	0,0%	1,7%	0,0%	16,7%	1,0%	5,3%	8,0%	0,0%	2,4%
Inne	0,8%	0,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	4,0%	0,0%	0,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

W badaniu CATI odpowiadając na pytanie o działania, które warto byłoby rozszerzyć, by poprawić współpracę z firmami część respondentów deklarowała, że współpraca przebiega prawidłowo i nie wymaga znaczących zmian („brak zastrzeżeń”, „nic nie wymaga poprawy”, „trudno powiedzieć”, „nie wiem”). Większość dyrektorów wskazała

jednak konkretne działania, które mogłyby usprawnić i pogłębić relacje szkół z przedsiębiorstwami.

Jednym z najczęściej pojawiających się postulatów była potrzeba zacieśnienia współpracy praktycznej – zwłaszcza poprzez częstsze wizyty studyjne uczniów w firmach, organizację staży i praktyk zawodowych, a także rozwijanie programów patronackich. Dyrektorzy podkreślali, że klasy patronackie prowadzone przez średnie i duże przedsiębiorstwa pozwalają lepiej dopasować proces kształcenia do realnych potrzeb rynku pracy oraz umożliwiają uczniom zdobycie cennego doświadczenia zawodowego. Wskazywano również na potrzebę większego zaangażowania firm w kształcenie praktyczne, w tym w realizację nauki zawodu w systemie dualnym oraz doposażenie szkół w nowoczesny sprzęt.

Kolejnym istotnym wątkiem była konieczność dopasowania kierunków kształcenia i treści programowych do aktualnych potrzeb rynku pracy. Część respondentów zwracała uwagę, że szkoły powinny ściślej współpracować z lokalnymi przedsiębiorstwami przy tworzeniu lub modyfikacji oferty edukacyjnej, aby absolwenci posiadali kompetencje oczekiwane przez pracodawców. Wskazywano także na potrzebę organizowania szkoleń dla nauczycieli przedmiotów zawodowych, które pozwoliłyby im aktualizować wiedzę i poznawać nowe technologie stosowane w branży.

W wielu wypowiedziach pojawiły się postulaty dotyczące zmian w przepisach prawa, zwłaszcza w zakresie standardów ochrony małoletnich (tzw. „Ustawa Kamilkowa”). Dyrektorzy podkreślali, że obecne regulacje utrudniają lub wręcz uniemożliwiają realizację praktyk w warunkach rzeczywistej pracy. Zwracano uwagę na potrzebę uelastycznienia przepisów, m.in. w zakresie czasu pracy uczniów czy możliwości wykonywania pracy zdalnej, a także ujednolicenia i doprecyzowania standardów ochrony małoletnich, by były one spójne i zrozumiałe dla szkół i firm. Dyrektorzy szkół podkreślali, że w wielu firmach maleje możliwość wprowadzenia ucznia w wykonywanie zawodu ze względu na ograniczoną obecność stacjonarną pracowników, którzy mogliby pełnić rolę szkolących. Zjawisko to jest szczególnie widoczne w branży informatycznej, gdzie praca zdalna jest powszechna. Z tego względu postulowano wprowadzenie możliwości odbywania praktyk w formie zdalnej, umożliwiającej lepsze dostosowanie się do realiów funkcjonowania pracodawców i ich pracowników.

Ujednolicenie przepisów prawa mogłoby odpowiedzieć również na postulat dyrektorów wobec powierzania bardziej odpowiedzialnych zadań uczniom, które pomogłyby zrozumieć specyfikę zawodu.

Kolejnym obszarem wymagającym wsparcia jest finansowanie współpracy z przedsiębiorstwami. Wypowiedzi dyrektorów wskazują na potrzebę dotacji na opłacenie opiekunów praktyk, finansowania praktyk uczniowskich oraz uwzględnienia w projektach edukacyjnych wynagrodzeń dla pracowników firm współpracujących ze szkołami. Takie rozwiązania mogłyby zwiększyć motywację przedsiębiorstw do przyjmowania uczniów na staże i praktyki.

Niektórzy respondenci wskazywali także na potrzebę większej otwartości firm na współpracę z jednostkami edukacyjnymi, a także na promowanie zawodów i współpracy szkoła–przedsiębiorstwo poprzez wspólne konferencje, spotkania i działania informacyjne. Wskazywano również na konieczność udzielania pomocy szkołom w pozyskiwaniu większych pracodawców (tworzeniu zachęt dla firm by przyjmowali uczniów na praktyki).

W przypadku potrzeb i oczekiwań względem współpracy z administracją publiczną wskazano na stabilne i przewidywalne finansowanie działań rozwojowych szkoły (55,3%) oraz większe zaangażowanie władz lokalnych w promocję kształcenia zawodowego (53,6%). Prawie połowa badanych wskazała również na ułatwienie dostępu do programów i środków z funduszy UE (46,5%). Wśród propozycji spoza kafeterii pojawiły się *szkolenia rozwojowe* oraz wskazanie na *brak współpracy* między szkołą a administracją publiczną.

Wykres 48. Potrzeby i oczekiwania szkół wobec współpracy z administracją publiczną

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 36. Potrzeby i oczekiwania szkół wobec współpracy z administracją publiczną

Jakie potrzeby i oczekiwania ma szkoła względem współpracy z administracją publiczną?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Stabilne i przewidywalne finansowanie działań rozwojowych szkoły	56,3%	53,3%	62,1%	50,0%	60,2%	50,0%	60,0%	37,0%	55,3%
Większe zaangażowanie władz lokalnych w promocję kształcenia zawodowego	59,3%	55,0%	48,3%	33,3%	61,2%	50,0%	36,0%	44,4%	53,5%
Ułatwienie dostępu do programów i środków z funduszy UE	51,9%	40,8%	55,2%	41,7%	45,9%	40,0%	64,0%	37,0%	46,5%
Skuteczniejsza komunikacja między szkołą a urzędami	37,8%	32,5%	34,5%	41,7%	35,7%	30,0%	20,0%	59,3%	36,5%
Koordinacja działań w zakresie doradztwa zawodowego i planowania edukacji	41,5%	38,3%	34,5%	25,0%	34,7%	25,0%	36,0%	63,0%	38,2%

Jakie potrzeby i oczekiwania ma szkoła względem współpracy z administracją publiczną?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Stworzenie sieci współpracy szkół i partnerów publicznych	27,4%	25,0%	27,6%	33,3%	24,5%	20,0%	24,0%	29,6%	24,7%
Szybsze reagowanie na zgłaszane potrzeby szkół	34,1%	32,5%	37,9%	33,3%	33,7%	45,0%	28,0%	18,5%	31,8%
Większa pomoc w interpretacji przepisów i procedur	40,7%	40,0%	31,0%	33,3%	37,8%	30,0%	44,0%	40,7%	38,2%
Brak potrzeb i oczekiwań	2,2%	5,0%	6,9%	25,0%	4,1%	10,0%	8,0%	3,7%	5,3%
Inne	0,7%	0,0%	0,0%	8,3%	1,0%	5,0%	0,0%	0,0%	1,2%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Usprawnienie komunikacji między szkołami a przedsiębiorcami – stworzenie bazy kontaktów

Jednym z najczęściej wskazywanych problemów jest brak przejrzystej i dostępnej bazy przedsiębiorstw chętnych do współpracy ze szkołami. Dyrektorzy i nauczyciele podkreślają, że obecnie znalezienie odpowiedniego zakładu pracy, który przyjąłby uczniów na praktyki, wymaga dużego nakładu czasu i indywidualnych kontaktów. Szkoły oczekują więc stworzenia ogólnodostępnej bazy firm i instytucji przyjaznych edukacji zawodowej, co znacząco usprawniłoby organizację praktyk i staży uczniowskich.

„Brakuje mnie na przykład takiej bazy danych, bazy przedsiębiorstw, zakładów pracy, które by miały na przykład (...) takie (...) podejście przyjacielskie, żebym ja wiedział, że ja mogę do nich uderzyć. Nie wiem jak (...) się państwo boryka się z tym problemem,

ale to jest właśnie na zasadzie jak to usłyszałem, szukanie w Internecie, znalezienie jakiegoś zakładu pracy, teraz dotarcie w rozmowie telefonicznej do kogoś, kto jest decyzyjny. (...) to nie jest łatwe. (...) to nie jest łatwe, nagle zadzwonić do jakiegoś dyrektora, prezesa i poprosić go o jakieś praktyki, zatem brakuje mi takiej bazy (...). Żebyśmy wiedzieli, że z tą bazą przedsiębiorstw możemy współpracować, że oni są chętni, a może dla nich są jakieś profity z tym związane i oni sami będą wychodzić z inicjatywą (...).” (subregion centralny)

Dofinansowania, doposażenie szkół

W wywiadach z dyrektorami bardzo silnie wybrzmiała potrzeba zapewnienia stabilnego i wystarczającego finansowania szkół zawodowych. Brakuje środków na zakup nowoczesnego sprzętu i pomocy dydaktycznych, koniecznych do prowadzenia zajęć praktycznych na poziomie odpowiadającym współczesnym standardom. Szkoły często borykają się z problemem przestarzałej infrastruktury oraz z koniecznością ponoszenia wysokich kosztów związanych z organizacją egzaminów zawodowych. Rozmówcy podkreślali, że wsparcie finansowe przedsiębiorców, np. w formie darowizn lub sponsoringu, stanowi ogromną pomoc, jednak oczekują też systemowego wsparcia państwa w zakresie doposażenia szkół i unowocześniania pracowni.

„Głównie to finansowanie jest słabe.” (subregion zachodni)

„Były szkoły wyposażone jakoś tak systemowo, te same urządzenia, te same maszyny te same, te same pomoce, które były niezbędne do prawidłowego kształcenia. W tej chwili (...) my walczymy cały czas, bo tak jest (...) to jest takie przeciąganie liny. (...) Tak jak tutaj kolega [anonimizacja] mówił, to musi być systemowo (...) podejście do współpracy pracodawców plus szkoły, bo tak jak mówiłem, przeciągamy czasami linę. Lepiej, gorzej, ale powinno być to w jakiś sposób ujednolicone, żeby na takich samych zasadach mogły szkoły współpracować z przedsiębiorcami. A nam zależy, żeby pokazać tej młodzieży coś więcej niż to, co mamy. Chociaż czasami się zdarza, że idąc na praktykę wracają i mówią, że mamy lepsze maszyny, lepsze wyposażenie. No tak, czasami tak jest, prawda. Ale to już jest zupełnie inna, inna para kaloszy.” (subregion północny)

„Ja tu mówię cały czas o finansach. Kiedy dostajemy z ośrodka egzaminacyjnego informację, co musimy kupić na te egzaminy zawodowe, to po prostu co roku jest to coś innego i my (...) nie możemy wykorzystać tych rzeczy zakupionych w jednym roku do kolejnego działania. I to naprawdę mnóstwo pieniędzy na to idzie, żeby te wszystkie rzeczy zostały zakupione przez szkołę do tych egzaminów zawodowych. Więc ja bym tutaj też tą współpracę między zakładem pracy a szkoły widziała, żeby to też może było po stronie pracodawcy, bo to niesamowicie obciąża budżet szkoły.” (subregion północny)

Dodatkowe wsparcie dla uczniów techników w procesie rekrutacji na studia

Dyrektorzy szkół zwracają uwagę na potrzebę uznania specyfiki kształcenia w technikach w procesie rekrutacji na uczelnie wyższe. Uczniowie techników mają

znacznie większe obciążenie godzinowe niż licealiści, a jednocześnie zdają te same egzaminy maturalne. Rozmówcy postulują wprowadzenie dodatkowych punktów lub preferencji rekrutacyjnych dla absolwentów techników, którzy poza maturą posiadają również kwalifikacje zawodowe.

„Ja bym chciała jeszcze nad jedną kwestią, żeby się pochylić. Ja wiem, że my tego tutaj nie rozwiążemy, ale technikum wiadomo, że kształci w przedmiotów ogólnokształcących, jak i również przedmiotów zawodowych. Uczniowie mają bardzo dużo zajęć. Natomiast jeżeli przychodzi okres matur, to bardzo wielu uczniów, absolwentów technikum nie przystępuje w ogóle do matury, bo ja mam od nich informację, że dla nich ważniejszy jest egzamin zawodowy niż matura, po czym za dwa lata składają deklarację, bo jednak się okazuje, że ta matura jest potrzebna, bo trzeba jednak iść na studia, bo pracodawca chce i tak dalej, żeby ten dokument był. I teraz jest kwestia tego rodzaju, że ten uczeń technikum zdaje taką samą maturę jak uczeń liceum ogólnokształcącego, a on ma znacznie więcej godzin przeznaczonych na kształcenie ogólnokształcące niż uczeń technikum. I tu myślę, że też jest problem, ponieważ oni tę maturę zdają jednakowo i nikt później nie patrzy na to, jak on idzie na studia, czy on skończył technikum, czy on skończył liceum, tylko liczy się zaświadczenie z egzaminu maturalnego. (...) I żeby wziąć pod uwagę właśnie uczniów, absolwentów technikum, którzy dostawaliby się na uczelnie wyższe. Ja nie mówię, że bez matury, bo ta matura powinna być, która jest ukoronowaniem, ale żeby ci uczniowie technikum mieli po prostu dodatkowe punkty, dodatkowe preferencje, że nawet jeżeli zdadzą słabiej na mniejszą liczbę procent ten egzamin maturalny, żeby dać im możliwość za ten egzamin zawodowy, który on zdał, prawda? Żeby miał lepszą możliwość dostania się na tych studiach, żeby miał te punkty preferencyjne.” (subregion północny)

Wielej spotkań z instytucjami publicznymi i pracodawcami – uzupełnienie wiedzy pracodawców na temat kształcenia zawodowego

Szkoły sygnalizują potrzebę częstszych spotkań z przedstawicielami przedsiębiorstw, instytucji publicznych i organizacji branżowych. Takie inicjatywy pozwalają obu stronom lepiej zrozumieć swoje potrzeby – szkoły mogą poznać oczekiwania rynku pracy, a pracodawcy dowiedzieć się, jak funkcjonuje system kształcenia zawodowego. Respondenci sugerują, aby tego rodzaju spotkania były inicjowane i koordynowane przez instytucje publiczne, np. kuratoria, urzędy pracy czy samorządy.

„(...) były takie czasy, kiedy w moim mieście były organizowane spotkania dyrektorów szkół zawodowych z pracodawcami i jakoś to tam się nazywało. (...) jeśli chodzi o instytucje i czy to będzie kuratorium, czy to będzie organ prowadzący. W moim przekonaniu takich spotkań powinno być więcej, z racji tego, że po pierwsze przedstawiciel zakładu pracy, kiedy się pojawia na takim spotkaniu ze szkołami, zdecydowanie zorientuje się, jak wygląda proces kształcenia, jakie mamy problemy i czego oczekujemy od nich. No i oczywiście wysłuchamy jako dyrektorzy. Czego potrzebują pracodawcy. Więc ja tutaj jakby wystosowuję taki punkt, że nie ma takich spotkań, a organizacją takich spotkań powinny się zająć instytucje.” (subregion północny)

„(...) więcej takich powinno być spotkań organizowanych przez różne instytucje czy starostwo, czy urząd pracy, czy nawet kuratorium, prawda, organizacje pracodawców, żeby się spotykać z dyrektorami, żeby dyrektorzy przedstawili swój punkt widzenia, żeby oni, pracodawcy wiedzieli, na czym polega ta edukacja. Wtedy może byłoby łatwiej, może byłoby jaśniej.” (subregion północny)

Doradztwo zawodowe dla uczniów szkół podstawowych

Dyrektorzy szkół zawodowych podkreślają, że wielu uczniów trafia do szkół ponadpodstawowych bez pełnej świadomości wyboru kierunku kształcenia. Stąd potrzeba wzmocnienia doradztwa zawodowego już na etapie szkoły podstawowej, w ścisłej współpracy z lokalnymi pracodawcami. Pozwoliłoby to uczniom i ich rodzicom lepiej poznać specyfikę zawodów oraz dokonywać bardziej świadomych wyborów edukacyjnych.

„(...) bym też chciała zwrócić uwagę na to, aby doradztwo zawodowe działało znacznie prężniej w szkołach podstawowych, ponieważ do szkół ponadpodstawowych przychodzą uczniowie, którzy tak naprawdę nie mają zielonego pojęcia, jaki oni kierunek wybierają i co się z tym kierunkiem wiąże. I tutaj w szkołach podstawowych uważam, że ten doradca zawodowy powinien dużo mocniej pracować z uczniami. Powinno być dużo więcej spotkań właśnie z pracodawcami, żeby pokazać tym uczniom, jak również rodzicom na spotkaniach z rodzicami, żeby też doradca zawodowy i pracodawcy mogli się wypowiedzieć już na etapie szkoły podstawowej, bo później jest ten problem, to przeniesienie liceum do technikum czy szkoły branżowej ewentualnie. No, dla mnie jest fenomenem, że ja mam bardzo dużo chętnych na kierunek logistyk, jest naprawdę obwarowanie na ten kierunek, wszyscy walą oknami i drzwiami. (...) Logistyk. Ładnie to brzmi jak to funkcjonuje, ale jest właśnie bardzo dużo chętnych na ten kierunek. A tak naprawdę później jest zderzenie, bo oni nie wiedzieli, że to się, że to akurat tak wygląda, a nie inaczej. Także tutaj mój apel, aby zwiększyć doradztwo zawodowe w szkołach podstawowych, bo później na tych dalszych etapach owszem, potrzebny jest ten doradca, żeby tak jak tu koleżanka mówiła wcześniej, żeby pokazać uczniowi, jak on się ma na tym rynku pracy poruszać. Natomiast kwestia wyboru tego zawodu powinna być już znacznie wcześniej.” (subregion północny)

Wsparcie dla pracodawców

Szkoły dostrzegają, że brak finansowych zachęt dla przedsiębiorstw ogranicza ich zaangażowanie we współpracę. Dyrektorzy postulują wprowadzenie rozwiązań systemowych - ulg podatkowych, dotacji lub refundacji kosztów, które zachęciłyby firmy do aktywniejszego udziału w kształceniu praktycznym uczniów.

„(...) systemowo, jeżeli pracodawcy nie dostaną być może przez siebie zebranych składek, ale w formie pieniędzy, to nie zajmą się szkołą. Więc jeżeli nie będzie tych pieniędzy dla pracodawców, to i też zainteresowanie z ich strony będzie małe.” (subregion północny)

„Jakieś systemowe rozwiązania państwa, które by przynosiły wymierne korzyści tym firmom, które współpracują ze szkołami? I jeżeli to by było spełnione, to myślę, że wyglądałoby to trochę inaczej. Tak, to z moich doświadczeń wynika.” (subregion zachodni)

Wsparcie dla rozwoju i poszerzania kadry nauczycielskiej

Jednym z istotnych problemów wskazywanych przez dyrektorów szkół jest brak nowych nauczycieli przedmiotów zawodowych oraz trudności z przekwalifikowaniem kadry. Przez wysoką średnią wieku nauczycieli oraz ograniczony dostęp do bezpłatnych form doskonalenia zawodowego szkoły mają trudności z utrzymaniem odpowiedniego poziomu merytorycznego. Rozmówcy podkreślają potrzebę finansowania szkoleń, kursów i studiów podyplomowych dla nauczycieli zawodowych oraz stworzenia programów zachęcających młodych fachowców do pracy w edukacji.

„(...) jeżeli powiedzmy uczeń się nie pojawi na zajęciach, to nauczyciel nie dostanie za nadgodziny wynagrodzenia. Wynagrodzenie nam nie podnoszą i tak dalej, więc po prostu prestiż też się z tym wiąże, prawda? A druga strona no mało jest nauczycieli. Emeryci u nas w szkole też pracują. (...) kiedyś bardzo dużym powodzeniem cieszył się zawód technik handlowiec. Mieliśmy po dwa kierunki na taką małą miejscowość. To były po dwie bardzo liczne klasy, prawda? Później całkowicie ten kierunek wymarł. Czyli po prostu też staramy się dostosowywać ofertę do rynku pracy (...). I może za chwilę trzeba będzie właśnie też zmienić po prostu zawody, w których kształcimy. Z tym się wiąże przekwalifikowanie kadry (...). Za to wszystko my musimy płacić ze swoich pieniędzy. No bo po prostu dyrektor może tam oczywiście wysłać jakiegoś nauczyciela, prawda? Ale to zazwyczaj jest 50% dofinansowania, a resztę trzeba z własnej kieszeni, że tak powiem, uzupełnić. Więc to jest też, gdyby była większa taka dostępność kształcenia dla nauczycieli, (...) darmowych szkoleń czy studiów podyplomowych, żeby można było uzupełnić to wykształcenie. To na pewno też by dużo pomogło.” (subregion północny)

„To jest to jest także nasza bolączka. Ci nauczyciele, których właściwie nie ma. Nie ma tego nowego narybku. A jeżeli już zawodowcy są, to powiem szczerze, rzadko który chce się tak bardzo, bardzo wiązać z jedną szkołą. Głównie są tacy, którzy w trzech, czterech szkołach pracują. Z tego mają zysk. Ja ich też poniekąd rozumiem, bo tych fachowców nie ma i każda szkoła z otwartymi ramionami ich przyjmuje. (...) potrzebne nam jest takie merytoryczne wsparcie ze strony tego pracownika, którego nierzadko nie ma.” (subregion zachodni)

„No i później nie ukrywam, że fajnie byłoby, gdyby ktoś tych absolwentów naszych może wrócił do nas do szkoły, bo tutaj (...) państwo również wiecie, że średnia wieku. niestety w przedmiotach zawodowych, a szczególnie w tych branżach instruktorskich to jest dobre ponad 50 lat. Także emeryturę widać, a nie dość tego, to jeszcze musiałem zatrudnić czterech emerytów, bo po prostu nie ma ludzi do pracy. A też nie mogę sobie pozwolić na to, żeby przyjąć kogoś, kto ma wizję, ale umiejętności niekoniecznie duże, bo chodzi o te maszyny numeryczne. To są duże pieniądze. W tej chwili ta pracownia,

która powstaje numeryków, to ponad 2 miliony tych pieniążków wydajemy. 8 lat temu, jak budowaliśmy, to była potężna ilość pieniędzy 1000000 zł na pracownię dwóch obrabiarek (...)." (subregion północny)

Potrzeba doprecyzowania przepisów prawnych dotyczących nieletnich

Kolejną barierą we współpracy z pracodawcami są niejasne przepisy dotyczące zatrudniania uczniów niepełnoletnich. Potrzebą szkół jest więc doprecyzowanie regulacji, tak aby przedsiębiorcy nie obawiali się formalnych konsekwencji przyjmowania uczniów na praktyki.

„W kwestii relacji pracodawca nieletni i możliwości współpracy. I to nie do końca też chodzi o tą Kamilkową ustawę, acz również. Natomiast rzeczywiście nie do końca są jasno sformułowane przepisy mówiące o możliwości zatrudniania czy też pracy z nieletnimi. Ja mam tą wygodę, że rzeczywiście niezależnie od tego, czy to jest dorosła osoba, czy jest to nieletni, i tak (...) gdziekolwiek idą z wychowawcą (...). Natomiast u państwa rzeczywiście, tak jak państwo zresztą tutaj mówili o tym, że pracodawca woli mieć osobę pełnoletnią, żeby nie mieć kłopotów, tych różniastych, przede wszystkim papierowych.” (subregion zachodni)

Usprawnienie procesu rekrutacji i organizacji praktyk

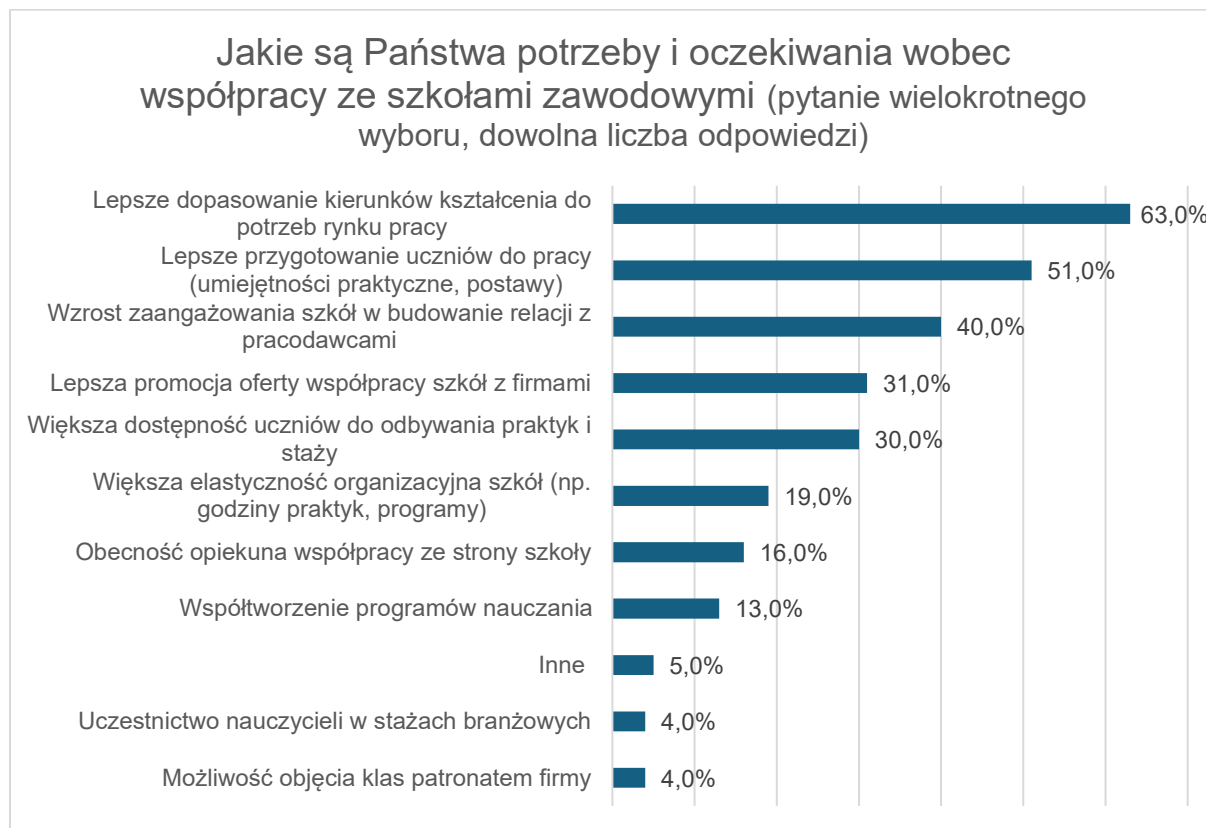
Szkoły wskazują również na trudności wynikające z obecnego systemu rekrutacji elektronicznej oraz wymogów dotyczących długości praktyk w szkołach branżowych. Zbyt długi okres praktyk (36 miesięcy) może być barierą dla uczniów, którzy zmieniają kierunek w trakcie nauki, co prowadzi do opóźnień w ukończeniu szkoły.

„(...) Może nie jeżeli chodzi o technikum, ale o szkoły branżowe. Jaki problem ostatnio ja napotykam, pracodawcy wymagają, aby uczeń przed ukończeniem szkoły branżowej zrealizował 36 miesięcy zajęć praktycznych, a sami wiemy, że sytuacja czasami wygląda tak, że po półroczu uczeń stwierdza, że jednak w technikum sobie nie daje rady i przychodzi do szkoły branżowej. I tu jest problem z tymi 30 sześcioma miesiącami praktyki do realizacji. Nie ma możliwości ani w czasie wakacji, żeby go w jakiś sposób to odpracować i taki uczeń niestety, ale traci rok szkolny i albo rozpoczyna naukę od przyszłego roku w nowym zawodzie w nowej szkole, bo nie ma możliwości kontynuacji jeszcze na początku, we wrześniu, tak i teraz mamy końcówkę października. A ja szczerze powiedziawszy już miałam kilka rozmów z rodzicami i z uczniami, którzy uczniowie podjęli naukę na przykład w liceum ogólnokształcącym i już dzisiaj przychodzą do mnie z prośbą o przyjęcie do klasy branżowej, bo on sobie jednak w tym liceum nie poradzi. Więc sama rekrutacja elektroniczna, rekrutacja, która jest rozciągnięta w czasie niemożliwie, że tak powiem, ciągnie się to i ciągnie, A wiadomo Polak jest taki, że albo robi to na samym początku, albo na samym końcu.” (subregion północny)

4.4. Jakie są potrzeby i oczekiwania przedsiębiorstw w zakresie współpracy?

Potrzeby i oczekiwania zostały również zdiagnozowane wśród przedstawicieli przedsiębiorców w zakresie współpracy ze szkołami oraz administracją publiczną.

Wykres 49 Potrzeby i oczekiwania przedsiębiorców wobec współpracy ze szkołami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami przedsiębiorstw, N=100

Respondenci najczęściej wskazywali potrzebę lepszego dopasowania kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy (63,0%), następnie na lepsze przygotowanie uczniów do pracy (51,0%) oraz wzrost zaangażowania szkół w budowanie relacji z przedsiębiorstwami (40,0%). Kolejne odpowiedzi to lepsza promocja oferty współpracy szkół z firmami (31,0%) i większa dostępność uczniów do odbywania praktyk i staży (30,0%). Rzadziej wybierano większą elastyczność organizacyjną szkół (19,0%) oraz obecność opiekuna współpracy po stronie szkoły (16,0%). Wskazania obejmujące współtworzenie programów nauczania uzyskały 13,0%, a odpowiedzi „inne” 5,0%. Najrzadziej zaznaczano uczestnictwo nauczycieli w stażach branżowych (4,0%) oraz możliwość objęcia klas patronatem firmy (4,0%).

Wykres 50 Potrzeby i oczekiwania przedsiębiorców wobec współpracy z administracją publiczną

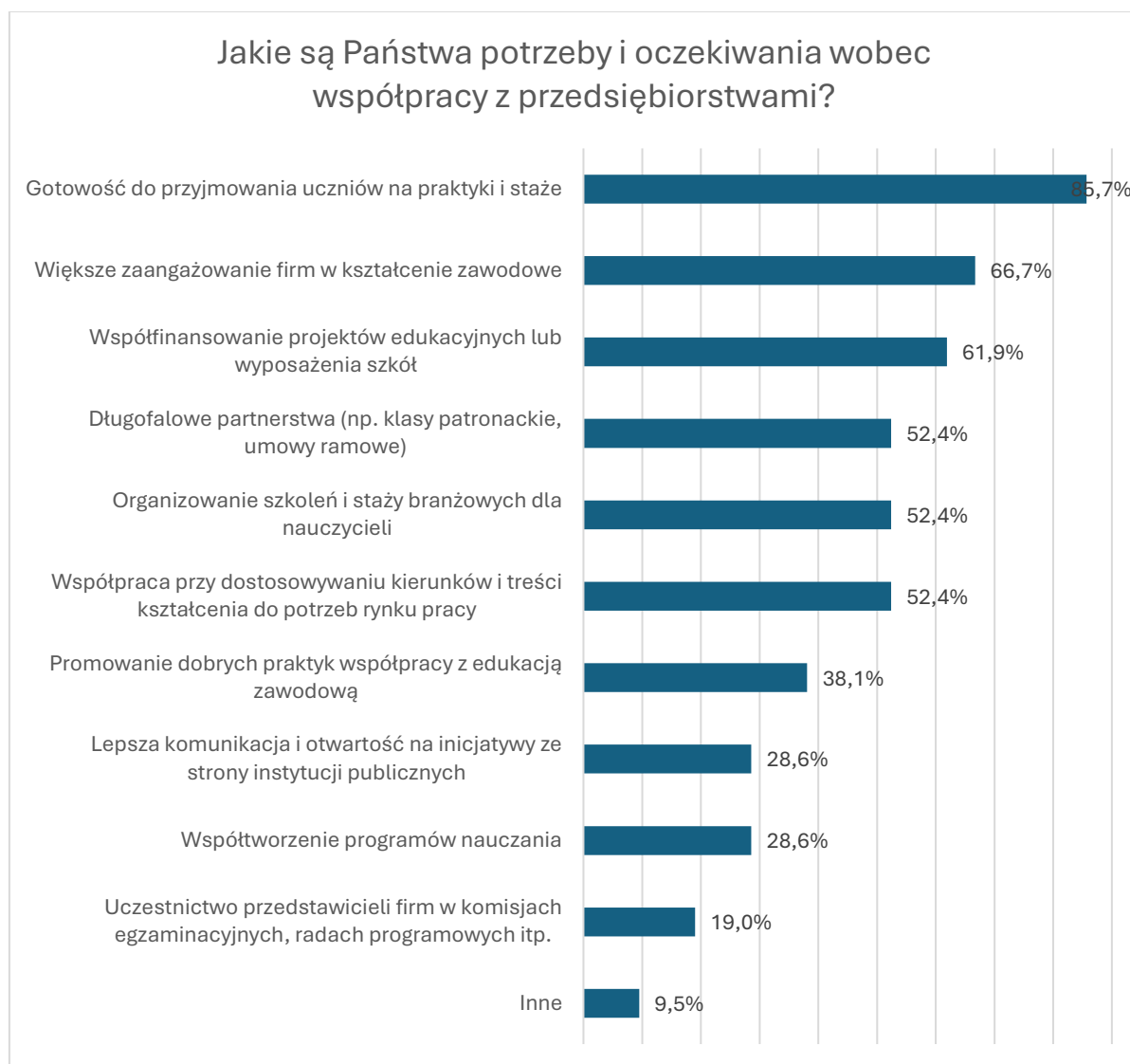
Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami przedsiębiorstw, N=100

Potrzeby współpracy przedsiębiorstw z administracją publiczną określone zostały przede wszystkim jako wsparcie finansowe dla firm zaangażowanych w edukację zawodową 62,0%. Następne wskazania to: uproszczenie procedur formalnych 52,0%, ułatwienie dostępu do informacji o szkołach, kierunkach i uczniach 37,0%, lepsza koordynacja współpracy między szkołami a firmami 30,0%, promocja dobrych praktyk współpracy edukacji i biznesu 23,0%, dostarczanie danych o trendach i prognozach rynku pracy 19,0%, możliwość udziału w konsultacjach dotyczących polityki edukacyjnej 17,0%, organizacja wydarzeń i platform do spotkań szkół i pracodawców 14,0%, większa transparentność działań instytucji publicznych 12,0%, tworzenie programów wspierających klastry i partnerstwa edukacyjne 8,0% oraz inne 6,0%.

4.5. Jakie są potrzeby i oczekiwania podmiotów nadzorujących szkolnictwo zawodowe w zakresie współpracy?

Przedstawiciele podmiotów administracji publicznej odpowiedzialnych za szkolnictwo zawodowe zostali zapytani w ramach badania metodą CAWI o potrzeby i oczekiwania zarówno wobec współpracy z przedsiębiorstwami jak i współpracy ze szkołami.

Wykres 51 Potrzeby i oczekiwania jednostek administracji publicznej wobec współpracy z przedsiębiorcami

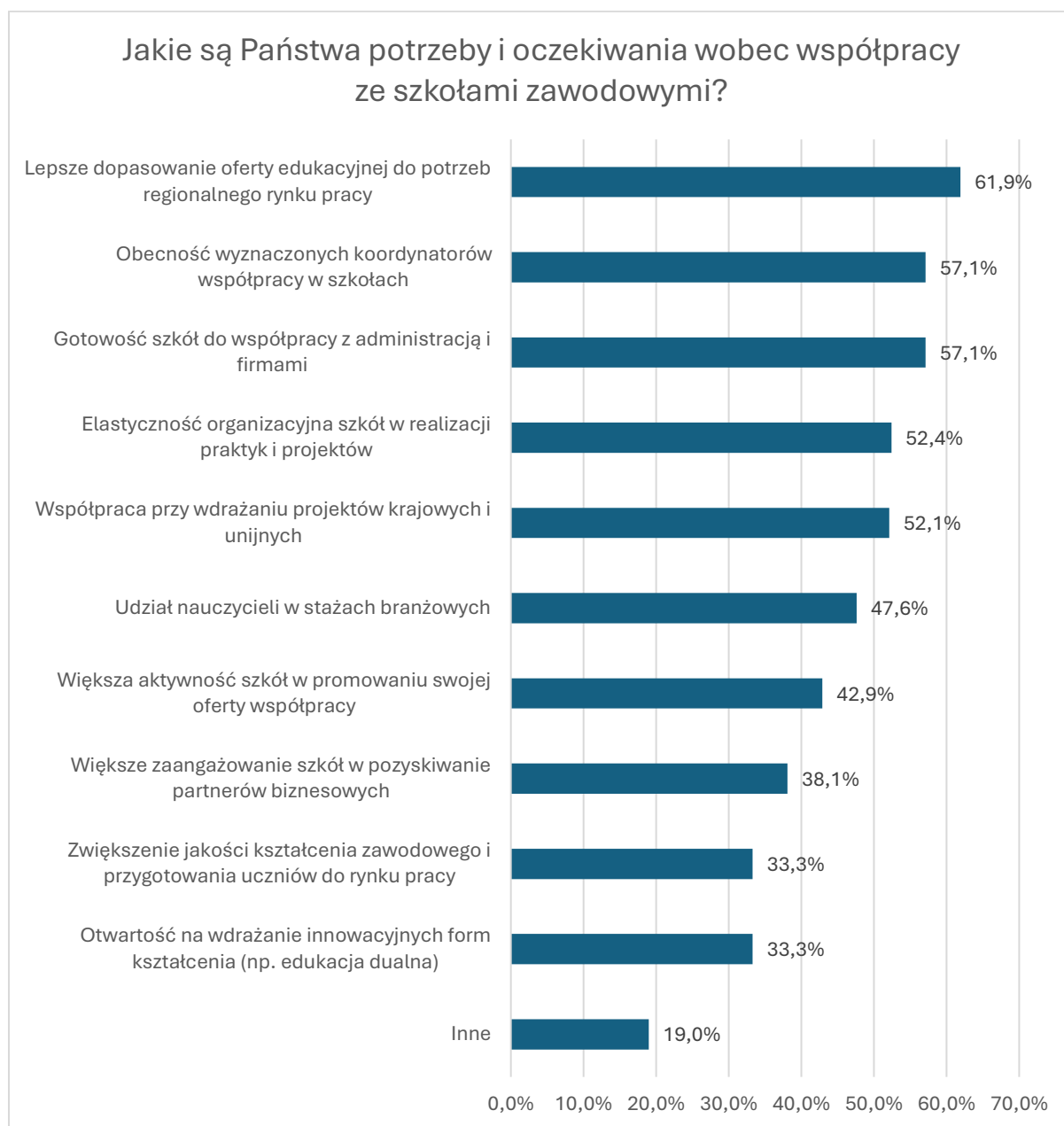

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami jednostek administracji publicznej, N=21

Największym oczekiwaniem i potrzebą jest gotowość przyjmowania uczniów na praktyki i staże (85,7%), następnie większe zaangażowanie firm w kształcenie zawodowe (66,7%), współpraca przy dostosowywaniu kierunków i treści kształcenia do potrzeb rynku pracy oraz organizowanie szkoleń i staży branżowych dla nauczycieli (po 52,4%). Najmniejszym oczekiwaniem jest uczestnictwo przedstawicieli firm w komisjach egzaminacyjnych, radach programowych itp. (19%).

W odniesieniu do szkół oczekiwania i potrzeby prezentują się następująco.

Wykres 52 Potrzeby i oczekiwania jednostek administracji publicznej wobec współpracy ze szkołami zawodowymi

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami jednostek administracji publicznej, N=21

Największym oczekiwaniem jednostek administracji publicznej w odniesieniu do współpracy ze szkołami jest lepsze dopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb regionalnego rynku pracy (61,9%), następnie obecność wyznaczonych koordynatorów współpracy w szkołach oraz gotowość szkół do współpracy z administracją i firmami (po 57,1%). Najrzadziej powtarzającym się oczekiwaniem okazało się otwartość na wdrażanie innowacyjnych form kształcenia (np. edukacja dualna), zwiększenie jakości kształcenia zawodowego i przygotowania uczniów do rynku pracy oraz większe zaangażowanie szkół w pozyskiwanie partnerów biznesowych (po 33,3%) wskazań.

4.6. Jak formy współpracy są oceniane pod kątem ich efektywności?

Adekwatność zakresu współpracy z przedsiębiorstwami względem szkół jest oceniana przez dyrektorów pozytywnie – raczej pozytywnie ocenia 53,0% respondentów, a zdecydowanie pozytywnie 40,0%. Żaden z uczestników badania nie wskazał odpowiedzi „zdecydowanie negatywnie”.

Wykres 53. Ocena adekwatności zakresu współpracy z przedsiębiorstwami względem potrzeb szkół

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 37. Ocena adekwatności zakresu współpracy z przedsiębiorstwami względem potrzeb szkół

Jak oceniają Państwo adekwatność zakresu współpracy względem potrzeb Państwa szkoły?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Zdecydowanie pozytywnie	40,6%	39,8%	42,9%	33,3%	41,7%	47,4%	44,0%	26,9%	40,4%
Raczej pozytywnie	53,4%	54,2%	53,6%	50,0%	53,1%	47,4%	48,0%	61,5%	53,0%

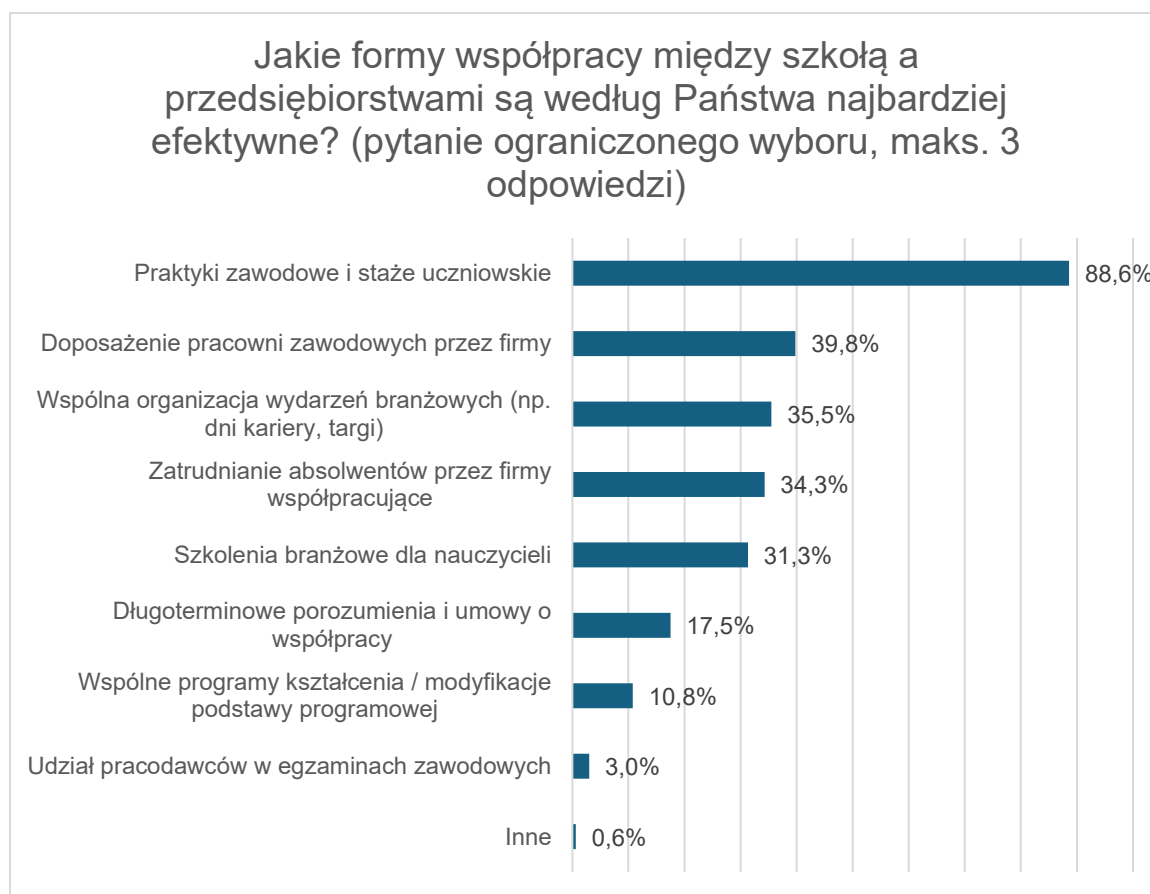
Jak oceniają Państwo adekwatność zakresu współpracy względem potrzeb Państwa szkoły?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Ani pozytywnie, ani negatywnie	1,5%	1,7%	0,0%	0,0%	3,1%	0,0%	4,0%	0,0%	2,4%
Raczej negatywnie	0,8%	1,7%	0,0%	8,3%	1,0%	0,0%	0,0%	3,8%	1,2%
Zdecydowanie negatywnie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Trudno powiedzieć	3,8%	2,5%	3,6%	8,3%	1,0%	5,3%	4,0%	7,7%	3,0%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Jako najbardziej efektywne są oceniane praktyki zawodowe i staże uczniowskie – wskazało je prawie 90,0% badanych (88,6%). Mniej, bo niecałe 40,0% respondentów wskazało na doposażenie pracowni zawodowych przez firmy (39,8%), wspólną organizację wydarzeń branżowych (np. dni kariery, targi) (35,5%), zatrudnianie absolwentów przez firmy współpracujące (34,3%) oraz szkolenia branżowe dla

nauczycieli (31,3%). Wśród innych form współpracy znalazło się *dofinansowanie*. Żaden z respondentów nie uważa, że którakolwiek z form współpracy jest nieefektywna.

Wykres 54. Najbardziej efektywne formy współpracy szkół z przedsiębiorstwami (CAWI)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 38. Najbardziej efektywne formy współpracy szkół z przedsiębiorstwami (CAWI)

Jakie formy współpracy między szkołą a przedsiębiorstwami są według Państwa najbardziej efektywne?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Praktyki zawodowe i staże uczniowskie	91,7%	88,1%	92,9%	91,7%	88,5%	94,7%	84,0%	88,5%	88,6%
Wspólne programy kształcenia / modyfikacje	10,5%	11,0%	7,1%	8,3%	9,4%	15,8%	4,0%	19,2%	10,8%

Jakie formy współpracy między szkołą a przedsiębiorstwami są według Państwa najbardziej efektywne?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
podstawy programowej									
Doposażenie pracowni zawodowych przez firmy	42,9%	39,8%	39,3%	8,3%	41,7%	31,6%	44,0%	34,6%	39,8%
Wspólna organizacja wydarzeń branżowych (np. dni kariery, targi)	37,6%	34,7%	46,4%	33,3%	34,4%	21,1%	40,0%	46,2%	35,5%
Szkolenia branżowe dla nauczycieli	30,8%	33,1%	42,9%	25,0%	31,3%	36,8%	28,0%	30,8%	31,3%
Zatrudnianie absolwentów przez firmy współpracujące	36,1%	35,6%	32,1%	50,0%	33,3%	31,6%	36,0%	38,5%	34,3%
Udział pracodawców w egzaminach zawodowych	1,5%	3,4%	0,0%	0,0%	5,2%	0,0%	0,0%	0,0%	3,0%
Długoterminowe porozumienia i umowy o współpracy	18,0%	16,1%	14,3%	16,7%	14,6%	26,3%	20,0%	19,2%	17,5%
Żadne nie są efektywne	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Inne	0,8%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	3,8%	0,6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

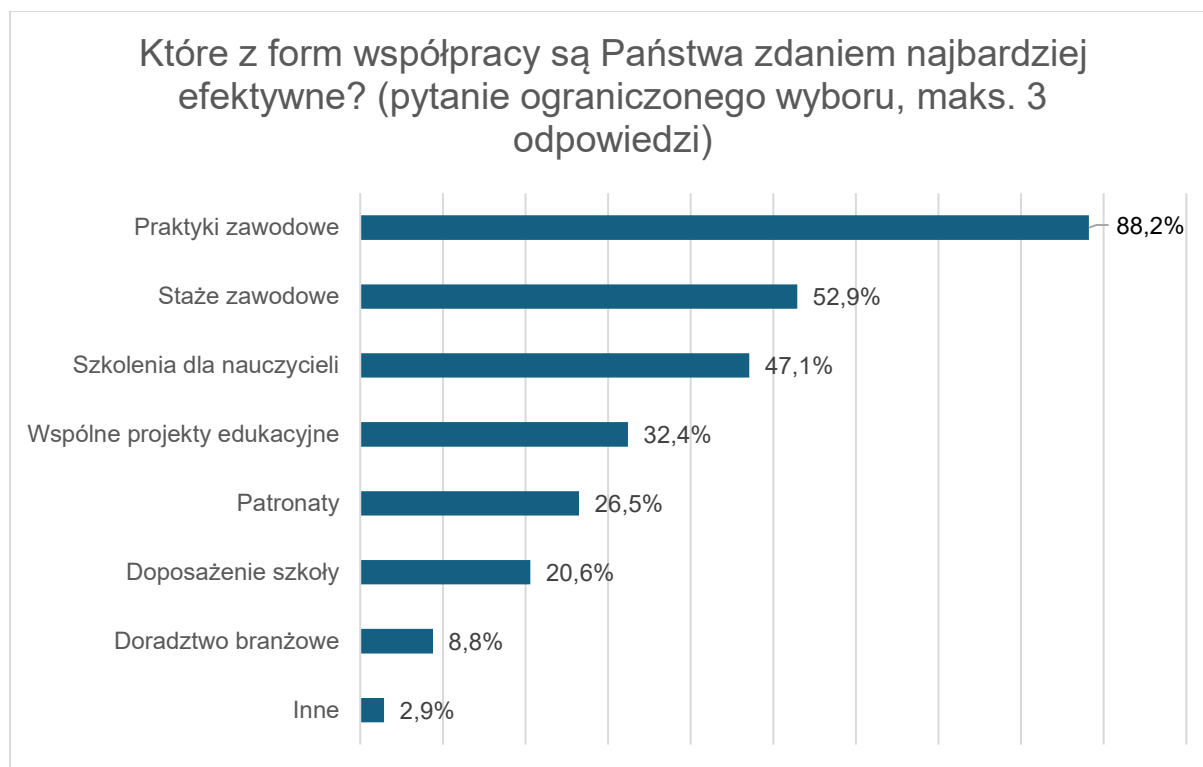
W ocenie dyrektorów szkół najbardziej efektywną formą współpracy z przedsiębiorstwami są praktyki zawodowe – wskazało na nie 88,2% respondentów badania CATI. Była to odpowiedź dominująca we wszystkich typach szkół oraz we wszystkich subregionach.

Na drugim miejscu znalazły się staże zawodowe (52,9%), uznane za najbardziej efektywną formę współpracy w technikach. Z kolei szkolenia dla nauczycieli, które

uzyskały 47,1% wskazań, stanowiły drugą najwyżej ocenianą formę współpracy wśród dyrektorów branżowych szkół I stopnia.

Najniżej oceniono doradztwo branżowe (8,8%). Wśród dodatkowych form współpracy, uznawanych przez respondentów za efektywne, pojawiło się również wskazanie na szkolenia dla uczniów (technikum, subregion centralny).

Wykres 55. Najbardziej efektywne formy współpracy szkół z przedsiębiorstwami (CATI)

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Tabela 39. Najbardziej efektywne formy współpracy szkół z przedsiębiorstwami (CATI)

Które z form współpracy są Państwa zdaniem najbardziej efektywne?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Centralny (N=23)	Północny (N=4)	Południowy (N=3)	Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
Praktyki zawodowe	100,0%	86,7%	87,0%	100,0%	100,0%	75,0%	88,2%
Staże zawodowe	25,0%	56,7%	52,2%	0,0%	100,0%	75,0%	52,9%
Patronaty	0,0%	30,0%	30,4%		66,7%		26,5%
Wspólne projekty edukacyjne	25,0%	33,3%	30,4%	25,0%	0,0%	75,0%	32,4%

Doposażeni e szkoły	25,0%	20,0%	17,4%	75,0%	0,0%	0,0%	20,6%
Szkolenia dla nauczycieli	75,0%	43,3%	47,8%	75,0%	33,3%	25,0%	47,1%
Doradztwo branżowe	25,0%	6,7%	8,7%	25,0%	0,0%	0,0%	8,8%
Inne	0,0%	3,3%	4,3%	0,0%	0,0%	0,0%	2,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Wykres 56. Ocena adekwatności zakresu współpracy z administracją publiczną względem potrzeb szkół

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Tabela 40. Ocena adekwatności zakresu współpracy z administracją publiczną względem potrzeb szkół

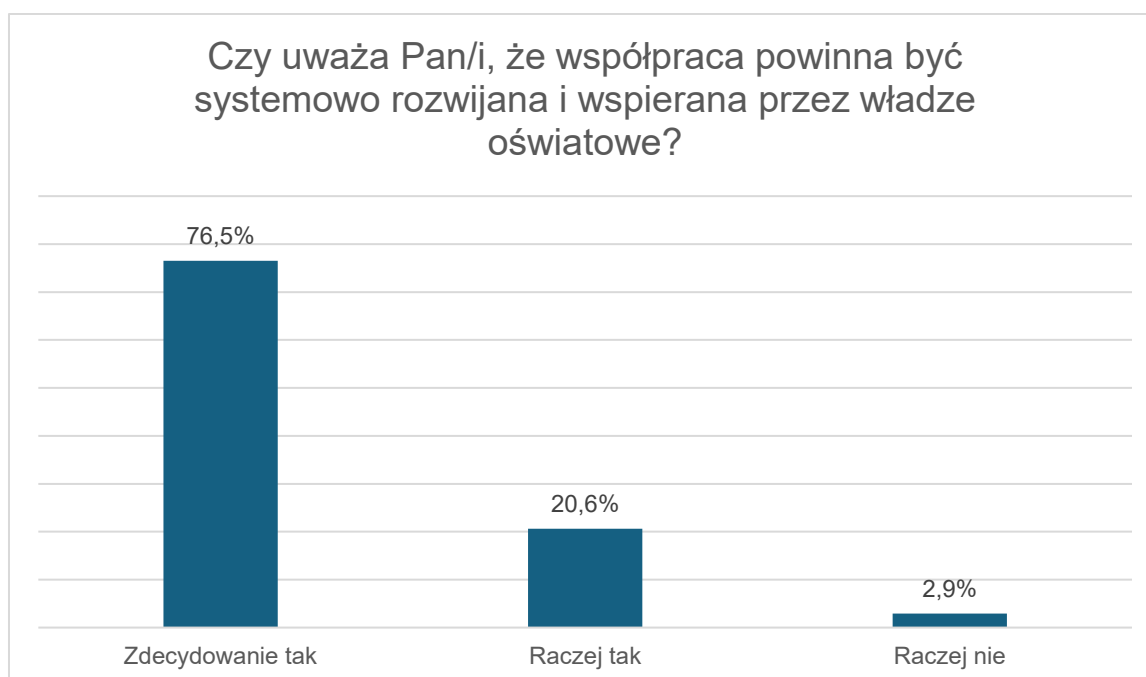
Jak oceniają Państwo adekwatność współpracy z administracją publiczną względem potrzeb szkoły?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Zdecydowanie pozytywne	40,9%	41,2%	33,3%	55,6%	36,5%	38,5%	55,0%	46,2%	41,0%
Raczej pozytywne	46,1%	48,0%	58,3%	33,3%	50,6%	46,2%	40,0%	42,3%	47,2%
Ani pozytywne, ani negatywne	10,4%	9,8%	4,2%	0,0%	10,6%	7,7%	5,0%	11,5%	9,7%
Raczej negatywne	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Zdecydowanie negatywne	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Trudno powiedzieć	2,6%	1,0%	4,2%	11,1%	2,4%	7,7%	0,0%	0,0%	2,1%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

4.7. Jak zachęcić do współpracy?

Według większości respondentów badania CATI współpraca szkoła-przedsiębiorstwo powinna być systemowo rozwijana i wspierana przez władze oświatowe – 97,1% badanych opowiedziało się za potrzebą wsparcia (76,5% odpowiedziało, że zdecydowanie tak, a 20,6% odpowiedziało raczej tak). Odpowiedź „raczej nie” została wskazana przez jednego respondenta (branżowa szkoła I stopnia, subregion centralny).

Wykres 57. Opinia wobec systemowego rozwijania i wspierania współpracy

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Tabela 41. Opinia wobec systemowego rozwijania i wspierania współpracy

Czy uważa Pan/i, że współpraca powinna być systemowo rozwijana i wspierana przez władze oświatowe?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Subregion Centralny (N=23)	Subregion Północny (N=4)	Subregion Południowy (N=3)	Subregion Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
Zdecydowanie tak	50,0%	80,0%	78,3%	50,0%	100,0%	75,0%	76,5%
Raczej tak	25,0%	20,0%	17,4%	50,0%	0,0%	25,0%	20,6%
Raczej nie	25,0%	0,0%	4,3%	0,0%	0,0%	0,0%	2,9%
Zdecydowanie nie	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Trudno powiedzieć	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Najczęściej powtarzającym się postulatem w odpowiedziach w badaniu CATI z dyrektorami było utworzenie centralnej lub regionalnej bazy kontaktów przedsiębiorstw, które mogłyby przyjmować uczniów na praktyki i staże. Respondenci często określali to rozwiązanie jako formę pośrednictwa między szkołami a firmami. Taka baza miałaby

usprawnić proces organizowania praktyk, zwłaszcza w branżach, w których dostępność miejsc jest ograniczona, oraz ułatwić dopasowanie profilu kształcenia do potrzeb lokalnego rynku pracy.

Drugim, niezwykle silnym nurtem odpowiedzi była potrzeba zmian prawnych. Dyrektorzy podkreślali konieczność dostosowania obowiązujących przepisów do realiów rynku pracy, tak aby współpraca z przedsiębiorstwami była prostsza i bardziej elastyczna. Wiele wypowiedzi dotyczyło w szczególności tzw. Ustawy Kamilkowej, regulującej standardy ochrony małoletnich. Obecne przepisy, zdaniem respondentów, nadmiernie ograniczają możliwość realizowania praktyk zawodowych w realnych warunkach pracy. Wskazywano potrzebę ich uproszczenia lub zmiany, aby uczniowie mogli podejmować bardziej odpowiedzialne zadania w firmach. Zgłaszano również potrzebę ujednolicenia dokumentacji związanej z organizacją praktyk i staży, a także uproszczenia procedur biurokratycznych.

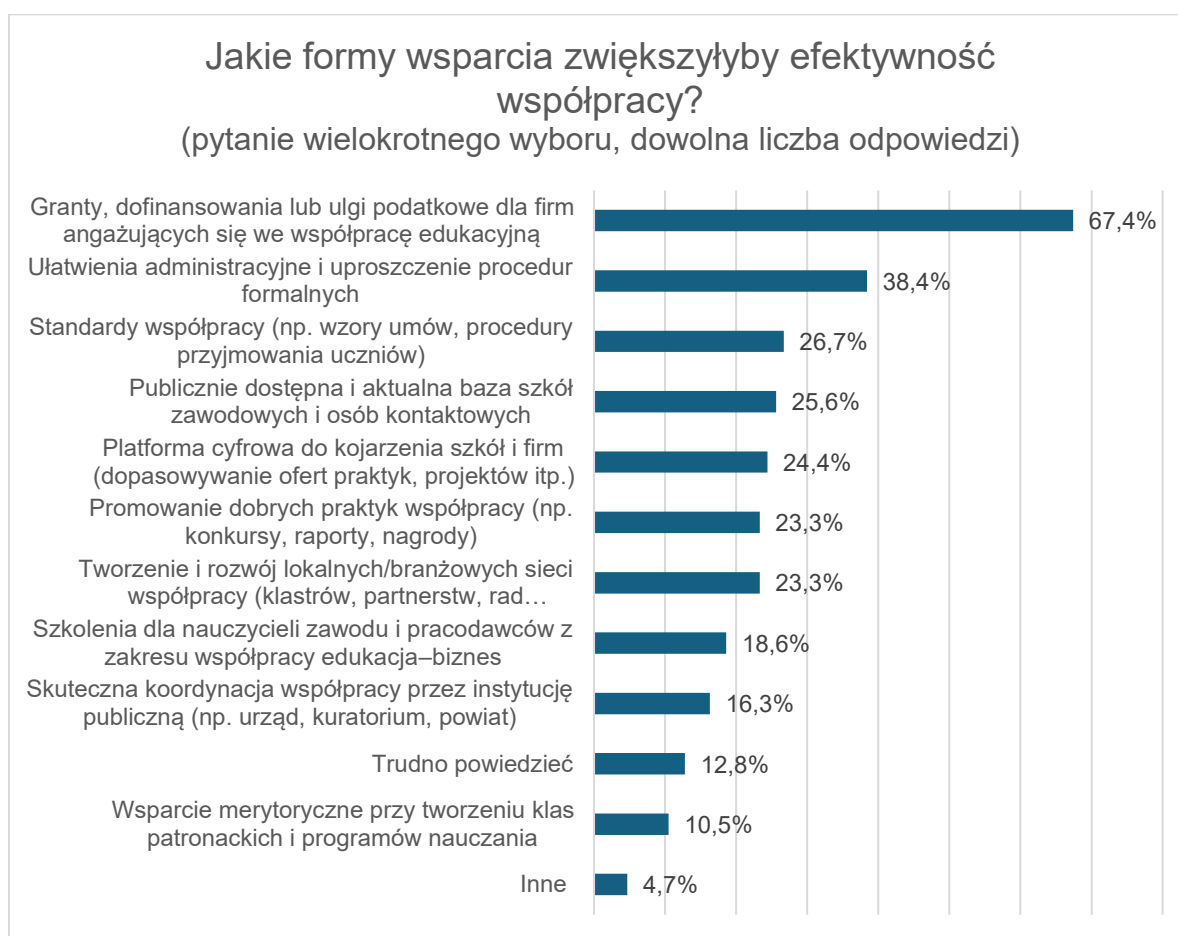
Kolejna kategoria wypowiedzi dotyczyła wsparcia finansowego dla przedsiębiorstw współpracujących ze szkołami. Respondenci postulowali wprowadzenie ulg podatkowych, dotacji lub rekompensat finansowych dla firm, które przyjmują uczniów na praktyki i staże. Wskazywano również na potrzebę zwiększenia środków finansowych na organizację praktyk, zarówno po stronie szkół, jak i pracodawców. W opinii dyrektorów, brak odpowiednich zachęt finansowych sprawia, że część przedsiębiorstw nie angażuje się w proces kształcenia zawodowego. Jednocześnie podkreślano, że takie wsparcie mogłoby przyjąć różne formy – od bezpośrednich dotacji po refundację kosztów czy ulgi podatkowe.

W pojedynczych wypowiedziach pojawiały się także sugestie dotyczące nakładania na pracodawców obowiązku zatrudniania uczniów na praktyki zawodowe, a także umożliwienia pracownikom firm aktywniejszego udziału w procesie edukacyjnym – np. w roli instruktorów lub mentorów zawodu. Dyrektorzy wskazywali też na potrzebę skrócenia ścieżki zawodowej dla nauczycieli kształcenia praktycznego, co mogłoby zwiększyć liczbę osób z doświadczeniem branżowym w systemie edukacji.

Niektórzy respondenci zwracali uwagę na potrzebę opracowania spójnego modelu współpracy szkół i przedsiębiorstw, który mógłby być wdrożony w całym regionie lub kraju. Taki model miałby określać zasady, obowiązki i korzyści obu stron oraz stanowić punkt odniesienia dla nowych inicjatyw partnerskich. Pojawiły się także propozycje realizacji wspólnych projektów edukacyjnych i branżowych, integrujących szkoły i pracodawców wokół praktycznych działań na rzecz kształcenia zawodowego.

Ponadto przedsiębiorcy zostali zapytani o formy wsparcia, które zwiększyłyby efektywność współpracy ze szkołami.

Wykres 58 Formy wsparcia zwiększające efektywność współpracy przedsiębiorstw ze szkołami

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami przedsiębiorstw, N=86

Najbardziej efektywną formą wsparcia zwiększającą efektywność współpracy pomiędzy przedsiębiorcami, a szkołami będą granty, dofinansowania lub ulgi podatkowe dla firm angażujących się we współpracę edukacyjną (67,4%). Następnie ułatwienia administracyjne i uproszczenie procedur formalnych (38,4%). W dalszej kolejności będą to standardy współpracy (np. wzory umów, procedury przyjmowania uczniów) – 26,7%, publicznie dostępna i aktualna baza szkół zawodowych i osób kontaktowych (25,6%), platforma cyfrowa do kojarzenia szkół i firm (dopasowywanie ofert praktyk, projektów itp.) – 24,4%, promowanie dobrych praktyk współpracy (np. konkursy, raporty, nagrody) oraz tworzenie i rozwój lokalnych/branżowych sieci współpracy (klastrow, partnerstw, rad programowych) – po 23,3% wskazań, szkolenia dla nauczycieli zawodu i pracodawców z zakresu współpracy edukacja–biznes (18,6%), Skuteczna koordynacja współpracy przez instytucję publiczną (np. urząd, kuratorium, powiat) – 16,3%, a także wsparcie merytoryczne przy tworzeniu klas patronackich i programów nauczania (10,5%).

5. Jak wyglądają dobre praktyki w innych województwach Polski, w regionach Unii Europejskiej oraz państw wysoko rozwiniętych, w zakresie tworzenia partnerstw i sieci współpracy instytucji edukacyjnych, przedsiębiorstw i podmiotów administracji publicznej?

Współpraca między edukacją, biznesem i administracją publiczną jest jednym z filarów rozwoju kompetencji i innowacyjności zarówno w skali europejskiej, jak i krajowej. Zgromadzone źródła pokazują, że skuteczność takich partnerstw zależy nie tylko od formalnych ram współpracy, ale przede wszystkim od jakości relacji, wzajemnego zaufania i zdolności do dzielenia się zasobami.⁵³

Dobre praktyki wywodzące się z różnych poziomów – lokalnego, krajowego i międzynarodowego – wskazują na potrzebę elastycznego łączenia edukacji z gospodarką w oparciu o wspólne cele, takie jak rozwój kompetencji przyszłości, wzmacnianie zatrudnialności absolwentów i wspieranie innowacji w przedsiębiorstwach.

Najczęściej powtarzającym się elementem w opisanych praktykach jest tworzenie sieci współpracy, które obejmują szkoły, uczelnie, pracodawców, samorządy i instytucje rozwojowe. Sieci te mogą przybierać różne formy, od branżowych klastrów edukacyjnych po centra doskonałości zawodowej (Centres of Vocational Excellence, CoVEs). Kluczowe jest to, że łączą one potencjał różnych sektorów w długoterminowej perspektywie, wychodząc poza ramy pojedynczych projektów.⁵⁴

Wśród praktyk uznanych za szczególnie inspirujące znajduje się m.in. model lokalnych partnerstw edukacyjno-gospodarczych, w których szkoły zawodowe współpracują z przedsiębiorstwami w tworzeniu kierunków kształcenia, programów nauczania i infrastruktury dydaktycznej.⁵⁵ W Polsce i w krajach UE praktyki te są uzupełniane przez działania administracji, która pełni funkcję koordynatora i dostarczyciela zasobów finansowych oraz infrastrukturalnych.⁵⁶

Dobre praktyki obejmują więc nie tylko same formy współpracy, lecz także mechanizmy zapewniające ich trwałość: regularne konsultacje między partnerami, platformy cyfrowe wspierające wymianę doświadczeń, a także systemy monitorowania efektów

---

⁵³ [European Commission. 2024. A Vocational Education and Training and the Green Transition – A Compendium of inspiring practices \(2024 Edition\). Luxembourg; Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji \(FRSE\), Kantar Millward Brown. 2024. Współpraca przedsiębiorców z sektorem edukacji. Raport z badań.; European Training Foundation. 2025. VET Systems in Practice: Country Case Studies. Turin \[dostęp na dzień 28,11,2025\]](#)

⁵⁴ [European Training Foundation. 2025. VET Systems in Practice: Country Case Studies. Turin \[dostęp na dzień 28,11,2025\]](#)

⁵⁵ [Sołtysiak, M., Paździor M., Kozieł E., Żurek M., Maśloch P.. 2024. Cooperation between Vocational Schools and Businesses – Good Practices. Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Zeszyty Naukowe „Organizacja i Zarządzanie”. Zeszyt 191 \[dostęp na dzień 28,11,2025\]](#)

⁵⁶ [European Commission. 2024. A Vocational Education and Training and the Green Transition – A Compendium of inspiring practices \(2024 Edition\). Luxembourg \[dostęp na dzień 28,11,2025\]](#)

współpracy. Przykłady te tworzą punkt odniesienia dla dalszych analiz, w tym dla oceny możliwości wdrażania podobnych rozwiązań w województwie śląskim.

5.1. Jakie są dobre praktyki w innych województwach Polski w zakresie współpracy?

Na poziomie krajowym przykłady efektywnej współpracy edukacji, biznesu i administracji można znaleźć w wielu regionach, jednak najbardziej rozwinięte modele funkcjonują w województwach pomorskim, wielkopolskim, mazowieckim i dolnośląskim.

W województwie pomorskim realizowany jest strategiczny projekt „Kształtowanie sieci szkół zawodowych na Pomorzu”. Ma on na celu systemowe i wielowymiarowe wzmocnienie szkolnictwa zawodowego w województwie pomorskim poprzez takie działania jak modernizacja infrastruktury, dopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, rozwój kompetencji uczniów i nauczycieli, a także aktywizacja współpracy między szkołami, pracodawcami i samorządem.

Projekt przewiduje dopasowanie kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy, identyfikując kluczowe branże oraz kompetencje, które są najbardziej pożądane przez pracodawców. W ramach tego przygotowywane są nowe kierunki kształcenia oraz aktualizowane programy nauczania, by odpowiadały realnym i przyszłościowym wymaganiom gospodarki. Równocześnie ważnym elementem projektu jest modernizacja infrastruktury edukacyjnej. Obejmuje to zarówno remonty i rozbudowy placówek szkolnych, jak i wyposażenie pracowni i warsztatów zawodowych w nowoczesny sprzęt, narzędzia i symulatory. Dzięki temu uczniowie będą mogli zdobywać umiejętności praktyczne w warunkach jak najbardziej zbliżonych do tych, jakie panują w zakładach pracy.

Projekt zakłada również wsparcie rozwoju kompetencji uczniów poprzez organizację staży i praktyk zawodowych, kursów i dodatkowych szkoleń, a także zajęć z języka obcego o charakterze zawodowym. To ma na celu zwiększenie ich atrakcyjności na rynku pracy oraz przygotowanie do podjęcia zatrudnienia zaraz po ukończeniu szkoły. Projekt działa w formule współpracy międzyinstytucjonalnej: partnerami projektu są szkoły zawodowe (technika, szkoły branżowe, policealne), samorządy powiatowe, a także — dzięki współpracy z pracodawcami — sektor prywatny. Projekt wpisuje się w szerszy program regionalny finansowany z funduszy unijnych (ramy czasowe i finansowanie z programu regionalnego województwa pomorskiego).

Zadania realizowane są wspólnie: od diagnozy potrzeb rynku pracy, przez planowanie kierunków kształcenia, po wyposażanie szkół i organizację staży/praktyk. W ten sposób projekt stara się budować trwałą sieć współpracy „edukacja – biznes – administracja”, która będzie służyć adaptacji systemu edukacji zawodowej do zmieniającej się gospodarki. Realizacja projektu ma przynieść podniesienie jakości kształcenia zawodowego, zarówno w sensie dydaktycznym (lepsze programy, kompetentna kadra), jak i infrastrukturalnym (nowoczesne warsztaty, pracownie). To z kolei ma poprawić szanse uczniów na zatrudnienie i lepsze dostosowanie kompetencji do wymogów pracodawców. Ponadto projekt ma zwiększyć atrakcyjność szkół zawodowych, co może

przyczynić się do wzrostu zainteresowania tym typem kształcenia. Dzięki zaangażowaniu wielu stron (szkoły, samorządy, pracodawcy) i planowemu finansowaniu z funduszy UE projekt ma charakter trwały i kompleksowy.⁵⁷

W województwie wielkopolskim (w podregionie leszczyńskim) realizowany był z kolei projekt Wielkopolska Akademia Kwalifikacji Zawodowych. Był finansowany w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego 2014-2020, Oś priorytetowa 8: Edukacja, Działanie 8.3 – „Wzmocnienie oraz dostosowanie kształcenia i szkolenia zawodowego do potrzeb rynku pracy”. Głównym celem projektu była aktywizacja zawodowa dorosłych oraz dostosowanie ich kwalifikacji do potrzeb lokalnego rynku pracy. Projekt zakładał objęcie wsparciem (doradztwo zawodowe, szkolenia i kursy zawodowe oraz umożliwienie walidacji kwalifikacji) dorosłych mieszkańców podregionu leszczyńskiego, zarówno osób uczących się, pracujących, jak i zamieszkujących ten obszar.

W jego ramach uczestnikom oferowano kompleksowe wsparcie: wstępną diagnozę potrzeb i doradztwo zawodowe, wybór kursów odpowiadających zapotrzebowaniu rynku, refundację kosztów usług rozwojowych (kursy kwalifikacyjne, kursy umiejętności zawodowych, inne kursy zgodne z formalnymi regulacjami o kształceniu ustawicznym), a także możliwość podejścia do egzaminów certyfikujących kwalifikacje.

Projekt realizowany był jako współpraca międzyinstytucjonalna. W jego realizację zaangażowane były instytucje edukacyjne / szkoleniowe, instytucje koordynujące projekt oraz odpowiednie instytucje publiczne / samorządowe (w ramach WRPO). Dzięki temu możliwe było zapewnienie struktury organizacyjnej, finansowej i operacyjnej, niezbędnej do kompleksowej realizacji działań: rekrutacji, doradztwa, szkoleń, certyfikacji. Dzięki temu stworzono system certyfikacji kwalifikacji zawodowych, oparty na współpracy szkół technicznych i przedsiębiorstw przemysłowych. Dzięki wsparciu samorządu województwa projekt uzyskał charakter systemowy, a szkoły otrzymały dostęp do laboratoriów i zasobów dydaktycznych firm partnerskich

Efektem realizacji miało być zwiększenie kwalifikacji zawodowych dorosłych mieszkańców regionu, poprawa ich szans zatrudnienia, lepsze dopasowanie kompetencji do potrzeb pracodawców oraz wzmocnienie lokalnego rynku pracy przez uzupełnienie luk kadrowych. Projekt dawał możliwość dla uczestników uzyskania kwalifikacji oficjalnych — co zwiększa ich mobilność i konkurencyjność na rynku pracy.⁵⁸

Warto również wskazać na województwo dolnośląskie, gdzie od kilku lat rozwijany jest Dolnośląski Klaster Edukacyjny. Była to inicjatywa ogłoszona przez Legnicką Specjalną Strefę Ekonomiczną (LSSE) i objęta patronatem władz

---

⁵⁷ Por. <https://www.powiatwejherowski.pl/ksztaltowanie-sieci-szkol-na-pomorzu-etap-ii-dzialanie-6-2/762-informacje-o-projekcie-6-2>; [dostęp na dzień 28.11.2025]
26.11.2025] <https://mapadotacji.gov.pl/projekty/1669512/https://mapadotacji.gov.pl/projekty/1669512/> [dostęp: 26.11.2025]

⁵⁸ <https://biznes.leszno.pl/bez-kategorii/wielkopolska-akademia-kwalifikacji-zawodowych/> [dostęp: 26.11.2025]; <https://profikurs.pl/wielkopolska-akademia-kwalifikacji-zawodowych/> [dostęp: 26.11.2025]

regionalnych, samorządów, szkół zawodowych i technicznych, uczelni wyższych oraz przedsiębiorstw. Przy utworzeniu klastra podpisano list intencyjny, którego sygnatariuszami było ponad 50 podmiotów, w tym firmy, szkoły, uczelnie, samorządy, izby rzemieślnicze i kuratorium oświaty.

Głównym celem inicjatywy jest budowanie trwałych powiązań między edukacją, biznesem i środowiskiem administracyjnym tak, żeby kształcenie zawodowe odpowiadało rzeczywistym potrzebom rynku pracy w regionie. Projekt zakłada rozwój systemu klas patronackich, dualnego kształcenia, staży i praktyk zawodowych, a także modernizację infrastruktury edukacyjnej: doposażenie pracowni, laboratoriów i warsztatów w szkołach technicznych i zawodowych.

Działania Dolnośląskiego Klastra skupiają się na kilku obszarach. Przede wszystkim wspierają uczniów i młodych kandydatów dając im realne szanse i kompetencje cenione przez pracodawców. Angażują przy tym przedsiębiorstwa, które zgłaszają potrzeby kadrowe i współtworzą ofertę edukacyjną. LSSE we współpracy z firmami prowadzi diagnostykę potrzeb gospodarki, by następnie wspólnie przygotowywać programy kształcenia i praktyki dopasowane do zapotrzebowania.

Poza klasycznym kształceniem młodzieży, DKE wspiera także rozwój zawodowy i kompetencyjny poprzez organizację kursów, szkoleń, programów doskonalenia nauczycieli i instruktorów. Dzięki temu szkoły i pracodawcy mogą reagować na postęp technologiczny i zmieniające się potrzeby rynku. W wielu szkołach partnerskich powstały nowoczesne pracownie oraz zmodernizowana infrastruktura, co sprzyja szkoleniu w zawodach technicznych i mechatronicznych.

Dodatkowo DKE pełni funkcję sieci koordynacyjnej, integrując szkoły, przedsiębiorstwa, uczelnie, samorządy i instytucje okołoszkolne. Organizowane są konferencje („Od edukacji do biznesu”), warsztaty, spotkania promujące dialog międzysektorowy, a także działania promocyjne i informacyjne, które ułatwiają współpracę i wymianę doświadczeń.

Realizacja klastra przynosi konkretne efekty:

- uczniowie zyskują dostęp do praktycznej nauki zawodu, co zwiększa ich szanse na zatrudnienie w dolnośląskim przemyśle,
- przedsiębiorstwa zyskują wyszkoloną i dostosowaną do potrzeb kadrę,
- szkoły zyskują nową infrastrukturę i lepsze dopasowanie programów nauczania do wymogów rynku.

Wszystkie te przykłady projektów łączy kilka elementów:

- silne przywództwo instytucjonalne,
- długofalowe myślenie o rozwoju kompetencji oraz
- udział administracji regionalnej jako koordynatora działań.

Te praktyki wskazują, że systemowa współpraca jest możliwa tam, gdzie partnerzy mają jasno określone role i wspólne cele.

Tabela 42. Znajomość dobrych praktyk współpracy szkół z przedsiębiorstwami lub administracją publiczną z innych województw

Czy zna Pan/Pani dobre praktyki współpracy szkół z przedsiębiorstwami lub administracją publiczną z innych województw ?	Technikum	Szkoła branżowa I stopnia	Szkoła branżowa II stopnia	Szkoła policealna	Subregion Centralny	Subregion Północny	Subregion Południowy	Subregion Zachodni	Ogółem (N=170)
Tak	16,3%	15,8%	17,2%	0,0%	18,4%	20,0%	4,0%	14,8%	15,9%
Nie	83,7%	84,2%	82,8%	100,0%	81,6%	80,0%	96,0%	85,2%	84,1%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z dyrektorami szkół, N=170

Dobrymi praktykami wymienianymi przez respondentów jest dostosowywanie oferty edukacyjnej do aktualnych potrzeb rynku pracy, współpraca międzyregionalna i międzynarodowa z instytucjami z innych województw, m.in. z Uniwersytetem Rolniczym w Krakowie⁵⁹. Dobre praktyki na szczeblu międzynarodowym obejmują praktyki zawodowe w takich krajach, jak np. Turcja, Hiszpania, Włochy, Wielka Brytania, Szwecja. Wskazywanym przez jednego z dyrektorów przykładem jest Technikum Ekonomiczno-Administracyjne nr 1 w Poznaniu, które współpracuje z ponad 150 firmami z regionu, a jednocześnie umożliwia uczniom odbywanie praktyk zagranicznych. Dobrymi praktykami wskazywanymi przez respondentów są także działania szkół w zakresie organizacji praktyk i staży u partnerów z kraju i z zagranicy. Uczniowie odbywają praktyki m.in. w PKP Intercity, PKP PLK czy w autoryzowanych serwisach samochodowych na podstawie porozumień o współpracy i umów partnerskich. Gwarantują one płatne staże, a niekiedy późniejsze zatrudnienie absolwentów. Jako przykład została wskazana szkoła w Łodzi, której partner biznesowy wyposażył pracownie w nowoczesny sprzęt oraz zapewnił zatrudnienie kilku absolwentom.

Jako dobra praktyka jest także wskazywana współpraca z instytucjami i organizacjami społecznymi jak Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Powiatowe Urzędy Pracy, ZUS czy

⁵⁹ Na współpracę z Uniwersytetem Rolniczym w Krakowie wskazał dyrektor technikum z subregionu centralnego (Żarnowca).

Domy Pomocy Społecznej w ramach realizacji wspólnych programów profilaktycznych, akcji zdrowotnych, Targów Pracy czy wolontariatu. Często pojawiającą się dobrą praktyką jest również organizacja wyjazdów zagranicznych uczniów oraz odbywane w ramach ich organizacji spotkania podczas których są prezentowane efekty.

Wśród innych dobrych praktyk wymieniane były także konkretne przykłady działań, jak współpraca Szkoły Specjalnej Przysposabiającej do Pracy w Zespole Szkół Specjalnych im. J. Korczaka w Mysłowicach z agencją zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami, umożliwiając im wejście na rynek pracy oraz wymiana doświadczeń dzięki wymianie międzynarodowej Polskiej Izby Druku z przedstawicielami branży z Szanghaju.

Z kolei jeden z dyrektorów uczestniczący w badaniu FGI wskazał przykład z Małopolski i Wielkopolski, gdzie funkcjonują inicjatywy tworzenia tzw. zielonych klastrów, skupiających szkoły, firmy i urzędy, które wspólnie realizują działania na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz kształcenia w zakresie tzw. zielonych kompetencji.

(...) to ja znam takie przykłady z Małopolski, gdzie szkoły i firmy i urzędy tworzą taki zielony klaster. W Wielkopolsce też takie są centra kompetencji z biznesem i administracją, takie trójstronne umowy na umiejętności cyfrowe, unijne, takie podpisane z udziałem wszystkich. Tam są też regularne fora dyskusyjne i to jest takie dosyć fajne. Także to, to uważam, że to jest warte zaznaczenia. (subregion południowy)

5.2. Jakie są dobre praktyki w innych regionach Unii Europejskiej i państw wysoko rozwiniętych w zakresie współpracy?

W skali europejskiej i międzynarodowej analiza źródeł pozwala wskazać trzy główne modele skutecznej współpracy edukacja–biznes–administracja:

1. Model skandynawski (Finlandia, Dania, Szwecja)

W tym modelu szkoły zawodowe pełnią rolę aktywnych „węzłów kompetencyjnych”, blisko współpracujących z przedsiębiorstwami i przemysłem. Instytucje te nie ograniczają się jedynie do prowadzenia tradycyjnej nauki. Angażują się także w ustawiczne kształcenie dorosłych oraz odpowiadają dynamicznie na potrzeby lokalnego i regionalnego rynku pracy.

Kluczową cechą skandynawskiego modelu jest łączenie edukacji z praktyką. Odbywa się to zarówno przez ścisłą współpracę przy planowaniu programów nauczania, jak i przez uczenie „w miejscu pracy”. W ramach tej współpracy szkoły i firmy wspólnie ustalają kwalifikacje, moduły kształcenia i ścieżki nauki, co pozwala absolwentom zdobyć kompetencje rzeczywiście potrzebne pracodawcom. Ponadto nauczyciele i instruktorzy często uczestniczą w stażach lub praktykach w zakładach pracy. Pomaga to im zrozumieć bieżące wymagania i warunki zawodowe, a następnie przekłada się na dostosowanie programów nauczania.

Organizacja szkolnictwa zawodowego w Finlandii sprzyja elastyczności i adaptacyjności. Instytucje VET często działają jako duże konsorcja lub centra kompetencji, oferując jednocześnie kształcenie młodzieży i szkolenia dla dorosłych. Taka struktura umożliwia szybkie reagowanie na zmieniające się potrzeby rynku pracy,

np. uruchamianie nowych kierunków, modyfikację programów lub tworzenie modułowych ścieżek kształcenia, co czyni system bardziej odpornym na gospodarcze i technologiczne zmiany.

Efekty modelu skandynawskiego są wielowymiarowe: uczniowie zdobywają praktyczne umiejętności, dobrze odpowiadające wymaganiom pracodawców, co skraca proces adaptacji po zatrudnieniu. Przedsiębiorstwa zyskują dostęp do kompetentnych, przeszkolonych pracowników, często współuczestnicząc w planowaniu kwalifikacji. Szkoły zawodowe zyskują zaś status lokalnych centrów kompetencji, stając się istotnym elementem łączącym edukację, rynek pracy i rozwój społeczno-gospodarczy regionu.⁶⁰

Model niemiecki i austriacki (dualny)

Model ten to system kształcenia zawodowego, w którym nauka łączy się z pracą: teoretyczna część odbywa się w szkole zawodowej, a praktyczna w przedsiębiorstwie. W ramach tego systemu młodzi ludzie, zamiast czysto szkolnej ścieżki, podejmują naukę zawodu już w miejscu pracy (często kilka dni w tygodniu), jednocześnie ucząc się teorii w szkole.

W krajach takich jak Niemcy czy Austria ten model jest uregulowany prawnie: obowiązują standardy zawodowe (kwalifikacje, treści kształcenia, egzaminów) ustalone centralnie albo przez partnerstwo społeczno-gospodarcze (przedsiębiorstwa, izby handlowe, stowarzyszenia). To zapewnia, że niezależnie od konkretnego pracodawcy kształcenie spełnia wymagany poziom, co zwiększa wiarygodność dyplomów, a pracodawcom daje pewność co do kompetencji absolwenta.

W praktyce sposób nauki bywa zróżnicowany w zależności od zawodu, w wielu przypadkach uczniowie/praktykanci spędzają 3-4 dni w tygodniu w firmie, a pozostałe dni w szkole. W innych zawodach, zwłaszcza tych wymagających solidnej wiedzy teoretycznej, czas w szkole i w pracy dzielony jest w blokach (np. kilka tygodni nauki, potem kilka tygodni praktyki).

Model dualny przynosi wiele korzyści zarówno dla uczniów, firm, jak i całego rynku pracy:

- uczestnicy zyskują realne doświadczenie zawodowe już podczas nauki, co zwiększa ich kompetencje praktyczne, skraca czas adaptacji po zakończeniu nauki i często ułatwia zatrudnienie;
- przedsiębiorstwa uczestniczące w dualnym kształceniu mają możliwość kształtowania kompetencji przyszłych pracowników zgodnie z aktualnymi potrzebami rynku, co pomaga w ograniczaniu luki kompetencyjnej i deficytu wykwalifikowanej kadry;

---

⁶⁰ <https://www.cedefop.europa.eu/en/tools/vet-in-europe/systems/finland-u2>, <https://www.ooph.fi/en/education-system/vocational-education-and-training>, OECD (2025), *Vocational Education and Training Systems in Nine Countries*, OECD Reviews of Vocational Education and Training, OECD Publishing, Paris [dostęp na dzień 28,11,2025]

- system oferuje stabilność i jakość: dzięki uregulowanym standardom oraz nadzorowi izb przemysłowo-handlowych lub odpowiednich instytucji, kwalifikacje uzyskane w ramach dualnego systemu mają ujednoliconą wartość i są rozpoznawalne na rynku pracy;
- sprzyja społecznej i ekonomicznej stabilizacji: jako centrum przygotowania zawodowego, przyczynia się do ograniczenia bezrobocia wśród młodych, a także wyposażenia gospodarki w odpowiednio wykwalifikowanych pracowników.

Aby system dualny działał efektywnie, potrzebne jest zaangażowanie kilku aktorów i spełnienie określonych warunków. Przede wszystkim firmy muszą być gotowe przyjmując ucznia/praktykanta, zapewnić mu odpowiednie praktyki i kadrę instruktorów. Drugim warunkiem jest współpraca szkół zawodowych, bo to one odpowiadają za teoretyczną edukację, koordynację z firmą i zgodność z ogólnokrajowymi standardami.

System dualny zakłada formalne ramy współpracy: uczniowie zawierają z firmą tzw. umowę szkoleniową, co reguluje zakres praktyk, czas pracy, wynagrodzenie, a także obowiązki i prawa obu stron. Ponadto egzamin końcowy i kwalifikacja zawodowa często są organizowane przez izby handlowe lub branżowe izbę rzemieślniczą, co nadaje formalny, państwowy charakter uzyskanej kwalifikacji.

Mimo licznych zalet, model dualny nie jest pozbawiony wyzwań. Jednym z problemów może być bariera wejścia dla mniejszych firm, które często nie mają zasobów lub możliwości, by zapewnić odpowiednie warunki praktyk (czas, kadra, instruktorzy). Ponadto, kształcenie dualne wymaga od firm odpowiedzialności i zaangażowania w proces szkolenia, co bywa dla nich kosztowne.

Dodatkowo adaptacja tego modelu wymaga silnych instytucji pośredniczących (izby, organy nadzoru, instytucje certyfikujące) oraz standardów kwalifikacyjnych, co w krajach bez rozwiniętej tradycji kształcenia zawodowego może być trudne.

Ponieważ dualne kształcenie łączy naukę z pracą, młodzi uczniowie muszą być gotowi do uczestnictwa w realnej pracy. Oznacza to, że wymagania i oczekiwania ze strony firm mogą być wyższe niż przy typowej nauce szkolnej. Dla niektórych osób może to stanowić barierę, zwłaszcza jeśli preferują ścieżkę czysto akademicką.

Model dualny, dzięki połączeniu nauki teoretycznej i praktycznej, bliskiej współpracy z firmami i ugruntowanym standardom, pokazuje, jak efektywnie kształcić zawodowców w sposób odpowiadający rzeczywistym potrzebom rynku. Przy odpowiednim wsparciu instytucjonalnym i gotowości firm do edukacji, może być skutecznym narzędziem w ograniczaniu luki kompetencyjnej, zwiększaniu zatrudnialności młodych oraz dostarczaniu wykwalifikowanych pracowników.

Dla regionów takich jak śląskie, z silnym przemysłem, zapotrzebowaniem na pracowników technicznych oraz rozwijającym się szkolnictwem zawodowym, dualny model może być punktem odniesienia przy projektowaniu lokalnych form współpracy edukacja–biznes. Jednak adaptacja wymaga uwzględnienia lokalnych warunków:

struktury firm, zdolności szkół, instytucji wsparcia i możliwości współpracy wielosektorowej.⁶¹

Model hiszpański i włoski (regionalne centra doskonałości zawodowej)

W modelu „hiszpańskim” (oraz ogólnie południowoeuropejskim / klastrowym) współpraca edukacja–biznes opiera się na tworzeniu instytucji pośredniczących — organizacji łączących uczelnie, szkoły zawodowe, przedsiębiorstwa oraz władze regionalne. Corporación Tecnológica de Andalucía (CTA)⁶² jest przykładem takiej organizacji powołanej jako partnerstwo publiczno-prywatne, które od 2005 roku działa jako fundacja wspierająca innowacje, transfer technologii, badania i rozwój oraz rozwój współpracy naukowo-przemysłowej w regionie Andaluzji.

CTA skupia liczne przedsiębiorstwa (w tym wiele MŚP), uczelnie, centra badawcze i instytucje publiczne. Zapewnia finansowanie, mentoring, doradztwo, wsparcie w komponowaniu projektów badawczo-rozwojowych, a także pomaga w komercjalizacji wyników badań. Dzięki temu CTA pełni rolę katalizatora współpracy między edukacją a przemysłem, a jednocześnie integratora regionalnych zasobów wiedzy, kompetencji i innowacji.

Zgodnie z szerzej promowanym w Europie konceptem Centres of Vocational Excellence (CoVEs), takie centra tworzone przez sieci partnerów (szkoły, uczelnie, firmy, instytucje publiczne) mają budować lokalne „ekosystemy kompetencji”. Dzięki temu mogą łączyć kształcenie zawodowe, badania, transfer technologii, innowacje i potrzeby rynku pracy. W modelu hiszpańskim instytucje takie jak CTA realizują właśnie tę rolę: łączą środowiska akademickie, badawcze i przemysłowe, oferując zarówno kształcenie, jak i wsparcie innowacyjne czy badawczo-rozwojowe.

W praktyce instytucje jak CTA realizują wiele zadań:

- doradztwo w zakresie działalności B+R+I,
- wsparcie w pozyskiwaniu finansowania,
- koordynację projektów, mentoring dla firm,
- transfer wiedzy i technologii między nauką a przemysłem.

Firmy, uczelnie i szkoły włączają się w te działania jako partnerzy: przedsiębiorstwa definiują potrzeby rynkowe, zlecenia badawcze czy innowacyjne projekty, uczelnie i centra badawcze odpowiadają za przygotowanie oraz realizację badań lub kształcenia, a administracja/regionalne instytucje wspierające pomagają w tworzeniu warunków ramowych i finansowaniu. Model ten sprzyja łączeniu edukacji zawodowej i ustawicznej z rzeczywistą gospodarką, z naciskiem na innowacje, adaptację do zmian technologicznych i transformację przemysłową.

---

⁶¹ <https://www.make-it-in-germany.com/en/study-vocational-training/training-in-germany/vocational>, <https://www.germany.info/us-en/welcome/wirtschaft/03-wirtschaft/1048296-1048296>, <https://www.bundeswirtschaftsministerium.de/Redaktion/EN/Dossier/vocational-training-and-work.html>, <https://www.bibb.de/en/77203.php>, <https://edunet-poland.pl/ksztalcenie-dualne/>, [dostęp na dzień 28,11,2025]

⁶² <https://www.corporaciontecnologica.com/> [dostęp na dzień 28,11,2025]

Dzięki temu możliwe jest budowanie długofalowych więzi między sektorem edukacji, badawczo-naukowym i biznesem, a także tworzenie regionalnych „klastrow kompetencji”, które mogą odpowiadać na potrzeby rynku pracy, innowacji technologicznych czy planów rozwojowych regionu. CTA angażuje ponad 170 firm (w tym głównie MŚP), a jednocześnie współpracuje z uczelniami i instytucjami badawczymi w wielu sektorach gospodarki: ICT, biotechnologii, energii i środowiska, inżynierii, przetwórstwa, itp.

Model klastrowy / hiszpański przede wszystkim umożliwia elastyczne reagowanie na zmiany gospodarcze, technologiczne i społeczne. Instytucje mogą dynamicznie dostosowywać ofertę kształcenia, badań i innowacji do realnych potrzeb firm. Ponadto, dzięki udziałowi wielu podmiotów i wspólnym celom, model promuje transfer technologii, wspólne projekty rozwojowe, rozwój kompetencji pracowników i uczniów, a także wzmacnia lokalną gospodarkę. Jest to szczególnie ważne w regionach o tradycji przemysłowej lub aspiracjach do transformacji w kierunku gospodarki innowacyjnej. Dla uczestników kształcenia (uczniów, studentów, dorosłych) daje to szansę zdobycia kwalifikacji dostosowanych do rynku, uczestnictwa w realnych projektach, dostępu do nowoczesnej infrastruktury badawczej lub produkcyjnej, a często także szersze perspektywy zawodowe i networking. Dla firm z kolei korzyścią jest dostęp do kompetentnych kadr, innowacji, badań, a także lepszą integrację z otoczeniem edukacyjnym i naukowym.

Model klastrowy wymaga jednak kilku warunków, w tym sprawnej koordynacji, zaufania między partnerami, skutecznych mechanizmów zarządzania i finansowania, a także długoterminowej strategii rozwoju. Ponadto, aby klastery działały efektywnie, potrzebne są zasoby: odpowiednia infrastruktura, kompetentne kadry, środki na badania i rozwój. W regionach o słabszej tradycji współpracy, niskim udziale MŚP czy słabej strukturze edukacyjnej adaptacja takiego modelu może być utrudniona. Kolejnym ograniczeniem może być konieczność zapewnienia ciągłości. Projekty muszą mieć bowiem perspektywę długofalową, a instytucje i firmy gotowość do wspólnego planowania i finansowania, co w praktyce wymaga stabilności i zaangażowania.

Model klastrowy pokazuje, że możliwe jest skuteczne integrowanie edukacji zawodowej i technicznej, badań naukowych, przedsiębiorczości i administracji. Szczególnie w regionach z przemysłem, tradycją techniczną lub ambicjami rozwoju sektorów nowoczesnych (np. energetyka, technologie, przemysł 4.0) model ten może być cennym punktem odniesienia. Adaptacja wymaga jednak świadomego projektowania: stworzenia instytucji pośredniczącej lub koordynującej, budowy partnerstw, zapewnienia zasobów i skali, a także kultury współpracy międzysektorowej. W warunkach sprzyjających model hiszpański może przekształcić szkolnictwo zawodowe i techniczne w nowoczesny silnik rozwoju kompetencji, innowacji i zatrudnienia.⁶³

---

⁶³ <https://www.corporaciontecnologica.com/en/>, https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/policies-and-activities/skills-and-qualifications/skills-jobs/centres-vocational-excellence_en [dostęp na dzień 28,11,2025]

W państwach wysokorozwiniętych, takich jak Japonia, Kanada czy Korea Południowa, obserwuje się rosnące znaczenie modeli sieciowych, w których edukacja i biznes współtworzą regionalne ekosystemy innowacji. Charakterystyczne jest tam powiązanie kształcenia zawodowego z polityką przemysłową i cyfrową, np. w ramach krajowych strategii kompetencji czy regionalnych „smart specialization hubs”.⁶⁴

Wnioskiem z analizy europejskich i globalnych praktyk jest to, że skuteczna współpraca wymaga równowagi między autonomią partnerów a koordynacją systemową. Niezależnie od kontekstu, efektywne partnerstwa łączy kilka cech: długofalowe planowanie, wzajemne zaufanie, wymiana wiedzy oraz wspólne finansowanie działań.

Wśród dobrych praktyk opisywanych w ramach badania CATI również pojawił się przykład Szwecji, gdzie uczniowie mają możliwość samodzielnego wykonywania zadań zawodowych, często na poziomie zbliżonym do obowiązków pracowników etatowych. Taki model sprzyja rozwijaniu samodzielności, odpowiedzialności i zaufania do młodych ludzi. Dodatkowym elementem systemu jest zapewnienie uczniom wysokiego poziomu ubezpieczenia podczas praktyk.

Według innego respondenta kształcenie zawodowe w Czechach cieszy się dużym prestiżem społecznym i wsparciem ze strony państwa. Przykładem jest sam sposób nagradzania w konkursach: w Czechach nagrody są wręczane przez najwyższe władze państwowe – jak w przypadku uczennicy, która zdobyła tytuł *Mistrza Czech w zawodzie fryzjer*. W Polsce, wyróżnienia dla uczniów szkół mają często charakter administracyjny i mniej uroczysty

Z kolei udział w programie Erasmus umożliwił uczniom szkół poznanie dobrych praktyk funkcjonujących w innych krajach europejskich, w tym aktywnego włączania praktykantów w wykonywanie zawodu w Portugalii.

Dyrektorzy uczestniczący w wywiadach FGI wskazywali również na niemiecki system dualnego kształcenia, oparty na ścisłej współpracy szkół zawodowych z przedsiębiorstwami i izbami rzemieślniczymi. Odpowiedzialność za przygotowanie zawodowe uczniów podzielona jest pomiędzy instytucje edukacyjne a firmy, które przejmują istotną rolę w realizacji praktycznej części kształcenia. Dzięki temu uczniowie zdobywają realne doświadczenie zawodowe w warunkach odpowiadających potrzebom rynku pracy, a przedsiębiorstwa mają wpływ na kształtowanie przyszłej kadry w swojej branży.

„Ja cały czas może to zabrzmieć, ale na Zachód patrzę w kierunku Niemiec. To słynne dualne kształcenie, które się pojawiło często w naszej tutaj nomenklaturze, w szczególności w instytucji zwanej kuratorium, która błędnie zresztą odczytywana jest pięknie realizowane (...) za naszą zachodnią granicą, gdzie rzeczywiście jest to

---

⁶⁴ [European Commission. 2024. A Vocational Education and Training and the Green Transition – A Compendium of inspiring practices \(2024 Edition\). Luxembourg](#) [dostęp na dzień 28,11,2025]

systemowo ułożone w jakiś sposób, gdzie dualność polega na tym, że kształcenie nie tylko jest w szkole zawodowej. Pomijam już tutaj szczeble, szczeble kształcenia generalnie, ale jest pewna odpowiedzialność w tym kształceniu na izbach rzemieślniczych i na firmach produkcyjnych. I to jest to, do czego powinniśmy dążyć, żeby odpowiedzialność za kształcenie zawodowe, w szczególności tej części praktycznej, przejęły firmy, które niekoniecznie dla siebie, ale dla swojej branży będą kształcili swoich przyszłych pracowników.” (subregion północny)

W ramach współpracy międzynarodowej pozytywne doświadczenia przynosi również wymiana z miastami partnerskimi w Niemczech. Szkoły uczestniczące w takich projektach miały okazję zapoznać się z funkcjonowaniem centrów branżowych, które gromadzą informacje o zapotrzebowaniu na konkretne zawody i przekazują je do szkół. System ten usprawnia przepływ informacji między edukacją a rynkiem pracy. Centra branżowe, wskazywane jako dobra praktyka, są tworzone również w Polsce. Branżowe Centrum Umiejętności (BCU) to nowy typ wysoko specjalistycznej placówki edukacyjno-szkoleniowej działającej w polskim systemie oświaty. Jest to jednostka o ogólnopolskim zasięgu, łącząca nowoczesne technologie, kształcenie praktyczne i ścisłą współpracę z branżami. BCU funkcjonuje w jednej, wybranej dziedzinie zawodowej i pełni jednocześnie funkcje edukacyjne, innowacyjne, doradcze i rozwojowe. BCU wzmacnia współpracę między szkołami, uczelniami a pracodawcami, zwiększając transfer nowoczesnych technologii, wiedzy i rozwiązań ekologicznych do edukacji. Placówki te uzupełniają system kształcenia zawodowego i szkolnictwa wyższego, wspierając rozwój kompetencji zgodnie z ideą uczenia się przez całe życie i celami Zintegrowanej Strategii Umiejętności 2030. Publiczne i niepubliczne BCU podlegają nadzorowi pedagogicznemu kuratora oświaty⁶⁵.

„Ja może powiem o takiej współpracy z niemieckim miastem partnerskim, przy okazji też Zabrze te kontakty są rzeczywiście bardzo aktywne i bardzo sympatyczne. Natomiast byłam na 2 lata temu na takim zjeździe, właściwie takie konferencji dyrektorów szkół branżowych i tam spotkaliśmy się właśnie z nauczycielami (...) no u nich to troszkę inaczej wygląda, ponieważ oni mają takie centra. Coś na wzór takiego centrum branżowego i tam są gromadzone informacje i właściwie zapotrzebowania na konkretne zawody, tak i z tego centrum właściwie rozprowadzane są informacje do dyrektorów szkół branżowych. Zupełnie to inaczej działa, ale no oczywiście tutaj są inne pieniądze. Te stypendia są dosyć wysokie, no bo wiadomo warunki finansowania też inne w tej niemieckiej oświacie. (...)” (subregion centralny)

Dobłą praktyką jest również kształtowanie umiejętności współpracy i pracy zespołowej. Jak zauważyli polscy dyrektorzy, uczniowie za granicą realizują zadania w grupach, ucząc się podziału ról i odpowiedzialności – w przeciwieństwie do polskiego modelu, który wciąż kładzie duży nacisk na indywidualne przygotowanie do egzaminów zawodowych.

---

⁶⁵ <https://www.gov.pl/web/edukacja/branzowe-centra-umiejtnosci> [dostęp z dnia 28.11.2025]

„Natomiast to, co obserwuje (...) to nasz system, który ustawiony jest ukierunkowany na zdawalność egzaminów indywidualnie. (...) w Polsce mieliśmy wymiany i przyjechali Francuzi na lekcje elektronika i ja taką lekcję obserwowałem dokładnie to samo zadanie dostali. Francuzi natychmiast sami się podzielili na grupy (...) my jesteśmy nauczani tego perfekcjonizmu samodzielnego (...) moja obserwacja prywatna jest taka, że uczniowie mają problemy w pracy zespołowej. Zatem moja propozycja jest właśnie taka, żeby tak chociażby części egzaminów rozszerzyć o te kompetencje związane z pracą w grupie.” (subregion centralny)

5.3. W jakim zakresie istnieje możliwość wdrożenia ww. dobrych praktyk w województwie śląskim?

Województwo śląskie posiada bardzo dobre warunki do wdrażania i rozwijania praktyk opisanych powyżej. Region dysponuje rozbudowaną infrastrukturą edukacyjną i przemysłową, doświadczonego zapleczem instytucjonalnym (KSSE, GAPR, RIG Katowice, uczelnie techniczne) oraz stabilnym systemem finansowania współpracy ze środków krajowych i unijnych (UM Śląskie 2023; Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2024).

Największy potencjał rozwojowy mają rozwiązania inspirowane modelami sieciowymi i klastrowymi, które mogą być wdrażane w formie:

- Regionalnych Centrów Kompetencji Branżowych, łączących szkoły zawodowe, uczelnie i przedsiębiorstwa przemysłowe;
- Branżowych Rad Rynku Pracy i Edukacji, działających jako fora współpracy i wymiany informacji;
- Lokalnych klastrów edukacyjno-gospodarczych, integrujących małe i średnie przedsiębiorstwa z instytucjami edukacyjnymi;
- Staży nauczycieli i instruktorów w przedsiębiorstwach, wzorowanych na praktykach skandynawskich i niemieckich.

Wdrożenie tych rozwiązań może wzmocnić śląski system kształcenia zawodowego, zwłaszcza w kontekście transformacji energetycznej i cyfrowej. Największym wyzwaniem pozostaje zapewnienie ciągłości finansowania i koordynacji międzyinstytucjonalnej, jednak doświadczenia KSSE i GAPR pokazują, że region dysponuje potencjałem organizacyjnym do rozwijania partnerstw o charakterze trwałym. Dzięki wdrożeniu takich rozwiązań Śląskie może stać się jednym z liderów krajowych w zakresie integracji edukacji, gospodarki i administracji publicznej – regionem, w którym współpraca nie jest projektem czasowym, lecz stałym elementem polityki rozwoju kompetencji i innowacyjności.

Większość respondentów - dyrektorów szkół zawodowych województwa śląskiego biorących udział w badaniu CATI - pozytywnie oceniła możliwość wdrażania dobrych praktyk w zakresie współpracy pomiędzy szkołami, przedsiębiorstwami i jednostkami administracji publicznej. Niektóre odpowiedzi wskazują, że część z tych inicjatyw jest już w praktyce realizowanych – m.in. uczestnictwo w programie Erasmus+. Wśród konkretnych dobrych praktyk, które mogłyby zostać wdrożone wymieniono:

dostosowanie przepisów prawny organizacji praktyk do aktualnych realiów rynku pracy, dodatkowe ubezpieczenie pokrywające koszty udziału i poczynione szkody odnośnie do wykonania powierzonych bardziej odpowiedzialnych zadań uczniom; lepszy kontakt między szkołami kształcącymi w tych samych branżach; wzajemna cykliczna współpraca z instytucjami i jednostkami administracji. Zaznaczono również, że aby wdrożyć praktyki potrzebna jest dobra wola pracodawców.

6. Jakie są rekomendacje w zakresie tworzenia partnerstw i sieci współpracy między instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i podmiotami administracji publicznej województwa śląskiego, z uwzględnieniem obszarów: umiejętności cyfrowe i sektor zielonej gospodarki?

W przypadku współpracy szkoły z przedsiębiorstwami w odniesieniu do obszarów zielonej gospodarki lub umiejętności cyfrowych wskazania są znacznie podzielone. W badaniu CATI 38,2% badanych stwierdziło, że współpraca nie dotyczy żadnego z dwóch wymienionych obszarów – odpowiedziała w ten sposób większość badanych z niemalże każdej z grup (według rodzaju szkoły i według subregionu). Wskazanie to nie pojawiło się wyłącznie w subregionie zachodnim, gdzie z kolei najwięcej odpowiedzi odniosło się do „tak, głównie umiejętności cyfrowych”. 35,3% ogółu wybrało odpowiedź „tak, głównie umiejętności cyfrowych”, a 26,5% „tak, obu obszarów”. Żaden z respondentów nie wskazał współpracy w obrębie obszaru zielonej gospodarki.

Wykres 59. Współpraca szkoły z przedsiębiorstwami w ramach obszarów zielonej gospodarki lub umiejętności cyfrowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

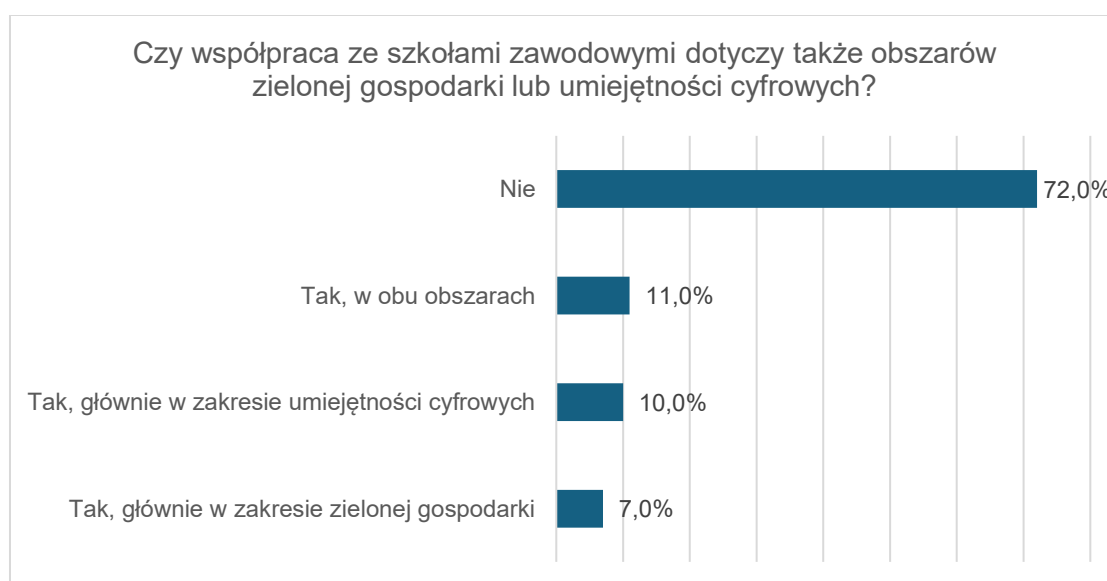
Tabela 43. Współpraca szkoły z przedsiębiorstwami w ramach obszarów zielonej gospodarki lub umiejętności cyfrowych

Czy współpraca Państwa szkoły z przedsiębiorstwami dotyczy również obszarów zielonej gospodarki i umiejętności cyfrowych?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Subregion Centralny (N=23)	Subregion Północny (N=4)	Subregion Południowy (N=3)	Subregion Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
Tak, obu obszarów	25,0%	26,7%	26,1%	25,0%	33,3%	25,0%	26,5%
Tak, głównie zielonej gospodarki	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Tak, głównie umiejętności cyfrowych	25,0%	36,7%	30,4%	25,0%	33,3%	75,0%	35,3%
Żadnych z wymienionych	50,0%	36,7%	43,5%	50,0%	33,3%	0,0%	38,2%
SUMA	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

W ramach badania CAWI zapytano także przedstawicieli przedsiębiorców czy współpraca ze szkołami zawodowymi dotyczy także obszarów zielonej gospodarki lub umiejętności cyfrowych.

Wykres 60 Współpraca przedsiębiorców ze szkołami w zakresie zielonej gospodarki lub umiejętności cyfrowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI z przedstawicielami przedsiębiorstw, N=100

Zdecydowana większość przedstawicieli firm, która współpracuje ze szkołami zadeklarowała, że nie jest to współpraca w zakresie umiejętności cyfrowych oraz zielonej gospodarki. Jedynie 11% wskazało, że współpracuje w obu tych obszarach, a 10% w obszarze umiejętności cyfrowych, i 7% w zakresie zielonej gospodarki.

Odniesienia do współpracy na rzecz edukacji ekologicznej i zielonej gospodarki głównie znalazły się w wypowiedziach dyrektorów szkół z subregionu centralnego. W jednej z placówek, mimo wygaszenia kierunku kształcenia w zawodzie technik ochrony środowiska, szkoła nadal aktywnie promuje wartości ekologiczne poprzez organizację konkursów ekologicznych, konferencji tematycznych, warsztatów badania jakości wody oraz współpracę z lokalnymi instytucjami komunalnymi, takimi jak miejskie wodociągi.

„(...) u mnie w technikum przez wiele lat kształciliśmy technika ochrony środowiska, no ale kierunek wygasł nam ze względu na brak naboru, ale dalej jesteśmy postrzegani jako taka szkoła, która promuje bardzo ekologię. Mamy konkursy ekologiczne zarówno dla szkół podstawowych, jak i ponadpodstawowych i bardzo blisko współpracujemy z [anonimizacja]. To jest nasz dostawca, tutaj wodociągów, wody i różne konferencje ekologiczne robimy. Mamy tutaj nasze poidelko (...) i badania wody. (...) my tą ekologię promujemy. No poza takim głównym profilem działalności szkoły, ale na co dzień mocno w tym zakresie działamy.” (subregion centralny)

W innej szkole z tego samego subregionu prowadzone są inicjatywy zmierzające do nawiązania współpracy z Wojewódzkim Funduszem Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Placówka złożyła wniosek o dofinansowanie renowacji szkolnego ogrodu, co ma służyć nie tylko poprawie infrastruktury, ale przede wszystkim rozwojowi działań edukacyjnych w zakresie ekologii i ochrony środowiska.

„No bardzo byśmy chcieli nawiązać współpracę z wojewódzkim funduszem ochrony środowiska. Staramy się w konkursie o renowację naszego ogrodu i tutaj ta edukacja ekologiczna, bo też nam się podniosła jakość. Także no znów jesteśmy w kontakcie. Złożyliśmy projekt i mamy nadzieję, że ta współpraca nam się rozwinie.” (subregion centralny)

Wśród inicjatyw dotyczących obszarów zielonej gospodarki lub umiejętności cyfrowych pojawiła się także inicjatywa „Otwarta szafa” – czyli przestrzeń wymiany ubrań i przedmiotów w duchu idei zero waste. Działanie zostało zainspirowane doświadczeniami organizacji pozarządowych z Katowic. Służy kształtowaniu postaw ekologicznych, solidarności społecznej i współpracy w środowisku szkolnym. Uczestnik badania zwraca uwagę, że takie inicjatywy mogłyby być systemowo wspierane przez wydziały ochrony środowiska poprzez certyfikaty, patronaty lub drobne granty - co byłoby formą uznania i motywacji dla szkół promujących idee zielonej gospodarki.

„Pomysł jest wzięty z fundacji katowickiej, która prowadzi tak zwaną otwartą szafę. (...) w szkole jest otwarta przestrzeń wymiany dobra, tak to nazwaliśmy, jest po prostu

wielka szafa przygotowana, gdzie uczniowie poinformowani wymieniają ubrania, wymieniają jakieś swoje rzeczy codzienne i to jest kwestia również promowania. No właśnie, zero waste, promowania wymiany tego dobra, dzielenia się, współpracy. Myślę, że to bardzo ważna przestrzeń w tej chwili, a zatem rozpoznawanie, słuchanie różnych innych instytucji, ale tutaj podobnie jak pani dyrektor, jestem przekonany, że byłoby bardzo dobrze, gdyby tego typu działania były również poparte przez wydział ochrony środowiska, tak, gdybyśmy mieli nawet nie granty, ale gdybyśmy mogli się pochwalić na przykład certyfikatem takiej szkoły, która wspiera (...).” (subregion centralny)

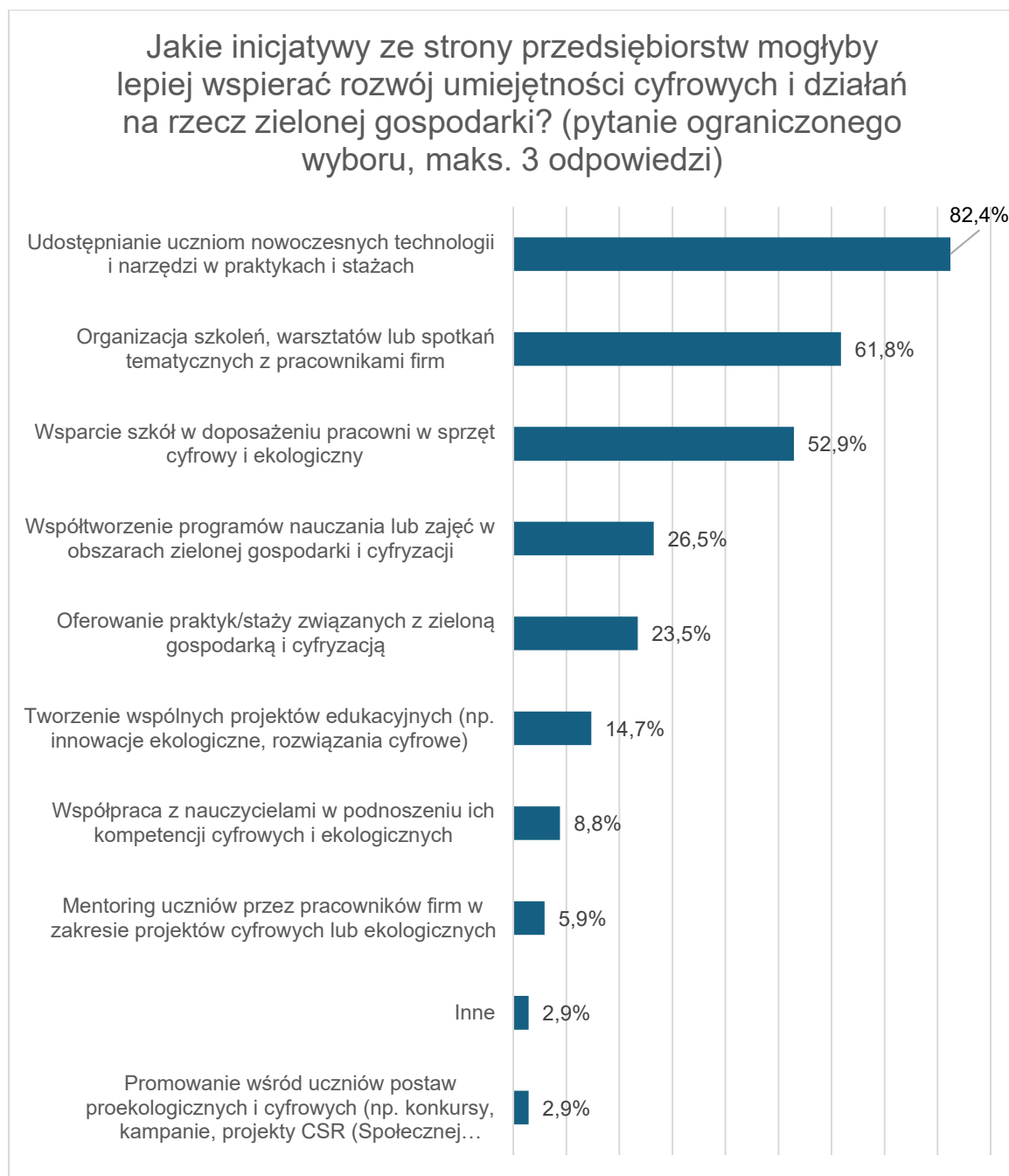
Jedna z dyrektorek z subregionu zachodniego odniosła się do działań na rzecz umiejętności cyfrowych. W tym aspekcie podkreśliła znaczenie współpracy szkoły z policją, która regularnie prowadzi zajęcia edukacyjne dla uczniów i nauczycieli w zakresie cyberbezpieczeństwa, odpowiedzialnego korzystania z Internetu oraz zagrożeń związanych z *darknetem* i cyberprzestępczością.

„Jadę na jakąś taką konferencję w zakresie właśnie tych cyfrowych rzeczy. Natomiast no tutaj my współpracujemy z policją bardzo. Tak, oni prowadzą u nas zajęcia. I z nami, czyli z personelem i też z dziećmi, ponieważ nasze dzieci zapuszczają się w takie strony, o których zielonego pojęcia nie mieli. I mówię tu o darknecie i o różnych innych platformach, gdzie zakup narkotyków, czy też zlecenie przestępstwa jest na porządku dziennym. Więc jakby z tej strony, tą opiekę mam w tym zakresie, bo pojawiają się tu raz, dwa razy w roku przynajmniej panowie z wykładem, z jakąś taką informacją. No i też tu w tym zakresie trzymamy. Moi informatycy czy nauczyciele informatyki trzymają rękę na pulsie.” (subregion zachodni)

W przypadku pytania o rozwój inicjatyw, które mogłyby wspierać rozwój umiejętności cyfrowych i działań na rzecz zielonej gospodarki najwięcej wskazań otrzymała inicjatywa udostępniania uczniom nowoczesnych technologii i narzędzi w praktykach i stażach (82,4%), inicjatywa organizacji szkoleń, warsztatów lub spotkań tematycznych z pracownikami firm (61,8%) oraz wsparcie szkół w wyposażeniu pracowni w sprzęt cyfrowy i ekologiczny (52,9%). Najczęściej wskazywana odpowiedź była wybierana najczęściej we wszystkich typach szkół i we wszystkich subregionach, z tym, że wybrało ją 100,0% przedstawicieli branżowych szkół I stopnia, w subregionach północnym i południowym. Organizacja szkoleń, warsztatów lub spotkań tematycznych z pracownikami firm została z kolei wybrana przez 100,0% przedstawicieli subregionu północnego.

Najmniej wskazań otrzymały inicjatywy związane ze współpracą z nauczycielami w podnoszeniu ich kompetencji cyfrowych i ekologicznych (8,8%), mentoring uczniów przez pracowników firm w zakresie projektów cyfrowych lub ekologicznych (5,9%) oraz promowanie wśród uczniów postaw proekologicznych i cyfrowych (np. konkursy, kampanie, projekty CSR) (2,9%).

Wykres 61. Inicjatywy przedsiębiorstw wspierające rozwój umiejętności cyfrowych i działań na rzecz zielonej gospodarki

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

Tabela 44. Inicjatywy przedsiębiorstw wspierające rozwój umiejętności cyfrowych i działań na rzecz zielonej gospodarki

Jakie inicjatywy ze strony przedsiębiorstw w mogłyby lepiej wspierać rozwój umiejętności cyfrowych i działań na rzecz zielonej gospodarki?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Subregion Centralny (N=23)	Subregion Północny (N=4)	Subregion Południowy (N=3)	Subregion Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
Udostępnianie uczniom nowoczesnych technologii i narzędzi w praktykach i stażach	100,0%	80,0%	78,3%	100,0%	100,0%	75,0%	82,4%
Organizacja szkoleń, warsztatów lub spotkań tematycznych z pracownikami firm	50,0%	63,3%	52,2%	100,0%	66,7%	75,0%	61,8%
Współtworzenie programów nauczania lub zajęć w obszarach zielonej gospodarki i cyfryzacji	25,0%	26,7%	26,1%	25,0%	33,3%	25,0%	26,5%
Wsparcie szkół w doposażeniu pracowni w sprzęt cyfrowy i ekologiczny	50,0%	53,3%	60,9%	50,0%	33,3%	25,0%	52,9%
Oferowanie praktyk/staży związanych z zieloną gospodarką i cyfryzacją	0,0%	26,7%	17,4%	0,0%	66,7%	50,0%	23,5%
Tworzenie wspólnych projektów edukacyjnych	0,0%	16,7%	21,7%	0,0%	0,0%	0,0%	14,7%

Jakie inicjatywy ze strony przedsiębiorstw mogłyby lepiej wspierać rozwój umiejętności cyfrowych i działań na rzecz zielonej gospodarki?	Branżowa szkoła I stopnia (N=4)	Technikum (N=30)	Subregion Centralny (N=23)	Subregion Północny (N=4)	Subregion Południowy (N=3)	Subregion Zachodni (N=4)	Ogółem (N=34)
(np. innowacje ekologiczne, rozwiązania cyfrowe)							
Promowanie wśród uczniów postaw proekologicznych i cyfrowych (np. konkursy, kampanie, projekty CSR (Społecznej Odpowiedzialności Biznesu))	0,0%	3,3%	4,3%	0,0%	0,0%	0,0%	2,9%
Współpraca z nauczycielami w podnoszeniu ich kompetencji cyfrowych i ekologicznych	0,0%	10,0%	8,7%	0,0%	0,0%	25,0%	8,8%
Mentoring uczniów przez pracowników firm w zakresie projektów cyfrowych lub ekologicznych	0,0%	6,7%	4,3%	0,0%	0,0%	25,0%	5,9%
Inne	0,0%	3,3%	4,3%	0,0%	0,0%	0,0%	2,9%
Żadne z wymienionych	0,0%	3,3%	4,3%	0,0%	0,0%	0,0%	2,9%

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CATI z dyrektorami szkół, N=34

IV Wnioski i rekomendacje

Województwo śląskie dysponuje dojrzałym i coraz lepiej skoordynowanym ekosystemem współpracy edukacja–biznes–administracja. Na ten ekosystem składają się trzy wzajemnie uzupełniające się formy: **współpraca dwustronna (szkoła–przedsiębiorstwo)**, **współpraca trójstronna (z udziałem administracji i instytucji**

rozwoju) oraz rozwiązania systemowe finansowane z programów regionalnych i unijnych. Współpraca nie jest przy tym incydentalna. Ma charakter sieciowy, obejmuje dziesiątki szkół i firm oraz działa w oparciu o jasny podział ról i długofalowe cele. Przede wszystkim chodzi o lepsze dopasowanie kształcenia do potrzeb rynku pracy i przyspieszenie zielonej oraz cyfrowej transformacji regionu.

Współpraca dwustronna opiera się głównie na klasach patronackich i porozumieniach szkoła–pracodawca. Przykłady z Gliwic (ZSB-C–Mostostal Zabrze) i Wodzisławia Śląskiego (PCKZiU–Eko-Okna) pokazują, że ten model działa wtedy, gdy firmy realnie współtworzą program kształcenia, udostępniają infrastrukturę, prowadzą praktyki, a najlepsi uczniowie otrzymują stypendia czy oferty pracy. Zysk obu stron jest wyraźny: szkoła podnosi jakość nauczania i wizerunek, a firma skraca czas wdrożenia młodego pracownika i ogranicza ryzyko niedopasowania kompetencji. Co ważne, te partnerstwa często zaczynają się oddolnie – od kontaktu dyrektora lub nauczyciela z lokalnym przedsiębiorcą – i z czasem przeradzają się w stałe relacje.

Współpraca trójstronna włącza administrację i organizacje pośredniczące (np. KSSE, RIG, GAPR). Dzięki temu skala i trwałość działań są większe, a partnerstwa obejmują całe grupy szkół i firm. Flagowy przykład to „Śląskie. Zawodowcy 2” – projekt o zasięgu regionalnym, łączący doradztwo, kursy, staże i sieciowanie szkół z pracodawcami. Podobną logikę ma „Techniczna Akademia Przyszłości” (Hager + KSSE + szkoły w Tychach i Bieruniu): wyposażenie pracowni, szkolenia nauczycieli i uczniów oraz promocja zawodów technicznych. Wspólnym mianownikiem jest rola koordynatora, który pilnuje standardu, pomaga w naborze i rozliczeniach oraz ułatwia wymianę doświadczeń.

Rozwiązania systemowe skupiają się na rozwoju kompetencji dorosłych i kadr MŚP. Projekty typu PSF „Kadry Przyszłości” oraz „Zielone kompetencje” GAPR tworzą „most” między szkołami, instytucjami szkoleniowymi a firmami. Ich efektem jest dostęp do dofinansowanych szkoleń, mikro-certyfikacji i doradztwa rozwojowego dla setek przedsiębiorstw i tysięcy pracowników. To istotne, bo transformacja energetyczna i cyfrowa wymaga również modyfikacji i rozwijania kompetencji dorosłych, nie tylko absolwentów szkół.

Patrząc przekrojowo, śląskie podmioty spełniają warunki skutecznej współpracy. Szkoły są elastyczne programowo, coraz częściej wyposażone w nowoczesne pracownie i otwarte na innowacje dydaktyczne (kursy modułowe, staże nauczycieli). Przedsiębiorstwa, zwłaszcza średnie i duże z przemysłu, energetyki, mechatroniki i stolarki, są proaktywne, inwestują w patronaty, sprzęt i programy stażowe, a współpracę traktują jako element strategii HR i CSR. Administracja (UM, powiaty, gminy) oraz instytucje otoczenia biznesu pełnią funkcję integratora: mobilizują partnerów, upraszczają procesy, dostarczają finansowanie i standardy, skalują sprawdzone rozwiązania na cały region.

Sposoby inicjowania współpracy są dwa i oba się sprawdzają. **Model oddolny** – prosty, szybki, relacyjny – pozwala błyskawicznie uruchamiać klasy patronackie i praktyki. Z kolei **model instytucjonalny** – koordynowany przez KSSE, GAPR czy samorząd –

zwiększa zasięg, standaryzuje jakość, minimalizuje ryzyko „wąskich gardeł” i zapewnia spójność z politykami regionalnymi. W praktyce najskuteczniejsze są hybrydowe podejścia, które są pochodną lokalnych inicjatyw połączonych z regionalnym wsparciem i finansowaniem.

Na sukces składają się następujące czynniki:

- przywództwo i kompetencje organizacyjne po każdej ze stron;
- stabilne źródła finansowania (FEDS/EFS+, Erasmus+, FERS);
- pośrednicy sieciowi (KSSE, GAPR, RIG) ułatwiający kojarzenie partnerów i pracę „na standardach”;
- realny popyt na „zielone” i cyfrowe kompetencje wynikający z transformacji gospodarczej.

Ostatni element jest w województwie śląskim szczególnie silny, co wzmacnia motywację do długofalowej współpracy i podnoszenia jakości kształcenia zawodowego.

Istnieją też jednak bariery, które trzeba świadomie rozpatrywać w kontekście działań zaradczych bądź minimalizujących negatywne oddziaływania. Po pierwsze, kluczowym problemem jest **nieciągłość finansowania po zakończeniu projektów**. Gdy wygasa strumień środków, współpraca bywa trudniejsza do utrzymania. Dodatkowo **ograniczone zasoby MŚP** (czas, kadry, budżet) utrudnia im udział w patronatach i praktykach na taką skalę jak u dużych firm. Niekorzystnie oddziałuje także **biurokracja i rozproszenie procedur**, co zniechęca do wchodzenia w nowe inicjatywy. Wreszcie nie bez znaczenia są **różnice języka i rytmu pracy** między szkołami a biznesem – szkoła planuje w semestrach/rocznikach, firma w tygodniach/kwartalach. Rozwiązaniem są proste standardy współpracy (wzorce umów, harmonogramów, opisu ról) i pośrednik, który „tłumaczy” potrzeby stron na wspólny plan.

W kontekście dobrych praktyk z Polski i Europy śląski ekosystem jest dobrze pozycjonowany, by przejść z formuły projektowej do trwałego systemu współzarządzania kompetencjami. Warto jednak wzmacniać elementy, które w innych regionach i krajach dały najlepsze rezultaty, takie jak:

- branżowe rady rynku pracy i edukacji (rola strategiczna i doradcza),
  - centra doskonałości zawodowej (wspólna infrastruktura i programy),
  - staże kadry dydaktycznej w firmach (ciągła aktualizacja programów),
- mikropoświadczenia (szybkie, uznawalne moduły kompetencji dla uczniów i dorosłych).

Poniżej znajduje się tabela zawierająca wnioski i rekomendacje wraz z propozycjami wdrożenia rekomendacji i ich adresatami:

Tabela 45. Wnioski i rekomendacje wraz z propozycjami wdrożenia rekomendacji z ich adresatami

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
1	Szkoły mają ograniczone środki na doposażenie pracowni i zakup nowoczesnego sprzętu. (strony 106, 110)	Zapewnić stałe finansowanie doposażenia szkół oraz wsparcie inwestycyjne z funduszy publicznych i unijnych. Wsparcie dla umów patronackich między szkołami a przedsiębiorstwami (strony 106, 110) Największy potencjał rozwojowy mają rozwiązania inspirowane modelami sieciowymi	Zacieśnienie współpracy z JST w sprawie rozwoju infrastruktury doposażenia pracowni. (strona 30) Zacieśnienie współpracy szkół z centrami doskonałości zawodowej (ułatwienie dostępu do nowoczesnego sprzętu). (strony 150, 141) Tworzenie Branżowych Centrów Umiejętności zgodnie z https://www.gov.pl/web/edukacja/branzowe-centra-umiejtnosci [dostęp z dnia 1.12.2025] (strona 140) oraz zacieśnianie z nimi współpracy (j.w.)	Samorząd województwa, MEN, organy prowadzące szkoły, WUP

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
		i klastrowymi, które mogą być wdrażane w formie Regionalnych Centrów Kompetencji Branżowych, łączących szkoły zawodowe, uczelnie i przedsiębiorstwa przemysłowe. (strona 141) Ważna jest współpraca z jednostkami samorządu terytorialnego – z urzędami miast i gmin. Samorządy wspierają szkoły w		

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
		zakresie rozwoju infrastruktury i wyposażenia pracowni. W niektórych miastach wydziały rozwoju odgrywają rolę w opracowywaniu wniosków i pozyskiwaniu funduszy na modernizację szkół. (strony 30, 120, 130, 132, 30)		
2	Współpraca szkół z przedsiębiorstwami najczęściej realizowana jest poprzez praktyki zawodowe, staże oraz kształcenie dualne. Jest to	Rozszerzyć i systematyzować współpracę praktyczną szkół z przedsiębiorstwami, w szczególności poprzez rozwój klas patronackich i	Tworzenie formalnych porozumień patronackich, rozszerzanie sieci firm partnerskich, włączanie przedsiębiorstw w proces nauczania praktycznego. Dla regionów takich jak śląskie, z silnym przemysłem, zapotrzebowaniem na pracowników technicznych oraz rozwijającym się szkolnictwem zawodowym, dualny model może być punktem odniesienia przy	Szkoły, przedsiębiorstwa, kuratoria oświaty, organy prowadzące szkoły.

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
	również najbardziej preferowana forma współpracy (za przykładem dobrych praktyk z m.in. Niemiec.) (strony 18, 21-25, 47)	modelu kształcenia dualnego (na wzór Niemiec i Austrii) (strony 135, 136)	projektowaniu lokalnych form współpracy edukacja–biznes. Jednak adaptacja wymaga uwzględnienia lokalnych warunków: struktury firm, zdolności szkół, instytucji wsparcia i możliwości współpracy wielosektorowej W celu systematyzacji i podniesienia jakości współpracy na linii edukacja-biznes zakłada się wprowadzenie takich mechanizmów, jak zastosowanie modelu dualnego, gdzie szkoły prowadzą kierunki dualnie z firmami posiadającymi porozumienie. Dla firm posiadających porozumienie mogłyby zostać wprowadzone ulgi podatkowe, wynagrodzenia dla instruktorów praktycznej nauki zawodu. Dodatkowo warto byłoby rozważyć dostęp do grantów, funduszy regionalnych dla przedsiębiorstw zaangażowanych w kształcenie dualne lub patronackie (przedsiębiorstwa byłyby więc zachęcane do formalizowania współpracy, by nie tracić korzyści finansowych). Firmy biorące udział w przetargach mogłyby także otrzymywać dodatkowe punkty za uczestnictwo w kształceniu zawodowym.	

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
3	Współpraca szkół z przedsiębiorstwami często ma charakter incydentalny i zależy od osobistych kontaktów dyrektorów lub nauczycieli. (strony 66-67) W szkołach brakuje konkretnych osób lub zespołu odpowiedzialnych za współpracę z instytucjami i przedsiębiorstwami (których kompetencje formalnie obejmują	Powołać w szkołach zespoły ds. współpracy z pracodawcami, odpowiedzialne za koordynację i rozwój partnerstw z instytucjami publicznymi i przedsiębiorstwami. (strony 57-58, 61-64, 66-67)	Utworzenie zespołów (lub etatów) ds. współpracy z otoczeniem gospodarczym, opracowanie lokalnych procedur kontaktu z firmami. Wprowadzenie obowiązku powoływania zespołu ds. kontaktów i współpracy z instytucjami publicznymi i z przedsiębiorstwami.	Organy prowadzące szkoły, dyrektorzy szkół. Ministerstwo Edukacji i Nauki, szkoły zawodowe

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
	współpracę z przedsiębiorstwami i instytucjami publicznymi) (strony 57-58, 61-64)			
4	Bariery formalne (tzw. Ustawa Kamilkowa, niepełnoletność uczniów, wymogi BHP) ograniczają możliwości odbywania praktyk w realnych warunkach pracy. (strony 7, 72-73) Nadmierna biurokracja i nieczytelna dokumentacja	Uelastyczyć przepisy prawne dotyczące zatrudniania uczniów niepełnoletnich na praktykach. (strony 106, 114) Uprościć i ujednolicić dokumentację dotyczącą praktyk zawodowych. (strona 69)	Wprowadzenie zmian legislacyjnych umożliwiających uczniom wykonywanie zadań zawodowych (ułatwienie dostępu praktykantom do dokumentacji chronionej RODO) pod nadzorem oraz uproszczenie procedur formalnych. (strona 73) Standaryzacja formularzy, elektroniczne wnioski i rejestry, zmniejszenie liczby wymaganych zaświadczeń.	Ministerstwo Edukacji Narodowej, Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
	utrudniają organizację praktyk. (strony 77-78, 150) Uczestnicy badań wskazywali, że uczniowie wykonują w trakcie praktyk jedynie proste czynności – z powodu RODO nie dopuszcza się ich do systemów finansowych. Dodatkowo np. agencje reklamowe są niechętne wobec przyjmowania praktykantów z obawy o przejęcie			

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
	klientów w przyszłości. (strona 73)			
5	Brak centralnej bazy przedsiębiorstw utrudnia organizację praktyk i staży. (strony 126, 128)	Utworzyć regionalną bazę kontaktów przedsiębiorstw i instytucji współpracujących ze szkołami. (strony 67, 68, 88, 109, 126, 128) Organizacja szkolnictwa zawodowego w Finlandii sprzyja elastyczności i adaptacyjności. Instytucje VET często działają jako duże konsorcja lub	Wprowadzić rozwiązanie na wzór modelu skandynawskiego - szkoły zawodowe pełnią rolę aktywnych „węzłów kompetencyjnych”, blisko współpracujących z przedsiębiorstwami i przemysłem. Instytucje te nie ograniczają się jedynie do prowadzenia tradycyjnej nauki. Angażują się także w ustawiczne kształcenie dorosłych oraz odpowiadają dynamicznie na potrzeby lokalnego i regionalnego rynku pracy. (strona 134) Opracowanie cyfrowej platformy pośrednictwa (szkoła–firma–urząd), zarządzanej przez instytucję regionalną (np. WUP, KSSE).	WUP, Kuratorium Oświaty, samorząd województwa.

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
		centra kompetencji, oferując jednocześnie kształcenie młodzieży i szkolenia dla dorosłych. (strony 134, 135)		
6	Przedsiębiorcy często nie widzą korzyści z przyjmowania uczniów na praktyki. Niska świadomość przedsiębiorców dotycząca korzyści z kształcenia	Wprowadzić system zachęt finansowych (np. ulgi podatkowe, dotacje, refundacje) dla firm przyjmujących uczniów na praktyki oraz rozwinąć promocję	Opracowanie promocji współpracy na osi przedsiębiorcy-szkoła-uczeń. Organizacja konferencji branżowych, dni kariery, spotkań informacyjnych z udziałem szkół i firm. Dopasowanie kierunków kształcenia i treści programowych do aktualnych potrzeb rynku pracy. Dofinansowania lub ulgi podatkowe dla firm angażujących się we współpracę edukacyjną	MEN, samorządy wojewódzkie.

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
	uczniów. (strony 71-75, 100, 101) Obszarem wymagającym wsparcia jest finansowanie współpracy z przedsiębiorstwami. (strony 7, 72-73)	współpracy na tej osi. (strony 66, 71) Prowadzić kampanie informacyjne i promocyjne na temat współpracy szkoła–firma. Potrzeba budowania świadomości wśród przedsiębiorców na temat długofalowych korzyści wynikających ze współpracy ze szkołami. (strona 71-75, 100,101)		

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
		Wypowiedzi dyrektorów wskazują na potrzebę dotacji na opłacenie opiekunów praktyk, finansowania praktyk uczniowskich oraz uwzględnienia w projektach edukacyjnych wynagrodzeń dla pracowników firm współpracujących ze szkołami. Takie rozwiązania mogłyby zwiększyć motywację przedsiębiorstw do przyjmowania uczniów na staże i		

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
		praktyki. (strona 106)		
7	Niska motywacja uczniów do udziału w praktykach (pogłębiająca się niechęć pracodawców co do przyjmowania uczniów na praktyki) (strony 77, 83)	Wsparcie finansowe dla praktykantów i dla firm. (strony 69, 106)	Zewnętrzne wsparcie instytucjonalne. Dyrektorzy wymieniali w tym kontekście m.in. działania kuratoriów oświaty, lokalnych izb rzemieślniczych oraz projekty finansowane z funduszy unijnych. Instytucje te pełnią rolę pośredników, organizują spotkania, ułatwiają kontakt między szkołami a pracodawcami, a także wspierają rozwój zaplecza dydaktycznego szkół poprzez finansowanie zakupu sprzętu czy realizację projektów edukacyjnych. (strona 69)	MEN, JST, WUP
8	Współpraca szkół z administracją publiczną nie jest wystarczająco sformalizowana i systemowa. (strona 125, 126)	Rozwinąć formalne partnerstwa szkół z instytucjami publicznymi (urzędy pracy, JST, instytucje kultury). (strona 125, 126)	Zawieranie porozumień o współpracy, wspólne projekty edukacyjne, doradztwo zawodowe i promocja szkolnictwa branżowego. Wzór współpracy mógłby obejmować działalność w ramach Branżowych Centrów Umiejętności, które mają wspierać kształcenie zawodowe, rozwój kompetencji oraz przygotowanie uczniów do pracy – za przykładem https://www.iab.org.pl/aktualnosci/powstaje-branzowe-	JST, urzędy pracy, szkoły.

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
			centrum-umiejetnosci-w-bialymstoku-partnerami-iab-polska-i-sar/ [dostęp z dnia 5.12.2025]	
9	Brak finansowych i czasowych zasobów w małych i średnich przedsiębiorstwach ogranicza ich udział w kształceniu praktycznym. (strony 72, 73)	Zaprojektować program wsparcia dla MŚP w zakresie organizacji praktyk zawodowych. (strony 7, 137-138)	Dofinansowanie kosztów opiekunów praktyk i szkoleń dla instruktorów, uproszczone procedury dla MŚP.	PARP, MEN.
10	Kadra nauczycieli zawodowych starzeje się, a szkoły mają trudności z pozyskaniem nowych specjalistów. (strony 112-113)	Wprowadzić program rozwoju i wsparcia kadry nauczycielskiej przedmiotów zawodowych. (strony 65, 112-113, 130, 136)	Finansowanie studiów podyplomowych, kursów branżowych, staży nauczycieli w firmach. Mentoring dla kadry nauczycieli rozpoczynających swoją pracę w zawodzie (system zachęt finansowych dla mentoringu – na wzór np. https://www.gov.pl/web/zdrowie/d211-mentoring-dla-absolwentow-kierunku-pielegniarstwo-poloznictwo-oraz-ratownictwo-medyczne [dostęp z 1.12.2025])	MEN, Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli, JST.

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
			Powyżej przytoczony model mentoringu w ochronie zdrowia stanowi przykład wsparcia dla osób rozpoczynających pracę w zawodzie, ale nie może one zostać przełożony do szkolnictwa w formule 1:1. Wynika to przede wszystkim z różnic organizacyjnych i regulacyjnych pomiędzy systemem edukacji i systemem ochrony zdrowia oraz specyfiki pracy. Model może zostać zaadaptowany poprzez: -sformalizowaną rolę mentora w szkole (wyznaczenie doświadczonych nauczycieli, którzy otrzymują formalną funkcję mentora; określenie ich kompetencji, obowiązków i czasu na pracę z nauczycielem początkującym; -system zachęt finansowych dla mentorów (dodatek do wynagrodzenia finansowany ze środków projektu, JST lub budżetu państwa; powiązanie wynagrodzenia z zakresem zadań mentoringowych – tak jak w programie D211); -standaryzowany program wsparcia dla nauczycieli rozpoczynających pracę (kilkumiesięczny program obejmujący obserwację lekcji, konsultacje, współprowadzenie zajęć itd.; obowiązkowe minimum	

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
			działań jak w mentoringu medycznym – określona liczba godzin wsparcia); -formalna ścieżka wdrożeniowa (onboarding) (wprowadzenie planu adaptacji nauczyciela w pierwszych miesiącach pracy; powiązanie mentoringu z awansem oraz oceną pracy); -wsparcie zawodowe i psychospołeczne (stałe konsultacje z mentorem; pomoc w rozwiązywaniu trudnych sytuacji wychowawczych, radzeniu sobie ze stresem); -certyfikacja mentorów -monitoring efektów (analiza postępów; regularne raportowanie dyrektorowi szkoły lub organowi prowadzącemu).	
11	Brak systemowego doradztwa zawodowego na poziomie szkół podstawowych. (strony 21, 111-112, 123)	Wzmocnić doradztwo zawodowe w szkołach podstawowych we współpracy z lokalnymi pracodawcami.	Organizacja warsztatów branżowych, wizyt w firmach, spotkań z doradcami i przedsiębiorcami. Dostosowanie działań do niskiego wymiaru godzinowego w szkołach (realizacja spotkań i warsztatów np. w trakcie godzin wychowawczych).	Kuratoria Oświaty, JST, szkoły podstawowe.

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
	W przypadku administracji publicznej, co zostało wskazane w badaniu CAWI, jednymi z kluczowych partnerów są powiatowe i Wojewódzki Urząd Pracy, które wspierają szkoły w ramach realizacji zadań z zakresu doradztwa zawodowego. W szkołach organizowane są warsztaty kariery, podczas których uczniowie przygotowują	(strony 111-112, 131-132) Zacieśnić współpracę z WUP i PUP w sprawie doradztwa zawodowego (zwiększenie częstotliwości organizacji spotkań z doradcami zawodowymi, organizacja symulacji rozmów kwalifikacyjnych). (strona 29)		

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
	dokumenty aplikacyjne, biorą udział w symulowanych rozmowach kwalifikacyjnych oraz spotkaniach z doradcami zawodowymi i przedstawicielami lokalnych firm. (strona 29)			
12	Brak modelu współpracy szkół i przedsiębiorstw o zasięgu krajowym. (strony 127-128, 129) Brak spójnej komunikacji między szkołami, firmami i	Opracować krajowy model współpracy edukacja–biznes, określający zasady, obowiązki i korzyści stron. (strony 134-141) Utworzyć regionalne fora	Przygotowanie i wdrożenie jednolitego modelu partnerskiego. Organizacja cyklicznych spotkań, debat i grup roboczych w regionach. Potrzeba większej otwartości firm na współpracę z jednostkami edukacyjnymi, a także na promowanie zawodów i współpracy szkoła–przedsiębiorstwo	WUP, JST, Szkoły, przedsiębiorstwa MEN, PARP, WUP, JST JST, urzędy pracy, szkoły.

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
	instytucjami publicznymi. (strony 65-66, 68, 77, 107-109) Współpraca szkół z administracją publiczną nie jest wystarczająco sformalizowana i systemowa.	współpracy edukacja–biznes–administracja (strona 141) Potrzeba zacieśnienia współpracy praktycznej – zwłaszcza poprzez częstsze wizyty studyjne uczniów w firmach, organizację staży i praktyk zawodowych, a także rozwijanie programów patronackich. (strona 105)	poprzez wspólne konferencje, spotkania i działania informacyjne (strona 106). Zawieranie porozumień o współpracy, wspólne projekty edukacyjne, doradztwo zawodowe i promocja szkolnictwa branżowego. Potrzeba zewnętrznego wsparcia instytucjonalnego - m.in. działania kuratoriów oświaty, lokalnych izb rzemieślniczych oraz projekty finansowane z funduszy unijnych. Instytucje te pełnią rolę pośredników, organizują spotkania, ułatwiają kontakt między szkołami a pracodawcami, a także wspierają rozwój zaplecza dydaktycznego szkół poprzez finansowanie zakupu sprzętu czy realizację projektów edukacyjnych. Na wzór modelu hiszpańskiego: W modelu „hiszpańskim” (oraz ogólnie południowo-europejskim / klastrowym) współpraca edukacja–biznes opiera się na tworzeniu instytucji pośredniczących — organizacji	

L.p.	Treść wniosku (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Treść rekomendacji (wraz ze wskazaniem strony w raporcie)*	Sposób wdrożenia (syntetyczne przedstawienie sposobu wdrożenia rekomendacji)	Adresat rekomendacji (instytucja odpowiedzialna za wdrożenie rekomendacji)
			łączących uczelnie, szkoły zawodowe, przedsiębiorstwa oraz władze regionalne. (strona 137)	

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania

Bibliografia

AIRinVET Consortium. 2024. SMEs Engagement & AR Mindsets Report. Tknika / AIRinVET

Barnová, S., Treľová, S., Krásna, S., Beňová, E., Hasajová, L., & Gabrhelová, G. (2022). Leadership Styles, Organizational Climate, and School Climate Openness from the Perspective of Slovak Vocational School Teachers. Societies, 12(6), 192

Branżowe Centra Umiejętności. <https://www.gov.pl/web/edukacja/branzowe-centra-umiejtnosci>

Branżowe Centrum Umiejętności w Białymstoku: <https://www.iab.org.pl/aktualnosci/powstaje-branzowe-centrum-umiejtnosci-w-bialymstoku-partnerami-iab-polska-i-sar/> [dostęp z dnia 5.12.2025]

Corporación Tecnológica de Andalucía. b.d. Guide of Best Practices in Academy– Industry Cooperation. Sevilla

Doradcy 365. 2025. „Kadry Przyszłości – Usługi rozwojowe dla przedsiębiorców (PSF).” Doradcy 365, 10 lutego

Dz. U. 2024 poz. 560 Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 marca 2024 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich [dostęp 26,11,2025:<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20240000560/T/D20240560L.pdf>]

European Commission. 2024. A Vocational Education and Training and the Green Transition – A Compendium of inspiring practices (2024 Edition). Luxembourg

European Training Foundation (ETF). 2021. Public–Private Partnerships for Skills Development. Volume I: Conceptual Framework and Governance Conditions. Torino

European Training Foundation. 2023. Centres of vocational excellence: processes and practices. Turin

European Training Foundation. 2025. VET Systems in Practice: Country Case Studies. Turin

Europerspektywy. 2025. „Hager Polo i KSSE wspierają edukację techniczną – umowy z Tychami i Bieruniem.” Europerspektywy, 12 marca

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji (FRSE), Kantar Millward Brown. 2024. Współpraca przedsiębiorców z sektorem edukacji. Raport z badań.

Fundusze Europejskie dla Śląskiego 2021–2027. 2024. Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego

Górnśląska Agencja Promocji Przedsiębiorczości (GAPR). 2024. Wsparcie osób dorosłych w zakresie nabywania zielonych kompetencji/kwalifikacji

[Hiim, H. \(2023\). How can collaboration between schools and workplaces contribute to relevant vocational education? Results of an action research project in the school-based part of Norwegian vocational education and training. *Vocations and Learning*, 16\(1\)](#)

[Instytut Badań Edukacyjnych \(2024\). Raport dotyczący motywacji, zasobów, potrzeb i barier w pracy nauczyciela zawodu](#)

[Interreg Polska–Słowacja. 2024. Program Współpracy Transgranicznej 2021–2027. Warszawa–Bratysława: Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej](#)

[Koss-Goryszewska, M., Ostaszewski, M., Rostworowski, M., Stanaszek, A., Woźniak, J. \(2025\). Rekomendacje dotyczące doskonalenia zawodowego nauczycieli zawodu \(raport\). Instytut Badań Edukacyjnych – Państwowy Instytut Badawczy](#)

[Lavía, C., Otero, B., Albizu, E., & Olazaran, M. \(2021\). Exploring the Intensity of Relationships with Vocational Education Centres: A Typology of Spanish SMEs. *Sustainability*, 13\(16\), 9287;](#)

[Maleszyk, P. \(2017\). Cooperation Between Vocational Schools and Business in Poland: Schools' vs. Employers' Perspective. *International Journal of Synergy and Research*, 6, 91–104](#)

[Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej. 2024. Welcome to Poland – Supporting Institutional Capacity for International Cooperation. Warszawa](#)

[Nyhan, B., Kelleher, M., Cressey, P., Tomassini, M., & Poell, R. F. \(Eds.\). \(2003\). Facing up to the learning organisation challenge: Key issues from a European perspective \(CEDEFOP Reference Series No. I\). Bernan](#)

[Pachocki, M., & Smolak, A. \(2021\). Współpraca przedsiębiorców z sektorem edukacji. Raport z badań. Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji](#)

[Radio 90 Rybnik. 2022. „Eko-Okna obejmą patronatem klasy w PCKZiU w Wodzisławiu Śląskim.” Radio 90, 24 listopada 2022](#)

[Regionalna Izba Gospodarcza w Katowicach. Województwo Śląskie startuje z kampanią „Poznaj moc zawodowca”. Katowice: RIG Katowice. 26 sierpnia 2020](#)

[Regionalna Izba Gospodarcza w Katowicach. 2024. Śląskie. Zawodowcy 2 – wspieramy szkolnictwo zawodowe](#)

[Rozporządzenie z dnia 28 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia. *Dziennik Ustaw* 2024, poz. 1501.](#)

[Rozporządzenie z dnia 29 czerwca 2024 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa branżowego. *Dziennik Ustaw* 2024, poz. 1502.](#)

[Skoczylas, K., Nowak, A., & Koziel, P. 2024. VET Is Attractive! Improving the quality and attractiveness of vocational training and education in Poland and Croatia. Good Practice Guide. Warszawa](#)

[Sołtysiak, M., Paździor M., Koziel E., Żurek M., Maśloch P.. 2024. Cooperation between Vocational Schools and Businesses – Good Practices. Wydawnictwo Politechniki Śląskiej, Zeszyty Naukowe „Organizacja i Zarządzanie”. Zeszyt 191](#)

[Tychy News. 2025. „Trójstronna umowa o współpracy pomiędzy Hager Polo Sp. z o.o., Hager Production Poland Sp. z o.o. ąa szkołami w Tychach i Bieruniu.” Tychy News, 4 listopada](#)

[Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. 2023. Regionalna Polityka Rozwoju Edukacji Województwa Śląskiego. Katowice](#)

[Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. 2023. Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego Śląskie 2030. Zielone Śląskie](#)

[Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. 2023. Regionalna Strategia Innowacji Województwa Śląskiego 2030](#)

[Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. 2023. Klasy patronackie w województwie śląskim – czym są i jak je założyć](#)

[Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego. 2023. Korzyści dla szkół i przedsiębiorców – klasy patronackie](#)

[Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty, Dz. U. z 2025 r. poz. 881, 1019](#)

[Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej. Dziennik Ustaw 2025, poz. 1214.](#)

[Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r., Dz. U. z dnia 14 grudnia 2016 r., Dz. U. z 2025 r.](#)

[poz. 1043, 1160](#)

[Ustawa z dnia 27 października 2017 r. o finansowaniu zadań oświatowych. Dziennik Ustaw 2024, poz. 1089.](#)

[Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia. Dziennik Ustaw 2025, poz. 620.](#)

[Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, Dz.U. 1998 nr 91 poz. 576](#)

[Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce, Dz. U. 2018 poz. 1668](#)

[Wojewódzki Urząd Pracy w Katowicach, Rynek pracy w województwie śląskim w 2023 r., Katowice 2024](#)

[Zalecenie Rady z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie \(2018/C 189/01\). Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej](#)

Spis wykresów

Wykres 1. Charakter współpracy szkoły z przedsiębiorstwami	15
Wykres 2. Podstawa współpracy szkoły z firmami	16
Wykres 3. Obszary współpracy szkoły z przedsiębiorstwami	20
Wykres 4. Formy współpracy z przedsiębiorstwami stosowane w szkołach.....	22
Wykres 5 Formy współpracy ze szkołami stosowane w przedsiębiorstwach.....	24
Wykres 6. Formy współpracy szkół z administracją publiczną w przeszłości	25
Wykres 7. Obecne formy współpracy szkół z administracją publiczną.....	27
Wykres 8. Typy przedsiębiorstw, z którymi współpracuje/współpracowała szkoła	33
Wykres 9. Rodzaj przedsiębiorstw, z którymi współpracuje/współpracowała szkoła	34
Wykres 10 Wielkość przedsiębiorstw podejmujących współpracę ze szkołami.....	36
Wykres 11 Typy szkół z jakimi współpracowali przedsiębiorcy	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Wykres 12 Typy przedsiębiorstw z którymi współpracują jednostki administracji państwowej	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Wykres 13. Branże działalności głównych partnerów szkół.....	37
Wykres 14. Typy jednostek administracji publicznej, z którymi współpracuje szkoła	44
Wykres 15. Obszary działalności głównych partnerów administracyjnych szkół.....	45
Wykres 16 Współpraca przedsiębiorstw z administracją publiczną odpowiedzialną za szkolnictwo zawodowe	46
Wykres 17 Formy współpracy przedsiębiorców i administracji publicznej	47
Wykres 18 Formy współpracy jednostek administracji publicznej z przedsiębiorstwami	47
Wykres 19. Obecność osoby/zespołu w szkole odpowiedzialnego za kontakty z przedsiębiorstwami.....	53
Wykres 20. Podmiot decyzyjny w szkole w kwestii współpracy z przedsiębiorstwami ..	54
Wykres 21. Obecność osoby/zespołu w szkole odpowiedzialnego za kontakty z administracją publiczną	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Wykres 22. Podmiot decyzyjny w szkole w kwestii współpracy z jednostkami administracji	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Wykres 23. Czynniki motywujące szkoły do współpracy z przedsiębiorstwami	60
Wykres 24. Czynniki motywujące szkoły do współpracy z administracją publiczną.....	62
Wykres 25. Sposób nawiązania przez szkołę współpracy z przedsiębiorcami	65
Wykres 26. Sposób nawiązania przez szkołę współpracy z administracją publiczną ...	66
Wykres 27. Trudności we współpracy szkół z przedsiębiorstwami.....	79
Wykres 28 Trudności we współpracy przedsiębiorców ze szkołami.....	80

Wykres 29 Bariery napotymane przez jednostki administracji publicznej we współpracy z przedsiębiorstwami.....	81
Wykres 30. Okres współpracy szkoły z przedsiębiorstwami	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Wykres 31. Charakter okresu współpracy szkoły z przedsiębiorstwami.....	82
Wykres 32 Rodzaj współpracy przedsiębiorstw ze szkołami	84
Wykres 33. Rezygnacja szkoły ze współpracy z przedsiębiorstwem	84
Wykres 34. Przyczyny rezygnacji szkoły ze współpracy z przedsiębiorstwem	86
Wykres 35. Przyczyny rezygnacji przedsiębiorstwa ze współpracy ze szkołą (według dyrektorów szkół)	88
Wykres 36. Charakter długości współpracy szkoły z jednostkami administracyjnymi ...	90
Wykres 37. Najbardziej pomocne formy wsparcia w rozwijaniu współpracy szkół z przedsiębiorstwami.....	91
Wykres 38. Najbardziej pomocne formy wsparcia w rozwijaniu współpracy szkół z administracją publiczną	93
Wykres 39. Cele współpracy szkoły z przedsiębiorstwami	95
Wykres 40. Korzyści dla szkół dzięki współpracy z przedsiębiorstwami	97
Wykres 41 Korzyści ze współpracy jednostek administracji publicznej z przedsiębiorstwami	99
Wykres 42. Podmiot odnoszący największe korzyści współpracy szkół z przedsiębiorstwami.....	100
Wykres 43 Korzyści ze współpracy przedsiębiorstw ze szkołami	101
Wykres 44. Korzyści dla szkół dzięki współpracy z administracją publiczną	102
Wykres 45 Największe korzyści ze współpracy przedsiębiorstw z jednostkami administracji publicznej.....	107
Wykres 46. Potrzeby i oczekiwania szkół wobec współpracy z przedsiębiorstwami	108
Wykres 47. Potrzeby i oczekiwania szkół wobec współpracy z administracją publiczną	111
Wykres 48 Potrzeby i oczekiwania przedsiębiorców wobec współpracy ze szkołami ..	119
Wykres 49 Potrzeby i oczekiwania przedsiębiorców wobec współpracy z administracją publiczną.....	120
Wykres 50. Ocena adekwatności zakresu współpracy z przedsiębiorstwami względem potrzeb szkół.....	123
Wykres 51. Najbardziej efektywne formy współpracy szkół z przedsiębiorstwami (CAWI)	125
Wykres 52. Najbardziej efektywne formy współpracy szkół z przedsiębiorstwami (CATI)	127
Wykres 53. Ocena adekwatności zakresu współpracy z administracją publiczną względem potrzeb szkół	128
Wykres 54. Opinia wobec systemowego rozwijania i wspierania współpracy	130
Wykres 55 Formy wsparcia zwiększające efektywność współpracy przedsiębiorstw ze szkołami.....	132

Wykres 56. Znajomość dobrych praktyk współpracy szkół z przedsiębiorstwami lub administracją publiczną z innych województw	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Wykres 57. Współpraca szkoły z przedsiębiorstwami w ramach obszarów zielonej gospodarki lub umiejętności cyfrowych	146
Wykres 58 Współpraca przedsiębiorców ze szkołami w zakresie zielonej gospodarki lub umiejętności cyfrowych.....	147
Wykres 59. Inicjatywy przedsiębiorstw wspierające rozwój umiejętności cyfrowych i działań na rzecz zielonej gospodarki.....	150

Spis tabel

Tabela 1. Charakter współpracy szkoły z przedsiębiorstwami	15
Tabela 2. Podstawa współpracy szkoły z firmami	17
Tabela 3. Obszary współpracy szkoły z przedsiębiorstwami	20
Tabela 4. Formy współpracy z przedsiębiorstwami stosowane w szkołach	22
Tabela 5. Formy współpracy szkół z administracją publiczną w przeszłości.....	25
Tabela 6. Obecne formy współpracy szkół z administracją publiczną	27
Tabela 7. Typy przedsiębiorstw, z którymi współpracuje/współpracowała szkoła	34
Tabela 8. Rodzaj przedsiębiorstw, z którymi współpracuje/współpracowała szkoła.....	35
Tabela 9. Branże działalności głównych partnerów szkół	38
Tabela 10. Typy jednostek administracji publicznej, z którymi współpracuje szkoła	44
Tabela 11. Obszary działalności głównych partnerów administracyjnych szkół	45
Tabela 12. Obecność osoby/zespołu w szkole odpowiedzialnego za kontakty z przedsiębiorstwami.....	53
Tabela 13. Podmiot decyzyjny w szkole w kwestii współpracy z przedsiębiorstwami ...	55
Tabela 14. Obecność osoby/zespołu w szkole odpowiedzialnego za kontakty z administracją publiczną	56
Tabela 15. Podmiot decyzyjny w szkole w kwestii współpracy z jednostkami administracji	58
Tabela 16. Czynniki motywujące szkoły do współpracy z przedsiębiorstwami	61
Tabela 17. Czynniki motywujące szkoły do współpracy z administracją publiczną	62
Tabela 18. Sposób nawiązania przez szkołę współpracy z przedsiębiorcami	65
Tabela 19. Sposób nawiązania przez szkołę współpracy z administracją publiczną.....	66
Tabela 20. Obecność trudności podczas współpracy szkół z przedsiębiorstwami	78
Tabela 21. Trudności we współpracy szkół z przedsiębiorstwami.....	79
Tabela 22. Okres współpracy szkoły z przedsiębiorstwami	82
Tabela 23. Charakter okresu współpracy szkoły z przedsiębiorstwami	83
Tabela 24. Rezygnacja szkoły ze współpracy z przedsiębiorstwem.....	85
Tabela 25. Przyczyny rezygnacji szkoły ze współpracy z przedsiębiorstwem	86

Tabela 26. Przyczyny rezygnacji przedsiębiorstwa ze współpracy ze szkołą (według dyrektorów szkół)	88
Tabela 27. Charakter długości współpracy szkoły z jednostkami administracyjnymi	90
Tabela 28. Najbardziej pomocne formy wsparcia w rozwijaniu współpracy szkół z przedsiębiorstwami.....	91
Tabela 29. Najbardziej pomocne formy wsparcia w rozwijaniu współpracy szkół z administracją publiczną	94
Tabela 30. Cele współpracy szkoły z przedsiębiorstwami	95
Tabela 31. Ocena w jakim stopniu zakres działań obecnie dostępnych w ramach współpracy pozwala na osiągnięcie celów współpracy szkół z przedsiębiorstwami	96
Tabela 32. Korzyści dla szkół dzięki współpracy z przedsiębiorstwami.....	98
Tabela 33. Podmiot odnoszący największe korzyści współpracy szkół z przedsiębiorstwami.....	100
Tabela 34. Korzyści dla szkół dzięki współpracy z administracją publiczną	102
Tabela 35. Potrzeby i oczekiwania szkół wobec współpracy z przedsiębiorstwami	108
Tabela 36. Potrzeby i oczekiwania szkół wobec współpracy z administracją publiczną	112
Tabela 37. Ocena adekwatności zakresu współpracy z przedsiębiorstwami względem potrzeb szkół.....	123
Tabela 38. Najbardziej efektywne formy współpracy szkół z przedsiębiorstwami (CAWI)	125
Tabela 39. Najbardziej efektywne formy współpracy szkół z przedsiębiorstwami (CATI)	127
Tabela 40. Ocena adekwatności zakresu współpracy z administracją publiczną względem potrzeb szkół	129
Tabela 41. Opinia wobec systemowego rozwijania i wspierania współpracy.....	130
Tabela 42. Znajomość dobrych praktyk współpracy szkół z przedsiębiorstwami lub administracją publiczną z innych województw	137
Tabela 43. Współpraca szkoły z przedsiębiorstwami w ramach obszarów zielonej gospodarki lub umiejętności cyfrowych	147
Tabela 44. Inicjatywy przedsiębiorstw wspierające rozwój umiejętności cyfrowych i działań na rzecz zielonej gospodarki.....	151
Tabela 45. Wnioski i rekomendacje wraz z propozycjami wdrożenia rekomendacji z ich adresatami	155

Aneks

Kwestionariusz CAWI dla dyrektorów

Dzień dobry, firma ASM - ASM Research Solutions Strategy na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego prowadzi badanie dotyczące efektywności i współpracy między instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i administracją publiczną w zakresie budowania atrakcyjnej oferty edukacyjnej.

Wypełnienie ankiety zajmie Pani/Panu ok. 10 minut. Zapewniamy poufność danych, a pozyskane odpowiedzi zostaną wykorzystane jedynie do celów badawczych i zaprezentowane w formie zbiorczej. Wyniki analizy wykorzystane zostaną na potrzeby projektowania wsparcia w ramach programu Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Pod pojęciem współpracy rozumie się: zarówno jednorazowe jak i cykliczne działania ukierunkowane na osiągnięcie wspólnie podzielanych celów, ale także długofalowe ugruntowane formalnie współdziałania realizowane w formie modeli stałej współpracy.

M1. Jaki typ szkoły ponadpodstawowej Pan(i) reprezentuje? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*

[jeśli M1=b,c,d,e to kontynuacja ankiety; jeśli M1=a,f to koniec ankiety]

- a. liceum ogólnokształcące,
- b. technikum,
- c. szkoła branżowa I stopnia,
- d. szkoła branżowa II stopnia,
- e. szkoła policealna
- f. inny, jaki?.....

M2. Proszę wskazać, gdzie mieści się szkoła, którą Pan(i) reprezentuje:

- a. **Subregion Centralny** – Bytom, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jaworzno, Katowice, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Zabrze, powiaty: będziński, bieruńsko-lędziński, gliwicki, lubliniecki, mikołowski, pszczyński, tarnogórski, zawierciański,
- b. **Subregion Północny** – Częstochowa, powiaty: częstochowski, kłobucki, myszkowski,
- c. **Subregion Południowy** - Bielsko-Biała, powiaty: bielski, cieszyński, żywiecki,
- d. **Subregion Zachodni** – Jastrzębie – Zdrój, Rybnik, Żory, powiaty: raciborski, rybnicki, wodzisławski.

WSPÓŁPRACA Z PRZEDSIĘBIORSTWAMI

Formy i podmioty współpracy

1. Z iloma przedsiębiorstwami Państwo obecnie współpracują? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*
  - a) 1
  - b) 2
  - c) 3
  - d) 4
  - e) 5
  - f) Więcej niż 5, ile? .....
2. Z iloma przedsiębiorstwami Państwo współpracowali w przeszłości? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*
  - a) 1
  - b) 2
  - c) 3
  - d) 4
  - e) 5
  - f) Więcej niż 5, ile? .....
3. Czy współpracują/współpracowali Państwo z przedsiębiorstwem, które mieści się na terenie województwa śląskiego? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*
  - a) Tak
  - b) Nie *[przejdźcie do drugiej części ankiety – współpraca z administracją publiczną]*

Jeśli pyt. 3=a to wyświetl „w kolejnych pytaniach dot. współpracy proszę bazować na swoich doświadczeniach z przedsiębiorstwami mieszczącymi się na terenie woj. śląskiego”
4. Z jakimi typami przedsiębiorstw współpracuje / współpracowała szkoła? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*
  - a) Mikro (do 10 pracowników)
  - b) Małe (11–50)
  - c) Średnie (51–250)
  - d) Duże (powyżej 250)

(zadać, jeśli pyt 1.=a/b)
5. W jakich branżach działają główni partnerzy? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*
  - a) Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo;
  - b) Górnictwo i wydobywanie;
  - c) Przetwórstwo przemysłowe;
  - d) Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych;
  - e) Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją;
  - f) Budownictwo;
  - g) Handel hurtowy i detaliczny;

- h) Transport i gospodarka magazynowa;
- i) Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi;
- j) Działalność wydawnicza i nadawcza oraz związana z produkcją i dystrybucją treści;
- k) Działalność usługowa w zakresie telekomunikacji, programowania komputerowego, doradztwa, infrastruktury obliczeniowej oraz pozostała działalność usługowa w zakresie informacji;
- l) Działalność finansowa i ubezpieczeniowa;
- m) Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości;
- n) Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna;
- o) Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca;
- p) Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne;
- q) Edukacja;
- r) Opieka zdrowotna i pomoc społeczna;
- s) Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją;
- t) Pozostała działalność usługowa;
- u) Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby;
- v) Organizacje i zespoły eksterytorialne.

(zadać, jeśli pyt 1.=a/b)

6. W ramach jakich form współpracują / współpracowali Państwo z przedsiębiorstwami? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*
  - a) Praktyki zawodowe / staże uczniów
  - b) Dopuszczenie pracowni
  - c) Wizyty zawodoznawcze
  - d) Wspólne tworzenie programów nauczania
  - e) Udział pracodawców w egzaminach
  - f) Udział pracodawców w prowadzeniu zajęć lekcyjnych
  - g) Szkolenia dla nauczycieli
  - h) Inne: _____
7. W jakich obszarach planują Państwo podjąć współpracę z przedsiębiorstwami? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*
  - a) Praktyki zawodowe / staże uczniów
  - b) Dopuszczenie pracowni
  - c) Wizyty zawodoznawcze
  - d) Wspólne tworzenie programów nauczania
  - e) Udział pracodawców w egzaminach
  - f) Udział pracodawców w prowadzeniu zajęć lekcyjnych
  - g) Szkolenia dla nauczycieli
  - h) Inne: _____

(zadać, jeśli pyt 1.=a/b/c)

Struktura i sposób współpracy

8. Czy w szkole jest osoba/zespół odpowiedzialny za kontakty z przedsiębiorstwami? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*
- a) Tak, zespół
  - b) Tak, jedna osoba
  - c) Kontakty mają charakter nieformalny
  - d) Nie, ale była
  - e) Nie, nigdy nie było takiej osoby
9. Kto podejmuje decyzje o współpracy z przedsiębiorstwami? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*
- a) Dyrektor
  - b) Rada pedagogiczna
  - c) Nauczyciel
  - d) Koordynator współpracy
  - e) Inne: _____

Czynniki i bariery współpracy

(zadać, jeśli pyt. 1. = a/b/c)

10. Co motywuje Państwa do współpracy z przedsiębiorstwami? Proszę wskazać 3 główne powody *(pytanie ograniczonego wyboru max 3 odp.)*
- a) Potrzeba lepszego przygotowania uczniów do pracy
  - b) Wymogi rynku pracy
  - c) Wspieranie lokalnej społeczności i gospodarki
  - d) Wymogi formalne
  - e) Chęć podniesienia poziomu kształcenia w placówce
  - f) Promocja szkoły – zyski wizerunkowe
  - g) Otrzymanie oferty współpracy od przedsiębiorstwa
  - h) Otrzymanie informacji o możliwości współpracy z przedsiębiorstwem
  - i) Możliwość udziału w dofinansowanym projekcie
  - j) Inne: _____
11. Czy zdarzyło się, że zrezygnowali Państwo ze współpracy z danym przedsiębiorstwem? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*
- a) Tak
  - b) Nie, współpracujemy cały czas z tymi samymi partnerami
  - c) Nie, to przedsiębiorstwo zrezygnowało ze współpracy ze szkołą
12. *(zadać, jeśli pyt. 11 – a)* Co w głównej mierze wpłynęło na rezygnację ze współpracy z przedsiębiorstwem? Proszę wskazać 3 główne powody: *(pytanie ograniczonego wyboru max 3 odp.)*
- a) brak takiej potrzeby
  - b) dotychczasowe negatywne doświadczenia
  - c) brak zainteresowania ze strony uczniów
  - d) brak zainteresowania ze strony przedsiębiorstw
  - e) brak interesujących form współpracy
  - f) niewystarczające zasoby kadrowe

- g) odległość od przedsiębiorstwa
- h) niesatysfakcjonujące korzyści z takiej współpracy
- i) zbyt duży nakład pracy
- j) brak funduszy
- k) inne, jakie? .....

(zadać, jeśli pyt. 11 – c)

12a. Co według Państwa wpłynęło na rezygnację ze współpracy przedsiębiorstwa z Państwa szkołą? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*

- a) niska motywacja uczniów do nauki i praktyk
- b) brak jasnych zasad i procedur współpracy
- c) brak regularnego kontaktu, problemy komunikacyjne na linii szkoła-przedsiębiorstwo
- d) reputacja szkoły w branży lub lokalnej społeczności
- e) redukcja zatrudnienia lub ograniczenie budżetu na współpracę zewnętrzną
- f) zmiana kierunku rozwoju firmy lub profilu działalności
- g) inne, jakie? .....

(zadać, jeśli pyt. 1. = a/b)

13. Jak oceniają Państwo adekwatność zakresu współpracy względem potrzeb Państwa szkoły? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*

- a) zdecydowanie pozytywnie,
- b) raczej pozytywnie,
- c) ani pozytywnie, ani negatywnie,
- d) raczej negatywnie,
- e) zdecydowanie negatywnie,
- f) trudno powiedzieć.

14. W jaki sposób została nawiązana współpraca szkoła-przedsiębiorca? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*

- a) Inicjatywa szkoły
- b) Inicjatywa przedsiębiorstw
- c) Równoczesna inicjatywa szkoły i przedsiębiorstwa
- d) Wspólni partnerzy pośredniczący
- e) Inne: _____

15. Jak długo zazwyczaj trwa współpraca z firmą? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*

- a) Jednorazowo
- b) Krótkoterminowo (do 2 lat)
- c) Długoterminowo (od 2 do 5 lat)
- d) Współpraca trwała (ściśła, wieloletnia integracja trwająca dziesięciolecia)

16. Jakie wsparcie byłoby najbardziej pomocne w rozwijaniu współpracy z firmami? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*

- a) Szkolenia
- b) Pośrednictwo (np. platforma kontaktów)

- c) Finansowanie działań
- d) Promocja dobrych praktyk
- e) Inne: _____

(zadać, jeśli pyt 1.=a/b)

17. Jakie korzyści osiąga szkoła dzięki współpracy z firmami? (pytanie ograniczonego wyboru, max. 3 odpowiedzi)

- a) Lepsze przygotowanie uczniów do pracy zawodowej
- b) Możliwość organizowania praktyk i staży u pracodawców
- c) Wzrost prestiżu i rozpoznawalności szkoły
- d) Możliwość doposażenia pracowni i infrastruktury szkolnej
- e) Zwiększenie zatrudnialności absolwentów
- f) Wspólne tworzenie nowoczesnych programów nauczania
- g) Dostęp do technologii i rozwiązań stosowanych w branży
- h) Rozwój kompetencji nauczycieli (np. poprzez szkolenia)
- i) Pozyskiwanie informacji o oczekiwaniach rynku pracy
- j) Brak korzyści
- k) Inne (jakie?): _____

18. Jakie potrzeby i oczekiwania ma szkoła względem współpracy z przedsiębiorstwami? (pytanie ograniczonego wyboru, max. 3 odpowiedzi)

- a) Zwiększenie liczby dostępnych miejsc na praktyki i staże
- b) Większe zaangażowanie firm w kształcenie praktyczne
- c) Wsparcie materialne (np. narzędzia, materiały, maszyny)
- d) Pomoc w tworzeniu nowoczesnych programów nauczania
- e) Udział pracodawców w egzaminach zawodowych
- f) Możliwość szkoleń branżowych dla nauczycieli
- g) Lepszy przepływ informacji (np. poprzez platformy współpracy)
- h) Dłuższa i bardziej stabilna współpraca (nie jednorazowa)
- i) Szersze zaangażowanie lokalnych firm, nie tylko dużych korporacji
- j) Brak oczekiwań
- k) Inne (jakie?): _____

(zadać, jeśli pyt 1.=a/b/c)

19. Jakie formy współpracy między szkołą a przedsiębiorstwami są według Państwa najbardziej efektywne? (pytanie ograniczonego wyboru, max 3 odpowiedzi)

- a) Praktyki zawodowe i staże uczniowskie
- b) Wspólne programy kształcenia / modyfikacje podstawy programowej
- c) Doposażenie pracowni zawodowych przez firmy
- d) Wspólna organizacja wydarzeń branżowych (np. dni kariery, targi)
- e) Szkolenia branżowe dla nauczycieli
- f) Zatrudnianie absolwentów przez firmy współpracujące
- g) Udział pracodawców w egzaminach zawodowych
- h) Długoterminowe porozumienia i umowy o współpracy
- i) Żadne nie są efektywne

j) Inne (jakie?):

WSPÓŁPRACA Z ADMINISTRACJĄ PUBLICZNĄ

Formy i podmioty współpracy

20. Czy współpracowali Państwo w przeszłości z jednostkami administracji publicznej – (np. urząd pracy, instytucje kultury, OPS, itp.) dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ (dobrowolnej) *(pytanie jednokrotnego wyboru)*:
- a) Tak i nadal współpracujemy
  - b) Tak, ale już nie współpracujemy
  - c) Nie, ale planujemy podjąć tego rodzaju współpracę *[przejdźcie do pytania 28]*
  - d) Nie i nie planujemy podjęcia tego rodzaju współpracy *[przejdźcie do pytania 34]*
(zadać, jeśli pyt. 20=a)
21. Z iloma jednostkami administracji publicznej Państwo współpracują? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ *(pytanie jednokrotnego wyboru)*
- a) 1
  - b) 2
  - c) 3
  - d) 4
  - e) 5
  - f) Więcej niż 5, ile? .....
- (zadać, jeśli pyt. 20=b)*
22. Z iloma jednostkami administracji publicznej Państwo współpracowali w przeszłości? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ *(pytanie jednokrotnego wyboru)*
- a) 1
  - b) 2
  - c) 3
  - d) 4
  - e) 5
  - f) Więcej niż 5, ile? .....
- (zadać, jeśli pyt. 20=a)*
23. Ile jednostek administracji, z którymi Państwo obecnie współpracują ma siedzibę na terenie województwa śląskiego? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ
- a) 1
  - b) 2
  - c) 3
  - d) 4
  - e) 5
  - f) Więcej niż 5, ile? .....

Po pytaniu wyświetli: „W kolejnych pytaniach dot. współpracy proszę bazować na

swoich doświadczeniach z jednostkami mieszczącymi się jedynie na terenie woj. śląskiego.”

24. Z jakimi typami jednostek administracji współpracuje szkoła? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ

- a) Gmina / urząd miasta
- b) Starostwo powiatowe
- c) Wojewódzka administracja (np. urząd marszałkowski)
- d) Instytucje rynku pracy (np. PUP)
- e) Instytucje pomocy społecznej (OPS, PCPR)
- f) Inne: _____

25. W jakich obszarach działają główni partnerzy administracyjni? *(można zaznaczyć wiele)* dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ

- a) Edukacja
- b) Rynek pracy
- c) Pomoc społeczna
- d) Kultura
- e) Rozwój lokalny
- f) Inne: _____

(zadać, jeśli pyt 20=b)

26. W ramach jakich form współpracowali Państwo z administracją publiczną? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Organizacja praktyk/staży uczniów
- b) Wspólne projekty edukacyjne/społeczne
- c) Organizacja wydarzeń (np. pikniki, dni otwarte, kampanie społeczne)
- d) Wsparcie materialne (np. darowizny, udostępnienie sal, sprzętu)
- e) Szkolenia dla nauczycieli
- f) Konsultacje programowe / planistyczne
- g) Inne: _____

(zadać, jeśli pyt 20=a)

27. W jakich formach obecnie współpracują Państwo z administracją publiczną? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)* dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ

- a) Organizacja praktyk/staży uczniów
- b) Wspólne projekty edukacyjne/społeczne
- c) Organizacja wydarzeń (np. pikniki, dni otwarte, kampanie społeczne)
- d) Wsparcie materialne (np. darowizny, udostępnienie sal, sprzętu)
- e) Szkolenia dla nauczycieli
- f) Konsultacje programowe / planistyczne
- g) Inne: _____

(zadać, jeśli pyt 20=c)

28. W jakich obszarach planują Państwo nawiązać współpracę z administracją publiczną? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)* dotyczy

to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ

- a) Edukacja
- b) Rynek pracy
- c) Pomoc społeczna
- d) Kultura
- e) Rozwój lokalny
- f) Inne: _____

(zadać, jeśli pyt 20=c)

29. W jakich formach planują Państwo podjąć współpracę z administracją publiczną? (pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi) dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ

- a) Organizacja praktyk/staży uczniów
- b) Wspólne projekty edukacyjne/społeczne
- c) Organizacja wydarzeń (np. pikniki, dni otwarte, kampanie społeczne)
- d) Wsparcie materialne (np. darowizny, udostępnienie sal, sprzętu)
- e) Szkolenia dla nauczycieli
- f) Konsultacje programowe / planistyczne
- g) Inne: _____

Struktura i sposób współpracy

(zadać, jeśli pyt 20=a/b/c)

30. Czy w szkole jest osoba/zespół odpowiedzialny za kontakty z administracją publiczną? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ (pytanie jednokrotnego wyboru)

- a) Tak, zespół
- b) Tak, jedna osoba
- c) Kontakty mają charakter nieformalny
- d) Nie, nigdy nie było takiej osoby
- e) Nie, ale była

31. Kto podejmuje decyzje o współpracy z jednostkami administracji? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ (pytanie jednokrotnego wyboru)

- a) Dyrektor
- b) Rada pedagogiczna
- c) Koordynator współpracy
- d) Nauczyciel
- e) Inne: _____

Czynniki i bariery współpracy

32. Co motywuje Państwa do współpracy z administracją publiczną? (max 3 odp.) dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ

- a) Lepsze przygotowanie uczniów do życia obywatelskiego
- b) Dostosowanie szkoły do lokalnych potrzeb
- c) Wspieranie lokalnej społeczności i gospodarki

- d) Wymogi formalne
- e) Chęć podniesienia poziomu kształcenia
- f) Promocja szkoły
- g) Otrzymanie oferty współpracy
- h) Informacja o możliwościach projektowych
- i) Możliwości udziału w dofinansowanym projekcie
- j) Nic nas nie motywuje
- j) Inne, jakie? _____

(zadać, jeśli pyt 20=c)

33. Dlaczego wcześniej nie współpracowali Państwo z administracją publiczną? *(max 3 odp.)* dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ

- a) Brak potrzeby
- b) Brak funduszy
- c) Brak wiedzy o możliwościach
- d) Brak ofert ze strony instytucji
- e) Brak interesującego zakresu
- f) Brak zainteresowania ze strony uczniów
- g) Brak zainteresowania ze strony kadry
- h) Brak zasobów kadrowych
- i) Odległość od jednostki
- j) Inne, jakie? _____

(zadać, jeśli pyt 20=d)

34. Co w głównej mierze wpłynęło na brak współpracy z administracją publiczną? *(max 3 odp.)* dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ

- a) Brak potrzeby
- b) Brak funduszy
- c) Brak wiedzy o możliwościach
- d) Brak ofert ze strony instytucji
- e) Brak interesującego zakresu
- f) Brak zainteresowania ze strony uczniów
- g) Brak zainteresowania ze strony kadry
- h) Brak zasobów kadrowych
- i) Odległość od jednostki
- j) Inne, jakie? _____

(zadać, jeśli pyt 20=b)

35. Dlaczego zakończyli Państwo współpracę z administracją publiczną? *(max 3 odp.)* dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ

- a) Brak funduszy
- b) Brak potrzeby
- c) Negatywne doświadczenia
- d) Brak zainteresowania uczniów
- e) Brak zainteresowania jednostek administracji
- f) Brak ciekawych form

- g) Brak zasobów kadrowych
- h) Odległość
- i) Niskie korzyści
- j) Zbyt duży nakład pracy
- k) Inne, jakie? _____

(zadać, jeśli pyt 20=a/b)

36. Jak oceniają Państwo adekwatność współpracy z administracją publiczną względem potrzeb szkoły? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ (pytanie jednokrotnego wyboru)

- a) Zdecydowanie pozytywnie
- b) Raczej pozytywnie
- c) Ani pozytywnie, ani negatywnie
- d) Raczej negatywnie
- e) Zdecydowanie negatywnie
- f) Trudno powiedzieć

37. Jak nawiązywana jest współpraca z administracją publiczną? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ (pytanie jednokrotnego wyboru)

- a) Inicjatywa szkoły
- b) Inicjatywa jednostki administracji
- c) Wspólni partnerzy pośredniczący
- d) Inne: _____

38. Jak długo zazwyczaj trwa współpraca z jednostką administracji? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ (pytanie jednokrotnego wyboru)

- a) Jednorazowa
- b) Krótkoterminowa (do 2 lat)
- c) Długoterminowa (od 2 do 5 lat)
- d) Trwała (ściśła, wieloletnia integracja trwająca dziesięciolecia)

(zadać, jeśli pyt 20=a/b/c)

39. Jakie wsparcie byłoby najbardziej pomocne w rozwijaniu współpracy z administracją publiczną? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ (pytanie jednokrotnego wyboru)

- a) Szkolenia
- b) Pośrednictwo (np. baza kontaktów)
- c) Finansowanie działań
- d) Promocja dobrych praktyk
- e) Inne: _____

40. Jakie korzyści przynosi ta współpraca z administracją publiczną? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ (pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)

- a) Pozyskiwanie środków finansowych lub rzeczowych na cele edukacyjne
- b) Wsparcie w realizacji projektów unijnych i krajowych
- c) Dostęp do informacji o potrzebach lokalnego rynku pracy
- d) Promocja szkoły na poziomie samorządowym i regionalnym
- e) Możliwość wpływu na lokalne strategie edukacyjne i rozwojowe

- f) Lepsza koordynacja działań z innymi instytucjami
- g) Ułatwienia formalne w organizacji praktyk i staży
- h) Możliwość uczestnictwa w programach doradztwa zawodowego
- i) Żadnych korzyści
- j) Inne (jakie?): _____

41. Jakie potrzeby i oczekiwania ma szkoła względem współpracy z administracją publiczną? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ (pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)

- a) Stabilne i przewidywalne finansowanie działań rozwojowych szkoły
- b) Większe zaangażowanie władz lokalnych w promocję kształcenia zawodowego
- c) Ułatwienie dostępu do programów i środków z funduszy UE
- d) Skuteczniejsza komunikacja między szkołą a urzędami
- e) Koordynacja działań w zakresie doradztwa zawodowego i planowania edukacji
- f) Stworzenie sieci współpracy szkół i partnerów publicznych
- g) Szybsze reagowanie na zgłaszane potrzeby szkół
- h) Większa pomoc w interpretacji przepisów i procedur
- i) Brak potrzeb i oczekiwań
- j) Inne (jakie?): _____

42. Jakie działania administracji publicznej byłyby według Państwa najbardziej wspierające? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ (max. 3 odp.)

- a) Wyznaczenie dedykowanych osób do współpracy z placówkami oświatowymi
- b) Tworzenie lokalnych i regionalnych strategii wsparcia kształcenia zawodowego
- c) Organizowanie spotkań sieciujących szkoły, przedsiębiorców i urzędników
- d) Wdrożenie prostych mechanizmów finansowania (np. grantów, konkursów)
- e) Promowanie sukcesów szkół zawodowych w mediach lokalnych
- f) Wspieranie szkół w opracowaniu projektów edukacyjnych i inwestycyjnych
- g) Tworzenie baz danych o potrzebach kadrowych rynku pracy
- h) Udzielanie wsparcia prawno-organizacyjnego przy tworzeniu porozumień
- i) Żadne
- j) Inne (jakie?): _____

DOBRE PRAKTYKI

43. Czy zna Pan/Pani dobre praktyki współpracy szkół z przedsiębiorstwami lub administracją publiczną z innych województw / krajów? (pytanie jednokrotnego wyboru)

- a) Tak
  - b) Nie [przejdźcie do metryczki]
- Jeśli tak, proszę opisać przykład:

Odpowiedź otwarta: _____

44. Czy widzi Pan/Pani możliwość wdrożenia takich praktyk w województwie śląskim?

Odpowiedź otwarta: _____

(jeśli pyt 1=a/b/c)

M3. W związku z tym, że Państwa szkoła prowadziła lub prowadzi obecnie współpracę z przedsiębiorstwami chcielibyśmy zaprosić Pana/Panią do udziału w ankiecie telefonicznej, która ma na celu zebranie dodatkowych informacji na temat współpracy realizowanej między szkołami realizujących kształcenie zawodowe a przedsiębiorstwami z województwa śląskiego. Czy wyraża Pan(i) chęć udziału?

a. tak,

(jeśli zaznacza „tak”) to wyświetl:

nr tel.: ..... *(obowiązkowe)*

imię i nazwisko: .....

e-mail: .....

b. nie.

Kwestionariusz CATI z dyrektorami szkół zawodowych, współpracujących z przedsiębiorstwami

Dzień dobry nazywam się _____ i reprezentuję firmę ASM - ASM Research Solutions Strategy, która na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego prowadzi badanie dotyczące efektywności i współpracy między instytucjami edukacyjnymi a przedsiębiorstwami w zakresie budowania atrakcyjnej oferty edukacyjnej.

Udzielenie odpowiedzi na pytania w ankiecie zajmie Pani/Panu ok. 10 minut.

Zapewniamy poufność danych, a pozyskane odpowiedzi zostaną wykorzystane jedynie do celów badawczych i zaprezentowane w formie zbiorczych zestawień. Wyniki analizy wykorzystane zostaną na potrzeby projektowania wsparcia w ramach programu Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Wyjaśnić: Pod pojęciem współpracy rozumie się: zarówno jednorazowe jak i cykliczne działania ukierunkowane na osiągnięcie wspólnie podzielanych celów, ale także długofalowe ugruntowane formalnie współdziałania realizowane w formie modeli stałej współpracy.

1. Z jakiego rodzaju przedsiębiorstwami współpracuje / współpracowała Państwa szkoła?

(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)

- a) mikroprzedsiębiorstwa (do 9 pracowników)
- b) małe przedsiębiorstwa (10–49 pracowników)
- c) średnie przedsiębiorstwa (50–249 pracowników)
- d) duże przedsiębiorstwa (250 i więcej pracowników)

2. Od jak dawna Państwa szkoła współpracuje z przedsiębiorstwami? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*

- a) powyżej 5 lat
- b) od 5 do 3 lat
- c) od niespełna 3 do 2 lat
- d) od niespełna 2 lat do roku
- e) poniżej 1 roku

3. W jakich obszarach prowadzona jest współpraca szkoły z przedsiębiorstwami?

(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)

- a) organizacja praktyk zawodowych
- b) staże zawodowe dla uczniów
- c) wspólne projekty edukacyjne
- d) wyposażenie szkoły (np. pracownie, sprzęt)
- e) szkolenia dla nauczycieli przedmiotów zawodowych
- f) doradztwo branżowe / mentoring

- g) udział pracodawców w egzaminach zawodowych
- h) udział w tworzeniu programu nauczania
- i) inne, jakie? .....

4. Czy planują Państwo rozszerzenie współpracy z przedsiębiorstwami w najbliższej przyszłości? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*

- a) Tak
- b) Nie
- c) Trudno powiedzieć

5. Jakiego rodzaju współpraca miałyby to być? *(zadać, jeśli 4 = a)*

(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)

- a) zwiększenie liczby praktyk / staży
- b) udział firm w procesie kształcenia
- c) tworzenie klas patronackich
- d) wspólna organizacja wydarzeń branżowych
- e) inne, jakie? .....

6. Jaki charakter ma (lub miała) współpraca Państwa szkoły z przedsiębiorstwami?

(pytanie jednokrotnego wyboru)

- a) głównie nieformalny
- b) głównie formalny (np. umowa, porozumienie, patronat)
- c) trudno powiedzieć

7. Na jakiej podstawie jest oparta Państwa współpraca z firmami?

(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)

- a) umowa o współpracy
- b) umowa patronacka
- c) porozumienie o praktykach
- d) umowa partnerska na rzecz projektu
- e) nieformalna współpraca (np. ustna)
- f) inne, jakie? .....

8. Jakie formy współpracy były/są stosowane w Państwa szkole?

(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)

- a) organizacja praktyk zawodowych
- b) organizacja staży dla uczniów
- c) objęcie klasy patronatem firmy
- d) współtworzenie programu nauczania
- e) organizacja wspólnych wydarzeń (np. dni kariery, warsztaty)
- f) przekazanie sprzętu / wsparcie techniczne
- g) szkolenia dla kadry pedagogicznej
- h) inne, jakie? .....

9. Które z form współpracy są Państwa zdaniem najbardziej efektywne?

(maksymalnie 3 odpowiedzi)

- a) praktyki zawodowe
- b) staże zawodowe
- c) patronaty
- d) wspólne projekty edukacyjne
- e) doposażenie szkoły
- f) szkolenia dla nauczycieli
- g) doradztwo branżowe
- h) żadne
- i) inne, jakie? .....

10. Jak oceniają Państwo dotychczasowy przebieg współpracy z przedsiębiorstwami?
(pytanie jednokrotnego wyboru)

- a) zdecydowanie pozytywnie
- b) raczej pozytywnie
- c) ani pozytywnie, ani negatywnie
- d) raczej negatywnie
- e) zdecydowanie negatywnie
- f) trudno powiedzieć

11. Czy podczas realizacji współpracy napotkali Państwo na trudności? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*

- a) Tak
- b) Nie

12. Jakie były to trudności? *(zadać, jeśli 11 = a)*

(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)

- a) brak zaangażowania firm
- b) ograniczenia formalno-prawne
- c) brak czasu po stronie szkoły
- d) brak odpowiednich firm w regionie
- e) problemy organizacyjne, jakie? .....
- f) inne, jakie? .....

13. Jakie cele powinna realizować współpraca szkoły z przedsiębiorstwami?

(maksymalnie 4 odpowiedzi)

- a) lepsze dopasowanie nauczania do rynku pracy
- b) podniesienie jakości kształcenia zawodowego
- c) przygotowanie uczniów do pracy w konkretnym zawodzie
- d) pozyskiwanie zasobów (np. sprzętu, wiedzy)
- e) tworzenie innowacyjnych programów nauczania
- f) rozwój zawodowy nauczycieli
- g) zwiększenie atrakcyjności szkoły dla uczniów
- h) integracja z lokalnym środowiskiem gospodarczym

i) inne, jakie? .....

14. Proszę ocenić (w skali od 1 do 5) w jakim stopniu zakres działań obecnie dostępnych w ramach współpracy pozwala na osiągnięcie wskazanych przez Pana/Panią celów. Ocena 1 oznacza, że zakres ten jest całkowicie nieadekwatny – nie pozwala osiągnąć żadnego ze wskazanych celów, 5 - jest całkowicie adekwatny - pozwala zrealizować wszystkie wskazane cele.

14.1 (zadać, jeśli 13=a) *lepsze dopasowanie nauczania do rynku pracy:*

1-2-3-4-5

14.2 (zadać, jeśli 13=b) *podniesienie jakości kształcenia zawodowego:*

1-2-3-4-5

14.3 (zadać, jeśli 13=c) *przygotowanie uczniów do pracy w konkretnym zawodzie:*

1-2-3-4-5

14.4 (zadać, jeśli 13=d) *pozyskiwanie zasobów (np. sprzętu, wiedzy):*

1-2-3-4-5

14.5 (zadać, jeśli 13=e) *tworzenie innowacyjnych programów nauczania:*

1-2-3-4-5

14.6 (zadać, jeśli 13=f) *rozwój zawodowy nauczycieli:*

1-2-3-4-5

14.7 (zadać, jeśli 13=g) *zwiększenie atrakcyjności szkoły dla uczniów:*

1-2-3-4-5

14.8 (zadać, jeśli 13=h) *integracja z lokalnym środowiskiem gospodarczym:*

1-2-3-4-5

15. Jakie działania warto byłoby rozszerzyć, by poprawić współpracę z firmami?

(pytanie otwarte)

.....

16. Jakie korzyści osiągnęła Państwa szkoła dzięki współpracy z przedsiębiorstwami?

(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)

- a) lepsze przygotowanie uczniów do pracy zawodowej
- b) rozwój oferty edukacyjnej
- c) wzrost renomy szkoły
- d) pozyskanie sprzętu / materiałów
- e) rozwój zawodowy kadry
- f) brak korzyści

g) inne, jakie? .....

17. Kto Państwa zdaniem odnosi największe korzyści z tej współpracy? (max. 3 odpowiedzi)

- a) uczniowie
- b) szkoła jako instytucja
- c) przedsiębiorstwa
- d) nauczyciele
- e) lokalna społeczność
- f) nikt
- g) inne, jakie? .....

18. Czy uważa Pan/i, że współpraca powinna być systemowo rozwijana i wspierana przez władze oświatowe? (pytanie jednokrotnego wyboru)

- a) zdecydowanie tak
- b) raczej tak
- c) raczej nie
- d) zdecydowanie nie
- e) trudno powiedzieć

19. Jakie działania systemowe byłyby pomocne w rozwijaniu współpracy szkół z przedsiębiorstwami? (pytanie otwarte)

.....

20. Czy współpraca Państwa szkoły z przedsiębiorstwami dotyczy również obszarów zielonej gospodarki lub umiejętności cyfrowych? (pytanie jednokrotnego wyboru)

- a) Tak, obu obszarów
- b) Tak, głównie zielonej gospodarki
- c) Tak, głównie umiejętności cyfrowych
- d) Żadnych z wymienionych

21. Jakie inicjatywy ze strony przedsiębiorstw mogłyby lepiej wspierać rozwój umiejętności cyfrowych i działań na rzecz zielonej gospodarki w zakresie kształcenia uczniów? Proszę wskazać wszystkie, które Pani/Pan uważa za ważne. Proszę o wybranie 3 najbardziej pożądanых działań. (max. 3 odp.)

- a) Udostępnianie uczniom nowoczesnych technologii i narzędzi w praktykach i stażach
- b) Organizacja szkoleń, warsztatów lub spotkań tematycznych z pracownikami firm
- c) Współtworzenie programów nauczania lub zajęć w obszarach zielonej gospodarki i cyfryzacji
- d) Wsparcie szkół w wyposażeniu pracowni w sprzęt cyfrowy i ekologiczny
- e) Oferowanie praktyk/staży związanych z zieloną gospodarką i cyfryzacją
- f) Tworzenie wspólnych projektów edukacyjnych (np. innowacje ekologiczne, rozwiązania cyfrowe)

- g) Promowanie wśród uczniów postaw proekologicznych i cyfrowych (np. konkursy, kampanie, projekty CSR (Społecznej Odpowiedzialności Biznesu))
- h) Współpraca z nauczycielami w podnoszeniu ich kompetencji cyfrowych i ekologicznych
- i) Mentoring uczniów przez pracowników firm w zakresie projektów cyfrowych lub ekologicznych
- j) Inne, jakie? .....

Kwestionariusz CAWI z przedstawicielami kadry zarządzającej przedsiębiorstw

Dzień dobry, firma ASM - ASM Research Solutions Strategy na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego prowadzi badanie dotyczące efektywności i współpracy między instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i administracją publiczną w zakresie budowania atrakcyjnej oferty edukacyjnej.

Wypełnienie ankiety zajmie Pani/Panu ok. 10 minut. Zapewniamy poufność danych, a pozyskane odpowiedzi zostaną wykorzystane jedynie do celów badawczych i zaprezentowane w formie zbiorczej. Wyniki analizy wykorzystane zostaną na potrzeby projektowania wsparcia w ramach programu Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Pod pojęciem współpracy rozumie się: zarówno jednorazowe jak i cykliczne działania ukierunkowane na osiągnięcie wspólnie podzielanych celów, ale także długofalowe ugruntowane formalnie współdziałania realizowane w formie modeli stałej współpracy.

WSPÓŁPRACA Z ADMINISTRACJĄ PUBLICZNĄ

1. Czy współpracowali Państwo z administracją publiczną odpowiedzialną za szkolnictwo zawodowe? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*
  - a) Tak i nadal współpracujemy,
  - b) Tak, ale już nie współpracujemy,
  - c) Nie, ale planujemy podjąć tego rodzaju współpracę *[przejdźcie do pytania 9]*
  - d) Nie i nie planujemy podjęcia tego rodzaju współpracy *(przejdźcie do drugiej części ankiety – współpraca ze szkołami zawodowymi)*.*(zadać, jeśli 1=a)*
2. Z jakimi podmiotami Państwo współpracują? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*
  - a) Kuratorium Oświaty
  - b) Wydziały edukacji w urzędach miast/gmin
  - c) Starostwa powiatowe
  - d) Urząd Marszałkowski
  - e) Inne: _____*(zadać, jeśli 1=a/b)*
3. Z jakimi podmiotami Państwo współpracowali w przeszłości? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*
  - f) Kuratorium Oświaty
  - g) Wydziały edukacji w urzędach miast/gmin
  - h) Starostwa powiatowe
  - i) Urząd Marszałkowski
  - j) Inne: _____*(zadać, jeśli 1=c)*

4. Z jakimi podmiotami planujecie Państwo podjąć współpracę? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*
- k) Kuratorium Oświaty
  - l) Wydziały edukacji w urzędach miast/gmin
  - m) Starostwa powiatowe
  - n) Urząd Marszałkowski
  - o) Inne: _____
- (zadać, jeśli 1=a/b)*
5. Jakie formy współpracy Państwo podejmowali lub podejmują? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*
- a) Udział w tworzeniu polityki edukacyjnej
  - b) Udział w konsultacjach programów szkolnictwa zawodowego
  - c) Współrealizacja projektów unijnych lub krajowych
  - d) Uczestnictwo w radach programowych, komisjach doradczych
  - e) Inne: _____
6. Proszę ocenić jakość współpracy z administracją publiczną *(ocena na skali 1-5, gdzie 1-bardzo źle, 2-źle, 3-ani dobrze, ani źle, 4-dobrze, 5-bardzo dobrze):*

Ocena na skali Element współpracy	Bardzo źle	Źle	Ani dobrze, ani źle	Dobrze	Bardzo dobrze
Komunikacja (kanały kontaktu, przejrzystość komunikacji, zrozumienie)					
Dostępność kontaktu i przedstawicieli instytucji					
Responsywność (szybkość reakcji, udzielania odpowiedzi)					
Przejrzystość procedur i wymagań formalnych					

Zrozumienie potrzeb przedsiębiorstwa					
Zaangażowanie we współpracę					
Dostępność informacji o możliwościach współpracy					
Efektywność działań podejmowanych wspólnie z administracją					
Stabilność i ciągłość współpracy					
Możliwość realnego wpływu firmy na decyzje lub działania edukacyjne					

7. Jakie są największe korzyści tej współpracy? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Możliwość wpływu na kształt lokalnej polityki edukacyjnej
- b) Lepsze dopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy
- c) Ułatwiony dostęp do programów wsparcia i środków publicznych (np. fundusze UE)
- d) Budowanie relacji z instytucjami decydującymi o kierunkach rozwoju edukacji zawodowej
- e) Zwiększenie rozpoznawalności firmy w regionie
- f) Wspólna realizacja projektów edukacyjnych i rozwojowych
- g) Lepsza koordynacja działań ze szkołami zawodowymi
- h) Dostęp do danych, analiz i prognoz rynku pracy
- i) Brak korzyści
- j) Inne (jakie?): _____

8. Jakie są bariery lub trudności tej współpracy? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Biurokracja i długi czas podejmowania decyzji
- b) Brak przejrzystych kanałów komunikacji
- c) Niewystarczająca znajomość potrzeb rynku pracy po stronie administracji
- d) Ograniczone możliwości wpływu na decyzje administracyjne

- e) Niska elastyczność instytucji publicznych
  - f) Rozproszenie kompetencji między różnymi jednostkami administracyjnymi
  - g) Brak zachęt dla przedsiębiorstw do angażowania się we współpracę
  - h) Trudność w identyfikacji odpowiednich kontaktów w administracji
  - i) Nie ma żadnych barier
  - j) Inne (jakie?): _____
(zadać, jeśli 1=c)
9. Dlaczego wcześniej nie współpracowali Państwo z administracją publiczną odpowiedzialną za szkolnictwo zawodowe? Proszę wskazać 3 główne powody: *(pytanie wielokrotnego wyboru max 3 odp.)*
- a) Nie widzieliśmy potrzeby takiej współpracy
  - b) Nie wiedzieliśmy, że taka współpraca jest możliwa
  - c) Brak informacji, z kim i jak się kontaktować w administracji
  - d) Obawialiśmy się biurokracji i skomplikowanych procedur
  - e) Współpraca wydawała się czasochłonna i nieefektywna
  - f) Nie mieliśmy odpowiednich zasobów (czasowych, kadrowych)
  - g) Administracja nie zgłaszała inicjatywy współpracy
  - h) Priorytetem były inne działania biznesowe
  - i) Mamy negatywne doświadczenia z wcześniejszych kontaktów z administracją
  - j) Nie mieliśmy funduszy
  - k) Inne (jakie?): _____
10. Czy współpraca z administracją publiczną dotyczy także obszarów zielonej gospodarki lub umiejętności cyfrowych? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*
- a) Tak, w obu obszarach
  - b) Tak, głównie w zakresie zielonej gospodarki
  - c) Tak, głównie w zakresie umiejętności cyfrowych
  - d) Nie
11. Jakie kroki rekomendował(a)by Pan/Pani w celu lepszego uwzględnienia we współpracy z administracją publiczną działań na rzecz zielonej gospodarki czy też działań na rzecz rozwoju umiejętności? Proszę o wybranie 3 najbardziej pożądanых działań. *(pytanie ograniczonego wyboru, max 3 odp.)*
- a) Tworzenie wspólnych programów szkoleniowych dla pracowników w zakresie zielonej gospodarki oraz umiejętności cyfrowych
  - b) Zapewnienie finansowego i organizacyjnego wsparcia przedsiębiorstw przez administrację przy realizacji projektów proekologicznych i cyfrowych
  - c) Rozwój wspólnych platform komunikacji i wymiany informacji między administracją a przedsiębiorstwami

- d) Ułatwienie dostępu przedsiębiorstw do funduszy publicznych i programów unijnych wspierających innowacje ekologiczne i cyfrowe
- e) Współtworzenie lokalnych i regionalnych strategii transformacji cyfrowej i ekologicznej z udziałem przedsiębiorstw
- f) Organizacja wspólnych projektów badawczo-rozwojowych (np. zielone innowacje, cyfrowe rozwiązania przemysłowej
- g) Promocja dobrych praktyk i upowszechnianie przykładów udanej współpracy w regionie

h) Inne (jakie?): _____

WSPÓŁPRACA ZE SZKOŁAMI ZAWODOWYMI

12. Czy współpracowali Państwo z jakimikolwiek szkołami zawodowymi z województwa śląskiego?

- a) Tak i nadal współpracujemy,
  - b) Tak, ale już nie współpracujemy,
  - c) Nie, ale planujemy podjąć tego rodzaju współpracę,
  - d) Nie i nie planujemy podjęcia tego rodzaju współpracy *(przejdźcie do metryczki)*.
- (zadać, jeśli 1.=a,b)*

13. Z jakimi typami szkół Państwo współpracują/ współpracowali? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Branżowe szkoły I stopnia
  - b) Branżowe szkoły II stopnia
  - c) Technika
  - d) Szkoły policealne
- (zadać, jeśli 1.=c)*

14. Z jakimi typami szkół zamierzają Państwo podjąć współpracę? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Branżowe szkoły I stopnia
  - b) Branżowe szkoły II stopnia
  - c) Technika
  - d) Szkoły policealne
- (zadać, jeśli 1.=a/b/c)*

15. Z jakich subregionów pochodzą szkoły, z którymi Państwo współpracowali/współpracują/planują podjąć współpracę? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Subregion Centralny (Bytom, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jaworzno, Katowice, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska,

Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Zabrze,
powiaty: będziński, bieruńsko-lędziński, gliwicki, lubliniecki, mikołowski,
pszczyński, tarnogórski, zawierciański)

- b) Subregion Północny (Częstochowa, powiaty: częstochowski, kłobucki, myszkowski)
  - c) Subregion Południowy (Bielsko-Biała, powiaty: bielski, cieszyński, żywiecki)
  - d) Subregion Zachodni (Jastrzębie – Zdrój, Rybnik, Żory, powiaty: raciborski, rybnicki, wodzisławski)
  - e) Nie wiem
- (zadać, jeśli 1.=a/b)

16. Jakie formy współpracy są/były przez Państwa realizowane? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Praktyki uczniowskie
  - b) Staże wakacyjne
  - c) Klasy
  - d) Współtworzenie programów nauczania
  - e) Szkolenia dla nauczycieli
  - f) Udział w egzaminach zawodowych
  - g) Wspólne projekty edukacyjne (np. laboratoria, warsztaty)
  - h) Inne: _____
- (zadać, jeśli 1.=a/b)

17. Czy współpraca jest/była *(pytanie jednokrotnego wyboru)*:

- a) Jednorazowa
  - b) Cykliczna / projektowa
  - c) Długofalowa / trwała (np. umowy partnerskie, klas patronackich)
- (zadać, jeśli 1.=a/b)

18. Jakie są/były główne korzyści tej współpracy? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Możliwość pozyskania przyszłych pracowników (praktykanci, stażyści, absolwenci)
- b) Wpływ na dostosowanie programów nauczania do potrzeb rynku pracy
- c) Budowanie wizerunku firmy jako odpowiedzialnego społecznie pracodawcy (CSR)
- d) Możliwość promowania firmy wśród uczniów i lokalnej społeczności
- e) Rozwój kompetencji kadry firmy (np. w roli mentorów, szkoleniowców)
- f) Brak korzyści
- g) Inne: _____

19. Jakie są/były największe bariery we współpracy ze szkołami zawodowymi? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Trudności w komunikacji ze szkołami
- b) Brak osoby kontaktowej po stronie szkoły
- c) Niewystarczające zaangażowanie szkoły we współpracę
- d) Niedopasowanie profili kształcenia do potrzeb firmy
- e) Niski poziom przygotowania uczniów do pracy/praktyk
- f) Trudności organizacyjne po stronie firmy (np. brak opiekuna praktyk)
- g) Brak elastyczności w działaniu szkół (np. sztywne harmonogramy, procedury)
- h) Brak motywacji uczniów do uczestnictwa w praktykach
- i) Zbyt duże obciążenia formalne i biurokracja
- j) Ograniczone możliwości finansowe szkoły (np. brak dojazdów, sprzętu)
- k) Negatywne doświadczenia z wcześniejszej współpracy
- l) Brak wsparcia ze strony administracji publicznej lub organów prowadzących szkoły
- m) Nie było/nie ma barier
- n) Inne (jakie?): _____

(zadać, jeśli 1.=a/b)

20. Jakie formy wsparcia zwiększyłyby efektywność współpracy? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Skuteczna koordynacja współpracy przez instytucję publiczną (np. urząd, kuratorium, powiat)
- b) Granty, dofinansowania lub ulgi podatkowe dla firm angażujących się we współpracę edukacyjną
- c) Tworzenie i rozwój lokalnych/branżowych sieci współpracy (klastrow, partnerstw, rad programowych)
- d) Publicznie dostępna i aktualna baza szkół zawodowych i osób kontaktowych
- e) Standardy współpracy (np. wzory umów, procedury przyjmowania uczniów)
- f) Szkolenia dla nauczycieli zawodu i pracodawców z zakresu współpracy edukacja–biznes
- g) Platforma cyfrowa do kojarzenia szkół i firm (dopasowywanie ofert praktyk, projektów itp.)
- h) Wsparcie merytoryczne przy tworzeniu klas patronackich i programów nauczania
- i) Promowanie dobrych praktyk współpracy (np. konkursy, raporty, nagrody)
- j) Ułatwienia administracyjne i uproszczenie procedur formalnych
- k) Trudno powiedzieć
- l) Inne (jakie?): _____

21. Czy współpraca ze szkołami zawodowymi dotyczy także obszarów zielonej gospodarki lub umiejętności cyfrowych? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*

- a) Tak, w obu obszarach
- b) Tak, głównie w zakresie zielonej gospodarki
- c) Tak, głównie w zakresie umiejętności cyfrowych

d) Nie

22. Jakie kroki rekomendował(a)by Pan/Pani w celu lepszego uwzględnienia we współpracy ze szkołami zawodowymi działań na rzecz zielonej gospodarki czy też działań na rzecz rozwoju umiejętności cyfrowych? Proszę o wybranie 3 najbardziej pożądaných działań. *(pytanie ograniczonego wyboru, max 3 odp.)*

- a) Włączenie do programów nauczania większego zakresu treści związanych z zieloną gospodarką i kompetencjami cyfrowymi
- b) Organizacja dodatkowych kursów, warsztatów i szkoleń dla uczniów w tych obszarach
- c) Podnoszenie kompetencji nauczycieli w zakresie nowych technologii i zielonych rozwiązań
- d) Lepsze dopasowanie profili kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy w obszarze cyfryzacji i zielonej gospodarki
- e) Udoskonalenie oferty praktyk i staży pod kątem nabywania umiejętności cyfrowych i ekologicznych
- f) Wyposażenie szkół w nowoczesny sprzęt i technologie cyfrowe oraz narzędzia wspierające zielone rozwiązania
- g) Tworzenie wspólnych projektów edukacyjnych i innowacyjnych z udziałem szkół i przedsiębiorstw (np. w zakresie ekologii, cyfryzacji przemysłu)
- h) Organizacja konkursów, inicjatyw i akcji promujących postawy proekologiczne i rozwój kompetencji cyfrowych wśród uczniów
- i) Inne (jakie?): _____

POTRZEBY, OCZEKIWANIA, PERSPEKTYWY

23. Czy planujecie Państwo nawiązać lub rozszerzyć współpracę ze szkołami zawodowymi w najbliższym czasie? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*

- a) Tak
- b) Nie
- c) Nie wiem

24. Czy planujecie Państwo nawiązać lub rozszerzyć współpracę z jednostkami administracji publicznej w najbliższym czasie? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*

- d) Tak
- e) Nie
- f) Nie wiem

25. Jakie są Państwa potrzeby i oczekiwania wobec współpracy z:

a) szkołami zawodowymi *(lista rozwijana; wielokrotny wybór):*

- i. Lepsze dopasowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy
- ii. Większa dostępność uczniów do odbywania praktyk i staży
- iii. Wzrost zaangażowania szkół w budowanie relacji z pracodawcami
- iv. Obecność opiekuna współpracy ze strony szkoły

- v. Większa elastyczność organizacyjna szkół (np. godziny praktyk, programy)
- vi. Lepsze przygotowanie uczniów do pracy (umiejętności praktyczne, postawy)
- vii. Współtworzenie programów nauczania
- viii. Możliwość objęcia klas patronatem firmy
- ix. Uczestnictwo nauczycieli w stażach branżowych
- x. Lepsza promocja oferty współpracy szkół z firmami
- xi. Inne (jakie?): _____

b) administracją publiczną (*lista rozwijana; wielokrotny wybór*):

- i. Ułatwienie dostępu do informacji o szkołach, kierunkach i uczniach
- ii. Lepsza koordynacja współpracy między szkołami a firmami
- iii. Wsparcie finansowe dla firm zaangażowanych w edukację zawodową
- iv. Uproszczenie procedur formalnych (np. umowy, praktyki)
- v. Możliwość udziału w konsultacjach dot. polityki edukacyjnej
- vi. Organizacja wydarzeń i platform do spotkań szkół i pracodawców
- vii. Dostarczanie danych o trendach i prognozach rynku pracy
- viii. Promocja dobrych praktyk współpracy edukacji i biznesu
- ix. Tworzenie programów wspierających klastry i partnerstwa edukacyjne
- x. Większa transparentność działań instytucji publicznych
- xi. Inne (jakie?): _____

26. Jakie działania można wdrożyć, aby zwiększyć zaangażowanie firm we współpracę ze szkolnictwem zawodowym? (*pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi*)

- a) Wprowadzenie zachęt finansowych (np. ulgi podatkowe, granty, dofinansowanie praktyk)
- b) Uproszczenie procedur formalnych związanych z organizacją praktyk i współpracy
- c) Powołanie lokalnych koordynatorów współpracy edukacja–biznes
- d) Rozwój platform informacyjnych i baz kontaktowych (np. mapy szkół i firm)
- e) Organizacja regularnych spotkań i forów łączących szkoły z przedsiębiorcami
- f) Promowanie i nagradzanie firm aktywnie współpracujących ze szkolnictwem zawodowym
- g) Rozpowszechnianie dobrych praktyk i modeli współpracy (np. klasy patronackie, programy dualne)
- h) Włączenie pracodawców w tworzenie programów nauczania i egzaminów zawodowych
- i) Szkolenia dla pracodawców nt. korzyści i zasad współpracy z edukacją zawodową
- j) Poprawa jakości i elastyczności kształcenia zawodowego (dostosowanie do potrzeb rynku)
- k) Inne (jakie?): _____

27. Czy znają Państwo „dobre praktyki” współpracy szkoła – biznes – administracja z innych województw / UE / świata? (*pytanie jednokrotnego wyboru*)

- a) Tak

- b) Nie (*przejdź do metryczki*)
(*zadaj, jeśli 27=a*)

28. Jakie „dobre praktyki” Państwo znają? (*pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi*)

- a) Klasy patronackie prowadzone przez firmy
- b) Edukacja dualna / system dualny (łączenie nauki w szkole z pracą w przedsiębiorstwie)
- c) Regionalne rady ds. kompetencji / ciała doradcze z udziałem pracodawców
- d) Centra doskonałości zawodowej (CoVE) – szkoły współpracujące międzynarodowo z biznesem
- e) Programy stażowe lub praktyk zawodowych z pełnym finansowaniem / gwarancją zatrudnienia
- f) Cyfrowe platformy kojarzące szkoły z firmami
- g) Klastry edukacyjno-gospodarcze i sektorowe partnerstwa edukacyjne
- h) Udział firm w opracowywaniu programów nauczania i egzaminów zawodowych
- i) Szkolenia dla nauczycieli zawodu organizowane przez firmy
- j) Nagrody i certyfikaty dla firm aktywnie wspierających szkolnictwo zawodowe
- k) Długoterminowe umowy o współpracy z konkretnymi szkołami lub regionami
- l) Inne (jakie?): _____

(*zadaj, jeśli 27=a*)

29. Czy możliwe jest wdrożenie tych praktyk w województwie śląskim? (*pytanie jednokrotnego wyboru*)

- a) Zdecydowanie tak
- b) Raczej tak
- c) Raczej nie
- d) Zdecydowanie nie
- e) Trudno powiedzieć

M1. Jaki typ przedsiębiorstwa Pan/Pani reprezentuje? (*pytanie jednokrotnego wyboru*)

- a) Mikro (1–9 osób)
- b) Małe (10–49 osób)
- c) Średnie (50–249 osób)
- d) Duże (250+ osób)

M2. W jakiej branży mieści się działalność Pana/Pani firmy? (*lista rozwijana, jednokrotny wybór*)

- a) Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo;
- b) Górnictwo i wydobywanie;
- c) Przetwórstwo przemysłowe;

- d) Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych;
- e) Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją;
- f) Budownictwo;
- g) Handel hurtowy i detaliczny;
- h) Transport i gospodarka magazynowa;
- i) Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi;
- j) Działalność wydawnicza i nadawcza oraz związana z produkcją i dystrybucją treści;
- k) Działalność usługowa w zakresie telekomunikacji, programowania komputerowego, doradztwa, infrastruktury obliczeniowej oraz pozostała działalność usługowa w zakresie informacji;
- l) Działalność finansowa i ubezpieczeniowa;
- m) Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości;
- n) Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna;
- o) Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca;
- p) Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne;
- q) Edukacja;
- r) Opieka zdrowotna i pomoc społeczna;
- s) Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją;
- t) Pozostała działalność usługowa;
- u) Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby;
- v) Organizacje i zespoły eksterytorialne.

M3. Jaki jest zasięg działalności firmy, którą Pan/Pani reprezentuje? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*

- a) Lokalny
- b) Regionalny
- c) Ogólnopolski
- d) Międzynarodowy

M4. Proszę wskazać, gdzie mieści się firma, którą Pan/Pani reprezentuje *(pytanie jednokrotnego wyboru)*:

- a) Subregion Centralny – Bytom, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jaworzno, Katowice, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Zabrze, powiaty: będziński, bieruńsko-lędziński, gliwicki, lubliniecki, mikołowski, pszczyński, tarnogórski, zawierciański,
- b) Subregion Północny – Częstochowa, powiaty: częstochowski, kłobucki, myszkowski,
- c) Subregion Południowy - Bielsko-Biała, powiaty: bielski, cieszyński, żywiecki,

- d) Subregion Zachodni – Jastrzębie – Zdrój, Rybnik, Żory, powiaty: raciborski, rybnicki, wodzisławski.

Kwestionariusz CAWI z przedstawicielami podmiotów administracji publicznej

Dzień dobry, firma ASM - ASM Research Solutions Strategy na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego prowadzi badanie dotyczące efektywności i współpracy między instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i administracją publiczną w zakresie budowania atrakcyjnej oferty edukacyjnej.

Wypełnienie ankiety zajmie Pani/Panu ok. 10 minut. Zapewniamy poufność danych, a pozyskane odpowiedzi zostaną wykorzystane jedynie do celów badawczych i zaprezentowane w formie zbiorczej. Wyniki analizy wykorzystane zostaną na potrzeby projektowania wsparcia w ramach programu Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności.

Pod pojęciem współpracy rozumie się: zarówno jednorazowe jak i cykliczne działania ukierunkowane na osiągnięcie wspólnie podzielanych celów, ale także długofalowe ugruntowane formalnie współdziałania realizowane w formie modeli stałej współpracy.

WSPÓŁPRACA Z PRZEDSIĘBIORSTWAMI

1. Czy współpracowali Państwo z przedsiębiorstwami w zakresie szkolnictwa zawodowego? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*

- a) Tak i nadal współpracujemy
- b) Tak, ale już nie współpracujemy
- c) Nie, ale planujemy podjąć tego rodzaju współpracę *[przejdźcie do pytania 4.]*
- d) Nie i nie planujemy podjęcia tego rodzaju współpracy *[przejdźcie do drugiej części ankiety – współpraca ze szkołami zawodowymi]*

(zadać, jeśli 1=a)

2. Z jakimi typami przedsiębiorstw Państwo współpracują? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Mikroprzedsiębiorstwa (1–9 pracowników)
- b) Małe przedsiębiorstwa (10–49 pracowników)
- c) Średnie przedsiębiorstwa (50–249 pracowników)
- d) Duże przedsiębiorstwa (250+ pracowników)

(zadać, jeśli 1=b)

3. Z jakimi typami przedsiębiorstw Państwo współpracowali? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Mikroprzedsiębiorstwa (1–9 pracowników)
- b) Małe przedsiębiorstwa (10–49 pracowników)
- c) Średnie przedsiębiorstwa (50–249 pracowników)
- d) Duże przedsiębiorstwa (250+ pracowników)

(zadać, jeśli 1=c)

4. Z jakimi typami przedsiębiorstw planują Państwo nawiązać współpracę? (pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)

- a) Mikroprzedsiębiorstwa (1–9 pracowników)
- b) Małe przedsiębiorstwa (10–49 pracowników)
- c) Średnie przedsiębiorstwa (50–249 pracowników)
- d) Duże przedsiębiorstwa (250+ pracowników)

(zadać, jeśli 1=a/b)

5. Jakie formy współpracy Państwo obecnie podejmują lub podejmowali z przedsiębiorstwami? (pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)

- a) Organizacja praktyk i staży uczniowskich
- b) Konsultacje programów nauczania
- c) Wspólna realizacja projektów edukacyjnych / unijnych
- d) Uczestnictwo przedstawicieli firm w komisjach, radach, ciałach doradczych
- e) Inne: _____

6. Proszę ocenić jakość współpracy z przedsiębiorstwami pod względem wymienionych czynników (skala 1–5, gdzie 1 – bardzo źle, 2-źle, 3-ani dobrze, ani źle, 4-dobrze, 5 – bardzo dobrze):

Ocena na skali Element współpracy	Bardzo źle	Źle	Ani dobrze, ani źle	Dobrze	Bardzo dobrze
Komunikacja					
Dostępność i zaangażowanie przedstawicieli firm					
Responsywność firm (szybkość reakcji, udzielania odpowiedzi)					
Zrozumienie celów i potrzeb szkolnictwa					
Wspólna skuteczność działań					

Ciągłość i stabilność współpracy					
Wpływ przedsiębiorstw na ofertę edukacyjną					

(zadać, jeśli 1=a/b/c)

7. Jakie korzyści według Pana/Pani wynikają ze współpracy z przedsiębiorstwami? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Lepsze dopasowanie oferty edukacyjnej do rynku pracy
- b) Ułatwienie uczniom wejścia na rynek pracy
- c) Dostosowanie programów nauczania
- d) Wspólne inicjatywy edukacyjne
- e) Wzrost prestiżu szkoły / instytucji
- f) Brak korzyści
- g) Inne: _____

8. Jakie bariery napotykają Państwo we współpracy z przedsiębiorstwami? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Brak zainteresowania firm
- b) Brak czasu lub zasobów po stronie firm
- c) Trudność w znalezieniu odpowiednich partnerów
- d) Niska świadomość potencjalnych korzyści
- e) Niespójne cele firm i administracji
- f) Brak barier
- g) Inne: _____

(zadać, jeśli 1=c)

9. Dlaczego wcześniej nie współpracowali Państwo z przedsiębiorstwami? *(max. 3 odp.)*

- a) Brak zapotrzebowania
- b) Brak wiedzy, jak nawiązać współpracę
- c) Obawa przed brakiem zaangażowania ze strony firm
- d) Niskie zasoby instytucji
- e) Brak wsparcia systemowego
- f) Brak funduszy
- g) Inne: _____

WSPÓŁPRACA ZE SZKOŁAMI ZAWODOWYMI

10. Czy współpracowali Państwo z technikami, branżowymi szkołami I i II stopnia oraz szkołami policealnymi w zakresie kontaktów z przedsiębiorstwami? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ *(pytanie jednokrotnego wyboru):*

- a) Tak i nadal współpracujemy

- b) Tak, ale już nie współpracujemy
- c) Nie, ale planujemy podjąć współpracę
- d) Nie i nie planujemy współpracy (przejdźcie do części końcowej)

(zadać, jeśli 10=a)

11. Z jakimi typami szkół Państwo współpracują? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ (pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)

- a) Branżowe szkoły I stopnia
- b) Branżowe szkoły II stopnia
- a) Technika
- b) Szkoły policealne

(zadać, jeśli 10=b)

12. Z jakimi typami szkół Państwo współpracowali? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ (pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)

- a) Branżowe szkoły I stopnia
- b) Branżowe szkoły II stopnia
- c) Technika
- d) Szkoły policealne

(zadać, jeśli 10=c)

13. Z jakimi typami szkół zamierzają Państwo podjąć współpracę? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ (pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)

- a) Branżowe szkoły I stopnia
- b) Branżowe szkoły II stopnia
- c) Technika
- d) Szkoły policealne

14. Z jakich subregionów pochodzą szkoły, z którymi Państwo współpracują/współpracowali/planują współpracę? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ (pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)

- a) Subregion Centralny (Bytom, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jaworzno, Katowice, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Zabrze, powiaty: będziński, bieruńsko-lędziński, gliwicki, lubliniecki, mikołowski, pszczyński, tarnogórski, zawierciański)
- b) Subregion Północny (Częstochowa, powiaty: częstochowski, kłobucki, myszkowski)
- c) Subregion Południowy (Bielsko-Biała, powiaty: bielski, cieszyński, żywiecki)
- d) Subregion Zachodni (Jastrzębie – Zdrój, Rybnik, Żory, powiaty: raciborski, rybnicki, wodzisławski)
- e) Nie wiem

15. Jakie formy współpracy Państwo realizują / realizowali z ww. szkołami? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ (pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)

- a) Koordynacja praktyk i staży
- b) Organizacja szkoleń dla nauczycieli
- c) Współtworzenie programów nauczania
- d) Wsparcie organizacyjne egzaminów zawodowych
- e) Udział w projektach z firmami
- f) Inne: _____

16. Czy współpraca (dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ) była / jest *(pytanie jednokrotnego wyboru)*:

- a) Jednorazowa
- b) Projektowa / cykliczna
- c) Długofalowa (np. klas patronackich, partnerstw)

17. Jakie korzyści według Pana/Pani wynikają ze współpracy ze szkołami? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Wzrost jakości kształcenia zawodowego
- b) Ułatwienie uczniom kontaktu z pracodawcami
- c) Dostosowanie kształcenia do lokalnego rynku pracy
- d) Lepszy wizerunek instytucji
- e) Brak korzyści
- f) Inne: _____

18. Jakie według Pana/Pani są największe bariery współpracy ze szkołami? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Brak zaangażowania szkół
- b) Brak systemowego wsparcia
- c) Trudności organizacyjne
- d) Ograniczenia formalne i biurokracja
- e) Brak barier
- f) Inne: _____

19. Jakie formy wsparcia według Pana/Pani zwiększyłyby efektywność współpracy z firmami i szkołami? dotyczy to TYLKO współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Wsparcie finansowe dla firm
- b) Koordynatorzy współpracy edukacja–biznes
- c) Platformy cyfrowe do kojarzenia szkół i firm
- d) Promocja dobrych praktyk
- e) Ułatwienia administracyjne
- f) Żadne
- g) Inne: _____

POTRZEBY, OCZEKIWANIA, PERSPEKTYWY

20. Czy planują Państwo rozszerzyć współpracę z przedsiębiorstwami w najbliższym czasie? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*

- a) Zdecydowanie tak
- b) Raczej tak
- c) Raczej nie
- d) Zdecydowanie nie
- e) Trudno powiedzieć

21. Jakie są Państwa potrzeby i oczekiwania wobec współpracy z przedsiębiorstwami *(lista rozwijana; wielokrotny wybór)*:

- i. Większe zaangażowanie firm w kształcenie zawodowe
- ii. Współpraca przy dostosowywaniu kierunków i treści kształcenia do potrzeb rynku pracy
- iii. Gotowość do przyjmowania uczniów na praktyki i staże
- iv. Uczestnictwo przedstawicieli firm w komisjach egzaminacyjnych, radach programowych itp.
- v. Współtworzenie programów nauczania
- vi. Organizowanie szkoleń i staży branżowych dla nauczycieli
- vii. Promowanie dobrych praktyk współpracy z edukacją zawodową
- viii. Długofalowe partnerstwa (np. klasy patronackie, umowy ramowe)
- ix. Współfinansowanie projektów edukacyjnych lub wyposażenia szkół
- x. Lepsza komunikacja i otwartość na inicjatywy ze strony instytucji publicznych
- xi. Inne (jakie?): _____

22. Czy planują Państwo rozszerzyć współpracę ze szkołami zawodowymi w najbliższym czasie? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*

- a) Zdecydowanie tak
- b) Raczej tak
- c) Raczej nie
- d) Zdecydowanie nie
- e) Trudno powiedzieć

23. Jakie są Państwa potrzeby i oczekiwania wobec współpracy ze szkołami zawodowymi *(lista rozwijana; wielokrotny wybór)*:

- i. Lepsze dopasowanie oferty edukacyjnej do potrzeb regionalnego rynku pracy
- ii. Większe zaangażowanie szkół w pozyskiwanie partnerów biznesowych
- iii. Gotowość szkół do współpracy z administracją i firmami
- iv. Obecność wyznaczonych koordynatorów współpracy w szkołach
- v. Elastyczność organizacyjna szkół w realizacji praktyk i projektów
- vi. Otwartość na wdrażanie innowacyjnych form kształcenia (np. edukacja dualna)
- vii. Współpraca przy wdrażaniu projektów krajowych i unijnych
- viii. Udział nauczycieli w stażach branżowych
- ix. Większa aktywność szkół w promowaniu swojej oferty współpracy

- x. Zwiększenie jakości kształcenia zawodowego i przygotowania uczniów do rynku pracy
- xi. Inne (jakie?): _____

24. Jakie działania mogłyby zwiększyć zaangażowanie administracji publicznej we współpracy z instytucjami edukacyjnymi (technikami, branżowymi szkołami I i II stopnia oraz szkołami)? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Powołanie lokalnych lub regionalnych koordynatorów współpracy administracja–szkoły–biznes
- b) Utworzenie stałych platform dialogu i spotkań między administracją, szkołami i przedsiębiorstwami
- c) Zapewnienie dedykowanych środków finansowych na wspólne inicjatywy edukacyjne
- d) Szkolenia dla pracowników administracji w zakresie edukacji zawodowej i współpracy międzysektorowej
- e) Opracowanie jasnych procedur i standardów współpracy z instytucjami edukacyjnymi
- f) Wspieranie szkół w procesie tworzenia klas patronackich, projektów unijnych itp.
- g) Promowanie dobrych praktyk współpracy szkół z administracją i firmami (np. raporty, konkursy, nagrody)
- h) Wprowadzenie mechanizmów oceny i monitorowania efektów współpracy administracji z edukacją
- i) Lepsza integracja polityki edukacyjnej z lokalną i regionalną polityką rynku pracy
- j) Rozwój wspólnych baz danych i narzędzi informatycznych wspierających współpracę (np. mapa szkół i partnerów)
- k) Inne (jakie?): _____

25. Czy znają Państwo dobre praktyki współpracy instytucji edukacyjnych z administracją publiczną z innych województw / krajów UE / świata? *(pytanie jednokrotnego wyboru)*

- a) Tak
- b) Nie *(przejdź do metryczki)*
(zadaj, jeśli 25=a)

26. Jakie „dobre praktyki” Państwo znają? *(pytanie wielokrotnego wyboru, dowolna liczba odpowiedzi)*

- a) Programy klas patronackich tworzonych we współpracy administracji, szkół i pracodawców
- b) Regionalne rady ds. kompetencji lub ciała doradcze z udziałem szkół, administracji i biznesu
- c) Centra kształcenia zawodowego i ustawicznego (CKZiU) koordynowane przez Jednostki Samorządu Terytorialnego (JST)
- d) Lokalne partnerstwa edukacyjno-gospodarcze z aktywnym udziałem administracji

- e) Modele edukacji dualnej wspierane i regulowane przez samorządy (np. Niemcy, Austria)
- f) Programy dofinansowania staży/praktyk uczniowskich przez administrację lokalną lub regionalną
- g) Zintegrowane systemy informacji o potrzebach rynku pracy prowadzone przez władze lokalne
- h) Wspólne platformy cyfrowe szkół i administracji do zarządzania współpracą edukacyjną
- i) Organizacja regionalnych targów edukacyjno-zawodowych pod patronatem władz samorządowych
- j) Staże i wizyty studyjne dla nauczycieli w instytucjach publicznych lub JST
- k) Lokalne programy stypendialne finansowane przez samorządy dla uczniów kształcących się w zawodach deficytowych
- l) Systemowe wsparcie tworzenia klastra edukacyjnego (np. sektorowe centra doskonałości)
- m) Tworzenie lokalnych strategii rozwoju szkolnictwa zawodowego z udziałem wszystkich interesariuszy
- n) Inne (jakie?): _____

(zadaj, jeśli 25=a)

27. Czy możliwe jest wdrożenie tych „dobrych praktyk” w województwie śląskim?
(pytanie jednokrotnego wyboru)

- a) Zdecydowanie tak
- b) Raczej tak
- c) Raczej nie
- d) Zdecydowanie nie
- e) Trudno powiedzieć

METRYCZKA

M1. Jaki typ instytucji Pan/Pani reprezentuje? (pytanie jednokrotnego wyboru)

- a) Kuratorium Oświaty
- b) Urząd miasta/gminy – wydział edukacji
- c) Starostwo powiatowe
- d) Urząd marszałkowski
- e) Inna instytucja publiczna: _____

M2. Proszę wskazać subregion działania (jednokrotny wybór):

- a) Subregion Centralny (Bytom, Chorzów, Dąbrowa Górnicza, Gliwice, Jaworzno, Katowice, Mysłowice, Piekary Śląskie, Ruda Śląska, Siemianowice Śląskie, Sosnowiec, Świętochłowice, Tychy, Zabrze, powiaty: będziński, bieruńsko-lędziński, gliwicki, lubliniecki, mikołowski, pszczyński, tarnogórski, zawierciański)
- b) Subregion Północny (Częstochowa, powiaty: częstochowski, kłobucki, myszkowski)
- c) Subregion Południowy (Bielsko-Biała, powiaty: bielski, cieszyński, żywiecki)

- d) Subregion Zachodni (Jastrzębie – Zdrój, Rybnik, Żory, powiaty: raciborski, rybnicki, wodzisławski)

Scenariusz FGI z dyrektorami szkół ponadpodstawowych prowadzących kształcenie zawodowe

Szanowni Państwo,

Nazywam się _____ i reprezentuję firmę ASM Research Solutions Strategy Sp. z o.o., która na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego realizuje badanie dotyczące efektywności i współpracy między instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i administracją publiczną w zakresie budowania atrakcyjnej oferty edukacyjnej. Spotkaliśmy się, aby porozmawiać o tym, dlatego proszę o aktywny udział w naszej dyskusji, gdyż każda Państwa opinia jest dla nas niezwykle istotna i pozwoli sformułować wnioski i rekomendacje, które posłużą w przyszłości wsparciu tego obszaru.

Nasze spotkanie zostanie zarejestrowane w celu umożliwienia nam przeprowadzenia analizy. Nagranie posłuży tylko do celów badawczych. Zapewniamy Państwu poufność, a zgromadzone dane zostaną zaprezentowane tylko w formie zbiorczej.

Wyjaśnić pojęcie współpracy: Pod pojęciem współpracy rozumie się: zarówno jednorazowe jak i cykliczne działania ukierunkowane na osiągnięcie wspólnie podzielanych celów, ale także długofalowe ugruntowane formalnie współdziałania realizowane w formie modeli stałej współpracy.

P1. Proszę, aby każdy z Państwa się przedstawił i powiedział jaką placówkę reprezentuje.

WSPÓŁPRACA Z PRZEDSIĘBIORSTWAMI

P2. Jakie są Państwa doświadczenia w zakresie współpracy Państwa szkół z przedsiębiorstwami?

P3. Jakie czynniki Państwa zdaniem sprzyjają nawiązanie takiej współpracy?

Moderator: dopytać zarówno o czynniki wewnętrzne (tj. związane z podmiotami współpracy), jak i zewnętrzne (tj. niezależne od szkół i przedsiębiorstw).

P4. Jakie czynniki Państwa zdaniem utrudniają nawiązanie takiej współpracy?

Moderator: dopytać zarówno o czynniki wewnętrzne (tj. związane z podmiotami współpracy), jak i zewnętrzne (tj. niezależne od szkół i przedsiębiorstw).

Jeżeli uczestnicy wskazują na podejmowanie współpracy to dopytać:

Moderator: pytamy wszystkich uczestników wskazujących na występowanie współpracy.

P5. Jaką formę ma Państwa współpraca? Proszę opowiedzieć o wszystkich podejmowanych w jej ramach działaniach.

- Jak oceniają Państwo efektywność tych form współpracy?
- Które spośród tych form są najbardziej, a której najmniej efektywne?

P6. Kto był inicjatorem nawiązania współpracy? Jak ta współpraca się zaczęła?

- Co było motywatorem nawiązania współpracy?
- Jak długo trwa współpraca?
- Jak współpraca ewaluowała na przestrzeni czasu? Jakie zmiany w niej nastąpiły i z czego wynikały?

P7. Czy w Państwa szkołach jest zespół do współpracy z przedsiębiorstwami?

- Kto odpowiada za współpracę?

P8. Jakie czynniki zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne sprzyjają utrzymaniu współpracy?

- Które z nich w Państwa opinii są najistotniejsze?

P9. Jakie są bariery i ograniczenia w utrzymaniu współpracy?

- W jaki sposób Państwo starają się im przeciwdziałać?
- Jak jeszcze można je ograniczać?
- Które z nich są w Państwa opinii najistotniejsze?

P10. Jakie są potrzeby i oczekiwania szkół zawodowych w zakresie współpracy z przedsiębiorstwami?

- Na ile obecna współpraca zaspokaja te potrzeby?
- Jakie działania należałoby podjąć, aby zaspokoić te potrzeby?

P11. Jakie są efekty Państwa współpracy?

- Czy są one satysfakcjonujące?
- W jaki sposób można by było wzmocnić te efekty?

P12. Jakie są w Państwa opinii korzyści z takiej współpracy dla uczniów Państwa szkół?

P13. Czy z Państwa doświadczeń lub doświadczeń innych szkół są w stanie Państwo wskazać jakieś rozwiązania, które można uznać za przykłady dobrych praktyk?

P14. Czy, a jeśli tak, to w jakim stopniu możliwe jest zwiększenie zaangażowania biznesu w proces współpracy ze szkołami zawodowymi?

Moderator: jeżeli uczestnicy wskazują na brak współpracy (nawet pojedyncze osoby), to zapytać:

P15. Dlaczego nie podejmują Państwo takiej współpracy?

- Jakie są główne przyczyny braku współpracy?

WSPÓŁPRACA Z INSTYTUCJAMI PUBLICZNYMI

Przejdźmy teraz do rozmowy na temat współpracy z instytucjami publicznymi. Proszę, aby w wypowiedziach odnosili się Państwo TYLKO do współpracy NIEOBLIGATORYJNEJ z instytucjami publicznymi (tj. nie wymaganej lub ustawowo regulowanej).

P16. Jakie są Państwa doświadczenia w zakresie współpracy Państwa szkół z instytucjami publicznymi?

P17. Jakie czynniki Państwa zdaniem sprzyjają nawiązanie takiej współpracy?

Moderator: dopytać zarówno o czynniki wewnętrzne (tj. związane z podmiotami współpracy), jak i zewnętrzne (tj. niezależne od szkół i instytucji publicznych).

P18. Jakie czynniki Państwa zdaniem utrudniają nawiązanie takiej współpracy?

Moderator: dopytać zarówno o czynniki wewnętrzne (tj. związane z podmiotami współpracy), jak i zewnętrzne (tj. niezależne od szkół i instytucji publicznych).

Jeżeli uczestnicy wskazują na podejmowanie współpracy to dopytać:

Moderator: pytamy wszystkich uczestników wskazujących na występowanie współpracy.

P19. Jaką formę ma Państwa współpraca? Proszę opowiedzieć o wszystkich podejmowanych w jej ramach działaniach.

- Jak oceniają Państwo efektywność tych form współpracy?
- Które spośród tych form są najbardziej, a której najmniej efektywne?

P20. Kto był inicjatorem nawiązania współpracy? Jak ta współpraca się zaczęła?

- Co było motywatorem nawiązania współpracy?
- Jak długo trwa współpraca?
- Jak współpraca ewaluowała na przestrzeni czasu? Jakie zmiany w niej nastąpiły i z czego wynikały?

P21. Czy u Państwa w szkołach jest zespół do współpracy z instytucjami publicznymi? Kto odpowiada za współpracę?

P22. Jakie czynniki zarówno wewnętrzne, jak i zewnętrzne sprzyjają utrzymaniu współpracy?

- Które z nich w Państwa opinii są najistotniejsze?

P23. Jakie są bariery i ograniczenia w utrzymaniu współpracy?

- W jaki sposób Państwo starają się im przeciwdziałać?
- Jak jeszcze można je ograniczać?
- Które z nich są w Państwa opinii najistotniejsze?

P24. Jakie są potrzeby i oczekiwania szkół zawodowych w zakresie współpracy z instytucjami publicznymi?

- Na ile obecna współpraca zaspokaja te potrzeby?
- Jakie działania należałoby podjąć, aby zaspokoić te potrzeby?

P25. Jakie są efekty Państwa współpracy?

- Czy są one satysfakcjonujące?
- W jaki sposób można by było wzmocnić te efekty?

P26. Jakie są w Państwa opinii korzyści z takiej współpracy dla uczniów szkół zawodowych?

P27. Czy z Państwa doświadczeń lub doświadczeń innych szkół są w stanie Państwo wskazać jakieś rozwiązania, które można uznać za przykłady dobrych praktyk?

P28. Czy, a jeśli tak, to w jakim stopniu możliwe jest zwiększenie zaangażowania instytucji publicznych w proces współpracy ze szkołami zawodowymi?

Moderator: jeżeli uczestnicy wskazują na brak współpracy (nawet pojedyncze osoby), to zapytać:

P29. Dlaczego nie podejmują Państwo takiej współpracy?

- Jakie są główne przyczyny braku współpracy?

ZNAJOMOŚĆ DOBRYCH PRAKTYK

P30. Czy znają Państwo przykłady skutecznej współpracy między szkołami, przedsiębiorstwami a instytucjami publicznymi realizowanej w innych województwach w Polsce?

P31. Czy zetknęli się Państwo z inspirującymi przykładami współpracy edukacji, administracji i biznesu w krajach Unii Europejskiej lub innych państwach wysoko rozwiniętych?

- Co szczególnie zwróciło Państwa uwagę?

Moderator: jeżeli uczestnicy wskazują na przykłady współpracy (nawet pojedyncze osoby), to zapytać:

P32. W jakim zakresie – Państwa zdaniem – można by wdrożyć takie dobre praktyki na gruncie województwa śląskiego?

- Co wymagałoby dostosowania, a co można zaadaptować bez większych zmian?

P33. Czy mają Państwo jakieś rekomendacje w zakresie tworzenia partnerstw i współpracy między instytucjami edukacyjnymi, przedsiębiorstwami i podmiotami administracji publicznej województwa śląskiego w obszarach umiejętności cyfrowych i sektorze zielonej gospodarki?